

музичне мистецтво

1 - 4 класи

*Методичні матеріали
для учителя*

2008 рік

Бурштинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2

музичне мистецтво
1 – 4 класи

Методичні матеріали
для учителя

2008 рік

Упорядники
Наталія Рябко, Петро Мороз

Методичні матеріали містять календарне планування навчального матеріалу з курсу «Музичне мистецтво. 1-4 класи» відповідно до навчальної програми «Музика. 1-4 кл» (авт. Ростовський О.Я., Хлебнікова Л.О., Марченко Р.О.) та структури педагогічного програмного засобу для загальноосвітніх навчальних закладів «Музична мистецтво, 1-4 класи», що є предметом авторського права Міністерства освіти та науки України та Приватного підприємства «Контур плюс», погодженого Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України; перелік музичних творів, розміщених на диску «Фонохрестоматія. Музичне мистецтво. 1-4 класи», та розробки поурочних планів для 1-4 класів.

Програмний засіб орієнтований на сучасні форми навчання із забезпеченням сумісності з традиційними навчальними матеріалами, але не повністю відповідає інструктивно-методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України щодо вивчення шкільних дисциплін у 2008/09 навчальному році.

Настанова користувача програмного засобу містить пункт: «Важливим засобом ППЗ є конструктор уроків, за допомогою якого вчитель може створити уроки за власною методикою, а також при потребі відредагувати запропоновані розробниками уроки». Це дає підставу для редагування матеріалів ППЗ у запропонованому упорядниками варіанті з метою приведення у відповідність з інструктивно-методичними рекомендаціями Міністерства освіти і науки України щодо вивчення шкільних дисциплін у 2008/09 навчальному році.

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
для роботи з ППЗ «Музичне мистецтво, 1 клас»
(1 год. на тиждень, усього 35 год.)

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
1.		Увійдемо у світ музики! Музика навколо нас	Музика - особливий вид мистецтва, який постійно «живе» поруч з людиною. Композитор – автор (творець) музики.	В.Подвала. «Музичні загадки»	«Ми йдемо сьогодні в клас». Сл. М. Пригари, муз. М. Дремлюги
2.		Музика передає почуття людини	Втілення в музиці різних почуттів людини. Музичні інструменти (фортепіано).	В.Косенко. «Не хочуть купити ведмедика», «Купили ведмедика»	«Ми йдемо сьогодні в клас» Сл. М. Пригари, муз. М. Дремлюги
3.		Музика передає настрої людини	Втілення в музиці різних настроїв. Музичні інструменти (фортепіано).	М.Сільванський. «Сумна пісня»	«Ми йдемо сьогодні в клас». Сл. М. Пригари, муз. М. Дремлюги
4.		Музика про осінь	Зображальність в музиці. Музика зображає осінь.	М.Парцхаладзе. «Осінній дощик»	«Що нам осінь принесе?» Сл. М. Пригари, муз. З. Левіної
5.		Найдревніша музика	Музику пишуть композитор, народ. Народна музика - найдревніша.	Я.Степовий. «Колискова»	1. Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу». 2. «Печу, печу хлібчик». Сл. народні, муз. В. Верховинця
6.		Пісня нашого народу	Українські народні пісні	І.Беркович. «Українська мелодія»	1. Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу». 2. «Печу, печу хлібчик». Сл. народні, муз. В. Верховинця
7.		Танець нашого народу	Українські народні танці: гопак, козачок	Українські народні танці «Гопак», «Козачок»	1. Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу». 2. «Печу, печу хлібчик». Сл. народні, муз. В. Верховинця
8.		Музика, яку грають і співають	Вокальна та інструментальна музика	В.Косенко. «Пасторальна»	Українська народна пісня-гра «Два півники»
9.		Музика про іграшки	Втілення в музиці різних дитячих образів - іграшки та забави	П.Чайковський. «Хвороба ляльки», «Нова лялька»	1. Українська народна пісня-гра «Два півники». 2. Пісня-гра «Зробим коло». Сл. народні, муз. В.Верховинця

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
10.		Музика і дитяча гра	Втілення в музиці різних дитячих образів. Пісні-ігри. Музика розповідає про дитячі забави.	Р.Шуман. «Сміливий вершник»	Пісня-гра «Зробим коло» Сл. народні, муз. В.Верховинця «Веселі чобітки». Сл. В. Вологжаніної, муз. В.Верменича
11.		Музика про зиму	Зображальність у музиці. Музика зображає зиму.	Український народний танець «Метелиця»	«То сніжинки, мов пушинки» Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка «Веселі чобітки». Сл. В. Вологжаніної, муз. В.Верменича
12.		Музичний мультимедіа	Музика живе у мультиплікації: герої мультфільмів співають, танцюють.	А.Мигай. «Мультики»	«То сніжинки, мов пушинки» Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка
13.		Музика до зимових свят	Святова музика: пісні, танці до певного свята.	Українська народна пісня «Ой хто, хто Миколая любить»	1. «Новорічна». Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка. 2. «То сніжинки, мов пушинки». Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка
14.		Музика Нового року	Музика до свята Нового року - щедрівки (пісні-вітання з Новим роком)	Д.Кабалевський. «Клоуни»	1. Щедрівка «Щедрівочка щедрувала». 2. «Новорічна». Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка
15.		Музика Різдва	Музика до свята Різдва - колядки (пісні про народження Ісуса)	Колядка «Бог ся рождає»	1. «Новорічна». Сл. Г. Бойка, муз. А.Філіпенка. 2. Щедрівка «Щедрівочка щедрувала»
16.		Світ почуттів у музиці (підсумковий)	Музика – мистецтво, що передає почуття людей, розповідає про їх життя і навколишній світ.	Гра «Маскарад улюблених образів»	Гра «Правильно-неправильно»
17.		Музика розповідає...	Життєвий зміст музики: музика «живе» поруч з людиною і розповідає про життя	Д.Кабалевський. «Зайчик дразнить ведмедика»	«Морозець». Сл. Г. Бойка, муз. Б.Фільц
18.		Музика сніжинок	Музика часто супроводжує людину взимку: святкує, розважає, розповідає про зиму. Зимові образи музики.	П.Чайковський. «Танець феї Драже»	«Морозець». Сл. Г. Бойка, муз. Б.Фільц. 2. «Сніжинки». Сл. народні, муз. Я. Степового
19.		Музика розповідає про казкових героїв	Світ дитячих (казкових) образів у творах композиторів-класиків	П.Чайковський. «Баба Яга»	1. «Сніжинки». Сл. народні, муз. Я. Степового. 2. «Веселі гуси». Українська народна пісня

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
20.		Музика розповідає про природу	Природа в нашому житті. Звуки, музика природи.	С.Прокоф'єв. «Ходить місяць над луками»	«Веселі гуси». Українська народна пісня
21.		Музика про родину	Музика розповідає про рідних – матусю, бабусю. Перше музика людини – колискова пісня.	Р.Верещагін. «Бабусина казка»	«Мама». Сл. С. Грицюк, муз. В. Книш
22.		Музика про людину	Музику створила людина. В музиці ми відчуваємо людину: її характер, настрої, почуття.	Р.Шуман. «Веселий селянин»	«Мама». Сл. С. Грицюк, муз. В. Книш
23.		Музична поезія	Поезія – особливе мистецтво, яке говорить словами, але подекуди наш слух сприймає його як музику. Такою є поезія Тараса Шевченка	Пісні на вірші Шевченка	«Зацвіла в долині». Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенка
24.		Пташина музика	Пташині образи в музиці. Зв'язки між образом і його втіленням засобами музичної виразності	В.Сокальський. «Пташка»	«Зацвіла в долині». Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенка. «Щебетала пташечка». Українська народна пісня
25.		Музика про сонечко	Природа в музиці. Зв'язки між життєвим змістом музики і його втіленням засобами музичної виразності.	В.Барвінський. «Сонечко»	Українські народні пісні «Щебетала пташечка», «Вийди, вийди, сонечко»
26.		Музика розповідає (узгалянення)	Життєвий зміст музики: образи життя і їх втілення в музиці	В.Сокальський. «Пташка» Р.Шуман. «Веселий селянин». П.Чайковський. «Баба Яга»	«Зацвіла в долині». Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенка Українські народні пісні «Щебетала пташечка», «Вийди, вийди, сонечко»
27.		Музика весни	Природа в музиці. Зв'язки між життєвим змістом музики і його втіленням засобами музичної виразності. Українські народні пісні, танці, ігри – веснянки.	«Гра в зайчика» в обр. М. Леонтовича	Українські народні пісні «Вийди, вийди, сонечко», «Подольночка»
28.		Музика про весну	Зображальність в музиці. Музика зображає весну.	Е.Гріг. «Весною»	1. «Подольночка». Українська народна пісня. 2. «Рання бджілка». Сл. С. Жупанина, муз. Т. Жупаниної

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
29.		На українському народному святі	Народне свято і музика. Українські народні пісні. Троїсті музики. Українські народні танці: гопак, козачок, аркан.	Українські народні танці Гопак, Козачок, Аркан	«Рання бджілка». Сл. С. Жупанина, муз. Т. Жупаниної Українська народна пісня «Галя по садочку ходила»
30.		Музична подорож	Народні музичні інструменти – волинка (Шотландія, Німеччина), дуда (Україна).	Й.-С.Бах. «Волинка»	«Рання бджілка». Сл. С. Жупанина, муз. Т. Жупаниної Українська народна пісня «Галя по садочку ходила»
31.		Музичний дощик	Звуки в природі. Образи природи в музиці. Музичні звуки - довгі та короткі, високі та низькі.	В.Косенко. «Дощик»	Українські народні пісні «Ой є в лісі калина», «Іди, іди, дощику»
32.		Музика - наш вірний друг	Життєве призначення музики – музика розповідає, підказує, розраджує, заспокоює. Її різновиди: пісні, танці, п'єси. Виконавці: інструмент, оркестр, соліст, хор.	П.Чайковський. «Пісня жайворонка»	Українські народні пісні «Ой є в лісі калина», «Іди, іди, дощику»
33.		Ми знаємо музику	Значення музики в нашому житті: знання музичних образів, творів збагачує людину.	«Портретна вікторина» (Бах, Чайковський, Косенко, Степовий, Леонтович). Музична вікторина	Підготовка до уроку-концерту
34.		Ми розуміємо музику	Значення музики в нашому житті: розуміння музики дає змогу зрозуміти іншу людину, життя.	Гра «Про що розповідає музика?»	Підготовка до уроку-концерту
35.		Ми – друзі музики (урок-концерт)	Значення музики в нашому житті: знання, розуміння вміння виконувати музику робить повноцінним життя людини.		Виконання вивчених пісень

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
для роботи з ППЗ «Музичне мистецтво, 2 клас»
(1 год. на тиждень, усього 35 год.)

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
1.		Джерела музичного мистецтва	Композитор, виконавець, слухач – співтворці музики. Пісня, танець, марш – джерела музичного мистецтва (первинні музичні прояви людини в побуті, праці, обрядовості).	Д.Кабалевський. «Три кити»	«Пісня про школу». Сл. В. Вікторова, муз. Д.Кабалевського
2.		Пісня – душа музики	Пісня - найважливіший тип музики. Зміст пісень.	Я.Степовий. «Колискова»	«Пісня про школу». Сл. В. Вікторова, муз. Д.Кабалевського
3.		Пісня	Життєві обставини звучання пісні. Різновиди пісень	Л.Бетховен. «Бабак»	«Школяр». Сл. Б. Лепкого, муз. Ф. Колесси
4.		Танець на танцювальному майданчику	Життєві обставини звучання танців. Різновиди танців.	С.Рахманінов. «Італійська полька». П.Чайковський. Вальс із балету «Спляча красуня»	«Школяр». Сл. Б. Лепкого, муз. Ф. Колесси. «Ой заграйте, дударики». Сл. Б. Лепкого, муз. А.Філіпенка
5.		Незвичайний танець	Танцювальна музика в творчості сучасних композиторів. Різноманітність танцювальних образів.	Д.Шостакович. «Вальс-жарт» Д.Кабалевський. «Танець молодого бегемота»	«Ой заграйте, дударики» Сл. Б. Лепкого, муз. А.Філіпенка
6.		Марш	Життєві обставини звучання маршів. Різновиди маршів	Д.Кабалевський. «Три варіанти маршу». Є.Адамцевич. «Запорізький марш»	«Гей, військо йде». Сл. І. Франка, муз. В. Верховинця
7.		Марш	Настрої, характери, виражальні засоби маршів	П.Чайковський. «Марш дерев'яних солдатиків». М.Блантер. «Футбольний марш»	«Гей, військо йде». Сл. І. Франка, муз. В. Верховинця. «Веселий музикант». муз. А.Філіпенка
8.		Пісня, танець, марш зустрічаються разом	Настрої і характери в основних типах музики. Поєднання елементів різних типів музики в одному творі.	Українські народні пісні в обробці Я.Степового «Дощик», «Лугом іду», «Гей, не дивуйте»	«Веселий музикант». Сл. муз. А.Філіпенка

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
9.		Музику народило життя	Зв'язок музики з життям: музику народило життя. Все, що є в житті, музика намагається зобразити, виразити.	Є.Адамцевич. «Запорозький марш»	«Любіть Україну». Сл. В. Сосюри, муз. М. Ведмедері
10.		Настрої, почуття, думки в музиці	Виразальні можливості музики: настрої людини.	Л.Бетховен. «Весела. Сумна»	«Любіть Україну». Сл. В. Сосюри, муз. М. Ведмедері
11.		Музика малює портрет	Зображальні можливості музики: характер, рухи, дії людини	Д.Кабалевський. «Три подружки»	Українська народна пісня «Дударик»
12.		Звірі в музиці	Зображення музикою природи: тварини	М. Сільванський. «Пташка і кицька»	Українська народна пісня «Господарство» в обр. Я.Степового
13.		Музичний пейзаж	Зображення музикою природи: музичні пейзажі	Е.Ґріґ. «Ранок» із сюїти «Пер Ґюнт»	Українська народна пісня «Господарство» в обр. Я.Степового
14.		Музика передає рух	Музика передає, зображає рух.	М.Глінка. «Попутна пісня»	Щедрівка «Ой сивая тая зозуленька»
15.		Святкова музика	Музика - краса життя, особливо в свято. Музика новорічних свят	Українські нар. пісні в обр. М. Леонтовича «Ой сивая та і зозуленька», «Щедрик»	Щедрівка «Ой сивая тая зозуленька»
16.		Музика виражає та зображує	Музика виражає настрої, почуття, характер людини. Музика зображає різноманітні рухи людини, певні життєві події, картини природи тощо	Гра «Відгадай героя»	Гра «Правильно-неправильно»
17.		Подорожі з піснею, танцем, маршем	Виразальні засоби та інтонаційні особливості пісні, танцю і маршу. Три основні музичні жанри – пісня, танець, марш – як основа різноманіття жанрів музичного мистецтва.	Колядка «Ой коляда-колядниця» Щедрівка «Ой там за горою»	Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят». Муз. М.Коваля
18.		Подорож з піснею	Пісня як основа знайомства з оперою. Поняття про оперу	М.Коваль. Сцена з другої дії опери «Вовк і семеро козенят»	Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»
19.		Подорож з піснею	Пісня як основа знайомства з оперою, концертом. Поняття про концерт.	Українська народна пісня «Ой лопнув обруч». І.Беркович. Концерт для фортепіано з оркестром №2. Част. III. Фінал	Тема Всезнайки, Туптунки, Бодайки з опери «Вовк і семеро козенят» Муз. М.Коваля

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
20.		Подорож з танцем	Танець як основа знайомства з балетом. Поняття про балет.	П.Чайковський «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'єса) П.Чайковський. «Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро»	«Зима і весна». Українська народна пісня в обр. Я.Степового
21.		Подорож з танцем	Танець як основа знайомства з симфонією. Поняття про симфонію.	Український народний танець Козачок. Невідомий автор XIX ст. Симфонія соль мінор. IV частина. Козачок	«Зима і весна». Українська народна пісня в обр. Я.Степового
22.		Подорож з маршем	Марш як основа знайомства з оперою. Маршовість як характерна ознака хоробрих образів опери	М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза»	Пісня Кози з опери «Коза-дереза» Сл. народні, муз. М. Лисенка
23.		Подорож з маршем	Марш як основа знайомства з оперою. Маршовість як характерна ознака героїчних образів опери	Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен»	Пісня Лисички з опери «Коза-дереза». Муз. М. Лисенка
24.		Музичні країни – опера, балет	Входження до «музичних країн» – опери, балету завдяки пісні, танцю і маршу	С.Прокоф'єв. Вальс із балету «Попелюшка»	Українська народна пісня «Гарний танець гопачок»
25.		Музичні країни – симфонія, концерт	Входження до «музичних країн» – симфонії, концерту завдяки пісні, танцю і маршу	Українська веснянка «Вийди, вийди, Іванку». П.Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1 (фінал)	Українська народна пісня «Гарний танець гопачок»
26.		Подорожі музичними країнами (узагальнення)	Пісня, танець, марш – основа різноманіття жанрів музичного мистецтва, найвагоміші серед яких - опера, балет, симфонія, інструментальний концерт	Музична вікторина	Виконання вивчених пісень
27.		Мова музики	Своєрідність і неповторність музичного твору залежить від музичної мови, якою розмовляв з нами композитор. Ми розмовляємо словами, реченнями – музика фразами, мелодіями.	Л.Бетховен. «Бабак»	Українська народна пісня «Як діждемо літа» в обр. М.Дремлюги
28.		Елементи музичної мови – мелодія, лад (мажор, мінор)	Основний елемент музичної мови – мелодія. Мелодія і супровід. Лад (мажор, мінор).	Л.Бетховен. «Весела. Сумна»	Українська народна пісня «Як діждемо літа» в обр. М. Дремлюги.

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
29.		Елементи музичної мови – лад, ритм, метр	Визначення метру, ритму, ладу в музиці	П.Чайковський. «Кіт у чоботях і Біла кицька» з балету «Спляча красуня»	Веснянка «Розлилися води»
30.		Елементи музичної мови – динаміка, регістр, штрихи	Визначення динаміка, регістр, штрихи в музиці.	Д.Кабалевський. «Зайчик дратує ведмедика» або «Три подруги»	Веснянка «Розлилися води»
31.		Елементи музичної мови – лад (мажор, мінор), динаміка, темп	Розкриття образу завдяки елементам музичної мови: лад, динаміку, темп...	Р.Шуман «Перша втрата»	«Свято перемоги». Сл. муз. Г. Скоропуда
32.		Елементи музичної мови – тембр	Визначення тембру в музиці. Розпізнавання тембрів голосів та музичних інструментів. Музична казка.	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Петі, Пташки, Качки.	«Чабанець». Сл. муз. А. Кос-Анатольського
33.		Елементи музичної мови – тембр	Визначення тембру в музиці. Розпізнавання тембрів голосів та музичних інструментів.	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців.	«Чабанець». Сл. муз. А. Кос-Анатольського
34.		Казка, яку розповіла музика	Симфонічна казка розповідає музичною мовою: ми впізнаємо героїв за мелодіями, тембрами, динамікою, темпом, ладом...	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк» (повністю) Ігри: «Відгадай музичний інструмент», «Відгадай героя симфонічної казки»	Підготовка до уроку-концерту
35.		Зміст і мова музики (урок концерт)	Зв'язки між життєвим змістом музики і його втіленням засобами музичної виразності.		Виконання вивчених пісень

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
для роботи з ППЗ «Музичне мистецтво, 3 клас»
(1 год. на тиждень, усього 35 год.)

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
1		Пісня, танець, марш переростають у пісенність, танцювальність, маршовість	Пісня, танець, марш; пісенність, танцювальність, маршовість; тривалості нот, звукоряд; увертюра, опера «Кармен»	П.Майборода. «Пісня про вчительку». Ж.Бізе. Опера «Кармен». Увертюра	Поспівка «Ми – третьокласники»
2		Пісенність, танцювальність, маршовість як основні властивості музики	Пісенність, танцювальність, маршовість; балет «Горбоконик»	Р.Щедрін. Балет «Горбоконик» (уривки «Ніч», «Золоті рибки», «Цар Горох»)	«Літо минулося». Сл. К. Різниченка, муз. Я.Стелового
3		Пісенність	Пісенність, характер музики, симфонічний оркестр	Е. Гріг. «Ранок»	«Літо минулося». Сл. К. Різниченка, муз. Я.Стелового
4		Пісенність у вокальній музиці	Опера, дума, кобзар	М.Лисенко. Опера «Тарас Бульба». Дума кобзаря «Ой не чорна то хмара над Україною стала»	Українська народна пісня «Дівка Явдошка»
5		Танцювальність	Танцювальність, ліга у вокальній музиці, симфонія, звичаї нашого народу (жнивварський обряд), козачок	Український народний танець «Козачок». Симфонія невідомого автора. Фінал.	Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»
6		Танцювальність	Танцювальність, життя і творчість М.Глінки, кастаньети	М. Глінка «Арагонська хота»	Поспівка «Дівчатка ми» Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»
7		Маршовість	Маршовість, оркестр, бандура, засоби музичної виразності	Є.Адамцевич. «Козацький марш»	Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі» Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде»
8		Маршовість у симфонічній музиці	Маршовість, пісня-марш, життя і творчість Л.Бетховена, симфонія, симфонічна музика, симфонічний оркестр	Л.Бетховен. V симфонія. «Тема долі». Л.Бетховен. V симфонія. III частина (уринок)	Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде»

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
9		Зустріч пісенності, танцювальності, маршовості (узагальнення теми)	Пісенність, танцювальність, маршовість; життя і творчість Ф.Шопена, прелюдія, полонез	Музична вікторина. Ф.Шопен. Прелюдія №7, Прелюдія №20, Полонез ля мажор	Виконання пісень за бажанням
10		Інтонація	Інтонації в мові, інтонації в музиці; скороговка; питальні, стверджувальні, звуконаслідувальні інтонації	Вірш А.Барто «Базіка» С.Прокоф'єв «Базіка» В.Сокальський «Пташка»	«Хто чергові?». Сл. Е.Шварца муз. Д.Кабалевського
11		Інтонація	Питальні, стверджувальні, діалогічні, гумористичні інтонації	Українська народна пісня «Зайчик та Лисичка». В.Косенко. «Гумореска»	«Хто чергові?». Сл. Е.Шварца муз. Д.Кабалевського
12		Головна інтонація	Головна інтонація, обробка народної пісні, дуда, дударик	М.Леонтович. Обробка української народної пісні «Дударик». Е.Гріг. «Весільний день у Трольхаугені»	Українська народна пісня «Дударик»
13		Зерно-інтонація	«Зерно» – інтонація, звичаї нашого народу (обряд щедрування), обробка народної пісні	Л.Бетховен. V симфонія. III частина (уривок). М.Леонтович. Обробка української народної пісні «Щедрик»	Українські народні пісні «Ой хто, хто Миколая любить», «Щедрик»
14		Виразальні та зображальні інтонації	Виразальні та зображальні інтонації, звичаї нашого народу (обряд колядування)	М. Римський-Корсаков. «Політ джмеля»	Українські народні пісні «Ой хто, хто Миколая любить», «Уставай же, брате»
15		Єдність виразальних та зображальних інтонацій в музичних творах	Єдність виразальних та зображальних інтонацій, засоби музичної виразності	В. Косенко. «Дощик» В.Кирейко. Опера «Лісова пісня». «Награші Лукаша»	Українська народна пісня «Уставай же, брате»
16		«Подорож лісовою стежкою до замку «Інтонація» (узагальнення теми)	Підсумок знань	Музична вікторина	Виконання вивчених пісень
17		Розвиток музики (введення в тему)	Розвиток музики, взаємозв'язок музики з життям, творчість С. Прокоф'єва, симфонічна казка, інструменти симфонічного оркестру	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Тема Петрика	«Чому ведмідь взимку спить» Сл. О.Коваленкова, муз. Л.Кніппера

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
18		Прийоми розвитку музики	Прийоми розвитку музики (ладовий, тембровий розвиток), мажор, мінор, динаміка, темп, характер музики, інструменти симфонічного оркестру	С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Тема Качки. Сцена Петрика і Пташки.	«Гра в слова». Сл. А.Барто муз І.Арсєєва. «Чому ведмідь взимку спить». Сл. О. Коваленкова, муз. Л.Кніппера
19		Прийоми розвитку музики. Жанровий та симфонічний розвиток	Прийоми розвитку музики (тембровий, динамічний, жанровий, симфонічний розвиток), коломийка, рапсодія, групи симфонічного оркестру, творчість Е.Гріга	Е.Гріг. «Ранок» Г.Майборода. «Гуцульська рапсодія» (фрагмент)	Українська народна пісня «Верховино, світку ти наш»
20		Розвиток музики і розвиток образу	Прийоми розвитку музики (динамічний, темповий, виконавський), розвиток образу, творчість Е.Гріга	Е.Гріг. «Навесні» Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія»	Українські народні пісні «Верховино, світку ти наш», «Грицю, Грицю, до роботи»
21		Розвиток музики і розвиток образу	Прийоми розвитку музики (динамічний, тембровий, жанровий, темповий, інтонаційно-мелодичний), розвиток образу, творчість Е.Гріга	Е.Гріг. «В печері гірського короля»	Українська народна пісня «Грицю, Грицю, до роботи»
22		Сюжетний розвиток музики	Сюжетний розвиток музики, музичний діалог, життєвий і творчий шлях С.Гулака – Артемівського	С.Гулак-Артемівський. Опера «Запорожець за Дунаєм». Дует Карася та Одарки	Повторення вивчених пісень
23		Інтонаційно-мелодичний розвиток музики	Інтонаційно – мелодичний розвиток музики, веснянки, життєвий і творчий шлях Ф.Шопена, прелюдія	Ф.Шопен. Прелюдія №7 Ф.Шопен. Прелюдія №20	Українська народна пісня «Ягілочка» (обр. Я.Степового)
24		Ладогармонійний розвиток музики	Ладогармонійний розвиток музики, мажор, мінор, творчість Ф.Шуберта	Ф.Шуберт. Вальс ля бемоль мажор Ф.Шуберт. Алегretto	Українська народна пісня «Ягілочка» (обр. Я.Степового)
25		Ой, весна, весна, днем красна	Звичаї нашого народу, веснянки, засоби музичної виразності	М. Лисенко. Опера «Зима і весна». Хор «А вже весна»	Українська народна пісня «Ягілочка» (обр. Я.Степового)
26		Розвиток музики (узагальнення теми)	Підсумок знань	Музична вікторина	

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
27		Будова (форми) музики (введення в тему)	Будова (форми) музики (фрази, частини), одночастинні твори, творчість Е.Гріга	Е. Гріг. «Пісня Сольвейг». І частина	Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде» Французька народна пісня «Пастух» Е. Гріг. «Пісня Сольвейг» (розучування мелодії)
28		Двочастинна будова музики	Двочастинна будова музики, канон	Е. Гріг. «Пісня Сольвейг» (повністю)	Французька народна пісня «Пастух»
29		Тричастинна будова музики	Тричастинна будова музики, творчість М. Лисенка, експромт	М. Лисенко «Експромт»	Українська народна пісня «Солов'єчку, сватку, сватку»
30		Варіації	Форма варіацій	Легенда про калину Ю. Щуровський. «Варіації на тему української народної пісні «Ой є в лісі калина»	Українська народна пісня «Ой єсть в лісі калина»
31		Рондо	Форма рондо, творчість О.Бородіна, романс	О.Бородін. Романс «Спляча княжна»	«Класне рондо»
32		Рондо. Варіації	Форми рондо та варіацій, канон, підголоски, життєвий і творчий шлях В.Моцарта	М.Ризоль. Варіації на тему Українська народна п. «Ой, на горі жито» В.А.Моцарт. «Рондо в турецькому стилі»	Українська народна пісня «Ой на горі жито»
33		Три основні групи побудови музичних творів	Три основні групи побудови музичних творів, повторення та контраст, творчість Е.Гріга	Е. Гріг. «Танець Анітри»	Українська народна пісня «Ой на горі жито»
34		Будова (форми) музики (узагальнення теми)	Підсумок знань	Музична вікторина	
35		Стежками музичного мистецтва	Музика — це мистецтво, що передає почуття, думки й настрої людини та постійно розвивається у звуковому потоці.	Тестові завдання	

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
для роботи з ППЗ «Музичне мистецтво, 4 клас»
(1 год. на тиждень, усього 35 год.)

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
1		Музика мого народу	Символи України, Державний гімн України, музика професійна, народна та професійна в народному дусі	Легенда про пісню. Державний гімн України. Українська народна пісня «Ой, гиля, гиля, гусоньки, на став» «Відлітали журавлі»	«Зоре моя вечірняя». Сл. Т. Шевченка, муз. Я.Степового
2		Троїсті музики	Троїсті музики	Легенда про троїстих музик Троїсті музики	«Зоре моя вечірняя». Сл. Т. Шевченка, муз. Я.Степового
3		Жниварські пісні	Особливості жанру жниварських пісень, групи жниварських пісень	«Поле моє, поле» Жниварські пісні	Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»
4		Українські народні жартівливі пісні	Особливості жанру жартівливих пісень, творчість М.Калачевського, симфонія	Українська народна пісня «Дівка в сінях стояла». М.Калачевський «Українська симфонія», II частина	Українська народна пісня «Сіяв мужик просо»
5		Коломийки	Коломийки, народні інструменти гуцульського краю	Коломийки	Коломийка «Підійдемо до калини»
6		Колискові	Особливості жанру колискових пісень, ліга у вокальній музиці, канон	Казка «Коліскова Дряпушкові»	Українська народна пісня «Ой ходить сон»
7		Вокальна й інструментальна музика	Вокальна й інструментальна музика, рапсодія, елегія, коломийка	Українська народна пісня «Верховино, світку ти наш». Г.Майборода. «Гуцульська рапсодія». М.Лисенко «Елегія»	«Рідна мова» Сл. і муз. М.Катричко
8		Музика мого народу (закріплення та узагальнення знань)	Підсумок знань	Музична вікторина Тестові завдання	Виконання вивчених пісень
9		Історичні пісні	Особливості жанру історичних пісень, козацтво, гетьмани України	Українська народна пісня «Ой на горі та й жінці жнуть»	Українська народна пісня «Ой на горі та й жінці жнуть»
10		Думи	Думи, кобзар – народний співець, музичні інструменти кобзарів	Дума «Іван Богун»	Українська народна пісня «Ой на горі та й жінці жнуть»

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
11		Кобзар – невмирущий народний співець	Думи, кобзар – народний співець, виконавець дум, музичні інструменти кобзарів	Т.Шевченко, вірш «Перебендя» «Дума про козака Голоту»	Українська народна пісня «Ой на горі та й жінці жнуть»
12		Постать творця (Маруся Чурай)	Постать Марусі Чурай, її пісенна творчість	Українська народна пісня «Засвіт встали козаченьки»	
13		Використання народних мелодій у творчості композиторів	Опера, увертюра, творчість М.Лисенка	М.Лисенко. Опера «Тарас Бульба». Увертюра	Щедрівка «Слава нашим господарям»
14		Ліричні пісні	Особливості жанру ліричних пісень, симфонічний оркестр	Українська народна пісня «Віють вітри...». М.Калачевський «Українська симфонія» І частина (уривок)	«Чом, чом, чом, земле моя». Сл. В.Лебедової, муз. Д.Січинського
15		Календарно-обрядові пісні	Особливості жанру календарно-обрядових пісень, традиції свята Миколая, колядки, щедрівки	Колядки, щедрівки	Українська народна пісня «Забілів від снігу гай». Українська щедрівка «Чи дома, дома»
16		Музика мого народу (підсумковий урок)	Підсумок знань	Музична вікторина	Виконання вивчених пісень
17		Музика не знає кордонів	Спільні й відмінні риси музики різних народів, жанр «концерту»	Український народний танець «Гопак» Беларуський народний пісня-танець «Бульба». Грузинський народний танець «Лезгинка». П.Чайковський Перший концерт для фортепіано з оркестром. Фінал (фрагмент)	Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»
18		Музика українського та російського народів	Історична, мовна та культурна спорідненість українського та російського народів, спільні та відмінні риси музики українського та російського народів	Українська народна пісня «Реве та стогне Дніпр широкий» Російська народна пісня «Вниз по матушке по Волге» «Пісня про Дніпро»	Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»
19		Знайомство з музикою білоруського народу	Історія, культура та побут білоруського народу. Особливості музичної мови білоруського народу.	К.М'ясков «Білоруський танець»	Білоруська народна пісня «Перепі-лонька»

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
20		Спорідненість музики слов'янських народів	Спільні риси музики слов'янських народів, жанр «концерту»	Порівняльна характеристика трьох прикладів музики слов'янських народів. С.Рахманінов. Третій концерт для фортепіано, І частина (Фрагмент)	Російська народна пісня «Со вьюном я хожу»
21		Спорідненість музики слов'янських народів	Спільні риси музики слов'янських народів, жанр «концерту», коломийки, частівки, життєвий і творчий шлях М.Глінки	Р.Щедрін. Концерт для оркестру «Пустотливі частівки»	«Гуде вітер вельми в полі» Сл. В.Забіли, муз. М.Глінки
22		Музика народів Закавказзя	Історія, культура та побут народів Закавказзя. Особливості музичної мови народів Закавказзя	Грузинський народний танець «Лезгинка» А.Хачатурян. Балет «Гаяне». Гопак	«Курчатка». Сл. Т.Муталібова (пер. М.Яскулка), муз. Г.Гусейнлі
23		Музика народів Середньої Азії	Історія, культура та побут народів Середньої Азії. Особливості музичної мови народів Середньої Азії	Узбецька народна пісня-танець «Мавриги» К.М'ясков «Туркменський танець»	«Курчатка». Сл. Т.Муталібова (пер. М.Яскулка), муз. Г.Гусейнлі
24		Музика народів Прибалтики	Історія, культура та побут народів Прибалтики. Особливості музичної мови народів Прибалтики.	Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок» К.М'ясков «Литовський танець»	Латиська народна пісня «Півник»
25		Українські веснянки	Традиції зустрічі весни	Українські веснянки	Українська народна пісня «Вербовая дощечка»
26		Музика не знає кордонів (закріплення та узагальнення знань)	Тестові завдання		
27		Музика не знає кордонів	Інтернаціональна сутність музичної мови	Д.Гершвін Опера «Поргі та Бесс» Копіскова Болгарська народна пісня «Посадив полин я»	«Захід сонця» Муз.Е.Гріга, сл.А.Мукка (Переклад з норвезької М. Яскулка)
28		Музична мова композиторів різних країн	Особливості музичної мови композиторів різних країн, «баркарола», життєвий і творчий шлях М.Глінки	М.Лисенко «Баркарола» М.Глінка Романс «Венеціанська ніч»	Муз.Е.Гріга, сл.А.Мукка Романс «Захід сонця» (Переклад з норвезької М. Яскулка)

№ п/п	Дата	Тема	Теоретичні відомості	Матеріал для сприймання	Матеріал для виконання
29		Подорож країнами світу разом із музикою	Історія, культура та побут народів Чехії та Угорщини.. Особливості музичної мови народів народів Чехії та Угорщини.	З.Кодай Чардаш з опери «Харі Янош» Й.Брамс «Угорський танець №2»	Чеська народна пісня-танець «Полька»
30		Подорож країнами світу разом із музикою	Історія, культура та побут народів Франції та Австрії Особливості музичної мови народів народів Франції та Австрії, життєвий і творчий шлях В.Моцарта, форма варіацій	В.Моцарт Варіації на тему французької народної пісні В.Моцарт Симфонія соль мінор, I частина (фрагмент)	Французька народна пісня «Пастух»
31		Музика польського народу	Історія, культура та побут польського народу. Особливості музичної мови польського народу, життєвий і творчий шлях Ф.Шопена, мазурка	Ф.Шопен Мазурка ля мінор	Польська народна пісня «Жайворонки» Українська народна пісня «Женчик-бренчик»
32		Музика не знає кордонів	Історія, культура та побут японського народу. Особливості музичної мови японського народу, форма варіацій	Д.Кабалевський Варіації на японську народну тему	Японська народна пісня «Вишня»
33		Музика не знає кордонів	Історія, культура та побут індонезійського народу. Особливості музичної мови індонезійського народу		Індонезійська народна пісня «Прогулянка з батьком»
34		Подорож країнами світу разом із музикою	Музична вікторина		
35		Композитор. Слухач. Виконавець (підсумковий урок за рік)	Тестові завдання	Слухання музики за бажанням	Виконання пісень за бажанням

ПЕРЕЛІК
музичних творів для дошкільних
та 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів
на диску «Фонохрестоматія. Музичне мистецтво. 1-4 класи»

№	Найменування	Час звучання
	Дошкільний навчальний заклад	
1.	Бажаємо добра +	2:01
2.	Бажаємо добра -	2:01
3.	Буду капітаном +	3:00
4.	Буду капітаном -	3:01
5.	В казковому лісі +	2:13
6.	В казковому лісі -	2:13
7.	Вихователі +	2:07
8.	Вихователі -	2:08
9.	Дитинство у садочку +	2:17
10.	Дитинство у садочку -	2:19
11.	Дружба +	2:59
12.	Дружба -	3:00
13.	Дружба нас єднає +	1:52
14.	Дружба нас єднає -	1:52
15.	Дякуємо вам +	1:59
16.	Дякуємо вам -	1:59
17.	Мамині руки +	2:30
18.	Мамині руки -	2:31
19.	Ми українці +	3:09
20.	Ми українці -	3:02
21.	Наш садочок +	3:11
22.	Наш садочок -	3:11
23.	Подяка усім +	2:42
24.	Подяка усім -	1:52
25.	Прощавай, садочок +	2:43
26.	Прощавай, садочок -	2:44
27.	Рідний край +	3:06
28.	Рідний край -	3:06
29.	Слід тепла і доброти +	2:19
30.	Слід тепла і доброти -	2:17
31.	Сонечко +	2:50
32.	Сонечко -	2:57
33.	Тільки мама +	2:10

№	Найменування	Час звучання
34.	Тільки мама -	2:10
35.	Україна +	2:00
36.	Україна -	2:02
37.	Чарівні слова +	1:50
38.	Чарівні слова -	1:49
39.	Щастя вам! +	1:52
40.	Щастя вам! -	1:52
1 клас		
41.	«Ми йдемо сьогодні в клас» + Сл. М.Пригари, муз. М.Дремлюги.	0:54
42.	«Ми йдемо сьогодні в клас» -	0:54
43.	Пісні-загадки. «Білка»	1:04
44.	Пісні-загадки. «Дятел»	0:47
45.	Пісні-загадки. «Іжак»	0:48
46.	«Не хочуть купити ведмедика». В.Косенко.	2:03
47.	«Купили ведмедика». В.Косенко.	0:35
48.	«Сумна пісня». М.Сільваницький.	0:57
49.	«Осінній дощик». М.Парцхаладзе.	1:19
50.	«Що нам осінь принесе» + Сл. Л.Некрасової, муз. З.Левіної.	0:49
51.	«Що нам осінь принесе» -	0:49
52.	«Колискова». Я.Степовий.	4:15
53.	«Ходить гарбуз по городу» + Українська народна пісня.	2:30
54.	«Ходить гарбуз по городу» -	2:29
55.	«Українська мелодія». І.Беркович.	0:29
56.	«Печу, печу хлібчик» + Співанка. Сл. народні, муз. В.Верховинця	0:20
57.	«Печу, печу хлібчик» -	0:20
58.	«Гопак». Український народний танець. Космацькі музики.	1:41
59.	«Козачок». Український народний танець.	1:29
60.	«Пасторальна». В.Косенко.	0:52
61.	«Два півники» + Українська народна пісня-гра.	1:07
62.	«Два півники» -	1:08
63.	«Хвороба ляльки». П.Чайковський.	1:39
64.	«Нова лялька». П.Чайковський.	0:31
65.	«Зробим коло» + Українська народна пісня-гра.	0:38
66.	«Зробим коло» -	0:33
67.	«Сміливий вершник». Р.Шуман	0:39
68.	«Веселі чобітки» + Сл. Г.Вологжаніної, муз. В.Верменича	1:15
69.	«Веселі чобітки» -	1:16
70.	«Метелиця». Український народний танець.	2:17

№	Найменування	Час звучання
71.	«То сніжинки, мов пушинки» + Сл. Г.Бойка, муз. А.Філіпенка	1:33
72.	«То сніжинки, мов пушинки» -	1:34
73.	«Мультики». Сл. і муз. А.Мигай	1:37
74.	«Новорічна» + Сл. Г.Бойка, муз. А.Філіпенка	1:16
75.	«Новорічна» -	1:17
76.	«Ой, хто, хто Миколая любить». Українська народна пісня.	1:45
77.	«Щедрівочка щедрувала» + Щедрівка.	0:20
78.	«Щедрівочка щедрувала» -	0:20
79.	«Дід Мороз»	1:49
80.	Музична казка «Івасик-Телесик»	20:35
81.	«Похід гномів»	2:56
82.	«Клоуни». Д.Кабалевський.	0:54
83.	«Бог ся рождає». Колядка	1:46
84.	«Морозець» + Сл. Г.Бойка, муз. Б.Фільц.	1:10
85.	«Морозець» -	1:10
86.	«Зайчик дражнить ведмедика». Д.Кабалевський	0:33
87.	«Танець феї Драже» з балету «Лускунчик». П.Чайковський	2:15
88.	«Сніжинки» + Сл. народні, муз. Я.Степового.	0:38
89.	«Сніжинки» -	0:38
90.	«Веселі гуси» + Українська народна пісня.	1:55
91.	«Веселі гуси» -	1:57
92.	«Баба Яга». П.Чайковський	0:47
93.	«Ходить місяць над лугами». С.Прокоф'єв.	3:00
94.	«Мама» + Сл. С.Грицюк, муз. В.Книша.	1:23
95.	«Мама» -	1:23
96.	«Бабусина казка». Р.Верещагін.	1:46
97.	«Веселий селянин». Р.Шуман.	0:45
98.	«Зоре моя вечірняя». Сл. Т.Шевченка, муз. Я.Степового.	1:39
99.	«Зацвіла в долині» + Сл. Т.Шевченка, муз. А.Філіпенка	0:54
100.	«Зацвіла в долині» -	0:55
101.	«Пташка». В.Сокальський.	1:06
102.	«Сонечко». В.Барвінський.	1:03
103.	«Щебетала пташечка» + Українська народна пісня.	1:02
104.	«Щебетала пташечка» -	1:03
105.	«Вийди, вийди, сонечко» + Українська народна пісня.	0:26
106.	«Вийди, вийди, сонечко» -	0:26
107.	«Гра в зайчика». Веснянка.	1:06
108.	«Подoliaночка» + Українська народна пісня.	1:21
109.	«Подoliaночка» -	1:20

№	Найменування	Час звучання
110.	«Навесні». Е.Гріг.	0:45
111.	«Рання бджілка» + Сл. С.Жупанина, муз. Т.Жупаниної.	1:16
112.	«Рання бджілка» -	1:16
113.	«Аркан». Український народний танець.	4:06
114.	«Волинка». Й.С.Бах	0:40
115.	«Галя по садочку ходила» + Українська народна пісня.	0:52
116.	«Галя по садочку ходила» -	0:52
117.	«Дощик». В.Косенко.	1:03
118.	«Ой є в лісі калина» + Українська народна пісня.	1:22
119.	«Ой є в лісі калина» -	1:22
120.	«Іди, іди, дощику» + Українська народна пісня.	0:26
121.	«Іди, іди, дощику» -	0:26
122.	«Пісня жайворонка». П.Чайковський.	0:58
2 клас		
123.	«Пісня про школу» + Сл. С.Вікторова, муз. Д.Кабалевського.	0:32
124.	«Пісня про школу» -	1:39
125.	«Три кити» (пісня). Д.Кабалевський.	0:19
126.	«Три кити» (полька). Д.Кабалевський.	0:10
127.	«Три кити» (вальс). Д.Кабалевський.	0:19
128.	«Три кити» (марш). Д.Кабалевський.	0:13
129.	«Колискова». Я.Степовий.	2:17
130.	«Школяр» + Сл. Б.Лепкого, муз. Ф.Колеси.	0:48
131.	«Школяр» -	0:48
132.	«Бабак». Сл. Й.Гете, муз. Л.Бетховена.	1:57
133.	«Ой заграйте, дударики» + Сл. В.Панченка, муз. А.Філіпенка.	0:47
134.	«Ой заграйте, дударики» -	0:47
135.	«Італійська полька». С.Рахманінов.	1:00
136.	Вальс із балету «Спляча красуня». П.Чайковський.	3:35
137.	«Вапс-жарт». Д.Шостакович.	2:34
138.	«Танець для бегемота». Д.Кабалевський.	0:47
139.	«Гей, військо йде» + Сл. І.Франка, муз. В.Верховинця.	1:24
140.	«Гей, військо йде» -	1:24
141.	«Три варіанти маршу». Д.Кабалевський.	1:29
142.	«Запорізький марш». Є.Адамцевич.	2:30
143.	«Веселий музикант» + Сл. Т.Волгіної, муз. А.Філіпенка.	0:44
144.	«Веселий музикант» -	0:44
145.	«Марш дерев'яних солдатиків». П.Чайковський.	0:47
146.	«Футбольний марш». М.Блантер.	0:46

№	Найменування	Час звучання
147.	«Дощик». Українська народна пісня. Обробка Я.Степового.	0:14
148.	«Лугом іду». Українська народна пісня. Обробка Я.Степового.	0:23
149.	«Гей, не дивуйте». Українська народна пісня. Обр. Я.Степового.	0:30
150.	«Любіть Україну» + Сл. В.Сосюри, муз. М.Ведмедері.	1:21
151.	«Любіть Україну» -	1:21
152.	«Весела сумна». Л.Бетховен.	1:31
153.	«Дударик». Українська народна пісня. Обробка М.Леонтовича.	1:13
154.	«Дударик» + Українська народна пісня.	1:14
155.	«Дударик» -	1:14
156.	«Три подруги» (Пустунка). Д.Кабалевський.	0:13
157.	«Три подруги» (Плакса). Д.Кабалевський.	0:38
158.	«Три подруги» (Злюка). Д.Кабалевський.	0:15
159.	«Господарство» + Українська народна пісня.	2:53
160.	«Господарство» -	2:53
161.	«Пташка і кицька». М.Сільванський.	1:05
162.	«Ранок» із сюїти «Пер Гюнт». Е.Гріг.	3:11
163.	«Ой сивая тая зозуленька» + Щедрівка.	2:01
164.	«Ой сивая тая зозуленька» -	2:01
165.	«Попутна пісня». М.Глінка.	2:15
166.	«Ой сивая тая зозуленька». Щедрівка. Обробка М.Леонтовича.	2:01
167.	«Щедрик». Щедрівка. Обробка М.Леонтовича.	0:45
168.	Хор «Семеро козенят» + М.Коваль.	1:20
169.	Хор «Семеро козенят» -	1:21
170.	«Ой коляда-колядниця». Колядка. Хор	0:41
171.	«Ой там, за горою». Щедрівка. Обробка М.Леонтовича. Хор.	1:26
172.	«Вовк і семеро козенят», сцена з II дії. М.Коваль	2:26
173.	Тема Всезнайки + з опери «Вовк і семеро козенят». М.Коваль.	0:09
174.	Тема Всезнайки -	0:08
175.	Тема Туптунки + з опери «Вовк і семеро козенят». М.Коваль.	0:20
176.	Тема Туптунки -	0:20
177.	Тема Бодайки + з опери «Вовк і семеро козенят». М.Коваль.	0:06
178.	Тема Бодайки -	0:05
179.	«Ой лопнув обруч». Українська народна пісня.	1:50
180.	Концерт №2 для фортепіано з оркестром. І.Беркович.	2:18
181.	«Зима і весна» + Українська народна пісня.	1:02
182.	«Зима і весна» -	1:02
183.	«Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'єса). П. Чайковський	1:06
184.	«Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро». П.Чайковський.	1:19

№	Найменування	Час звучання
185.	«Козачок». Український народний танець.	2:04
186.	«Козачок» - Симфонія соль-мінор. IV частина. Невідомий автор.	6:18
187.	Пісня Кози + з опери «Коза-дереза». М.Лисенко	0:27
188.	Пісня Кози - з опери «Коза-дереза»	0:27
189.	Хор «Ходім, браття воювати» з опери «Коза-дереза». М.Лисенко	0:56
190.	Пісня Лисички + з опери «Коза-дереза». М.Лисенко.	0:58
191.	Пісня Лисички -	0:58
192.	«Марш тореадора» з опери «Кармен». Ж.Бізе	1:05
193.	«Гарний танець гопачок» + Українська народна пісня.	0:26
194.	Гарний танець гопачок -	0:49
195.	Сцена з балету «Попелюшка». С.Прокоф'єв.	3:46
196.	«Вийди, вийди, Іванку». Веснянка.	0:58
197.	Концерт для фортепіано з оркестром №1. III частина. Фінал. П.Чайковський	2:39
198.	«Як діждемо літа» + Українська народна пісня.	1:26
199.	«Як діждемо літа» -	1:26
200.	«Розлилися води» + Веснянка.	2:31
201.	«Розлилися води» -	2:30
202.	Сцена «Кіт у чоботях і Біла Кицька» з балету «Спляча красуня». П.Чайковський.	2:12
203.	«Зайчик дратує ведмежатко». Д.Кабалевський.	0:43
204.	«Свято перемоги» + Сл. М.Танича, муз. Г.Сорокопуда.	1:38
205.	«Свято перемоги» -	1:38
206.	«Перша втрата». Р.Шуман	1:59
207.	«Чабанець» + А.Кос-Анатольський	0:53
208.	«Чабанець» -	0:53
209.	«Петрик і Вовк». Симфонічна казка. Український варіант	9:43
210.	Тема Петрика	1:02
211.	Тема Пташки (флейта)	0:23
212.	Тема Пташки (фортепіано)	0:25
213.	Тема Качки (фортепіано)	0:47
214.	Тема Качки (оркестр)	0:39
215.	Тема Кицьки (фортепіано)	0:24
216.	Тема Кицьки (оркестр)	0:24
217.	Тема Дідуся (фортепіано)	0:28
218.	Тема Дідуся (оркестр)	0:21
219.	Тема Вовка (фортепіано)	0:54
220.	Тема Вовка (оркестр)	0:39
221.	Тема Мисливців (фортепіано)	0:31

№	Найменування	Час звучання
222.	Тема Мисливців (оркестр)	0:34
3 клас		
223.	«Ми – третьокласники». Співанка	0:20
224.	«Ми третьокласники» -	0:19
225.	«Пісня про вчительку». Сл. А.Малишка, муз. П.Майбороди	3:53
226.	Увертюра до опери «Кармен». Ж.Бізе.	2:14
227.	«Літо минулося» + Сл. К.Різниченка, муз. Я.Степового	1:32
228.	«Літо минулося» -	1:32
229.	Фрагмент «Ніч» з балету «Горбоконики». Р.Щедрін.	0:45
230.	Фрагмент «Золоті рибки» з балету «Горбоконики». Р.Щедрін.	0:24
231.	Фрагмент «Цар Горох» з балету «Горбоконики». Р.Щедрін.	0:55
232.	«Ранок». Е.Гріг	3:13
233.	«Дівка Явдошка» + Українська народна пісня	2:44
234.	«Дівка Явдошка» -	2:43
235.	«Ой чи довго ще нам» з опери «Тарас Бульба». М.Лисенко.	2:54
236.	«Вийшли в поле косарі» + Українська народна пісня.	1:40
237.	«Вийшли в поле косарі» -	2:18
238.	«Козачок». Фінал симфонії невідомого автора	2:05
239.	«Дівчатка ми» + Співанка	0:19
240.	«Дівчатка ми» -	0:19
241.	«Арагонська хота». М.Глінка	1:38
242.	«Запорізький марш». Є.Адамцевич.	2:42
243.	«Гей, там, на горі, Січ іде» + Українська народна пісня	1:22
244.	«Гей, там, на горі, Січ іде» -	1:23
245.	«Ми хлопчики» + Співанка	0:19
246.	«Ми хлопчики» -	0:19
247.	Тема долі. V симфонія. Уривок 1. Л.Бетховен.	0:47
248.	Тема долі. V симфонія. Уривок 2. Л.Бетховен.	2:02
249.	Прелюдія №7. Ф.Шопен.	0:43
250.	Прелюдія №20. Ф.Шопен.	1:45
251.	Полонез ля мажор. Ф.Шопен.	4:07
252.	«Хто чергові» + Сл. Е.Шварца, муз. Д.Кабалевського	1:21
253.	«Хто чергові» -	1:21
254.	«Базіка». Вірш А.Барто.	1:14
255.	«Базіка». С.Прокоф'єв.	4:41
256.	«Пташка». В.Сокальський.	1:01
257.	«Зайчик та Лисичка». Українська народна пісня.	0:43
258.	«Гумореска». В.Косенко.	1:38

№	Найменування	Час звучання
259.	«Дударик» + Українська народна пісня	1:14
260.	«Дударик» -	1:14
261.	«Дударик» (обробка М. Леонтовича)	1:29
262.	«Весільний день у Троляхаугені». Е.Гріг.	1:41
263.	«Ой хто, хто Миколая любить» + Українська народна пісня	1:44
264.	«Ой, хто, хто Миколая любить» -	1:43
265.	«Щедрик» + Українська народна пісня.	0:43
266.	«Щедрик» -	0:44
267.	V симфонія. III частина (експозиція). Л.Бетховен.	2:01
268.	«Щедрик» (обробка М. Леонтовича)	1:24
269.	«Уставай же, брате» + Колядка.	1:29
270.	«Уставай же, брате» -	1:28
271.	«Політ джмеля» з опери «Казка про царя Салтана». М. Римський-Корсаков	1:22
272.	«Дощик». В.Косенко.	0:59
273.	Награші Лукаша з опери «Лісова пісня». В.Кирейко.	1:09
274.	«Чому ведмідь взимку спить» + Сл. О.Коваленкова, муз. Л. Кніппера.	1:18
275.	«Чому ведмідь взимку спить» -	1:17
276.	Тема Петрика з симфонічної казки «Петрик і Вовк». С.Прокоф'єв.	0:54
277.	«Гра в слова» + Співанка.	0:24
278.	«Гра в слова» -	0:24
279.	Сцена Петрика і Пташки з симфонічної казки «Петрик і Вовк». С.Прокоф'єв.	2:12
280.	Тема Качки з симфонічної казки «Петрик і Вовк». С.Прокоф'єв.	0:54
281.	«Верховино, світку ти наш» + Українська народна пісня.	1:52
282.	«Верховино, світку ти наш» -	1:53
283.	«Ранок» із сюїти «Пер Гюнт». Е.Гріг.	2:14
284.	«Гуцульська рапсодія» (фрагмент). Г.Майборода.	5:13
285.	«Грицю, Грицю, до роботи» + Українська народна пісня.	0:43
286.	«Грицю, Грицю, до роботи» -	0:43
287.	«Навесні». Е.Гріг.	0:40
288.	«Гуцульська рапсодія» (повністю). Г.Майборода	5:16
289.	«В печері гірського короля». Е.Гріг.	2:12
290.	Дует Караса та Одарки з опери «Запорожець за Дунаєм». С.Гулак-Артемівський.	2:13
291.	«Ягілочка» + Українська народна пісня.	1:21
292.	«Ягілочка» -	1:21
293.	Вальс ля бемоль мажор. Ф.Шуберт	1:00
294.	«Алегрето до мінор». Ф.Шуберт.	3:29

№	Найменування	Час звучання
295.	Хор «А вже весна» з опери «Зима і весна». М.Лисенко	1:24
296.	«Пастух» + Французька народна пісня	0:50
297.	«Пастух» -	0:50
298.	«Пісня Сольвейг» І частина. Е.Гріг	1:03
299.	«Пісня Сольвейг» (повністю). Е.Гріг.	3:42
300.	«Соловєєчку, сватку, сватку» + Українська народна пісня	1:07
301.	«Соловєєчку, сватку, сватку» -	1:09
302.	«Експромт ля мінор». М.Лисенко.	2:11
303.	«Ой є в лісі калина» + Українська народна пісня.	1:22
304.	«Ой є в лісі калина» -	1:23
305.	Варіації на тему «Ой є в лісі калина». Ю.Щуровський	2:03
306.	«Класне рондо» +	1:25
307.	«Класне рондо» -	1:24
308.	«Спляча княжна». О.Бородін.	3:51
309.	«Ой на горі жито» + Українська народна пісня.	1:01
310.	«Ой на горі жито» -	1:03
311.	Варіації на тему «Ой на горі жито»	3:27
312.	«Рондо в турецькому стилі». В.А.Моцарт.	3:31
313.	Варіації на тему «Пастух». В.А.Моцарт.	3:27
314.	«Танець Анітри». Е.Гріг	3:24
4 клас		
315.	«Зоре моя вечірняя» + Сл. Т.Шевченка, муз. Я.Степового.	1:40
316.	«Зоре моя вечірняя» -	1:39
317.	Легенда про пісню. Н.Білоус.	1:40
318.	Гімн України - хор УР	1:54
319.	«Ой, гиля, гиля, гусоньки, на став». Українська народна пісня.	3:06
320.	«Балада про мальви». Сл. Б.Гури, муз. В.Івасюка.	4:21
321.	Легенда про троїстих музик. Н.Білоус.	1:01
322.	«Троїсті музики»	1:08
323.	«У неділю раненько». Українська народна пісня.	4:09
324.	«Поле моє, поле». Музика В.Філіпенка.	1:21
325.	«Вийшли в поле косарі» + Українська народна пісня.	2:18
326.	«Вийшли в поле косарі» -	2:18
327.	«Сіяв мужик просо» + Українська народна пісня.	1:16
328.	«Сіяв мужик просо» -	1:18
329.	«Дівка в сінях стояла». Українська народна пісня.	2:56
330.	«Українська симфонія». ІІ частина. М.Калачевський.	3:59
331.	«Підійдемо до калини» + Коломийка.	0:25

№	Найменування	Час звучання
332.	«Підійдемо до калини» -	0:25
333.	Коломийка (інструментальний ансамбль)	3:05
334.	Коломийка (гуцульський ансамбль)	2:36
335.	«Ой ходить сон» + Українська народна пісня.	2:31
336.	«Ой ходить сон» -	2:30
337.	Казка «Колискова Дряпушкові»	2:02
338.	«Рідна мова» + Слова і музика М.Катричко.	2:30
339.	«Рідна мова» -	2:30
340.	«Верховино, світку ти наш»	1:52
341.	«Елегія». М.Лисенко.	3:27
342.	«Ой на горі та й женці жнуть». Українська народна пісня. Хор	3:13
343.	«Ой на горі та й женці жнуть» + Українська народна пісня.	2:53
344.	«Ой на горі та й женці жнуть». Українська народна пісня.	2:50
345.	Т.Г.Шевченко. «Перебендя»	0:42
346.	«Дума про козака Голоту»	7:18
347.	«Засвіт встали козаченьки». Українська народна пісня.	1:41
348.	«Слава нашим господарям» + Щедрівка	1:14
349.	«Слава нашим господарям» -	1:15
350.	Увертюра до опери «Тарас Бульба»	4:31
351.	«Чом, чом, чом, земле моя» + Сл. В.Лебедової, муз. Д. Січинського	1:42
352.	«Чом, чом, чом, земле моя» -	1:43
353.	«Віють вітри». Українська народна пісня.	1:24
354.	Українська симфонія. I частина (експ.) М.Калачевський.	3:10
355.	«Забілів від снігу гай» + Українська народна пісня.	1:18
356.	«Забілів від снігу гай» -	1:17
357.	«Чи вдома, вдома» +	1:12
358.	«Чи вдома, вдома» -	1:12
359.	«Гопак». Український народний танець. Лівобережна Київщина.	1:04
360.	«Гопак». Український народний танець. Космацькі музики	1:30
361.	«Бульба». Білоруська народна пісня.	1:40
362.	«Лезгинка». Грузинський народний танець.	3:33
363.	Концерт 1 для фортепіано з оркестром. III ч. Фрагмент. П.Чайковський.	1:05
364.	«Вийди, вийди, Іванку» + Українська народна пісня.	1:00
365.	«Вийди, вийди, Іванку» -	0:59
366.	«Реве та стогне Дніпр широкий». Капела бандуристів	5:21
367.	«Вниз по матушке по Волге» (баян)	1:07
368.	«Вниз по матушке Волге» (хор)	3:57
369.	«Пісня про Дніпро». Сл. Є.Долматовського, муз. М.Фракіна.	6:18
370.	«Перепілонька» + Білоруська народна пісня.	1:41

№	Найменування	Час звучання
371.	«Перепілонька» -	1:39
372.	«Білоруський танець»	1:00
373.	«Со व्यюном я хожу» Російська народна пісня.	0:56
374.	«Со व्यюном я хожу» -	0:56
375.	«Со व्यюном я хожу»	0:49
376.	III концерт для фортепіано. I частина. Фрагмент. С.Рахманінов.	2:17
377.	Коломийка	0:45
378.	«Гуде вітер вельми в полі» + Сл. В.Забіли, муз. М.Глінки	1:24
379.	«Гуде вітер вельми в полі» -	1:25
380.	«Пустотливі частівки». Р.Щедрій.	1:29
381.	«Курчатка». Сл. Т.Муталібова, муз. Г.Гусейнлі.	2:12
382.	«Курчатка». Хор, інструментальний ансамбль.	2:13
383.	«Курчатка» + Сл. Т.Муталібова, муз. Г.Гусейнлі	1:35
384.	«Курчатка» -	1:35
385.	«Лезгинка». Грузинський народний танець.	3:31
386.	Балет «Гаяне». Танець рожевих дівчат. А.Хачатурян.	2:20
387.	«Мавриги». Узбецька народна пісня-танець	3:30
388.	«Туркменський танець»	0:28
389.	«Півник» + Латвійська народна пісня.	1:20
390.	«Півник» -	1:21
391.	«Женчикок-бренчикок». Українська народна пісня.	1:22
392.	«Литовський танець»	0:32
393.	«Соловеєчку, сватку, сватку» + Веснянка	1:07
394.	«Соловеєчку, сватку, сватку» -	1:09
395.	«А в кривого танцю» – веснянка. Правобережна Київщина.	1:01
396.	«Ой ти, старий дубе, чом ти не розвився». Західне Полісся.	1:47
397.	«Весняночко-пеняночко». Веснянка. Правобережна Київщина.	0:58
398.	«Захід сонця» + Романс. Сл. А.Мукка, муз. Е.Гіра	2:00
399.	«Захід сонця» -	2:00
400.	Опера «Поргі та Бес» Д.Гершвін.	1:10
401.	«Посадив полин я». Білоруська народна пісня.	1:19
402.	«Баркарола» М.Лисенко.	1:40
403.	Романс «Венеціанська ніч». М.Глінка.	2:15
404.	«Полька». Чеська народна пісня-танець +	1:23
405.	«Полька». Чеська народна пісня-танець -	1:22
406.	Чардаш з опери «Харі Янош». Золтан Кодай.	2:01
407.	Угорський танець №2. И.Брамс.	2:47
408.	«Пастух» + Французька народна пісня	0:50
409.	«Пастух» -	0:50

№	Найменування	Час звучання
410.	Варіації на тему французької народної пісні «Пастух». В.Моцарт.	3:28
411.	Симфонія соль мінор. В.Моцарт.	1:56
412.	«Жайворонок» + Польська народна пісня	0:54
413.	«Жайворонок» -	0:53
414.	«Женчикок-бренчикок» + Українська народна пісня.	1:37
415.	«Женчикок-бренчикок» -	1:36
416.	Мазурка ля мінор. Ф.Шопен.	1:19
417.	«Вишня» +. Японська народна пісня.	0:52
418.	«Вишня» -	0:52
419.	Варіації на тему японської народної пісні «Вишня». Д.Кабалевський.	3:25
420.	«Прогулянка з батьком» + Індонезійська народна пісня.	1:40
421.	«Прогулянка з батьком» -	1:39
422.	Зразок звучання. Альт	0:16
423.	Зразок звучання. Арфа	0:18
424.	Зразок звучання. Барабан	0:15
425.	Зразок звучання. Бубен	0:14
426.	Зразок звучання. Валторна	0:10
427.	Зразок звучання. Віолончель	0:15
428.	Зразок звучання. Гобой	0:13
429.	Зразок звучання. Дзвіночки	0:12
430.	Зразок звучання. Дзвони	0:16
431.	Зразок звучання. Клавесин	0:55
432.	Зразок звучання. Кларнет	0:12
433.	Зразок звучання. Контрабас	0:10
434.	Зразок звучання. Ксилофон	0:10
435.	Зразок звучання. Литаври	0:25
436.	Зразок звучання. Лютня	0:27
437.	Зразок звучання. Орган	1:07
438.	Зразок звучання. Саксофон	0:54
439.	Зразок звучання. Скрипка	0:35
440.	Зразок звучання. Тарілки	0:08
441.	Зразок звучання. Трикутник	0:07
442.	Зразок звучання. Тромбон	0:12
443.	Зразок звучання. Труба	0:14
444.	Зразок звучання. Туба	0:19
445.	Зразок звучання. Фагот	0:22
446.	Зразок звучання. Флейта	0:15
447.	Зразок звучання. Фортепіано	1:23
448.	Зразок звучання. Челеста	0:17

Поурочні плани

Музичне мистецтво. 1 клас

Урок 1

Тема уроку. Зустріч зі школою та музикою. Музика навколо нас.

Мета уроку. Засвоєння учнями поняття про музику як частину людського життя; мову звуків; правил співу.

Хід уроку

1. Слухання поезії. Що таке музика?

Може, це вітер ніжно
шепоче зажуреним вітам?
Може, це гомін веселий весняний,
спів заметілі зимовими днями?
Може, дзвенять калинові намиста,
чи то бринить височінь промениста?
Може, це бджоли увечері влітку
тихо співають, гойдаючи квітку?
Може, живе вона в серці людини,
не замовкаючи ані хвилини?
Переплітаються в ній почуття.
Музика — частка людського життя.

2. Слухання. Пісня «Ми йдемо сьогодні в клас»

Музика наповнює усе наше життя. Головне — навчитися її чути. І все ж, не забуваймо: ми знаходимося в школі. Саме час послухати про неї пісню! У пісні «Ми йдемо сьогодні в клас» розповідається про хвилювання першокласників, які вперше ідуть до школи. Уважно прослухайте її і зверніть увагу на те, які почуття вона у вас викликає, адже згодом ми розпочнемо її розучувати.

3. Ознайомлення з правилами співу

ПРАВИЛА СПІВУ

- стежте за співацькою поставою: сядьте або станьте рівно, руки покладіть на коліна або опустіть;

- стежте за диханням: вдих — спокійний, але швидкий; видих — довгий і плавний;
- уважно слідуйте за вказівками вчителя;
- слухайте звучання свого голосу та хору;
- спів починайте із розспівок, виконуйте їх старанно і точно.

4. Розучування пісні «Ми йдемо сьогодні в клас».

5. Слухання поезії. Композитор — автор музики

Як багато професій є різних!
Ми в житті зустрічаємо скрізь їх:
лікар, вчитель, актор і комбайнер,
модельєр, космонавт і дизайнер...

Ми дізнаємось зараз про тих,
хто без музики жити не міг,
чий серце й майстерні руки
нам дарують чарівні звуки.

Ми описали професію композитора. Композитор – це людина, яка створює музику.

6. Музичні загадки

7. Завдання

- Пригадайте, що таке музика.
- Хто створює музику?

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми говорили про музику і зрозуміли, що вона є частиною людського життя; це мова звуків. Крім того, ми дізналися правила співу; довідалися, що музику створює композитор. Музика – чудове мистецтво!

Урок 2

Тема уроку. Музика передає почуття людини

Мета уроку. Засвоєння учнями розуміння того, що музика може передавати найрізноманітніші почуття. Розучити пісню «Ми йдемо сьогодні в клас».

Хід уроку

1. Вступ

Чи впізнали ви мелодію, яка зараз звучить?
Правильно! Це пісня «Ми йдемо сьогодні в клас».
Пропоную вам продовжити розучувати її.

2. Слухання. Пісня «Ми йдемо сьогодні в клас»

3. Розучування. Пісня «Ми йдемо сьогодні в клас»

4. Бесіда перед слуханням. В. Косенко. «Не хочуть купити ведмедика», «Купили ведмедика»

Музика передає почуття та настрої людини.

Прослухайте твори Віктора Косенка «Не хочуть купити ведмедика» та «Купили ведмедика». Поміркуйте, чим вони відрізняються.

5. Слухання. В. Косенко. «Не хочуть купити ведмедика», «Купили ведмедика».

6. Аналіз прослуханих творів

Ми прослухали два твори Віктора Косенка. Перший, «Не хочуть купити ведмедика», передає почуття дитини, якій не хочуть купити іграшку.

Тому характер музики – сумний, журливий і засмучений...

Мелодія «Купили ведмедика» передає настрій дитини, якій купили іграшку. Тому її характер – веселий, радісний, піднесений.

Обидві мелодії виконано на одному музичному інструменті – фортепіано.

7. Завдання

Чи може музика передати почуття людини?

Які почуття передав композитор Віктор Косенко у фортепіанній п'єсі «Не хочуть купити ведмедика»?

Які почуття передав композитор Віктор Косенко у фортепіанній п'єсі «Купили ведмедика»?

8. Підсумки уроку

Як багато ви сьогодні дізналися! Зрозуміли, що музика може передавати найрізноманітніші почуття. Також ми продовжили розучувати пісню «Ми йдемо сьогодні в клас». А також порівняли дві мелодії Віктора Косенко: «Не хочуть купити ведмедика» і «Купили ведмедика».

Урок 3

Тема уроку. Який настрій і як його передає музика?

Мета уроку. Засвоєння учнями вміння простежити, як музика виражає різні настрої людей; познайомити їх з піснями «Що нам осінь принесе» та «Сумна пісня».

Хід уроку

1. Вступ

Музика тісно пов'язана з життям і може передати різноманітні настрої та почуття. Пригадаймо, які є настрої! Прослухаймо музику і визначимо її настрій.

2. Демонстрація пісні «Що нам осінь принесе?»

3. Розучування пісні «Що нам осінь принесе?»

Настрій музики, яку ми прослухали, – осінній. Недарма вона називається «Що нам осінь принесе?». Розпочнемо її розучувати.

4. Продовження розучування пісні «Ми йдемо сьогодні в клас»

На минулому уроці ми вивчили пісню «Ми йдемо сьогодні в клас». Пригадайте і виконайте її! *Караоке. Пісня «Ми йдемо сьогодні в клас».*

5. Слухання музики

Музика і без слів може передати почуття людини. Тепер послухайте наступний твір і спробуйте добрати йому назву.

М. Сільваницький «Сумна пісня».

- Які настрої сьогодні навіяла вам музика?
- В яких творах ви відчули веселий, піднесений радісний настрій?
- В яких творах ви відчули журливий, засмучений настрій?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми простежили, як музика виражає різні настрої людей; познайомилися з піснями «Що нам осінь принесе» та «Сумна пісня» та а також продовжили розучувати пісню «Ми йдемо сьогодні в клас».

Урок 4

Тема уроку. Осінні настрої в музиці

Мета уроку. Засвоєння учнями поняття про осінні настрої в музиці. Формування вміння виконувати пісню про осінь. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми повторимо і виконаємо пісню «Що нам осінь принесе?».

Повторення пісні «Що нам осінь принесе?»

Караоке. Пісня «Що нам осінь принесе?»

2. Слухання та визначення музичного твору

Прослухайте музичний твір і поміркуйте, про яке явище природи, характерне для осені, розповідає музика. («Осінній дощик»).

Музика розповіла про дощ! Ми прослухали п'єсу композитора Мераба Парцхаладзе «Осінній дощик».

3. Аналіз прослуханого твору

- Який настрій навіяла вам музика?
- Якими засобами композитор зобразив дощову осінь?

4. Повторне слухання. П'єса «Осінній дощик»

Прослухайте ще раз п'єсу «Осінній дощик». Зверніть увагу на темп і динаміку музики.

5. Підсумки уроку

Сьогодні ми говорили про осінні настрої в музиці, виконали пісню, яка розповіла нам про осінь, і дізналися, що музика може зобразити різні настрої. Наприклад, сумний у п'єсі «Осінній дощик» і веселий у пісні «Що нам осінь принесе?».

Урок 5

Тема уроку. Найдревніша музика

Мета уроку. Засвоєння учнями розуміння того, що зустрічаються музичні жанри для окремих музичних інструментів, які мають чітко виражений пісенний характер, але призначені вони не для співу, а тільки для музичного виконання. поняття про осінні настрої в музиці. _____

Хід уроку

1. Вступ

Автором музики є композитор. А хто автор тієї музики, яка надійшла до нас з найдавніших часів? Музику створює не лише композитор, а й народ. Саме його музика – найдревніша. Народна музика передавалася від людини до людини, від села до села, з покоління в покоління. Наприклад, українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу». У ній розповідається про багатий урожай городини. Гарна весела пісня! Її варто не лише прослухати, але й розучити.

2. Слухання. Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу»

3. Розучування української народної пісні «Ходить гарбуз по городу»

4. Виконання пісні «Що нам осінь принесе?»

Пригадаймо слова та мелодію пісні «Що нам осінь принесе?» і продовжимо розучувати її.

5. Слухання. «Колискова»

Одна з найдревніших пісень людства і найперша в житті кожної людини – це колискова пісня. Наприклад, прослухайте твір українського композитора Якова Степового під назвою «Коліскова» і поміркуйте, які почуття вона передає.

6. Завдання

- Яка найдревніша пісня людства?
- Як передавалися пісні, коли ще не вигадали нотний запис?
- Як сьогодні можна передати один одному пісню?

7. Підсумки уроку

Отже, тепер ми знаємо, що зустрічаються музичні жанри для окремих музичних інструментів, які мають чітко виражений пісенний характер, але призначені вони не для співу, а тільки для музичного виконання. Крім того, сьогодні на уроці ми розпочали розучування української народної пісні «Ходить гарбуз по городу», а також виконали пісню «Що нам осінь принесе?»

Урок 6

Тема уроку. Рідні серцю мелодії.

Мета уроку. Розучити з учнями українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу», прослухати українську народну співанку «Печу, печу хлібчик». Поznайомити учнів з «Українською мелодією» композитора Ісака Берковича.

Хід уроку

1. Вступ

Облітав журавель
сто морів, сто земель.
Облітав, обходив,
крила, ноги натрудив.
Ми спитали в журавля:
«Де найкраща є земля?»
Журавель відповідає:

«Краще рідної немає».

Сьогодні ми прослухаємо мелодії та пісні, які є рідними для всіх українців. А розпочнемо з розучування вже знайомої нам веселої української народної пісні «Ходить гарбуз по городу».

2. Розучування української народної пісні «Ходить гарбуз по городу».

3. Демонстрація поспівки «Печу, печу хлібчик»

Сьогодні ми розпочнемо розучування нової веселої поспівки «Печу, печу хлібчик». Уважно прослухайте її, зверніть увагу на рух мелодії та ритмічний рисунок.

«Печу, печу хлібчик». Сп. народні, муз. В.Верховинця

Розучування поспівки «Печу, печу хлібчик»

4. Слухання. І. Беркович. «Українська мелодія»

Є композитори, які пишуть музику, схожу на народні пісні. Наприклад, Ісак Беркович. Є пісні, які не співають, а грають на фортепіано. Наприклад, «Українська мелодія» Ісака Берковича. Уважно прослухайте її!

5. Аналіз прослуханого твору

- Чому композитор саме так назвав свій твір?
- Які почуття виражає музика?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми розучили українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу», прослухали українську народну поспівку «Печу, печу хлібчик», познайомилися з «Українською мелодією» композитора Ісака Берковича, а також дізналися, що українські народні пісні є одними з найгарніших у світі.

Урок 7

Тема уроку. Танець нашого народу.

Мета уроку. Вивчити з учнями українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу», розучити і виконати поспівку «Печу, печу хлібчик», познайомити їх з улюбленим танцем козаків – гопаком, а також з українським народним танцем козачком.

Хід уроку

1. Вступ

Розпочнемо з веселої української народної пісні «Ходить гарбуз по городу». Ми розучували її на попередніх уроках, а сьогодні пригадаємо мелодію і слова цієї пісні і виконаємо її.

Караоке. Українська народна пісня «Ходить гарбуз по городу».

2. Продовження розучування поспівки «Печу, печу хлібчик»

Караоке. Поспівка «Печу, печу хлібчик»

3. Слухання. Гопак

Гопак - це український народний танець, улюблений танок козаків. Гопак – веселий і життєрадісний танок. Його виконують спочатку повільно; поступово рух прискорюється – і мелодія стає швидшою. Музика гопака передає різні настрої людини. Слухайте уважно – і ви все це почуєте.

4. Слухання. Козачок

До танців українського народу, крім гопака, належить і козачок. Цей танок жвавий і веселий за характером, його виконують у швидкому темпі.

5. Завдання

- Які танці українського народу ви знаєте?
- Чим відрізняється козачок від гопака?
- Які пісні українського народу ви знаєте?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми довчили українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу», розучили і виконали поспівку «Печу, печу хлібчик», познайомилися з улюбленим танцем козаків – гопакком, а також з українським народним танцем козачком.

Урок 8

Тема уроку. Вокальна та інструментальна музика

Мета уроку. Сформувати в учнів поняття про вокальну та інструментальну музику. Розпочати розучування української народної пісні-гри «Два півники», прослухати інструментальний твір Віктора Косенка «Пасторальна».

Хід уроку

1. Вступ. Вокальна та інструментальна музика

Сьогодні ми поговоримо про вокальну та інструментальну музику.

Вокальною називають музику для співу. Латинське слово вокал означає голос. Вокальна музика може бути з акомпанементом (музичним супроводом) або без нього.

Інструментальною називають музику для виконання на музичних інструментах.

Вокальна музика – та, яку співають, а інструментальна – та, яку грають. Вокальну музику зрозуміти легше – у ній допомагають слова. Тому з неї і розпочнемо. Уважно прослухайте українську народну пісню-гру «Два півники», запам'ятайте її мелодію.

2. Демонстрація української народної пісні-гри «Два півники».

3. Розучування. Українська народна пісня-гра «Два півники»

4. Слухання. В. Косенко «Пасторальна»

«Два півники» – весела українська народна пісня – представниця вокальної музики. Однак, ми знаємо, що є музичні твори, які мають чітко виражений пісенний характер, але призначені не для співу, а тільки для музичного виконання. Наприклад, прослухаймо п'єсу українського ком-

позитора Віктора Косенка «Пасторальна», в якій автор змальовує картини природи та сільського життя.

Поміркуйте, який настрій створює ця музика.

5. Відомості про пастораль

Пісні співають голосом, а музичні п'єси виконує інструмент. До п'єс відноситься і твір Віктора Косенка, який ми щойно прослухали. Тільки чому він називається «Пасторальна»? Пастораль – це інструментальна п'єса, в якій композитор розповідає про природу та сільське життя.

6. Завдання

- Пригадайте, яку музику називають вокальною.
- Яку музику називають інструментальною?

7. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми дізналися, яку музику називають вокальною, а яку – інструментальною, розпочали розучування української народної пісні-гри «Два півники», а також прослухали інструментальний твір Віктора Косенка «Пасторальна».

Урок 9

Тема уроку. Музика про іграшки.

Мета уроку. Прослухати п'єси Петра Чайковського «Хвороба ляльки» та «Нова лялька». Пояснити учням, як музика може передати почуття дитини. Виконати українську народну пісню-гру «Два півники» і розпочати вивчення нової – «Зробим коло».

Хід уроку

1. Вступ

Є музика, яка розповідає про дитячі іграшки та забави. Ми її послухаємо, однак спочатку пригадаємо українську народну пісню-гру «Два півники» і виконаємо її.

2. Розучування і караоке.

Українська народна пісня-гра «Два півники»

3. Слухання.

Українська народна пісня-гра «Зробим коло»

«Зробим коло» – це українська народна пісня-гра.

4. Виконання пісні-гри «Зробим коло» без супроводу

5. Слухання. П'єси П. Чайковського

Російський композитор Петро Ілліч Чайковський написав кілька п'єс про ігри дівчаток із ляльками; зокрема: «Хвороба ляльки» та «Нова лялька». Уважно прослухайте їх, зверніть увагу на настрої та почуття в музиці – і ви зможете легко відгадати, яка з них називається «Нова лялька», а яка – «Хвороба ляльки». Поміркуйте, чим відрізняється музика цих творів.

6. Аналіз прослуханих творів

- Ви здогадалися, яка назва першої п'єси?
- Ви здогадалися, яка назва другої п'єси?
- Які почуття виражені у п'єсах російського композитора П. Чайковського «Хвороба ляльки» та «Нова лялька»?
- На якому інструменті виконані п'єси П. Чайковського «Хвороба ляльки» та «Нова лялька»?

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми прослухали п'єси Петра Чайковського «Хвороба ляльки» та «Нова лялька», і дізналися, що музика може розповісти не лише про дитячі іграшки і забави, а й передати почуття дитини. Також ми виконали українську народну пісню-гру «Два півники» і розпочали вивчення нової – «Зробим коло».

Урок 10

Тема уроку. Музика і дитяча гра.

Мета уроку. Закінчити вивчення української народної пісні-гри «Зробим коло», розпочати вивчення пісні Володимира Верменича «Веселі чобітки». Прослухати п'єсу Р. Шумана «Смільвий вершник».

Хід уроку

1. Вступ

У багатьох іграх використовують музику, досить часто – навіть пісні. Як, наприклад, у вже знайомій нам українській народній пісні-грі «Зробим коло». Сьогодні ми її пригадаємо і довчимо!

2. Продовження розучування пісні-гри «Зробим коло»

Караоке. Пісня-гра «Зробим коло»

3. Демонстрація пісні «Веселі чобітки»

А тепер познайомтесь із ще однією веселою пісенькою. Її автором є український композитор Володимир Верменич. Отож, пісня «Веселі чобітки».

4. Розучування пісні «Веселі чобітки»

5. Слухання. Р. Шуман. «Смільвий вершник».

Наступна мелодія розповість нам про хлопчика, який уявляє себе смільвим вершником і скаче на уявному коні. Напевне, саме тому композитор Роберт Шуман назвав її «Смільвий вершник».

6. Завдання

- Чи весело вам гратися з музикою?
- Які пісні та ігри ви знаєте?
- Чи можете ви вигадати гру до п'єси Роберта Шумана «Смільвий вершник»?

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми довчили і виконали українську народну пісню-гру «Зробим коло», розпочали вивчення веселої пісеньки Володимира Верменича «Веселі чобітки», а також уявили себе сміливими вершниками завдяки музичній г'есі Роберта Шумана.

Урок 11

Тема уроку. Як музика розповідає про зиму?

Мета уроку. музика розповіла нам про те, що зима, хоч і сувора, але дуже цікава і гарна пора року. Про це ми дізналися з пісні Аркадія Філіпенка «То сніжинки, мов пушинки» та з музики українського народного танцю «Метелиця».

Хід уроку

1. Вступ

Зима – найулюбленіша пора року багатьох митців: їй присвячують вірші, картини і, звичайно, музику. Наприклад, пісня Аркадія Філіпенка «То сніжинки, мов пушинки» теж про зиму.

Спочатку уважно прослухайте її, а потім – розпочніть розучування.

2. Демонстрація пісні «То сніжинки, мов пушинки».

3. Розучування пісні «То сніжинки, мов пушинки»

Продовження розучування пісні «Веселі чобітки».

Пісню Володимира Верменича «Веселі чобітки» ми розпочали розучувати її на минулому уроці і обов'язково повинні виконати сьогодні! Однак спочатку пригадаємо, що запам'ятали з минулого уроку.

Караоке. Пісня «Веселі чобітки».

4. Слухання. Український народний танець «Метелиця».

Ви помітили, що сніжинки, немов звуки музики, рухаються то вгору, то вниз, а то й затримуються на місці? А ви знаєте, як називається природне явище, коли здіймається сильний вітер і сніжинки вихором кружляють у повітрі? Метелиця. Отже, послухаймо український народний танець «Метелиця» і уявімо, що зиму малює не лише ця жвава, грайлива, легка музика, але й рух танцю.

5. Завдання

- Які твори про зиму звучали на уроці?
- У виконанні яких інструментів прозвучав український народний танець «Метелиця»?

6. Підсумки уроку

Сьогодні музика розповіла нам про те, що зима, хоч і сувора, але дуже цікава і гарна пора року. Про це ми дізналися з пісні Аркадія Філіпенка «То сніжинки, мов пушинки» та з музики українського народного танцю «Метелиця».

Урок 12

Тема уроку. Музичний мультфільм.

Мета уроку. Прослухати музичну п'єсу Алли Мігай «Мультики», створити власний мультфільм зі сніжинкою і вивчити пісню «То сніжинки, мов пушинки».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми розглянемо вид мистецтва, який подобається усім, навіть дорослим. Прослухайте пісеньку – і відразу здогадаєтеся, про що йдеться.

2. Слухання. А. Мігай. «Мультики».

3. Продовження розучування пісні «То сніжинки, мов пушинки»

Мультфільм складається з великої кількості малюнків, що швидко змінюють один одного. Таким чином зображене на них починає ніби рухатись. Особливо гарно виходить, коли це відбувається під музику. Зараз ми візьмемо намальовану сніжинку і почнемо її рухати під пісню «То сніжинки, мов пушинки» і створимо власний мультфільм, який допоможе нам пригадати мелодію цієї пісні.

4. Караоке. Пісня «То сніжинки, мов пушинки».

5. Аналіз прослуханого твору

- Про що розповідає пісня «Мультики»?
- З яким настроєм виконана пісня «То сніжинки, мов пушинки»?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми прослухали музичну п'єсу Алли Мігай «Мультики», створили власний мультфільм зі сніжинкою і вивчили пісню «То сніжинки, мов пушинки».

Урок 13

Тема уроку. Музика до зимових свят.

Мета уроку. Розгляд музики до зимових свят. Вивчити пісні Аркадія Філіпенка «То сніжинки, мов пушинки» та «Новорічна». Показати учнів з українською народною піснею «Ой, хто, хто Миколая любить».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми говоритимемо про музику до зимових свят! Вам обов'язково сподобається пісня «Новорічна». Уважно прослухайте її.

2. Демонстрація пісні «Новорічна»

«Новорічна». Сл. Г. Бойка, муз. А. Філіпенка

3. Розучування пісні «Новорічна»

Розучімо пісню українського композитора Аркадія Філіпенка «Новорічна»! Згодом матимемо що заспівати біля святкової ялинки!

4. Караоке. Пісня «То сніжинки, мов пушинки»

У пісні «То сніжинки, мов пушинки» теж розповідається про зиму. Заспіваймо її! Передамо веселий новорічний настрій!

«То сніжинки, мов пушинки». Сл. Г. Бойка, муз. А. Філіпенка

5. Слухання. Українська народна пісня «Ой, хто, хто Миколая любить»

У не такі вже й давні часи українським дітям подарунки приносив не Дід Мороз, а святий Миколай. Він заходив до кожної хати і клав дітям під подушку свої пречудові небесні гостинці. Послухайте українську народну пісню «Ой, хто, хто Миколая любить»

- Пригадайте, які твори про зиму звучали на уроці.
- Які почуття дітей до Миколая ви відчули в пісні «Ой, хто, хто Миколая любить»?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми розпочали розглядати музику до зимових свят. Зокрема, вивчили пісні Аркадія Філіпенка «То сніжинки, мов пушинки» та «Новорічна». А також познайомилися з українською народною піснею «Ой, хто, хто Миколая любить».

Урок 14

Тема уроку. Музика Нового року.

Мета уроку. Познайомити учнів зі старовинною традицією зустрічі Нового року, з твором Дмитра Кабалевського «Клоуни». Виконати пісню українського композитора Аркадія Філіпенка «Новорічна», розучити щедрівку. _____

Хід уроку

1. Вступ

Заметіль схожа на український народний танець «Метелиця». Саме в музиці цього танку зображується, як весело і швидко кружляють маленькі сніжинки. Вони такі радісні, тому що скоро Новий Рік! Довчіть та виконайте вже відому вам пісню «Новорічна». Заспіваймо ж, друзі, в цім веселім домі – на щастя, на радість у році новому!

2. Продовження розучування пісні «Новорічна»

Караоке. Пісня «Новорічна»

3. Розповідь про традицію зустрічі Нового року, новолітників

В українського народу є старовинна традиція зустрічі Нового року. Напередодні свята від хати до хати ходили щедрівники (дорослі й діти). Вони співали господарям щедрівки, бажали їм щастя, здоров'я та добробуту в новому році. Дітей, які співали щедрівки, називали новолітниками. Новолітник проголошував привітання, наприклад: «Щедрий вечір, добрий вечір! Бажаю вам ці свята провести, других кращих діждатися, рік від року на многії літа!» Прослухайте уважно щедрівку і розучіть її.

4. Демонстрація пісні «Щедрівочка щедрувала»

5. Розучування пісні «Щедрівочка щедрувала».

Слухання. Д. Кабалевський. «Клоуни».

Уважно прослухайте музичну п'єсу Дмитра Кабалевського «Клоуни».

6. Завдання

- Хто такі новолітники?
- Коли виконують щедрівки? З яким настроєм?
- Назвіть композитора, який написав пісні «То сніжинки, мов пушинки» і «Новорічна»

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися зі старовинною традицією зустрічі Нового року, виконали пісню українського композитора Аркадія Філіпенка «Новорічна», розучили щедрівку, а також познайомилися з веселим твором Дмитра Кабалевського «Клоуни».

Урок 15

Тема уроку. Музика Різдва.

Мета уроку. Виконати пісню «Новорічна» й українську щедрівку «Щедрівочка щедрувала». Познайомити учнів з піснями про народження Ісуса – колядками. _____

Хід уроку

1. Вступ

Пригадайте і виконайте вже відому вам пісню Аркадія Філіпенка «Новорічна».

Караоке. Пісня «Новорічна»

2. Продовження розучування пісні «Щедрівочка щедрувала».

Пригадайте і виконайте ще одну пісню – «Щедрівочка щедрувала».

Караоке. «Щедрівочка щедрувала»

3. Слухання. Колядка – пісня про народження Ісуса

Є багато пісень, які розповідають про народження Ісуса. Їх називають колядками і виконують саме на Різдво. Прослухаймо одну з них!

4. Завдання

- Який музичний інструмент супроводжував щедрівку?
- Коли виконують колядки? З яким настроєм?

5. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми виконали пісню «Новорічна» й українську щедрівку «Щедрівочка щедрувала», а також познайомилися з піснями про народження Ісуса – колядками.

Урок 16

Тема уроку. Підсумковий урок.

Мета уроку. Узагальнити отримані знання про музику. Розкрити настрої та почуття, які намагалися передати композитори з допомогою своїх творів. _____

Хід уроку

1. Вступ

Про які почуття, настрої, про яких героїв розповіла нам музика?

Потрібно визначити, чи відповідає малюнок пісні.

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 1

М.Дремлюга. «Ми йдемо сьогодні в клас»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 2

З. Левіна. «Що нам осінь принесе?»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 3

Укр. нар. пісня «Ходить гарбуз по городу»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 4

В.Верховинець. «Печу, печу хлібчик»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 5

Укр. нар. пісня-гра «Два півники»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 6

Пісня-гра «Зробим коло»

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 7

В.Верменич. «Веселі чобітки».

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 8

А.Філіпенко. «То сніжинки, мов пушинки».

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 9

А.Філіпенко. «Новорічна».

Гра «Правильно-неправильно». Завдання 10

Українська щедрівка «Щедрівочка щедрувала».

2. Гра «Музична вікторина».

3. Підсумки уроку

Сьогодні ми узагальнили отримані знання про музику, пригадали героїв пісень, знову відчували настрої та почуття, які намагалися передати композитори з допомогою своїх творів.

Урок 17

Тема уроку. Як розповідає музика.

Мета уроку. Познайомити учнів із засобами, які використовуються в музиці для передачі настрою, почуттів людини, вражень від природних явищ. Прослухати пісню Богдани Фільц «Морозець», яка розповідає про мороз і дітей узимку, музичний твір Дмитра Кабалевського «Зайчик дражнить ведмедика» – про історію ведмедика та зайчика. _____

Хід уроку

1. Вступ

Розповідає музика,
про все, що є на світі!
Як вдалину біжить ріка,
милуючись у літі.
Як сонце в синіх небесах
промінням землю гріє,
про кожну квітку у лісах,
про спогади та мрії.
Про щиру пісню солов'я,
про верби і калину,
про землю, що навік моя, —
співучу Україну.
Як хуртовина білий сніг
розсипала навколо,
І як дзвінкоголосий сміх
збирає друзів в коло.
Як грізно за вікном бурчить
зимова завірюха,
Як важко, коли друг мовчить
або немає друга.
Про дзвін джерельного струмка
й ліси, дощами вмиті.
Розповідає музика про все,
що є на світі!

2. Демонстрація пісні «Морозець»

Музика «живе» поруч з кожним із нас і може розповісти геть про все на світі.

Прослухайте і вивчіть пісню української композиторки Богдани Фільц «Морозець». Вона розповість нам про мороз і дітей узимку, передасть їх любов до зимових забав. Поміркуйте, чи трапляється влітку те, що описане в цій пісні.

3. Розучування пісні «Морозець».

Морозець, морозець,
Пощипав нам щічки.
Теплі валянки у нас,
Шубки й рукавички.
Морозець, морозець –
Плещемо в долоні.

У дівчаток і хлоп'ят
Носики червоні.

4. Слухання. Д. Кабалевський. «Зайчик дразнить ведмедика».

Композитор Дмитро Кабалевський зобразив у своєму музичному творі, як зайчик дразнить ведмедика. Саме так і називається твір: «Зайчик дразнить ведмедика». Прослухайте його і розкажіть, що ви уявляли, коли звучала музика.

5. Аналіз прослуханого твору

Музика розповідає нам фантастичну історію про ведмедика і зайчика. Про зайчика розповідають високі, легкі, швидкі звуки музики, а про ведмедика – низькі, тяжкі та довгі. І оскільки ці звуки поєднані між собою, складається враження, що хтось із кимось дразниться.

6. Завдання

- Який настрій пісні «Морозець»?
- Хто дразнить ведмедика у музичному творі Д. Кабалевського?

7. Підсумки уроку

Пісня Богдани Фільц «Морозець» розповіла нам про мороз і дітей узимку, а музичний твір Дмитра Кабалевського «Зайчик дразнить ведмедика» – історію ведмедика та зайчика.

Урок 18

Тема уроку. Музика сніжинок.

Мета уроку. Повторити пісню «То сніжинки, мов пушинки», продовжити працювати над пісню «Морозець», розпочати розучування пісні «Сніжинки», прослухати «Танець Феї Драже» із балету Петра Чайковського «Лускунчик» і звернути увагу учнів на засоби, якими музика розповіла про казкових героїв. _____

Хід уроку

1. Вступ

Нас усюди супроводжує музика, вона створює святковий настрій і розповідає про зиму. Караоке. Пісня «То сніжинки, мов пушинки»

2. Продовження розучування пісні «Морозець».

Ви знаєте, що не існує навіть двох однакових сніжинок? Вони – немов звуки музики, рухаються то вгору, то донизу, то завмирають. Уявіть себе сніжинками і продовжіть розучування пісні Богдани Фільц «Морозець».

Караоке. Пісня «Морозець»

3. Демонстрація пісні «Сніжинки»

Сьогодні ми познайомимося з пісню українського композитора Якова Степового, яка так і називається – «Сніжинки». Отож, прослухаймо пісню Якова Степового «Сніжинки» та розпочнемо її розучування.

4. Розучування пісні «Сніжинки»

5. Слухання. П. Чайковський. Балет «Лускунчик». «Танець Феї Драже»

Зима – це надзвичайно казкова пора року? Ми можемо це відчутися завдяки музиці російського композитора Петра Чайковського. Він написав музичну казку про святкування дітьми новорічного свята і про пригоди чарівного Лускунчика. Музика в казці зображає Лускунчика, дітей, злого Мишачого короля і навіть казкову фею цукерок – Фею Драже! Уявіть себе чарівними цукерками Феї Драже, які прикрашають новорічну ялинку і танцюють разом із дітками.

Петро Чайковський. «Танець Феї Драже».

6. Розповідь про «Танець феї Драже»

Музика танцю Феї Драже незвична – тут звучить інструмент, який дуже рідко використовують – челеста. Він схожий на маленьке фортепіано, тільки молоточки б'ють не по струнах, а по металевих пластинах, що звучать, як дзвіночки. У середині танцю чутні переливи арфи, які нагадують дзюрчання струмка.

7. Завдання

- Які музичні інструменти допомогли композитору розповісти про Фею Драже?
- Назвіть композитора, який написав пісню «Сніжинки»
- Хто автор музики до пісні «То сніжинки, мов пушинки»?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми подорожували царством сніжинок. Повторили пісню «То сніжинки, мов пушинки», продовжили працювати над піснею «Морозець», розпочали розучування пісні «Сніжинки», прослухали «Танець Феї Драже» із балету Петра Чайковського «Лускунчик» і звернули увагу на засоби, якими музика розповіла про казкових героїв, а також познайомилися з музичними інструментами челеста та арфа

Урок 19

Тема уроку. Музика розповідає про казкових героїв.

Мета уроку. Повторити і виконати пісню «Сніжинки», розпочати вивчення української народної пісні «Веселі гуси». Прослухати п'єсу Петра Чайковського «Баба Яга» і звернути увагу учнів на засоби, якими музика розповідає про неї.

Хід уроку

1. Вступ

Є незвичайні казки – музичні. У них кожен герой зображений певною музикою. Про це ми дізнаємося згодом! Спочатку повторимо і виконаємо пісню Якова Степового «Сніжинки». У ній теж усе виглядає справді казково.

2. Продовження розучування пісні «Сніжинки».

Караоке. Пісня «Сніжинки».

3. Демонстрація української народної пісні «Веселі гуси».

4. Розучування. Українська народна пісня «Веселі гуси».

5. Бесіда перед слуханням. П. Чайковський. «Баба Яга»

Казкові герої бувають різними. Наприклад, Івасик-Телесик, Іван-царевич, Котигорошко, Снігуронька, Дід Мороз – роблять добрі справи, допомагають людям. А хто їм заважає? Напевне, найчастіше – Баба Яга. Послухайте, як про неї розповідається в одній казці: «Вранці прокинулася Баба Яга - кістяна нога у своїй хатиночці на курячих ніжках. Дивиться – немає Івана-царевича. Кинулася навздогін з усіх сил. На залізній ступі скаче, тичкою поганяє, мітлою слід замітає – тільки вітер свистить, хмари розганяє...».

Прослухаймо п'єсу Петра Чайковського «Баба Яга» і поміркуймо, як Баба Яга зображена в музиці!

6. Слухання. П. Чайковський. П'єса «Баба Яга».

7. Завдання

- Якими засобами розповіла музика про Бабу Ягу?
- Назвіть композитора, який написав пісню «Сніжинки».
- Який настрій створює українська народна пісня «Веселі гуси»?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми повторили і виконали пісню «Сніжинки», розпочали вивчення української народної пісні «Веселі гуси», а також прослухали п'єсу Петра Чайковського «Баба Яга» і звернули увагу на засоби, якими музика розповіла нам про неї. А головне те, що ми зазирали в особливий світ – світ музичної казки.

Урок 20

Тема уроку. Музика розповідає про природу.

Мета уроку. Ознайомити учнів із засобами, якими музика розповідає про природу. Повторити і виконати українську народну пісню «Веселі гуси», прослухати музичну п'єсу видатного російського композитора Сергія Прокоф'єва «Ходить місяць над луками». _____

Хід уроку

Вступ

Життя навколо нас звучить найрізноманітнішими мелодіями. Природа має безліч звуків. Їх досить багато, адже до природного світу відносяться не тільки шелест дерев, завивання вітру, дзюркотіння струмка, але й тварини, птахи і, власне, самі люди. До речі, про птахів. Повторіть і виконайте вже відому нам українську народну пісню «Веселі гуси».

Продовження розучування. Українська народна пісня «Веселі гуси»

Караоке. Українська народна пісня «Веселі гуси».

Слухання. С. Прокоф'єв. «Ходить місяць над луками».

Життя кожної людини завжди тісно пов'язане з природою. Краса навколишнього світу викликає захоплення у поетів, художників, композиторів. Наприклад, видатний російський компо-

зитор Сергій Прокоф'єв у музичній п'єсі «Ходить місяць над лугами» висловив свої почуття. Зверніть увагу на те, якими засобами він зобразив природу.

Аналіз прослуханого твору

- Про що розповіла нам музика?
- Якою була прослухана музика: спокійною чи схвильованою,
- тихою чи голосною,
- швидкою чи повільною,
- пісенною чи танцювальною?

Завдання

- Які звуки природи викликають у вас захоплення?
- Як відобразив природу С. Прокоф'єв у творі «Ходить місяць над лугами»?
- Про що розповідається в українській народній пісні «Веселі гуси»?

Підсумки уроку

Сьогодні музика розповідала нам про природу. Ми повторили і виконали українську народну пісню «Веселі гуси», а також прослухали музичну п'єсу видатного російського композитора Сергія Прокоф'єва «Ходить місяць над лугами».

Бережімо природу – безмежну скарбницю музики!

Урок 21

Тема уроку. Музика про родину.

Мета уроку. Розпочати вивчення пісні Валентини Книш «Мама», прослухати інструментальний твір Романа Верещагіна «Бабусина казка».

Хід уроку

1. Вступ

Музика вперше прийшла до нас у родині – матуся заспівала колискову, тато чи дідусь загравав на музичному інструменті; усі разом ходили співати колядок і щедрівок...

Спочатку прослухаймо, а потім розпочнемо вивчення пісні Валентини Книш «Мама».

2. Демонстрація пісні «Мама»

3. Розучування пісні «Мама».

4. Р. Верещагін. «Бабусина казка».

А тепер прослухаймо пісню про бабусю. Для багатьох саме бабусині пісні та казки були першими в житті. Прослухайте інструментальний твір українського композитора Романа Верещагіна «Бабусина казка» і поміркуйте, про що розповіла нам бабуся.

5. Аналіз прослуханого твору

- Якою була прослухана музика:
- спокійною чи схвильованою,

- тихою чи голосною,
- швидкою чи повільною,
- пісенною чи танцювальною?

6. Завдання

- Пісні про яких членів родини ми прослухали сьогоднішні?
- Хто автор музичної п'єси «Бабусина казка»?
- Про що розповідається в пісні «Мама»?

7. Підсумки

Сьогодні на уроці ми розпочали вивчення пісні Валентини Книш «Мама», а також прослухали інструментальний твір Романа Верещагіна «Бабусина казка». І знову пригадали той час, коли вперше почули матусину пісню та бабусині казки. Не забуваймо своїх рідних, адже і ми колись співатимемо колискові своїм дітям!

Урок 22

Тема уроку. Музика про людину.

Мета уроку. Дати учням поняття про те, як музика розповідає про людину: її характер, мрії, прагнення та переживання, що музика – це не лише звуки і слова, а й почуття, які в них вкладає людина. Повторити та виконати пісню Валентини Книш «Мама», прослухати п'єсу Роберта Шумана «Веселий селянин».

Хід уроку

1. Вступ

Дуже часто музика розповідає нам про людину: її характер, мрії, прагнення та переживання. Адже музику створює людина і для людей. Повторіть і виконайте пісню про найріднішу людину. Пісню української композиторки Валентини Книш «Мама».

2. Продовження розучування пісні «Мама»

Караоке. Пісня «Мама».

Під час виконання пісні "Мама" намагайтеся передати співом свою вдячність за тепло і ласку вашим матусям.

3. Слухання. Р. Шуман. П'єса «Веселий селянин»

Музика – це не лише слова і звуки, а й почуття, які ми в неї вкладаємо.

Прослухаймо ще один твір про людину – п'єсу «Веселий селянин» Роберта Шумана і ще раз пересвідчимося у цьому.

Поміркуйте, які почуття композитор хотів передати в музиці.

4. Аналіз прослуханого твору

- Яку людину ви уявили під час слухання музики?
- Як музика розповіла про селянина?

5. Завдання

- Про кого написала пісню Валентина Книш?
- Як називається твір Р. Шумана про селянина?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми дізналися, що музика розповідає нам про людину: її характер, мрії, прагнення та переживання. Що музика – це не лише звуки і слова, а й почуття, які в них вкладає людина.

Ми повторили та виконали пісню Валентини Книш «Мама» і прослухали п'єсу Роберта Шумана «Веселий селянин».

Урок 23

Тема уроку. Музична поезія.

Мета уроку. Розглянути особливе мистецтво – поезію. Познайти учнів з піснями на слова видатного українського поета Тараса Шевченка: «Зацвіла в долині» та «Зоре моя вечірняя».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми розглянемо тему музичної поезії. Поезія – це особливе мистецтво, яке говорить словами. Існує також поезія, яку люди почали не розповідати, а співати, наприклад, вірші Тараса Шевченка. На один із них («Зацвіла в долині») композитор Аркадій Філіпенко написав музику. Прослухайте уважно пісню «Зацвіла в долині», а потім – розпочніть розучувати.

2. Демонстрація пісні «Зацвіла в долині».

«Зацвіла в долині». Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенко

3. Розучування пісні «Зацвіла в долині»

4. Розповідь про пісні на вірші Т. Г. Шевченка

Надзвичайно гарна пісня! Складається враження, що її створила не окрема людина, а весь український народ. Пісні на слова Тараса Григоровича Шевченка відзначаються саме цим. Про що розповідають нам його вірші? Про Україну, її природу, людей.

Прослухаймо ще одну пісню на слова Тараса Шевченка «Зоре моя вечірняя» і поміркуймо, чи відповідає музика цим віршам.

5. Слухання. Пісня «Зоре моя вечірняя».

«Зоре моя вечірняя». Сл. Т. Шевченка, муз. Я. Степового

6. Завдання

- Пригадайте, з якими віршами Т. Шевченка ми познайомилися сьогодні.
- Назвіть композиторів, які писали музику на вірші Т. Шевченка.

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми розглядали особливе мистецтво – поезію. І познайомилися з кількома піснями на слова видатного українського поета Тараса Шевченка: «Зацвіла в долині» та «Зоре моя вечірняя».

Урок 24

Тема уроку. Пташина музика.

Мета уроку. Розпочати розучувати пісню «Щебетала пташечка». Прослухати твір Володимира Сокальського «Пташка».

Хід уроку

1. Вступ

Повторіть і виконайте пісню «Зацвіла в долині». Намагайтеся рівномірно протягувати голосні звуки – вийде гарна вокальна музика!

2. Продовження розучування пісні «Зацвіла в долині».

Караоке. Пісня «Зацвіла в долині»

3. Демонстрація пісні «Щебетала пташечка».

Сьогодні ми розглянемо пташину музику, адже саме птахи – найкращі музиканти в природі. Їх дуже багато. Соловейко, наприклад, щебече і тьохкає, зозуля – кує, горобчик – цвірінкає, журавлі – курличуть...

Прослухаймо українську народну пісню «Щебетала пташечка». А потім розпочнемо її розучувати!

4. Розучування. «Щебетала пташечка»

5. Розповідь про обряд закликання пташок

Колись вважали, що 22 березня починається справжня весна, адже за народними повір'ями, саме цього дня з далеких країв поверталися пташки. У цей день випікали обрядове печиво у вигляді жайворонків чи голубів, а діти, взявши це печиво, вибігали за околицю і закликали птахів.

Птахів викликаю з далекого краю:

Летить, соловейки, на наші земельки,

Спішіть, ластівоньки, пасти корівоньки.

6. Слухання. В. Сокальський. «Пташка».

Прослухайте твір українського композитора Володимира Сокальського «Пташка» і поміркуйте, почуття пташки він передає.

7. Завдання

- Як співають пташки?
- Чи може музика передати спів пташки? Які звуки їй потрібно для цього взяти?
- Чи може музика передати почуття пташки? Які саме?

8. Підсумки

Сьогодні ми говорили про найкращих у природі музикантів (пташок), зокрема, розпочали розучувати пісню «Щебетала пташечка», а також прослухали твір Володимира Сокальського «Пташка».

Урок 25

Тема уроку. Музика про сонечко.

Мета уроку. Розучити українську народну пісню «Щебетала пташечка» та «Вийди, вийди, сонечко». Прослухати п'єсу Василя Барвінського «Сонечко».

Хід уроку

1. Вступ

Як нетерпляче ми чекаємо, коли весна прожене холод, устелить землю травичкою та квіточками, а пташки наповнять гаї та діброви своїм голосним щебетанням! Уявімо музику, яка розповідає про весну. Якою вона має бути?

А навіщо уявляти? Справжніми провісниками весни завжди були пташки. Пригадаймо пісню, яку ми розпочали вивчати на минулому уроці.

Українська народна пісня «Щебетала пташечка»!

2. Продовження розучування пісні «Щебетала пташечка».

Караоке. Пісня «Щебетала пташечка».

3. Демонстрація пісні «Вийди, вийди, сонечко»

Після зимового холоду ми чекаємо тепла, радісного шуму весняної води, буйного пташиного гомону і ніжної першої травички. Ми чекаємо теплого весняного сонця! Навесні сонечко піднімається все вище і з кожним днем все більше зігріває землю. Природа оживає.

Люди обожнювали сонце, присвячували йому пісні, казки та легенди.

Ми також попросимо сонечко вийти і зігріти землю.

Для цього уважно прослухайте українську народну пісню «Вийди, вийди, сонечко», а потім розпочніть її розучувати.

4. Розучування. Пісня «Вийди, вийди, сонечко»

5. Слухання. В. Барвінський. «Сонечко»

Сонце дає початок життю. Саме до сонця повертається все живе на землі. Здавна до нього звертаються діти своїми примовками та піснями. Прослухаймо п'єсу Василя Барвінського «Сонечко». І поміркуймо, який настрій вона створює.

6. Аналіз прослуханого твору

- Який настрій створює п'єса Василя Барвінського «Сонечко»?
- Яке сонечко композитор зобразив музикою?

7. Завдання

- Поміркуйте, що подібного у пісні «Вийди, вийди, сонечко» та п'єсі «Сонечко».

- Чи видно у природі, що сонечко посміхається? Які ознаки природи про це кажуть?
- Чи посміхається сонечко в музиці?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми вітали появу справжнього весняного сонечка. А допомогла нам у цьому музика: українські народні пісні «Щебетала пташечка» та «Вийди, вийди, сонечко», а також п'єса Василя Барвінського «Сонечко».

Урок 26

Тема уроку. Музика розповідає (узагальнення)

Мета уроку. Повторення вивченого матеріалу. _____

Хід уроку

1. Вступ

Ми вже вивчили багато пісень. Пригадайте деякі з них і заспівайте.

2. Караоке. Пісня «Зацвіла в долині»

«Зацвіла в долині». Сл. Т. Шевченка, муз. А. Філіпенка.

3. Караоке. Пісня «Щебетала пташечка»

«Щебетала пташечка». Українська народна пісня

4. Караоке. Пісня «Вийди, вийди, сонечко»

«Вийди, вийди, сонечко». Українська народна пісня

5. Музичні загадки. Визначення твору

Прослухайте фрагменти творів, визначте їх автора та назву.

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми повторили вивчений матеріал.

Урок 27

Тема уроку. Музика весни.

Мета уроку. Ознайомити учнів з вітанням весни засобами музики. Виконати українську народну пісню «Вийди, вийди, сонечко», почати вивчати пісню-гру «Подоланочка». Провести з учнями гру під мелодію веснянки-гри «Гра в зайчика» в обробці Миколи Леонтовича. _____

Хід уроку

1. Вступ

Про весну композитори складають музичні твори, художники малюють картини, поети – складають вірші... Кожен народ складає пісні на честь весни, на честь сонечка, яке знову дарує нам своє тепло. Пригадаймо і виконаймо українську народну пісню «Вийди, вийди, сонечко».

2. Продовження розучування пісні «Вийди, вийди, сонечко»

Караоке. Пісня «Вийди, вийди, сонечко»

3. Розповідь про весняні обряди

Весна-красна, пробуджена жайворонком і першими сонячними променями та потічками, прийшла на землю.

Наші предки вважали весну початком нового року. Із сивої давнини прийшов до нас обряд закликання весни, який супроводжувався піснями-веснянками, випіканням обрядового печива та зустріччю птахів.

Головний музичний подарунок цій порі року – це веснянки (пісні, якими народ вітає прихід весни).

Спробуймо й ми привітати весну!

А допоможе нам українська народна пісня-гра «Подольночка».

4. Демонстрація української народної пісні-гри «Подольночка».

5. Розучування. Пісня-гра «Подольночка»

6. Слухання та гра. «Гра в зайчика» в обробці М. Леонтовича

Навесні прокидається природа; цій порі року радіють не тільки дорослі та дітлахи, але й тваринки.

І композитори зображають це у своїх творах. Пограймося разом під мелодію народної веснянки в обробці відомого українського композитора Миколи Леонтовича «Гра в зайчика».

7. Розповідь про обробки пісень

Веснянки та традиції їх виконання з іграми та танцями збереглися завдяки фольклористам і композиторам. Фольклористи записували та описували у книгах обряди і пісні. А композитори прикрашали ці пісні – так народжувались обробки. Мелодію, яку ми прослухали, Микола Леонтович створив із малесенької народної веснянки-гри.

8. Завдання

- Які пісні називають веснянками?
- Про що розповідається у веснянці «Подольночка»?
- Хто з відомих українських композиторів зробив із веснянки-гри обробку під назвою «Гра в зайчика»?

—

9. Підсумки

Сьогодні на уроці ми вітали прихід весни. І не просто вітали, але й співали і танцювали, - зокрема, пригадали та виконали українську народну пісню «Вийди, вийди, сонечко», почали вивчати пісню-гру «Подольночка», а також погралися під мелодію веснянки-гри «Гра в зайчика» в обробці Миколи Леонтовича.

Урок 28

Тема уроку. Музика про весну.

Мета уроку. Ознайомлення учнів з музикою про весну. Виконання веснянки «Подольночка». Розучування пісні «Рання бджілка». Слухання твору норвезького композитора Едварда Гріга «Весною».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні головним композитором є весна. Вслухайтесь в її пісню, вдивіться в її фарби – і ви наче вип'єте чарівний напій, зрозумієте, про що щебечуть пташки, дзюрчить струмок, тихо шепотять тільки-но народжені листочки.

Привітати чарівницю-весну ми можемо вже знайомою нам веснянкою «Подольночка».

Пригадайте і виконайте її.

2. Продовження розучування пісні-гри «Подольночка»

Караоке. Пісня-гра «Подольночка»

3. Демонстрація пісні «Рання бджілка»

На початку весни, відчувши тепло, прокидаються і тваринки, які впадали в сплячку, і комахки: мушки, джмелі та бджілки.

Прослухайте і розучіть пісню «Рання бджілка».

«Рання бджілка». Сл. С. Жупанина, муз. Т. Жупаниної.

4. Розучування пісні «Рання бджілка»

5. Слухання. Е. Гріг. «Весною»

Весна подобається всім! Комуś – тим, що холод нарешті минає, іншому – тим, що земля вкриває різнокольоровий килим трави і квітів, ще комуś – подобаються гаї та діброви, сповнені пташиного щебетання!

Норвезький композитор Едвард Гріг свої почуття до весни висловив у музиці, у п'єсі, яка називається «Весною».

Прослухайте її і поміркуйте, чи відповідає ця музика вашим уявленням про весняну природу.

6. Аналіз прослуханого твору

- Які образи виникли у вас під час слухання твору Едварда Гріга?
- Який настрій створює музика?

7. Завдання

- Який настрій створює пісня «Рання бджілка»?
- Назвіть норвезького композитора, що є автором музичної п'єси «Весною»

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці музика розмовляла з нами про весну! Спочатку ми привітали цю чудову пору року веснянкою «Подольночка», згодом почали розучувати пісню «Рання бджілка», а ще прослухали твір норвезького композитора Едварда Гріга «Весною».

Урок 29

Тема уроку. На українському народному святі.

Мета уроку. Засвоєння учнями українських народних пісень. Повторення і виконання пісні «Рання бджілка», слухання української народної пісні «Галя по садочку ходила». Ознайомлення з українським народним танцем арканом.

Хід уроку

1. Вступ

Метелика ловити я не хочу:
Він – квітка неба, хай живе собі!
Хай крильцями барвистими тріпоче,
Щоб радісно було мені й тобі.
І квітку лісову не буду рвати,
Її додому я не понесу,
Бо вдома їй джмеля не погойдати,
І не попити ранками росу!
І ні стеблинку, гілку чи тваринку
Я не ображу – це страшенний гріх!
Бо в кожній з них живе тремка живинка,
Що світитися довірою до всіх.

На минулому уроці ми не довчили чудову пісню. Вона називається «Рання бджілка».

2. Продовження розучування пісні «Рання бджілка»

Караоке. Пісня «Рання бджілка»

3. Демонстрація української народної пісні «Галя по садочку ходила».

Прослухайте народну пісню, без якої, мабуть, не минає жодне свято в Україні.

Отож, пісня «Галя по садочку ходила».

Прослухайте уважно, а потім – розучіть.

4. Розучування пісні «Галя по садочку ходила».

5. Слухання. Українські народні танці гопак, козачок, аркан

Яке ж свято без танців?! Звісно, без них не обійтися! Найбільш відомі два українських танці – гопак і козачок.

Сьогодні ми їх пригадаємо, а також познайомимось із ще одним танцем. Він називається – аркан. Це чоловічий танок у колі з характерним кроком.

Зверніть увагу на зміну характеру музики в кожному танці!

6. Аналіз прослуханих творів

- Який із танців вам подобається найбільше? Чому?
- Які особливості мелодії кожного танцю ви помітили?

7. Завдання

- Чи можете ви уявити своє життя без танцювальної музики?
- Які українські танці ви знаєте?
- Хто є автором пісні «Галя по садочку ходила»?

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми неначе побували на справжньому українському святі: і співали, і танцювали. Зокрема, повторили і виконали пісню «Рання бджілка», познайомилися з українською народною піснею «Галя по садочку ходила», а також дізналися про ще один танець – аркан.

Урок 30

Тема уроку. Музична подорож.

Мета уроку. У формі музичної подорожі ознайомити учнів з музичними творами України та Німеччини. Виконати українські пісні: «Рання бджілка» (автор Т.Жупанин) та народну «Галя по садочку ходила». Познайомити учнів з твором Й.С.Баха «Волинка».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми вирушимо у подорож. Але це буде особлива подорож, музична. Розпочнемо звичайно ж, з України.

Згадайте пісню, яку ми вивчали протягом двох минулих уроків. Отож, Т.Жупанин «Рання бджілка».

Караоке. Пісня «Рання бджілка».

2. Прослуховування. «Галя по садочку ходила».

Українська народна пісня «Галя по садочку ходила». Виконайте її так, щоб, почувши, кожен іноземець закохався в українську народну пісню.

3. Пропозиція послухати музику. Й. Бах «Волинка».

А тепер будемо подорожувати не лише у просторі, але й у часі. Давайте зазирнемо на триста років назад, до Німеччини. А допоможе нам у цій подорожі музичний інструмент – волинка (в Україні її називають – дуда). Цей старовинний музичний інструмент складається зі шкіряного міха, в який вшиті трубка для надування повітря та кілька ігрових трубок з отворами. Виконавець тримає волинку під рукою або перед собою й регулює тиск повітря в міху, який змушує трубки звучати. Волинка – музичний інструмент багатьох народів.

До речі, у відомого німецького композитора Йогана Себастьяна Баха є музичний твір «Волинка». Він дуже цікавий. Зверніть увагу: його виконують на іншому інструменті, який відтворює характерне звучання волинок і стукіт сандалів.

Послухаємо його.

4. Аналіз. Й.-С.Бах. «Волинка».

Волинка – музичний інструмент багатьох народів світу. Великий німецький композитор Йоган Себастьян Бах вирішив скопіювати його звучання на фортепіано. І хоча це музика не народна, а Баха, ми відчуваємо дух німецького народного свята, де танцюють під волинку.

5. Завдання

- З чого складається волинка?
- На якому музичному інструменті німецький композитор Йоган Себастьян Бах вирішив скопіювати його звучання?

6. Підсумки

Отож, сьогодні на уроці ми здійснили досить цікаву подорож. Спочатку ми виконували українські пісні: «Рання бджілка» (автор Т.Жупанин) та народну «Галю по садочку ходила», а згодом – завітали до Німеччини часів славнозвісного композитора Йогана Себастьяна Баха і там познайомились із його музичним твором «Волинка» і, власне, дізналися про цей старовинний музичний інструмент.

Урок 31

Тема уроку. Музичний дощик.

Мета уроку. Розучити українські народні пісні «Ой є в лісі калина» та «Іди, іди, дощику», прослухати музичний твір Віктора Косенка «Дощик».

Хід уроку

1. Вступ

Калину українці здавна вважають символом душевної краси, радості і сімейного щастя! З давніх-давен вона згадується у народних казках, переказах, прислів'ях і приказках. Наприклад, є приказка: «Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте».

Крім того, про калину існує чимало віршів і гарних пісень. Сьогодні ми прослухаємо та почнемо розучування української народної пісні «Ой є в лісі калина».

2. Демонстрація пісні «Ой є в лісі калина»

3. Розучування пісні «Ой є в лісі калина»

4. Демонстрація пісні «Іди, іди, дощику».

Калина з давніх-давен надихає народ на створення різноманітних пісень. Ми знаємо, що природа сама є чудовим музикантом. Звичайно ж, адже в неї стільки інструментів: шум вітру, шелест листя, дзюркотіння води... Одним із таких музикантів є дощик! Як гарно він виконує ритм (відстукує довгі та короткі звуки).

Прослухайте і розпочніть вивчення української народної пісеньки «Іди, іди, дощику».

5. Розучування пісні «Іди, іди, дощику»

6. Слухання. В. Косенко. «Дощик»

Для багатьох дощ під час спеки є справжнім другом. І це стосується не тільки людей чи тваринок, адже він дарує свою вологу квітам, травам, допомагає вбирати землю в різнокольоровий килим. А люди без нього не зберуть багатий урожай.

Прослухайте твір українського композитора Віктора Косенка «Дощик» і скажіть, які образи намалювала ваша уява під музику.

7. Аналіз прослуханого твору

У дощику буває різна музика: сумна, весела, дзвінка, голосна, тиха, бурхлива чи спокійна. Віктор Косенко уявляв дощик, який грає на фортепіано. Опишіть, який дощ ви уявили.

8. Завдання

- Хто є автором пісень «Ой є в лісі калина» та «Іди, іди, дощику»?
- На якому музичному інструменті виконаний твір Віктора Косенка «Дощик»?

9. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми познайомилися із ще одним музикантом – дощиком, і з українськими народними піснями «Ой є в лісі калина» та «Іди, іди, дощику», а також прослухали музичний твір Віктора Косенка «Дощик».

Урок 32

Тема уроку. Музика – наш вірний друг.

Мета уроку. Засобами музики переконати учнів у тому, що музика завжди потрібна людям. Продовжити розучування українських народних пісень «Ой є в лісі калина» та «Іди, іди, дощику». Слухання п'єси Петра Чайковського «Спів жайворонка».

Хід уроку

1. Вступ

Нас об'єднує вірний друг – музика. Вона може нам багато про що розповісти, підказати, розрадити, заспокоїти, адже в неї багато помічників – пісні, танці, оркестри, композитори, виконавці...

Музика завжди була потрібна людям, тому народ ніколи не розлучався з піснюю.

Отож, давайте пригадаємо і виконайте українську народну пісню «Ой є в лісі калина».

2. Продовження розучування пісні «Ой є в лісі калина».

Караоке. Пісня «Ой єсть в лісі калина».

3. Розповідь про народні пісні

Народна пісня – це голос душі народу. Зароджувалася вона у праці і в забавах, у календарних обрядах та побуті. Була вона з козаками в походах і ночувала при чумацьких вогнищах.

І сьогодні народна пісня ніжно бринить над колискою немовляти, в'ється пташкою над росяними ланами, посеред спеки щедро відстукує ритм краплями дощу.

Пригадайте та виконайте українську народну ігрову пісню «Іди, іди, дощику».

4. Продовження розучування пісні «Іди, іди, дощику».

Караоке. Пісня «Іди, іди, дощику».

5. Слухання. П. Чайковський. «Пісня жайворонка».

А ще пісня здіймається вгору до синього неба і золотого сонця. Досить часто її підносять туди на своїх крилах пташки.

Послухайте п'єсу російського композитора Петра Чайковського «Пісня жайворонка» і поміркуйте, як та якими звуками музика зобразила спів цієї пташки.

6. Аналіз прослуханого твору

- Де й коли співає жайворонка у природі?

- Про що співав жайворонк у музиці Петра Чайковського?
- Спробуйте своїми голосами відтворити спів жайворонка.

7. Завдання

- Назвіть автора музичного твору «Спів жайворонка».
- Чому український народ вигадав пісню «Іди, іди, дощику»?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми ще раз переконалися, що музика – наш вірний друг! А допомогли нам українські народні пісні «Ой єсть в лісі калина» та «Іди, іди, дощику», а також п'єса Петра Чайковського «Спів жайворонка».

Урок 33

Тема уроку. Ми знаємо музику.

Мета уроку. Ознайомити учнів з портретами композиторів. _____

Хід уроку

1. Вступ

Справжній слухач музики повинен знати, хто створює ту чи іншу музику; вміти визначати її настрій, а також розуміти, що хотів нам розповісти композитор. Спочатку зіграємо з у «Портретну вікторину». Чудова ідея! На екрані з'являтиметься портрет композитора. Вам потрібно назвати його, а також пригадати кілька музичних творів, які він написав. Хто правильно відповість першим, - той найкраще слухав наші уроки, був найуважнішим.

2. Портретна вікторина. Завдання

3. Оголошення про музичну вікторину

Тепер пограємо у музичну вікторину. Звучатимуть уривки музичних творів. Вам потрібно визначити їх автора та назву.

4. Підсумки уроку

Сьогодні ми гарно попрацювали і переконалися, що композиторів можна впізнати не лише за їх музикою, а й за портретами.

Урок 34

Тема уроку. Ми розуміємо музику.

Мета уроку. Повторити музичні твори, які вивчали і слухали протягом першого класу. ____

Хід уроку

1. Вступ

Ви вже навчилися розуміти музику, відчувати, про що вона розповідає. Сьогодні ми перевіriamo ці знання. Пограємо в гру «Правильно-неправильно». Ви почуєте куплет пісні і побачите до неї ілюстрацію. Ваше завдання – сказати «правильно» або «неправильно».

2. Гра «Правильно-неправильно». Завдання

3. Правила гри «Про що розповідає музика?»

Наступна гра – «Про що розповідає музика?». Правила такі: звучатиме фрагмент музичного твору. Вам потрібно визначити, про що розповідає музика.

4. Підсумки уроку

Сьогодні ми не лише погралися, а повторили музичні твори, які вивчали і слухали протягом першого класу.

Урок 35

Тема уроку. Ми – друзі музики (урок-концерт)

Мета уроку. Узагальнення матеріалу, вивченого протягом навчального року, у вигляді концерту.

Хід уроку

1. Вступ

Ось і настав наш останній урок у першому класі. Чого ми навчилися протягом за цей рік? Ми навчилися бути гарними виконавцями, знаємо багато пісень і можемо їх заспівати мамі, татусеві, усій своїй родині. Ми стали друзями музики!

Сьогодні в нас урок-концерт. Ми будемо співати улюблених пісень.

2. Караоке. Пісня «Ми йдемо сьогодні в клас».

«Ми йдемо сьогодні в клас». Сл. М. Пригари, муз. М. Дремлюги.

3. Караоке. Українська народна пісня «Два півники».

«Два півники». Українська народна пісня

4. Караоке. Пісня «Веселі чобітки»

В. Верменич. «Веселі чобітки»

5. Караоке. Українська народна пісня «Ой є в лісі калина».

«Ой єсть в лісі калина». Українська народна пісня.

6. Караоке. Українська народна пісня «Іди, іди, дощику»

«Іди, іди, дощику». Українська народна пісня.

7. Караоке. Пісня «Рання бджілка»

Т.Жупанин. «Рання бджілка».

8. Караоке. Українська народна пісня «Галя по садочку ходила»
«Галя по садочку ходила». Українська народна пісня.

9. Караоке. Українська народна пісня «Вийди, вийди, сонечко».
«Вийди, вийди, сонечко». Українська народна пісня.

10. Караоке. Українська народна пісня «Подольночка»
«Подольночка». Українська народна пісня.

11. Підсумки уроку

Розповідає музика
про все, що є на світі!
Як вдалину біжить ріка,
милуючись у літі.
Як сонце в синіх небесах
промінням землю гріє,
про кожну квітку у лісах,
про спогади та мрії.
Про щиру пісню солов'я,
про верби і калину,
про землю, що навік моя, —
співучу Україну.
Як хуртовина білий сніг
розсипала навколо,
І як дзвінкоголосий сміх
збирає друзів в коло.
Як грізно за вікном бурчить
зимова завірюха,
Як важко, коли друг мовчить
або немає друга.
Про дзвін джерельного струмка
й ліси, дощами вмиті.
Розповідає музика
про все, що є на світі!

До побачення! Сонячного вам літа! До зустрічі у новому навчальному році!

Поурочні плани

Музичне мистецтво. 2 клас

Урок 1

Тема уроку. Джерела музичного мистецтва.

Мета уроку. З'ясувати роль композитора, виконавця і слухача у виникненні та розвитку музичного мистецтва. Ознайомити учнів з трьома «китами» в музиці, навчити їх відчувати різницю в характері музики маршу, танцю та пісні.

Хід уроку

1. Вступ

Запрошуємо вас до чарівного світу музики. Там разом співатимемо пісні, навчимося слухати та розуміти музику, дізнаємося багато нового і цікавого. Насамперед ми з'ясуємо, як виникає музика і хто потрібен для цього.

Музика не може виникнути та існувати без композитора, виконавця та слухача.

Музика стає справжнім мистецтвом тільки тоді, коли її професійно створив композитор, художньо виконав виконавець та емоційно сприйняв слухач.

2. Демонстрація «Пісні про школу»

Композитор, виконавець і слухач є співтворцями музики. Ми задовго були слухачами. Пропоную стати виконавцями. Для цього нам потрібно розучити «Пісню про школу».

«Пісня про школу». Сл. В. Вікторова, муз. Д. Кабалевського.

3. Розучування «Пісні про школу».

4. Слухання. Д. Кабалевський. «Три кити».

Ви пам'ятаєте легенду про трьох китів, на яких, за давніми віруваннями, трималася Земля? Такі «кити» є і в музиці, - вони вам добре знайомі. Якщо ви уважно прослухаєте твір російського композитора Дмитра Кабалевського «Три кити», легко зможете їх назвати.

5. Аналіз прослуханого твору

Три кити, три основи, на яких тримається вся музика, це – пісня, танець і марш. Вони мають свої особливості. Спробуйте спочатку самі визначити, в чому полягає різниця між ними, а на наступних уроках ми разом перевіримо ваші здогадки.

6. Завдання

- За яких обставин музика стає справжнім живим мистецтвом?
- Назвіть три «кити» (три типи) музики.

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми з'ясували роль композитора, виконавця і слухача у виникненні та розвитку музичного мистецтва. А також познайомилися з трьома «китами» в музиці, відчували різницю в характері музики маршу, танцю та пісні.

Урок 2

Тема уроку. Пісня – душа музики.

Мета уроку. Розпочати розглядати один із «китів» музики – пісню, пригадати і виконати «Пісню про школу», прослухати твір українського композитора Якова Степового «Колискова». ____

Хід уроку

1. Вступ

На минулому уроці ми розпочали розучування «Пісні про школу». Продовжимо її вивчення.

2. Продовження розучування «Пісні про школу»

Караоке. «Пісня про школу»

3. Слухання і визначення музичного твору

Для багатьох саме пісня – це найулюбленіший вид музики. Головною в ній завжди є мелодія, яка може «прикрашатися» супроводом. Мелодія може існувати й самостійно! Саме по ній ми впізнаємо пісню. Прослухайте композицію Якова Степового, проаналізуйте її. Визначте тип музики, доберіть назву твору.

4. Аналіз. Я. Степовий. «Колискова»

Ми переконалися, що пісню не обов'язково співати. Її мелодію можна заграли на інструменті і відчувати її пісенність. Пісенність – означає плавність, зв'язність звуків, співучість, протяжність мелодії. Який Твір ми щойно прослухали? Ця ніжна, лагідна музика дуже схожа на колискову. Автор, Яків Степовий, назвав цей твір «Колискова».

5. Завдання

- Назвіть авторів «Пісні про школу».
- Що називають «пісенністю» в музиці?
- Який характер має твір Я. Степового «Колискова»?

6. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми розпочали розглядати один із «китів» музики – пісню, пригадали і виконали «Пісню про школу», а також прослухали твір українського композитора Якова Степового «Колискова».

Урок 3

Тема уроку. Пісня.

Мета уроку. Засвоєння учнями розуміння того, що мелодія складається зі звуків різної висоти і тривалості. Прослухати пісні «Школяр» та «Бабак». _____

Хід уроку

1. Вступ

Пісень нечисленна кількість. Вони можуть звучати за різних життєвих обставин. Є пісні сумні і веселі, дитячі і дорослі, народні і спеціально вигадані композиторами, про природу і про людей. Про кого ми співатимемо сьогодні? Послухайте вірш і згадайтеся:

А ви бажаєте старанно вчитись,
писати грамотно, науки всі вивчать,
натхненно, наполегливо трудитись
й про все на світі пісеньки співать?

Наступна пісня буде про школярів! Прослухайте пісню Філарета Колесси «Школяр», а потім – розпочніть її розучування.

2. Демонстрація пісні «Школяр».

«Школяр». Сл. Б. Лепкого, муз. Ф. Колесси.

3. Розучування пісні «Школяр».

4. Розповідь про пісню Л. Бетховена «Бабак».

Мелодія складається зі звуків різної висоти і тривалості: низьких і високих, довгих і коротких. Під час слухання наступного твору зверніть на це увагу.

Ми слухатимемо пісню Людвіга Бетховена «Бабак». Слова до неї написав німецький поет Йоганн Гете. Твір розповідає про нелегке життя мандрівного музиканта, з яким ділить горе і радість маленьке звірятко – бабак.

Вслухайтеся в зміст цієї скромної, але внутрішньо багатой пісні, відчуйте її красу.

5. Слухання. Л. Бетховен. «Бабак»

6. Аналіз прослуханого твору

Пісня «Бабак» має сумний характер. Надзвичайно проста і водночас виразна мелодія передала стан душі мандрівного музиканта, його смуток і доброту. Спів супроводжувався музичним інструментом фортепіано, який зображував звучання шарманки.

7. Завдання

- Який настрій пісень про школу?
- З чого складається музична мелодія?
- На якому музичному інструменті Л. Бетховен передав звучання шарманки в пісні «Бабак»?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми дізналися, що мелодія складається зі звуків різної висоти і тривалості, а також прослухали пісні «Школяр» та «Бабак».

Урок 4

Тема уроку. Танець на танцювальному майданчику.

Мета уроку. розпочали знайомство з другим «китом», на якому «тримається» музика, з танцем! У цьому нам допомогли такі твори: «Італійська полька» Сергія Рахманінова та Вальс із балету Петра Чайковського «Спляча красуня». Ми дізналися, що танці, як і пісні, звучать за різних життєвих обставин. А також познайомилися з давнім українським музичним інструментом – дудою і розпочали вивчення пісні «Ой заграйте, дударики».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми розпочнемо вивчати другого з «китів», на яких тримається музика - танець. Але спочатку ми пригадаємо і проспіваетьмо пісню «Школяр».

2. Продовження розучування пісні «Школяр»

Караоке. Пісня «Школяр»

3. Розповідь про дуду, дударів

Дуда, або «коза» - свого часу надзвичайно поширений український музичний інструмент. Він складається зі шкіряного міху та дудок. Музикант-дудар дує в одну з дудок (для нагнітання повітря в міх) і перебирає пальцями на іншій дудці (щоб вийшла мелодія). Цей старовинний народний духовий інструмент відомий у багатьох країнах світу: у Польщі його називають козою, в Болгарії – гайдою, а в Україні – дудою, а музикантів, які грають на ньому, – дудариками. Прослухайте і розучіть пісню «Ой заграйте, дударики». Її написали український композитор Аркадій Філіпенко та поет Володимир Панченко.

4. Демонстрація пісні «Ой заграйте, дударики»

«Ой заграйте, дударики». Сл. В. Панченка, муз. А. Філіпенка.

5. Розучування пісні «Ой заграйте, дударики»

6. Розповідь про танці. Вальс, полька

Танці, як і пісні, звучать за різних життєвих обставин. Місце, де відбувається танець, називають «танцювальним майданчиком». Танців існує дуже багато. Для деяких з них є певні рухи та музика. Саме до таких належать два танці, про які ми сьогодні дізнаємося. Це – полька і вальс.

Музика польки легка, енергійна, рухлива. Її рухи – це стрибки, приставні кроки та притупи.

Музика вальсу плавна, урівноважена, вишукана, тридольна. Її рухи плавні, м'які та ніжні.

Вальс і полька суттєво відрізняються. Переконатися в цьому вам допоможуть два твори: «Італійська полька» Сергія Рахманінова та вальс із балету Петра Чайковського «Спляча красуня».

Зверніть увагу на настрій та характер музики, її мелодію; визначте акценти.

7. Слухання

С. Рахманінов. «Італійська полька». П. Чайковський. Балет «Спляча красуня». Вальс

8. Аналіз прослуханих творів

- Які образи виникли у вашій уяві під час прослуховування танців?
- Яка з мелодій вам сподобалася більше? Чому?

9. Завдання

- Опишіть дуду. Пригадайте, як ще назви має цей музичний інструмент.
- Вальс із якого балету ми прослухали сьогодні? Хто його автор?
- Порівняйте два танці: вальс і польку. Які особливості має кожен із них?

10. Підсумки уроку

Сьогодні ми розпочали знайомство з другим «китом», на якому «тримається» музика, з танцем! У цьому нам допомогли такі твори: «Італійська полька» Сергія Рахманінова та вальс із балету Петра Чайковського «Спляча красуня». Ми дізналися, що танці, як і пісні, звучать за різних життєвих обставин. А також познайомилися з давнім українським музичним інструментом – дудою і розпочали вивчення пісні «Ой заграйте, дударики».

Урок 5

Тема уроку. Незвичайний танець.

Мета уроку. Пригадати та виконати пісню Аркадія Філіпенка «Ой заграйте, дударики». Познайомити учнів з кількома не зовсім звичайними танцями («Вальс-жарт» Дмитра Шостаковича і «Танець молодого бегемота» Дмитра Кабалевського).

Хід уроку

1. Вступ

Розпочнемо з пісні Аркадія Філіпенка «Ой заграйте, дударики». Спочатку її потрібно повторити. Уявіть себе на народному карпатському святі, де звучить ця пісня, і поміркуйте, як можна танцювати під мелодію дудариків.

2. Продовження розучування пісні «Ой заграйте, дударики»

«Ой заграйте, дударики». Сп. В. Панченка, муз. А. Філіпенка.

Караоке. Пісня «Ой заграйте, дударики».

3. Визначення танцю

На минулому уроці ми збагатили свої уявлення про різні види танців, зокрема про польку і вальс. І вже можемо дати визначення танцю. Танець – вид мистецтва, в якому образи створюють за допомогою пластичних рухів.

4. Слухання. Д. Шостакович. «Вальс-жарт»

Танцюють не лише професійні танцюристи. І не лише на народному святі. Композитори також створювали танцювальну музику для танців, які можна назвати незвичайними.

Прослухайте музичний твір, зверніть увагу на його настрій і характер. Поміркуйте, для кого він написаний.

5. Аналіз прослуханого твору

У прослуханому творі виділяються високі легкі звуки, швидкий темп, веселий настрій, жартівливий характер. Цей музичний твір називається «Вальс-жарт». Написав його російський композитор Дмитро Шостакович.

6. Слухання. Д. Кабалевський. «Танець молодого бегемота»

Як ми вже помітили, танцювати можуть не лише люди, а й вигадані «танцюристи», - ляльки. Музика, зберігаючи танцювальний характер, передає водночас характер героя. Прослухайте ще один новий твір. Його написав російський композитор Дмитро Кабалевський. Уважно вслухайтесь в музику, проаналізуйте її. Спробуйте здогадатися, для кого написаний цей танець.

7. Аналіз прослуханого твору

Музика досить «важка», має багато низьких звуків і повільний темп. Хто так танцює? Це – «Танець молодого бегемота»! Саме так назвав свій твір Дмитро Кабалевський.

8. Завдання

- Поміркуйте, чи збережеться образ бегемотика в «Танці молодого бегемота», якщо змінити темп музики та висоту звуків.
- Який український композитор є автором музики до пісні «Ой заграйте, дударики»?
- Пригадайте, як називається кумедний вальс Д. Шостаковича.

9. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми пригадали та виконали пісню Аркадія Філіпенка «Ой заграйте, дударики», а також познайомилися з кількома не зовсім звичайними танцями. Це «Вальс-жарт» Дмитра Шостаковича і «Танець молодого бегемота» Дмитра Кабалевського.

Урок 6

Тема уроку. Марш.

Мета уроку. Розпочати вивчення маршової музики. Підвести учнів до висновку, що марш може звучати повсюди, де живе і діє людина. На прикладі фортепіанних п'єс Дмитра Кабалевського «Три варіанти маршу» показати, що з однієї маршової теми можна зробити три різні за характером марші. Розвиваючи вокально-хорові навички, розучити ігрову пісню «Гей, військо їде».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми розглянемо третій «кит» музики – марш. З цим «китом» ми у своєму житті зустрічаємося досить часто, адже марші звучать за різних життєвих обставин: супроводжують урочистості, військові паради та демонстрації.

Послухаймо й ми маршову пісню «Гей, військо їде». Її написали поет Іван Франко та композитор Василь Верховинець.

2. Демонстрація пісні «Гей, військо їде»

3. Розучування пісні «Гей, військо їде»

4. Слухання. Д. Кабалевський. «Три варіанти маршу»

Марші не обмежуються лише військовою тематикою. Прослухайте фортепіанні п'єси Дмитра Кабалевського «Три варіанти маршу», і порівняйте їх. Поміркуйте, для кого вони написані.

5. Аналіз прослуханого твору

В основі «Трьох варіантів маршу» лежить одна й та сама мелодія. А різниця між п'єсами полягає в динаміці (силі звуку), темпі (швидкості руху музики) та регістрі (висоті звуків). Перший варіант маршу був призначений для дітей, другий – для солдатів, а третій – для іграшок.

6. Слухання. Є. Адамцевич. «Запорізький марш»

Прослухайте наступну мелодію і поміркуйте, для кого вона написана. «Запорізький марш». Його склав сліпий бандурист Євген Адамцевич.

7. Аналіз прослуханого твору

Марш, який ми прослухали, ніби спеціально написаний для запорізьких козаків, воїнів, які в давнину боронили українські землі від ворогів. Музика кожного маршу чітка, рівномірна та ритмічна, але особливого характеру його музиці надають учасники – ті, хто крокує.

8. Завдання

Чим подібні і чим відрізняються «Три варіанти маршу» Д. Кабалевського?

Які різновиди маршів ви вже знаєте?

Який бандурист відомий як автор «Запорізького маршу»?

9. Підсумки уроку

Сьогодні ми розпочали вивчення маршової музики. Дійшли висновку, що марш може звучати повсюди, де живе і діє людина. На прикладі фортепіанних п'єс Дмитра Кабалевського «Три варіанти маршу» дізналися, що з однієї маршової теми можна зробити три різні за характером марші. Розвиваючи вокально-хорові навички, розучили ігрову пісню «Гей, військо їде».

Крокуйте по життю впевнено!

Урок 7

Тема уроку. Марш.

Мета уроку. Переконати учнів у тому, що маршова музика звучить за різних життєвих обставин, надихає людей, додає їм впевненості та рішучості. Прослухати «Марш дерев'яних солдатиків» Петра Чайковського та «Футбольний марш» Матвія Блантера. _____

Хід уроку

1. Вступ

Доречно було б розпочати наш урок із військового маршу, тому що ми не довчили його на минулому уроці. Це пісня «Гей, військо їде», яку написали поет Іван Франко та композитор Василь Верховинець.

2. Продовження розучування пісні «Гей, військо їде».

Караоке. Пісня «Гей, військо їде»

3. Демонстрація пісні «Веселий музикант»

Пісню «Веселий музикант» написав український композитор Аркадій Філіпенко. У ній перший куплет звучить наспівно, як пісня; другий – жваво і легко, як танець, а третій – енергійно, як марш.

Послухайте цю пісню, почніть її розучування. Легкими рухами рук зобразіть гру на тому музичному інструменті, про який розповідається в кожному куплеті.

4. Розучування пісні «Веселий музикант».

5. Слухання та порівняння музичних творів

Мелодія маршу бадьора, піднесена, бойова, заклична та рішуча. Під неї можна крокувати та співати.

Послухайте два наступних марші і поміркуйте, хто може крокувати під цю музику: дорослі, солдати чи діти, можливо, навіть іграшки?

6. Аналіз прослуханих творів

Перший марш, який ми прослухали, схожий на військовий, але ніби несправжній, відрізняється від характеру музики справжніх солдатів, козаків. Композитор Петро Чайковський так і назвав його – «Марш дерев'яних солдатиків».

Другий марш - спортивний. Твір композитора Матвія Блантера називається «Футбольний марш». Він піднімає настрій, підбадьорює, додає впевненості, рішучості спортсменам перед виступом чи грою.

7. Завдання

- Коли і де ви чуєте маршову музику?
- Яку особливість кожного з куплетів пісні «Веселий музикант» ви помітили?
- Хто може крокувати під маршову музику?

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми ще раз переконалися, що маршова музика звучить за різних життєвих обставин. Вона надихає людей, додає їм впевненості та рішучості. А допомогли нам «Марш дерев'яних солдатиків» Петра Чайковського та «Футбольний марш» Матвія Блантера.

Урок 8

Тема уроку. Пісня, танець, марш зустрічаються разом.

Мета уроку. Перекопати учнів у тому, що «три кити музики» можуть зустрітися як в одному музичному творі, так і в різних, виявляючи особливості своїх власних засобів виразності та характеру. Прослухати пісню «Веселий музикант» та українські народні пісні в обробці Якова Степового «Дощик», «Лугом іду», «Гей, не дивуйте».

Хід уроку

1. Вступ

Три «кити», на яких тримається музика (пісня, танець і марш) дуже різні за своїм настроєм і характером. Але є музичні твори, в яких вони зустрічаються разом. Елементи різних типів музики зустрічаються, наприклад, у творі, який ми почали вивчати на минулому уроці. Це пісня «Веселий музикант». У ній кожний куплет має яскраві ознаки трьох типів музики. Музикант, граючи на різних інструментах (скрипці, балалайці та барабані), додавав музиці різного характеру – пісенного, танцювального або маршового.

Тож повторіть пісню «Веселий музикант», вирізняючи кожен її куплет різним настроєм, характером відповідно до типу музики.

2. Продовження розучування пісні «Веселий музикант»

Караоке. Пісня «Веселий музикант»

3. Слухання.

Українські народні пісні «Дощик», «Лугом іду», «Гей, не дивуйте» в обробці Я. Степового

Чи навчилися ви відчувати відмінності в характері музики трьох «китів»? Прослухайте і проаналізуйте три українські народні мелодії в інструментальній обробці Якова Степового. Згадайте, що характерною ознакою пісні є наспівність та мелодійність, маршу – рівномірність та чіткість пульсації, танцю – легкість, рухливість і акценти.

Українська народна пісня в обробці Я.Степового «Дощик»

Українська народна пісня в обробці Я.Степового «Лугом іду».

Українська народна пісня в обробці Я.Степового «Гей, не дивуйте».

4. Аналіз прослуханих творів

Кожна із народних пісень в обробці Якова Степового має свої особливості в засобах виразності, відмінності у характері. Обробка – це композиторський спосіб «прикрашання» народної пісні.

5. Завдання

- Хто з українських композиторів є автором пісні «Веселий музикант»?
- Які з уже відомих вам народних пісень в обробці Якова Степового демонструють відмінності «трьох китів музики»?
- Що в музиці означає термін «обробка»?

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми переконалися, що «три кити музики» можуть зустрітися як в одному музичному творі, так і в різних, виявляючи особливості своїх власних засобів виразності та характеру. А допомогли нам у цьому пісня «Веселий музикант» та українські народні пісні в обробці Якова Степового «Дощик», «Лугом іду», «Гей, не дивуйте».

Урок 9

Тема уроку. Музику народило життя.

Мета уроку. Перекопати учнів у тому, що основою музики, незалежно від типу, до якого вона належить, завжди є життя. Розпочати вивчати пісню «Любіть Україну», а також на прикладі «Запорізького маршу» Євгена Адамцевича розкрити поняття пульсу в музиці. _____

Хід уроку

1. Вступ

Немає жодного явища в природі, ні однієї події в житті, які не могла б відобразити музика. Вона насправді настільки могутня, адже музику народило саме життя. Усе, що є в ньому, музика намагається зобразити, виразити. І це вона робить власними специфічними засобами: через мелодію, ритм, темп, динаміку та тембр.

Прослухайте пісню «Любіть Україну» і визначте, про що в ній розповідається. А потім розпочнемо її розучувати.

2. Демонстрація пісні «Любіть Україну».

3. Розучування пісні «Любіть Україну»

4. Розповідь про пульс у музиці

Музика маршу має чіткий, виразний пульс. Що називають «пульсом» у музиці? Наприклад, коли лікар приходить до хворого, він передусім рахує його пульс. Якщо людина хвора, хвилюється чи поспішає, то його пульс буде нерівним, частим, перериватиметься. Якщо ж людина спокійна, то і пульс її буде рівномірним. Так і в музиці ми відчуваємо зміни в пульсі – залежно від характеру музики; від того, про що вона розповідає.

Послухайте «Запорізький марш», який склав бандурист Євген Адамцевич, і вказівним пальцем руки відбийте пульс цієї музики.

5. Слухання. Є. Адамцевич. «Запорізький марш».

6. Аналіз. Є. Адамцевич. «Запорізький марш»

У музиці ми чуємо героїчне минуле нашої країни. Завдяки вираженому в марші героїчному, піднесеному настрою ми відчуваємо гордість і відвагу. В уяві виникають образи славного козацького минулого нашої Батьківщини.

Опишіть свої враження від прослуховування «Запорізького маршу» Євгена Адамцевича.

7. Завдання

- Якими спеціальними засобами виразності музика описує життя?
- Як ви розумієте поняття «пульсу» в музиці?

8. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми переконалися, що основою музики, незалежно від типу, до якого вона належить, завжди є життя. Крім того, ми розпочали вивчати пісню «Любіть Україну», а також на прикладі «Запорізького маршу» Євгена Адамцевича розкрили поняття пульсу в музиці.

Урок 10

Тема уроку. Настрої, почуття, думки в музиці.

Мета уроку. Перекопати учнів у тому, що в кожному музичному творі передаються передусім почуття, думки та настрої людини. Прослухати пісню «Любіть Україну» та твір Людвіга Бетховена «Весела. Сумна».

Хід уроку

1. Вступ

На минулому уроці ми говорили, що життя людини є основою складання музики. Але ж в одному творі показати його неможливо. У музиці відображаються переважно почуття, думки людини, її настрої. Ось, наприклад, як у пісні, що ми почали вивчати на минулому уроці – «Любіть Україну». У ній композитор намагався відтворити своє ставлення до Батьківщини: любов, повагу, вдячність. Почуття висловлені в пісні, близькі кожному з нас.

Сьогодні ми її повторимо та виконаємо.

2. Продовження розучування пісні «Любіть Україну».

Караоке. Пісня «Любіть Україну»

3. Слухання. Л. Бетховен

Чи можна в одному творі висловити протилежні відчуття? Звичайно ж, адже людина досить часто вагається. Приймаючи те чи інше рішення, зважуючись на вчинок, ми змушені аналізувати різні думки, зазирати в майбутнє, думати про можливі наслідки наших дій. Це притаманне людині з давніх-давен. Ось, наприклад, не сучасний, але всім відомий композитор Людвіг Бетховен так відобразив свої почуття в наступному творі.

Прослухайте його і спробуйте дати власну назву.

4. Аналіз прослуханого твору

Твір називається «Весела. Сумна». У ньому, як ми чуємо, 2 настрої, але 3 частини.

Подумайте: як композитор розділив настрої в частинах? Що він цим хоче нам сказати?

5. Завдання

- Який із відомих вам композиторів є автором музики до пісні «Любіть Україну»?
- Скільки частин має музичний твір Людвіга Бетховена «Весела. Сумна»?
- Назвіть ваші найулюбленіші пісні. Що вас у них приваблює?

6. Підсумки

Сьогодні на уроці ми переконалися, що в кожному музичному творі передаються передусім почуття, думки та настрої людини. А побачили ми це на прикладі пісні «Любіть Україну» та творі Людвіга Бетховена «Весела. Сумна».

Урок 11

Тема уроку. Музика малює портрет.

Мета уроку. Проаналізувати, як у своєму творі композитор Дмитро Кабалевський зобразив характери трьох подружок. Прослухати українську народну пісню «Дударик» у хоровій обробці українського композитора Миколи Леонтовича. _____

Хід уроку

1. Вступ

Людина в музиці – це не обличчя, не зовнішність, а характер, настрої, рухи, дії. Слухаючи та виконуючи музичні твори ми ще раніше з вами з'ясували, що музика тісно пов'язана з життям, розповідає про нього, виражає внутрішній світ людини. Прослухайте музику і намагайтеся зрозуміти, кого вона нам хотіла показати, про що розповісти?

2. Розучування. Українська народна пісня «Дударик»

Про що розповіла ця музика? Це українська народна пісня «Дударик» у хоровій обробці українського композитора Миколи Леонтовича. У ній є жалісні інтонації, - ними ніби виражається смуток за людиною, котрої вже немає, але яка залишила про себе добру згадку. Ця людина, дударик, напевно, була дуже близькою авторам пісні.

Розучіть її подумайте: Які риси дударика, на вашу думку, вдалося описати музикою?

3. Прослуховування. Д.Кабалевський. «Три подружки»

На минутих уроках ми досліджували, як музика передає різні настрої, вчилися відчувати і виражати у власному виконанні почуття у музиці. На сьогоднішньому ж уроці ми заглибимося у питання: чи може музика намалювати портрет людини так, як робить це художник?

Спочатку уявімо, що до класу зараз увійдуть три дівчинки. Які є «подружками»? Про це нам розповість музика Дмитра Кабалевського, в якій російський композитор музичною мовою описав характери трьох подруг і змалював їх портрети.

Уважно послухайте п'єси і визначте характери дівчаток, дайте назви їх музичним характеристикам.

4. Аналіз. Д.Кабалевський. «Три подружки»

Музика намалювала нам портрети трьох подруг, а ви тепер спробуйте описати їх характер, поведінку, дії.

5. Завдання

- Ви прослухали і розучили пісню дударик. Пригадайте, що називають в Україні «дудою»?
- Які назви у світі цей музичний інструмент має ще?
- Які характери змалював композитор Дмитро Кабалевський у своєму творі «Три подружки»?
- З допомогою яких виражальних засобів музика може «намалювати» портрет людини?

6. Підсумки

На сьогоднішньому уроці ми почули, як у своєму творі композитор Дмитро Кабалевський зобразив характери трьох подружок. Ще ми прослухали українську народну пісню «Дударик» у хоровій обробці українського композитора Миколи Леонтовича.

Урок 12

Тема уроку. Звірї у музиці.

Мета уроку. Переконати учнів у можливості музики показати звірів, зобразити їх характер. Прослухати і провести аналіз української народної пісні в обробці Якова Степового «Господарство» та твору М. Сільванського «Пташка і кицька».

Хід уроку

1. Вступ

Музика може зобразити багатьох звірів. Взагалі, музика досить часто розповідає про природу, - рослин і тварин. Саме це нам продемонструє наступна пісня. Ми прослухаємо і почнемо розумування української народної пісні в обробці Якова Степового «Господарство».

А ще дайте відповідь на запитання: про кого розповіла нам пісня?

Чому, на вашу думку, вона називається «Господарство»?

2. Прослуховування. М. Сільванський. «Пташка і кицька».

Досить часто музиці вдається зобразити не тільки тварин, але й їхні різні характери. У цьому нам допоможе перекоонатися твір М.Сільванського «Пташка і кицька». Прослухайте його і скажіть, що, на вашу думку, хотів нам показати композитор?

3. Аналіз. М. Сільванський. «Пташка і кицька».

- Про кого розповіла музика?
- Скільки героїв ви нарахували?
- Як намалювала музика кожного з них?

4. Завдання

- Про кого розповідається в українській народній пісні в обробці Я.Степового «Господарство»?
- Який композитор є автором музичного твору «Пташка і кицька»?
- Чи може музика відобразити звірів?
- Поясніть свою відповідь на прикладі конкретної пісні.

5. Підсумки

Сьогодні на уроці ми переконалися у можливості музики показати звірів, зобразити їх характер. А допомогли нам у цьому Українська народна пісня в обробці Якова Степового «Господарство» та твір М. Сільванського «Пташка і кицька».

Урок 13

Тема уроку. Музичний пейзаж.

Мета уроку. Вивчити українську народну пісню в обробці Якова Степового «Господарство». Прослухати твір «Ранок» з сюїти Едварда Гріга «Пер Гюнт». Розглянути можливість малювати пейзажі з допомогою музики.

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні знову будемо малювати з допомогою музики, тільки цього разу не людей, а пейзажі природи. Пригадайте пісні про зиму, весну, літо, ліс і, взагалі, - про природу. Їх можна назвати «музичними пейзажами». Розпочнемо з української народної пісні в обробці Якова Степового «Господарство», вивчення якої ми розпочали на минулому уроці. А ще під час виконання пісні спробуйте намалювати рухами кожного її героя.

2. Прослуховування. Е.Гріг. «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт»

Якими фарбами користуються композитори, щоб намалювати картини природи? Тими, яких ми не бачимо, але чуємо, бо це музичні фарби. Наприклад, щоб зобразити ранок у лісі потрібні одні фарби (просвітлене, прояснене звучання), вечір – інші (затемнене, поступово зникаюче звучання). А тепер послухайте твір норвезького композитора Едварда Гріга «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт» і спробуйте здогадатися: що зображується в ньому – ранок чи вечір?

3. Аналіз. Е.Гріг. «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт»

Ви прослухали твір Едварда Гріга «Ранок». Якими засобами композитору вдалося передати свої почуття і враження?

Музика була просвітлена, прояснена. Композитор змалював початок дня, зображуючи пробудження пташок, схід сонця.

- Яку картину можна намалювати під цю музику?
- Що відбувається в природі?

4. Завдання

— До яких, відомих вам українських народних пісень зробив музичну обробку Яків Степовий?

- Хто є автором музичного твору «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт»?
- З допомогою яких «фарб» композитор малює музичні пейзажі?

5. Підсумки

Сьогодні на уроці ми довчили українську народну пісню в обробці Якова Степового «Господарство», а також прослухали твір «Ранок» з сюїти Едварда Гріга «Пер Гюнт». А також розглянули можливість малювати пейзажі з допомогою музики.

Урок 14

Тема уроку. Музика передає рух

Мета уроку. Переконати учнів у можливості музики передавати рух. Прослухати українську щедрівку «Ой сивая тая зозуленька» та твір М.Глінки «Попутна пісня».

Хід уроку

1. Вступ

Що музиці, на відміну від живопису, передати легше? Ми вже знаємо, що кожен вид мистецтва є особливим. Наприклад, рух, Антоне, музика може передати набагато легше, ніж живопис. Як і все в нашому житті (час, людина, транспорт...) музика рухається. Час невпинно веде нас до святкування Різдва та Нового року. Цей час нагадує нам про свою музику – колядки і щедрівки. Отож, можна починати готуватися до свят.

Прослухайте та розучіть українську щедрівку «Ой сивая тая зозуленька».

2. Прослуховування. М.Глінка. «Попутна пісня»

Колись, на початку дев'ятого століття в Російській імперії, до складу якої входила і Україна, головним образом руху став потяг. Саме тоді тут з'явилася перша залізниця.

Прослухайте наступну мелодію, і уявіть себе пасажирами першого потяга. Які почуття переполюють вас?

3. Аналіз. М.Глінка. «Попутна пісня»

Музика зображає і передає швидкість, ритмічний стукіт коліс по залізничних рейках. Композитор прагнув передати хвилювання, захоплення, радість, піднесення від подорожі на потязі. Адже російський композитор Михайло Глінка був свідком відкриття залізниці. Саме його враження від цієї події ми щойно прослухали у творі «Попутна пісня».

Визначте загальний настрій музики.

Зверніть увагу на фортепіанний супровід: що він зображує?

4. Завдання

- Назвіть щедрівки, які ви знаєте.
- До яких свят приурочені ці пісні?
- Коли у Російській імперії з'явилася перша залізниця?
- Хто є автором «Попутної пісні», присвяченої цій події?
- Чи може музика передати рух?
- Поясніть свою відповідь на прикладі конкретної пісні.

5. Підсумки

Сьогодні на уроці ми переконалися у можливості музики передавати рух. А допомогли нам у цьому українська щедрівка «Ой сивая тая зозуленька» та твір М.Глінки «Попутна пісня».

Урок 15

Тема уроку. Святкова музика.

Мета уроку. Розглянути зимові святкові пісні – вони справжня окраса Різдва та Нового Року. Познайомити учнів з українськими народними піснями в обробці Миколи Леонтовича – «Ой сивая тая зозуленька» та «Щедрик».

Хід уроку

1. Вступ

На минулому уроці ми розпочали вивчення української щедрівки «Ой сивая тая зозуленька». Потрібно її довести.

2. Прослуховування.

Українські нар. пісні в обр. М. Леонтовича «Ой сивая тая зозуленька», «Щедрик».

Під час зимових свят до кожної домівки заходять колядники і щедрівники. Основна їхня місія – співати, приносячи людям радість. Це дуже давня українська традиція. Давайте пригадаємо її разом, прослуховуючи українські народні пісні в обробці Миколи Леонтовича «Ой сивая тая зозуленька» та «Щедрик».

3. Аналіз.

Українські нар. пісні в обр. М. Леонтовича «Ой сивая тая зозуленька», «Щедрик»

Ви тільки що прослухали українські народні пісні в обробці композитора. Обробка – це композиторський спосіб «прикрашення» народної пісні. До речі, одним з визнаних майстрів обробок був саме Микола Леонтович.

4. Завдання

- Які називаються особливі святкові пісні, що їх співають на Різдво та Щедрий вечір?
- Пригадайте назви кількох з них. Що називають «обробкою» у музиці?
- Який музичний характер колядок і щедрівок?

5. Підсумки

Сьогодні на уроці ми розглянули зимові святкові пісні – вони справжня окраса Різдва та Нового Року. А ще познайомилися з українськими народними піснями в обробці Миколи Леонтовича – «Ой сивая тая зозуленька» та «Щедрик».

Урок 16

Тема уроку. Музика виражає та зображує.

Мета уроку. Підвести підсумки першого семестру другого класу, протягом якого учні подорожували по світу музики, переконалися, що вона може і виражати різні почуття, характер, і, у той же час, зображати людей, тварин, природу. Перевірити та узагальнити отримані знання на підсумковому уроці.

Хід уроку

1. Вступ

З одного боку музика виражає настрої, почуття, характер людини, а з іншого - зображає життя: людину і все, що її оточує. Саме у цьому ми спробуємо ще раз переконалися з допомогою вже знайомих нам гри. Вона називається «Правильно-неправильно». Спочатку звучатиме куплет пісні, на моніторі – з'являтиметься ілюстрація, і потрібно сказати «правильно» або «неправильно», тобто чи відповідає ілюстрація пісні, чи ні.

2. Гра «Правильно-неправильно»

3. «Відгадай героя»

Звучить мелодія і необхідно відгадати: про кого чи що розповідає музика, а також назвати твір та композитора.

4. Підсумки

Ми завершуємо перший семестр другого класу. Протягом нього ми подорожували по світу музики, переконалися, що вона може і виражати різні почуття, характер, і, у той же час, зображати людей, тварин, природу. А ще раз отримані знання ми мали змогу перевірити на сьогоднішньому, підсумковому, уроці.

Урок 17

Тема уроку. Подорожі з піснею, танцем, маршем.

Мета уроку. Пригадати трьох «китів» музики, зустрівши їх у хорі «Семеро козенят» з опери М.Ковалевського «Вовк і семеро козенят». Прослухати дві нові пісні з циклу зимових свят у виконанні хору: колядку «Ой коляда-колядниця» та щедрівку «Ой там за горою».

Хід уроку

1. Вступ

Три «кити» у музиці – це пісня, танець і марш. Знаючи їх ми можемо познайомитись з усім різноманіттям жанрів музичного мистецтва. Однак, кожен «кит» має свої виражальні засоби

та інтонаційні особливості. Ось їх ми і пригадаємо, прослухавши наступну пісню. Це хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят» М.Ковалю. Прослухайте музику і визначте «кита».

2. Розучування.

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»

У хорі «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят» усі три «кити» музики дружно зійшлися разом. У цьому творі один «кит», - і це – пісня. Тут вона зустрічається з маршем із танцями. А прослухали ми такий музичний жанр, як дитяча опера.

— Про кого співається в пісні?

— Які імена у козенят?

Давайте відповімо на ці запитання, починаючи розучувати пісню.

3. Прослуховування.

Колядка «Ой коляда-колядниця» (хор), щедрівка «Ой там за горою» (хор)

Прослухайте ще кілька колядок і щедрівок, пісень які звучать на зимові свята. Перша – колядка «Ой коляда-колядниця», друга – щедрівка «Ой там за горою».

Уважно прослухайте їх і визначте спільні та відмінні риси пісень.

4. Завдання

— Назвіть трьох «китів» музики. Пригадайте, чому вони так називаються, - «кити»?

— Як звучать козенят з дитячої опери М.Ковалю «Вовк і семеро козенят»?

— Хто з них вам сподобався найбільше? Чому?

— Які пісні називають «колядками» і «щедрівками»?

5. Підсумки

Сьогодні на уроці ми ще раз пригадали трьох «китів» музики, зустрівши їх у хорі «Семеро козенят» з опери М.Ковалю «Вовк і семеро козенят». А також прослухали дві нові пісні з циклу зимових свят у виконанні хору: колядку «Ой коляда-колядниця» та щедрівку «Ой там за горою».

Урок 18

Тема уроку. Подорож із піснюю.

Мета уроку. Довчити хор «Семеро козенят», познайомити учнів із характером кожного з них та взнати їхні імена. Здійснити подорож по дитячій опері М.Ковалю «Вовк і семеро козенят».

Хід уроку

1. Вступ

Опера – це музичний спектакль, де усі герої не розмовляють, а співають.

У цю казку ми зможемо зазирнути лише довчивши хор «Семеро козенят».

Хор семеро козенят звучить в опері тоді, коли мама Коза, заспівала колискову, вклала своїх діток спати, а сама пішла на базар. Козенята стали пустувати і співали веселу пісеньку.

В опері колективне виконання пісні усіма героями опери називається ХОР.

Отже – не гаймо часу! Довчимо хор «Семеро козенят» з опери М.Ковалю «Вовк і семеро козенят»!

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»

2. Розучування.

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»

3. Прослуховування.

М.Коваль. Сцена з другої дії опери «Вовк і семеро козенят».

Пригадаймо імена семи веселих героїв, які не тільки люблять співати і танцювати, а ще й стрибати і бодатися.

Їх звать Всезнайка, Бодайка, Топтунка, Болтушка, Мазилка, Дразнилка і Малюк.

Тепер ми можемо почути сцену з другої дії опери М.Ковалю «Вовк і семеро козенят».

Під час прослуховування визначте героїв опери (імен козенят) та музику, якою композитор характеризує кожного персонажа.

М.Коваль. Сцена з другої дії опери «Вовк і семеро козенят»

4. Завдання

Який композитор є автором музики до дитячої опери «Вовк і семеро козенят»?

Як звать кожного з веселих козенят? Як їхні характери підкреслює музика?

Що таке «хор» у музиці?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми разом з піснюю подорожували по дитячій опері М.Ковалю «Вовк і семеро козенят».

Під час цього довчили хор «Семеро козенят», познайомилися із характером кожного з них та взнали їхні імена.

Урок 19

Тема уроку. Подорож із піснюю

Мета уроку. На основі прослуховування дитячої опери дати учням поняття про те, що називають «концертом» у музиці.

Познайомити учнів з поняттями «тема» та «арія» головного персонажа музичного твору.

Прослухати українську народну пісню «Ой лопнув обруч» у концерті для фортепіано з оркестром №2 (Частина III. Фінал) композитора І.Берковича.

Хід уроку

1. Вступ

Давайте спочатку прослухаємо, а потім – розучимо, кілька пісень персонажів опери М.Ковалю «Вовк і семеро козенят», відгадаємо, хто саме їх співає, визначимо: це тема чи арія?

А також придумаємо для кожного з них танцювальні рухи.

Тема Всезнайки, Топтунки, Бодайки з опери «Вовк і семеро козенят».

2. Розучування.

Тема Всезнайки, Топтунки, Бодайки з опери «Вовк і семеро козенят»

Тема Всезнайки, Топтунки, Бодайки з опери «Вовк і семеро козенят»

3. Прослуховування.

Укр.нар пісня «Ой лопнув обруч» І.Беркович. Концерт для фортепіано з оркестром №2. Частина III. Фінал

Пісня може привести нас не тільки в оперу, але й у концерт. Антоне, не пригадаєш, що називають «концертом» у музиці?

Концерт, в перекладі означає змагання, - це великий твір з трьох частин, у якому один інструмент «змагається» з симфонічним оркестром. Переможців не буває. Змагаються, хто краще виконає основну мелодію.

Отож, давайте прослухаємо Концерт для фортепіано з оркестром №2. Частина III. Фінал. Його автор – І.Беркович.

«За яку мелодію» і хто змагався у даному концерті?

Укр.нар пісня «Ой лопнув обруч» І.Беркович. Концерт для фортепіано з оркестром №2. Частина III. Фінал

4. Аналіз.

Укр.нар пісня «Ой лопнув обруч» І.Беркович. Концерт для фортепіано з оркестром №2. Частина III. Фінал

У концерті змагалися за українську народну пісню «Ой лопнув обруч», головними суперниками були музичний інструмент фортепіано і оркестр.

Таким чином мелодія народної пісні стала темою концерту.

5. Завдання

- Які два основних види пісні головних персонажів опери? Яка між ними різниця?
- Що таке «концерт» у музиці?
- Яким чином українська народна пісня «Ой лопнув обруч» стала темою Концерту для фортепіано з оркестром №2 (Частина III. Фінал) композитора І.Берковича?

6. Підсумки

Отже сьогодні ми разом з піснею відвідали і дитячу оперу, і знали, що називають «концертом» у музиці.

Крім того познайомилися з поняттями «тема» та «арія» головного персонажа музичного твору.

А ще почули, як фортепіано і цілий оркестр змагаються за українську народну пісню «Ой лопнув обруч» у Концерті для фортепіано з оркестром №2 (Частина III. Фінал) композитора І.Берковича.

Урок 20

Тема уроку. Подорож із танцем.

Мета уроку. Познайомити учнів з балетом російського композитора Петра Чайковського «Лебедине озеро».

Хід уроку

1. Вступ

Холодне березневе сонце

Вже зазирає у віконце.
Безмежна, радісна блакить –
Зимі вже Весну не спинить !
Вона морозом нас лякає,
Пухнастим снігом вже вкриває,
Гуляє лісом і садком,
Двори затрушує сніжком.
Та хід зимі не зупинить –
Вона дзвінками задзвенить.
Повіє теплий вітерець –
Настане враз зимі кінець!

2. Слухання.

Давайте прослухаємо українську народну пісню «Зима і Весна». Під час прослуховування зверніть увагу на відмінність характерів і образів у музиці.

Після прослуховування пісню потрібно розучити, і, якщо зможемо, інсценізувати.
Я.Степовий «Зима і весна»

3. Прослуховування.

П.Чайковський «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'єса) П.Чайковський. «Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро».

Звучить «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'єса)

Сподіваюсь, ви впізнали жанр?

Це – танець!

Цей «кит» музики може розповісти нам багато цікавого.

У пісні, наприклад, є образи. Кожен образ має свої куплети в пісні. А в балеті кожен герой чи група героїв мають свій танець.

Балет – це великий музичний спектакль, де усі герої танцюють. Балет ставлять на сцені спеціального театру, де обов'язково є місце для симфонічного оркестру. Саме цей оркестр виконує музику до усіх танцювальних номерів балету.

Послухайте наступний твір, визначить «кита». Зверніть увагу на його настрій і характер?

П.Чайковський. «Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро»

Аналіз. П.Чайковський «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'єса), П.Чайковський. «Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро».

Це прозвучав танець – «Танець маленьких лебедів», який привів нас в балет «Лебедине озеро», а музику до якого написав російський композитор Петро Чайковський.

У балеті герої спілкуються між собою за допомогою танцювальних рухів, а почуття їм допомагає передати музика, яка звучить в оркестрованому виконанні.

А які образи виникли у вас в уяві під час прослуховування «Танцю маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро» Петра Чайковського?

4. Завдання

- Як передано боротьбу пір року у музичному творі Я.Степового «Зима і весна»?
- Який російський композитор є автором музики до балету «Лебедине озеро»?
- Що таке «балет»? Які його особливості?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці разом з піснею Я.Степового ми зустрічали весну.

А ще разом з «китом» музики, танцем, познайомилися з балетом російського композитора Петра Чайковського «Лебедине озеро».

Урок 21

Тема уроку. Подорож із танцем.

Мета уроку. Довчити пісню Я.Степового «Зима і весна». Познайомити учнів із поняттям «симфонія», пригадати український народний танець «Козачок».

Хід уроку

1. Вступ

Зараз ми довчимо пісню Я.Степового і, одночасно, спробуємо передати балетною хореографією і пластикою образ Зими і Весни.

Я.Степовий «Зима і весна»

2. Прослуховування.

Український народний танець «Козачок».

3. Прослуховування.

Невідомий автор першої половини XIX ст. Симфонія. Частина IV. Козачок

Це прозвучав знаменитий український народний танець – козачок.

Він поведе нас далі, до музичного твору, який називається «симфонія».

Симфонія – це великий твір для симфонічного оркестру з чотирьох частин.

Послухайте останню частину симфонії невідомого автора XIX століття. Мелодію якого танцю ви почуєте?

Простежте, як змінився народний танок у симфонічному творі, та які інструменти звучать у ньому?

Невідомий автор першої половини XIX ст. Симфонія. Частина IV. Козачок

4. Завдання

- Як Я.Степовий показав перемогу однієї з пір року у пісні «Зима і весна»?
- Що таке «симфонія» у музиці?
- Чим відрізняється народний танець Козачок від Козачка із симфонії?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми продовжували свою подорож разом з одним із «китів» музики, танцем.

Протягом цього ми довчили пісню Я.Степового «Зима і весна», познайомилися із поняттям «симфонія», а також пригадали український народний танець «Козачок».

Урок 22

Тема уроку. Подорож із маршем.

Мета уроку. З допомогою «Пісні лисички» Миколи Лисенка повторити поняття «кита» музики – марш. Поознайомити учнів із його особливостями та засобами музичної виразності. Прослухати оперу українського композитора Миколи Лисенка «Коза-дереза», а саме хор з неї «Ходім, братці, воювати».

Хід уроку

1. Вступ

Давайте разом спочатку прослухаємо твір відомого українського композитора Миколи Лисенка, а потім розучимо її пісню і подумаємо: як музика характеризує нашу лисичку?

М. Лисенко. «Пісня Лисички»

2. Прослуховування.

М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза».

Ось лисичка нас і привела до третього «кита» музики, маршу. Зараз він заховався в дитячій опері Миколи Лисенка «Коза-дереза».

Я багато чув про цього композитора. Він писав музику для своїх дітей. Крім опери «Коза-дереза» Микола Лисенко створив ще дві.

Давайте, прослухавши хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза», пригадаємо цю відому українську казку.

М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза».

3. Аналіз.

М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза».

Отже, марш привів нас в оперу. Але музика, хоча й була маршовою, співалась. Пригадаємо, таке колективне виконання пісні усіма героями опери називається хор.

Яку Козу намалювала нам музика Миколи Лисенка? Опишіть і охарактеризуйте її.

4. Завдання

- Що таке «опера»?
- Що таке «хор»?
- Які особливості маршу допомагають нам характеризувати музичних героїв?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці з допомогою «Пісні лисички» Миколи Лисенка ми знову зустрілися із ще одним «китом» музики, маршем.

Познайомитися із його особливостями та засобами музичної виразності нам допомогла опера українського композитора Миколи Лисенка «Коза-дереза», а саме хор з неї «Ходім, братці, воювати».

Урок 23

Тема уроку. Подорож із маршем.

Мета уроку. Продовжити подорожувати разом із третім «китом» музики, маршем. Прослухати твори «Пісня Лисички» Миколи Лисенка та «Марш тореадора» з опери «Кармен» французького композитора Жоржа Бізе.

Хід уроку

1. Вступ

Вигнав дід козу із хати,
Та й пішла вона блукати.
В зайця хатку відібрала,
Всі козу ту виганяли,
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув.

Цей віршик більше стосується опери Миколи Лисенка «Коза-дереза». Сьогодні ж ми до-вчимо «Пісню Лисички» цього ж композитора.

М. Лисенко. «Пісня Лисички»

2. Прослуховування.

Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен»

І, все таки, ми продовжуємо подорожувати разом із маршем. Тому пропоную послухати наступний твір музики.

В опері марш матиме більш пісенний характер, а в балеті – більш танцювальний... Кра-ще послухаємо наступний твір і визначимо: це – опера чи балет і, відповідно, який характер ма-ршу?

Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен»

3. Аналіз.

Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен»

Тільки що прозвучав «Марш тореадора» з опери «Кармен» французького композитора Жоржа Бізе.

В опері головний «кит» – пісня, оскільки в опері не говорять, а співають, проте немає жодної опери, в якій би не зустрічалося ще й танцювальна і маршова музика.

4. Завдання

– Який відомий український композитор перетворив казку про Козу-дерезу у дитячу оперу?

– Чим відрізняється використання маршу в опері і в балеті?

– Хто є автором «Маршу тореадора» з опери «Кармен»? Що, на вашу думку, намагався змалювати композитор своєю музикою?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми продовжували подорожувати разом із третім «китом» музики, маршем.

А допомогли нам цей час провести з користю «Пісня Лисички» Миколи Лисенка та «Марш тореадора» з опери «Кармен» французького композитора Жоржа Бізе.

Урок 24

Тема уроку. Музичні країни – опера, балет

Мета уроку. Разом з «трьома китами музики» (пісню, танцем і маршем) відвідати країни Опер та Балету. Прослухати українську народну пісню «Гарний танець гопачок» та сцену з балету «Попелюшка» російського композитора Сергія Прокоф'єва.

Хід уроку

1. Вступ

В операх, як ви вже, напевно, знаєте, спів часто поєднується з маршовістю, танцювальністю. Пропоную прослухати та розпочати вивчення пісні, характер якої буде танцювальний, тому що вона про український народний танець гопачок.

Українська народна пісня «Гарний танець гопачок»

2. Прослуховування.

С.Прокоф'єв. Сцена з балету «Попелюшка» Вальс із балету «Попелюшка»
Тепер ми, у країні Балету.

Тут живе і пісенна, і танцювальна, і маршова музика. Але, найбільш цікаво те, що ми можемо зустріти також улюблених героїв казок. Уявіть собі: на балетній сцені – королівський палац, велика зала, усі герої танцюють. Але серед запрошених виділяється одна чарівна особа, яка танцює з принцом Вальс... Що буде після Вальсу?

Що за чарівна особа стала героїнею балету?

Про усе це ми дізнаємось, прослухавши одну із сцен балету «Попелюшка» російського композитора Сергія Прокоф'єва.

С.Прокоф'єв. Сцена з балету «Попелюшка» Вальс із балету «Попелюшка».

3. «Відгадай героя».

Танцювала Попелюшка, а після Вальсу годинник пробив північ, - і її гарне вбрання перетворилося на лахміття.

А наш урок зараз перетворюється на узагальнюючий.

Це буде гра «Відгадай героя». Цього разу темою будуть вивчені нами опери.

Звучить мелодія опери і необхідно відгадати: Про кого чи що розповідає музика?, а також назвати твір та композитора.

«Відгадай героя».

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят» - козенята

«Відгадай героя».

М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза» - звірі

«Відгадай героя».

Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен» - Тореадор

«Відгадай героя».

М. Лисенко. «Пісня Кози» - Коза

«Відгадай героя».

М. Лисенко. «Пісня Лисички» - Лисичка

4. Завдання

- Поясніть, що позначають у музиці терміном «опера»?
- Який відомий російський композитор є автором балету «Попелюшка»?
- Пригадайте, що називають «трьома китами музики»? Які особливості кожного з них ви можете назвати?

5. Підсумки

Отже, сьогодні завдяки дружбі з «трьома китами музики» (пісню, танцем і маршем) ми відвідали країни Опер та Балету.

А допомогли нам у цьому українська народна пісня «Гарний танець гопачок» та сцена з балету «Попелюшка» російського композитора Сергія Прокоф'єва.

Урок 25

Тема уроку. Музичні країни – симфонія, концерт.

Мета уроку. Завдяки «трьом китам музики» (пісні, танцю і маршу) завітати до країн Симфонії та Концерту. Довчити українську народну пісню «Гарний танець гопачок», прослухати веснянку «Вийди, вийди, Іванку», ознайомити учнів із її звучанням у фіналі Концерту для фортепіано з оркестром №1 композитора Петра Чайковського.

Хід уроку

1. Вступ

До яких країн ми ще можемо завітати завдяки нашим друзям, «трьом китам музики»?

До країн Симфонії та Концерту. Однак, розпочнемо ми з пісні, вивчення якої розпочали на минулому уроці.

Це українська народна пісня «Гарний танець гопачок»?

Давайте заспіваємо її з танцювальними рухами – стрибками, притупами, присіданнями...

Українська народна пісня «Гарний танець гопачок».

2. Прослуховування.

Українська веснянка «Вийди, вийди, Іванку».

Країни Симфонія і Концерт вважаються «дорослими» музичними жанрами, але вони стають зрозумілими і нам завдяки знайомим мелодіям, які там звучать.

Є гарна українська веснянка. Вона називається «Вийди, вийди Іванку» і нагадає нам про те, що вже прийшла весна, а за давніми традиціями діти у цей час співали веснянки і водили хороводи.

Прослухайте уважно пісню, опишіть її характер.

Українська веснянка «Вийди, вийди, Іванку».

3. Прослуховування.

П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1 (фінал)

Як ви вже, напевно, знаєте, композитори часто використовують народні мелодії у своїй творчості. От і відомий російський композитор Петро Чайковський теж знав українські веснянки, бо неодноразово приїздив на Україну до своїх родичів і друзів, тому що коріння його родоводу походило саме звідси.

Прослухайте мелодію, в якій композитор використав мелодію відомої вам веснянки.
П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1 (фінал)

4. Аналіз.

П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1 (фінал)

Мелодія дуже схожа на українську веснянку «Вийди, вийди, Іванку», яка вже прозвучала сьогодні.

Композитор використав мелодію вже відомої нам веснянки. Однак, музику цього разу виконував симфонічний оркестр. Як змінилося звучання веснянки у його виконанні?

Лірична, весняна тема пісні перетворилася на стрімку танцювальну.

Сподіваюсь, ви помітили: інструмент, що виділявся серед інших, звучав яскравіше – це фортепіано.

Так, воно ніби змагалося з цілим симфонічним оркестром.

Це ви прослухали фінал Першого концерту для фортепіано з оркестром №1 Петра Чайковського. Слово концерт у перекладі з іноземної мови означає змагання.

Отже, концерт – це своєрідне змагання одного інструмента (соло) з оркестром.

5. Завдання

Поясніть, що називають «концертом» у музиці? Звідки походить це слово?

Яку з веснянок використав у фіналі свого Концерту для фортепіано з оркестром №1 російський композитор Петро Чайковський?

Пригадайте, які пісні називають «веснянками»? Коли вони виникли?

6. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці завдяки нашим друзям, «трьом китам музики» (пісні, танцю і маршу), ми завітали до країн Симфонії та Концерту.

Протягом подорожі довчили українську народну пісню «Гарний танець гопачок», прослухали веснянку «Вийди, вийди, Іванку», а також ознайомилися із її звучанням у фіналі Концерту для фортепіано з оркестром №1 відомого російського композитора Петра Чайковського.

Урок 26

Тема уроку. Подорожі музичними країнами (узагальнення).

Мета уроку. Узагальнити знання, отримані протягом подорожей країнами Опер, Балету і Симфонії Концерту. _____

Хід уроку

1. Вступ

Завдяки нашим друзям, «трьом китам музики», – пісні, танцю і маршу, – ми вже побували у країнах Опер, Балету і Симфонії. Тепер час перевірити, чи багато ми дізналися з цих подорожей?

Отже, підсумковий урок?.. З чого розпочнемо?

Розпочнемо з тих, хто допоміг нам туди потрапити.

Звичайно ж, це – вивчені нами пісні.

Давайте знову їх пригадаємо.

2. Виконання пісень.

М.Коваль. Хор «Семеро козенят» з опери «Вовк і семеро козенят»

Караоке.

Тема Всезнайки, Топтунки, Бодайки з опери «Вовк і семеро козенят»

Караоке.

Я.Степовий «Зима і весна»

Караоке.

М. Лисенко. «Пісня Кози».

Караоке.

М. Лисенко. «Пісня Лисички»

Караоке.

Укр. нар. пісня «Гарний танець гопачок».

3. Музична вікторина.

Нам ще багато потрібно перевірити. А зробимо ми це з допомогою гри «Музична вікторина»..

Спочатку звучатиме музика. Потрібно назвати її автора, композитора, і музичну країну (оперу, балет, симфонію концерт), звідки вона до нас прийшла.

І.Беркович. Другий концерт для фортепіано з оркестром (фінал)

Музична вікторина.

П.Чайковський. «Танець маленьких лебедів» з балету «Лебедине озеро».

Музична вікторина.

Невідомий автор першої половини XIX ст. «Симфонія» (козачок)

Музична вікторина.

М.Лисенко Хор «Ходім, братці, воювати» з опери «Коза-дереза».

Музична вікторина.

Ж.Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен».

Музична вікторина.

С.Прокоф'єв. Вальс із балету «Попелюшка».

Музична вікторина.

П.Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1 (фінал)

4. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми підсумували наші знання, отримані протягом подорожей країнами Опер, Балету і Симфонії Концерту.

Урок 27

Тема уроку. Мова музики.

Мета уроку. Познати учнів з деякими особливостями мови музики. На прикладі української народної пісні в обробці М.Дремлюги та пісні Л.Бетховена «Бабак» розширити знання учнів про мелодію музичного твору. Познати учнів з поняттями «фраза» та «динаміка». ____

Хід уроку

1. Вступ

Своєрідність і неповторність музичного твору залежить від музичної мови, якою розмовляв з нами композитор.

Це особлива „музична мова“.

Ми розмовляємо словами, реченнями, а музика – фразами, мелодіями. І розглянемо це ми на прикладі української народної пісні в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа». Слухайте уважно і подумайте: які особливості музичної мови даного твору?

Українська народна пісня в обр. М.Дремлюги «Як діждемо літа».

2. Розучування (без караоке).

Українська народна пісня в обр. М.Дремлюги «Як діждемо літа».

Головна особливість музичної мови даного твору – це її мелодія.

Адже мелодія – основна думка музики. Її можна заспівати.

Але ж мелодія – безперервна. Хіба у нас вистачить повітря?

Мелодія складається з фраз, між якими ми беремо дихання. Давайте розпочнемо вивчення української народної пісні в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа» без звукового музичного супроводу.

3. Прослуховування.

Л.Бетховен. «Бабак»

4. Аналіз.

Л.Бетховен. «Бабак»

У пісні «Бабак» Л.Бетховена розповідається про музиканта, єдиним другом якого була гарна пухнаста тваринка, бабак.

Як розповіла нам про це музика? Як «розмовляла» з нами мелодія?

Плавню, спокійно. Мелодія була сумною, повільний темп, неголосне звучання.

Плавню, спокійно, повільний темп - характеризують у музиці поняттям динаміка. Вона також може бути швидшою або навпаки, ще повільнішою.

5. Завдання

– Пригадайте, що позначають поняттям «обробка» у музиці? Українську народну пісню «Як діждемо літа» в обробці якого композитора ми прослухали сьогодні на уроці?

– Що таке «фраза» в мелодії музичного твору? Покажіть це на прикладі конкретної пісні.

– Якою може бути «динаміка» музичного твору? Наведіть приклади пісень з різною «динамікою».

6. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми познайомилися з деякими особливостями мови музики.

На прикладі української народної пісні в обробці М.Дремлюги та пісні Л.Бетховена «Бабак» ми дізналися більше про мелодію музичного твору, зустрілися з поняттями «фраза» та «динаміка».

Урок 28

Тема уроку. Елементи музичної мови – мелодія, лад (мажор, мінор).

Мета уроку. Познайти учнів з двома елементами музичної мови – мелодією і ладом.

Прослухати українську народну пісню в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа» та п'єсу Л.Бетховена «Весела. Сумна».

Хід уроку

1. Вступ

Люди можуть розмовляти музичною мовою. По-перше, для цього у них є музичні інструменти, по-друге – голос. При цьому обов'язково, що правда, дотримуватись мелодії, адже саме вона є головним елементом музичної мови.

Важливо – сумний музичний твір чи веселий, - так щоб пісня була відповідною до мого настрою.

У музичній мові це називають «лад», - він буває веселий («мажор») і сумний («мінор»). Давайте прослухаємо ще раз українську народну пісню в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа», вивчення якої ми розпочали на минулому уроці, і визначимо її лад.

Українська народна пісня в обр М.Дремлюги «Як діждемо літа».

2. Розучування.

Українська народна пісня в обр М.Дремлюги «Як діждемо літа».

Є таке поняття, як «супровід».

Супровід у музиці дуже важливий, - він прикрашає мелодію. Давайте прослідкуємо це на прикладі усе тієї ж української народної пісні в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа». До речі, виконання пісні пов'язують з її танцювальним характером: у приспіві інтонації гопака підкреслюються танцювальними рухами.

Отже, розучуючи пісню, знайдіть танцювальні рухи, які б відповідали її характеру.

Українська народна пісня в обр М.Дремлюги «Як діждемо літа».

3. Прослуховування.

Л.Бетховен «Весела. Сумна».

Як ви вже, напевно, здогадалися, настрій у музиці створюють лади – веселий (мажор) і сумний (мінор).

Отже, твір складається з кількох частин. Будова музичного твору досить часто визначається саме цим: один настрій, характер – одна частина, два характери – дві частини.

Давайте перевіримо це на наступному музичному творі.

Прослухайте музику, упізнайте її.

Визначте будову твору, пов'яжіть її з емоційним характером, змістом твору.

Л.Бетховен «Весела. Сумна».

4. Аналіз.

Л.Бетховен «Весела. Сумна»

Твір знайомий усім нам – це п'єса Людвіга Бетховена «Весела. Сумна».

Композитор створив два музичні образи, проте за будовою вона складається із 3-ох частин.

Поміркуйте, яку думку хотів виразити композитор, повторюючи веселу музику після сумної?

5. Завдання

- Що позначають у музиці поняттям «лад»?
- Чим «мажор» відрізняється від «мінору»? Поясніть це на прикладі відомих вам пісень.
- Яку роль у музиці виконує «супровід»?

6. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми познайомилися з двома елементами музичної мови – мелодією і ладом.

Допомогли нам у цьому українська народна пісня в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа» та п'єса Л.Бетховена «Весела. Сумна».

Урок 29

Тема уроку. Елементи музичної мови – лад, ритм, метр.

Мета уроку. Познайомити учнів із ще кількома елементами музичної мови – ладом, ритмом і метром. Розучити українську веснянку «Розлилися води», прослухати фрагмент «Кіт у чоботях і Біла кицька» з балету Петра Чайковського «Спляча красуня».

Хід уроку

1. Вступ

Чому б нам не заспівати веснянку, щоб ще раз подякувати за тепле сонечко цієї пори року?

Давайте прослухаємо і почнемо розучування української веснянки «Розлилися води».

Зверніть увагу на виражальні і зображальні можливості мелодії пісні.

Визначте лад головної мелодії: мажорний чи мінорний?

Українська веснянка «Розлилися води»

2. Розучування.

Українська веснянка «Розлилися води»

А тепер можна розпочати розучування пісні.

Для цього спочатку поділимо її на фрази.

Кожна мелодія має свій метр і ритм. Які вони у цієї пісні?

Після розучування виконайте веснянку емоційно, змінюючи характер відповідно до фрагменту пісні.

Українська веснянка «Розлилися води»

3. Прослуховування.

П.Чайковський. «Кіт у чоботях і Біла кицька» з балету «Спляча красуня».

4. Завдання

- Що позначають у музиці поняттям «лад»? Поясніть це на прикладі конкретних пісень.
- Що позначають у музиці поняттями «ритм» і «метр»?
- Який відомий російський композитор є автором балету «Спляча красуня»?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми зустрілися із ще кількома елементами музичної мови – ладом, ритмом і метром.

Також ми розучували українську веснянку «Розлилися води», а також прослухали фрагмент «Кіт у чоботях і Біла кицька» з балету Петра Чайковського «Спляча красуня».

Урок 30

Тема уроку. Елементи музичної мови – динаміка, регістр, штрихи.

Мета уроку. Познати учнів з динамікою, регістром і штрихами, - елементами музичної мови. Довчити українську веснянку «Розлилися води» і прослухати п'єсу російського композитора Дмитра Кабалевського «Зайчик дратує ведмедика».

Хід уроку

1. Вступ

У музиці важливо, наскільки високо чи низько звучить мелодія, які в ній звуки – довгі, протяжні чи короткі відривчасті. Давайте саме це прослідкуємо на прикладі вже знайомої нам української веснянки «Розлилися води», а заодно і завершимо її розучування.

Українська веснянка «Розлилися води».

2. Прослуховування.

Д.Кабалевський. «Зайчик дратує ведмедика».

Музична мова складається з високих і низьких, голосних і тихих, коротких та довгих звуків, які постійно рухаються; то швидко, то повільно, то поступово, то стрибками.

І всі ці можливості композитор використовує для створення художнього образу музичного твору.

Послухайте наступний музичний твір і визначте, скільки у ній дійових осіб, однакові чи різні у них характери?

Якими засобами музичної виразності композитор створює художні образи?

Д.Кабалевський. «Зайчик дратує ведмедика»

3. Аналіз.

Д.Кабалевський. «Зайчик дратує ведмедика».

Ось п'єса російського композитора Дмитра Кабалевського «Зайчик дратує ведмедика».

Віднайдемо у музиці зайчика і ведмедика допомагає зіставлення високих і низьких звуків. Зайчик – високий регістр, короткі звуки, легкі пасажі вгору та вниз, танцювальний характер.

Ведмедик – низький регістр, вадкі, довгі звуки, ефект «топтання» на місці (повторення одних і тих самих звуків), маршовий характер. Зайчик у високому регістрі повторює музику ведмедика, неначе дратує його.

Задля виразнішого відчуття мелодичного діалогу виконайте пульс чи динамічний рисунок обох мелодій.

4. Завдання

- Що позначають у музиці поняттям «динаміка»?
- Що позначають у музиці поняттям «регістр»? Наведіть приклади високого і низького регістру.

— Який російський композитор є автором музичної п'єси «Зайчик дратує ведмедика»? Які його твори вам відомі ще?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми познайомилися з динамікою, регістром і штрихами, - елементами музичної мови.

А також довчили українську веснянку «Розпилися води» і прослухали п'єсу російського композитора Дмитра Кабалевського «Зайчик дратує ведмедика».

Урок 31

Тема уроку. Елементи музичної мови – лад (мажор, мінор), динаміка, темп.

Мета уроку. Розглянути кілька елементів музичної мови – лад (мажор, мінор), динаміка і темп. Прослухати пісню Г.Скоропуда «Свято перемоги» та музичну п'єсу Роберта Шумана «Перша втрата».

Хід уроку

1. Вступ

Для розкриття образів, задуму твору композитор завжди продумує усі елементи музичної мови, не забуваючи про лад, динаміку, темп... Давайте розглянемо ці елементи слухаючи та вивчаючи пісню Г.Скоропуда «Свято перемоги».

Г.Скоропуд «Свято перемоги»

2. Прослуховування.

Р.Шуман «Перша втрата».

Німецький композитор Роберт Шуман писав музику для фортепіано. Серед них багато творів для дітей, образи яких - дитячі: Дід Мороз, Сміливий вершник, Веселий селянин. Але й у дітей бувають серйозні роздуми, переживання... Наприклад, прослухайте його твір і скажіть, про що, на вашу думку, хотів сказати Шуман? Як би ви назвали його твір?

Р.Шуман «Перша втрата»

3. Аналіз.

Р.Шуман «Перша втрата»

Тільки що прозвучала п'єса німецького композитора Роберта Шумана «Перша втрата». Музика розповідає про горе дитини, яка вперше зрозуміла, що в житті бувають не одні лише радощі.

У п'єсі відчувається інтонації жалоби і прохання.

Як ви вже, напевно, помітили, ця музика має пісенний характер, хоча і звучить без слів.

4. Завдання

— Чим «мажорний» лад відрізняється від «мінорного»? Поясніть це на прикладі відомих вам пісень.

— Який німецький композитор є автором музичної п'єси «Перша втрата»? Про що у ній розповідається?

— Що позначають у музиці поняттями «динаміка» і «темп»? Наведіть приклади.

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми розглянули кілька елементів музичної мови – лад (мажор, міно́р), динаміка і темп. А допомогли нам у цьому пісня Г.Скоропуда «Свято перемоги» та музична п'єса Роберта Шумана «Перша втрата».

Урок 32

Тема уроку. Елементи музичної мови – тембр.

Мета уроку. Познакомити учнів із ще одним елементом музичної мови – тембром. Розглянути його особливості за допомогою теми Петі, Пташки і Качки із симфонічної казки російського композитора Сергія Прокоф'єва «Петя і Вовк».

Хід уроку

1. Вступ

У музиці велике значення має особливе забарвлення звука, властиве певному музичному інструменту чи голосу – тембр. Сьогодні ми розглянемо визначення тембрів голосів та музичних інструментів.

Отож, послухайте і почніть розучування пісні українського композитора Анатолія Кос-Анатольського «Чабанець». Зверніть увагу на взаємозв'язок елементів музичної мови та засобів виразності у цій пісні.

А.Кос-Анатольський «Чабанець»

2. Прослуховування.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Петі, Пташки, Качки.

Сьогодні ми розпочнемо знайомство з тембрами інструментів симфонічного оркестру – струнної групи (скрипка, альт, віолончель, контрабас) і дерев'яної духової групи (флейта, гобой).

У цьому нам допоможе музичний твір російського композитора Сергія Прокоф'єва. Він дуже любив дітей і дбав про те, щоб вони вирости грамотними людьми, поставив собі завдання ознайомити їх з музичними інструментами симфонічного оркестру. Сергій Прокоф'єв написав симфонічну казку «Петя і вовк». Кожен її герой має свій, відмінний від інших, музичний образ, створений звучанням певних інструментів. Давайте прослухаємо теми Петі, Пташки і Качки з цієї казки і впізнаємо, які музичні інструменти ведуть кожну з них.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Петі, Пташки, Качки.

3. Аналіз.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Петі, Пташки, Качки.

Тему головного героя казки, – хлопчика Петі, – ведуть струнно-смичкові інструменти: дві скрипки, альт і віолончель, а ось мелодія пташки – легка, висока, що нагадує пташине щебетання – виконується на флейті.

Наступний персонаж симфонічної казки – Качка. Тему Качки виконує дерев'яний духовий інструмент гобой. Цей інструмент звучить не так прозоро, як флейта. У казці його звучання подібно до крикання качки.

4. Завдання

– Що у музиці позначають поняттям «тембр»?

- Який російський композитор є автором симфонічної казки «Петя і вовк»?
- Які музичні інструменти ведуть теми Петі, Пташки і Качки із симфонічної казки Сергія Прокоф'єва «Петя і Вовк»?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми познайомилися із ще одним елементом музичної мови – тембром.

Розглянути його особливості нам допомогли теми Петі, Пташки і Качки із симфонічної казки російського композитора Сергія Прокоф'єва «Петя і Вовк».

Урок 33

Тема уроку. Елементи музичної мови – тембр

Мета уроку. Продовжити знайомити учнів із важливим засобом музичної виразності – тембром.

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми ознайомимося ще з кількома музичними інструментами, оскільки продовжимо розгляд одного з елементів музичної мови, - тембру. Однак, спочатку давайте довчимо пісню українського композитора Анатолія Кос-Анатольського «Чабанець».

А.Кос-Анатольський «Чабанець»

2. Прослуховування.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців.

Сьогодні ми продовжимо знайомство з музичними темами героїв симфонічної казки «Петя і вовк» та інструментами симфонічного оркестру, – дерев'яної духової групи (кларнет, фагот, флейта, гобой), мідної духової групи (валторни) та ударної (литаври).

Варто нагадати, що для створення музичних образів композитор Сергій Прокоф'єв ретельно підбирав музичні інструменти за їх забарвленням звуку та за їх виражальними і зображувальними властивостями.

Саме забарвлення звуку, притаманне різним голосам або інструментам називається тембром.

Отож, давайте прослухаємо теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців із симфонічної казки Сергія Прокоф'єва «Петя і вовк» і впізнаємо, які музичні інструменти ведуть кожну з них.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців.

3. Аналіз.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк». Теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців.

Тему кицьки у казці виконує дерев'яний духовий інструмент кларнет. Звучання мелодії кицьки на цьому інструменті виразно передає її м'які, скрадливі рухи.

Тему дідуса виконує фагот – найбільший з дерев'яних духових інструментів. Наслідуючи голос Дідуса, фагот звучить низько, дещо хрипло.

А ось тему Вовка сильно й гучно виконують мідні духові інструменти – три валторни.

Тему ж мисливців виконують усі інструменти дерев'яної духової групи: флейта, гобой, кларнет, фагот. Композитор з'єднав чотири музичні фарби разом і створив нову, «густу», фарбу, як це робиться у живописі.

4. Завдання

Який український композитор є автором пісні «Чабанець»?

Що називають «тембром» у музиці?

Які музичні інструменти ведуть теми Кицьки, Дідуса, Вовка, Мисливців із симфонічної казки Сергія Прокоф'єва «Петя і Вовк»?

5. Підсумки

Отже, сьогодні на уроці ми продовжували знайомитися із важливим засобом музичної виразності – тембром. Раніше ми неодноразово визначали виконавців музики, музичні інструменти, вслухалися в різне звучання дійових осіб в оперних симфоніях і маємо достатній слуховий досвід для осягнення цього поняття.

Тембр – це забарвлення звука, яке можна порівняти з кольором у живописі. Тембр музичних інструментів завдяки своїм виражальним і зображувальним властивостям допомагає композитору у створенні музичних образів.

А допомогли нам це зрозуміти теми головних персонажів із симфонічної казки російського композитора Сергія Прокоф'єва «Петя і Вовк»..

Урок 34

Тема уроку. Казка, яку розповіла музика.

Мета уроку. Прослухати симфонічну казку Сергія Прокоф'єва «Петя і вовк».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні прослухаємо симфонічну казку «Петя і вовк» повністю, адже російський композитор Сергій Прокоф'єв написав її з метою ознайомити дітей з інструментами симфонічного оркестру.

Отож, уважно слухайте музику і розпізнавайте дійових осіб казки за тембром інструментів.

С.Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петя і Вовк»

2. Музична гра. «Відгадай музичний інструмент».

А зараз ми перевіримо наші знання з допомогою гри «Відгадай музичний інструмент».

На екрані з'являтиметься зображення музичного інструмента, з яким ми вже зустрічалися, слухаючи симфонічну казку «Петя і вовк», – потрібно його назвати.

Як називається музичний інструмент?

Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»

Як називається музичний інструмент?

Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»

Як називається музичний інструмент?

Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»

Як називається музичний інструмент?
Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»
Як називається музичний інструмент?
Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»
Як називається музичний інструмент?
Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»
Як називається музичний інструмент?
Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»
Як називається музичний інструмент?
Музична гра. «Відгадай музичний інструмент»
Як називається музичний інструмент?

3. Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»

Ось ще одна гра. Вона називається «Відгадай героя симфонічної казки».

Потрібно назвати героя казки з ілюстрації музичних інструментів та звучання теми. Усе, звичайно ж, на основі вже відомої нам симфонічної казки Сергія Прокоф'єва «Петя і вовк».

Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.
Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.
Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.
Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.
Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.
Музична гра. «Відгадай героя симфонічної казки»
Назвіть героя.

4. Завдання

- Назвіть струнно-смічкові інструменти симфонічного оркестру.
- Назвіть дерев'яні духові інструменти.
- Чим відрізняється симфонічна казка «Петя і вовк» від опери «Вовк і семеро козенят»?

5. Підсумки

Ми сьогодні слухали симфонічну казку Сергія Прокоф'єва «Петя і вовк», яка збагатила нас новими враженнями та спостереженнями за розкриттям художніх образів засобами музичної виразності, зокрема тембру музичних інструментів.

Урок 35

Тема уроку. Зміст і мова музики

Мета уроку. Підсумувати набуті знання. Підвести учнів до висновку, що розуміння музичної мови, відчуття типів музики («трьох китів»), її виражальних і зображальних можливостей дають змогу увійти до будь-якої музичної «країни», відчутти й пережити зміст будь-якого твору. ____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні останній урок музики у другому класі. Потрібно щось заспівати на прощання, як ти думаєш?

Ми виконаємо під музичний супровід кілька пісень, які вивчали протягом минулих уроків і подумаємо: Як виражаються зв'язки між життєвим змістом музики і його втіленням засобами музичної виразності?

2. Підсумковий концерт.

Отож, перша пісня. Слухайте уважно, виконуйте виразно.

Караоке.

М.Ведмедеря «Любіть Україну»

Караоке.

А.Філіпенко. «Веселий музикант»

Караоке.

Укр. нар. пісня в обр. Я.Степового «Господарство»

Караоке.

М. Лисенко. «Пісня Кози»

Караоке.

М. Лисенко. «Пісня Лисички»

Караоке.

Укр. нар. пісня «Гарний танець гопачок»

Караоке.

Українська народна пісня в обробці М.Дремлюга. «Як діждемо літа»

Караоке.

А.Кос-Анатольський «Чабанець»

Караоке.

Г.Китастий. «Дитяча молитва»

3. Підсумки

Отже, музична мова – єдина на всій планеті, зрозуміла всім людям, незалежно від того, якою мовою вони розмовляють.

Підсумовуючи набуті знання, підходимо до висновку, що розуміння музичної мови, відчуття типів музики («трьох китів»), її виражальних і зображальних можливостей дають змогу нам увійти до будь-якої музичної «країни», відчутти й пережити зміст будь-якого твору.

Поурочні плани

Музичне мистецтво. 3 клас

Урок 1

Тема уроку. Пісня, танець, марш переростають у пісенність, танцювальність, маршовість.

Мета уроку. На прикладі увертюри до опери «Кармен» показати учням, як пісня, танець і марш можуть перерости в пісенність, танцювальність, маршовість. _____

Хід уроку

1. Вступ

«Пісня про вчительку». П.Майборода.

«Пісня про вчительку» стала однією з найулюбленіших для учнів, адже вона вже кілька років проводить їх до школи, в улюблений клас.

2. Слухання

Співанка «Ми – третьокласники».

3. Розучування співанки «Ми – третьокласники».

Караоке «Ми – третьокласники».

4. Відомості про трьох китів та особливі якості музики.

Чому на уроці музики з'явилися три кити? Це не просто три кити, це три типи музики: пісня, танець і марш. Сьогодні вони приведуть нас до трьох особливих якостей музики: пісенності, танцювальності та маршовості.

5. Слухання.

Жорж Бізе. Опера «Кармен» (увертюра).

В увертюрі до опери ми почули і пісенні, і танцювальні, і маршові мотиви іспанської народної музики. До речі, увертюра – це вступ до опери, балету, кінофільму, який допомагає слухачам настроїтися на сприймання вистави чи кінофільму.

6. Тестове завдання.

1) Закінчіть речення. Пісня, танець, марш переростають у ...

танцювальність;

пісенність, маршовість;

пісенність, танцювальність, маршовість.

2) Позначте правильне твердження:

Увертюра - це твір для фортепіано.

Увертюра - це заключна частина опери, балету, кінофільму.

Увертюра - це вступ до опери, балету, кінофільму, який допомагає слухачам настроїтися на сприймання вистави чи кінофільму).

3) Автор опери «Кармен»

П.Чайковський,

П.Майборода,

Ж.Бізе.

7. Підсумок уроку.

Сьогодні на прикладі увертюри до опери «Кармен» ми почули, як пісня, танець і марш можуть перерости в пісенність, танцювальність, маршовість.

Урок 2

Тема уроку. Пісенність.

Мета уроку. З'ясувати з учнями, що пісенність, танцювальність і маршовість є основними властивостями музики. _____

Хід уроку

1. Вступ

На минулому уроці ми говорили про трьох китів музики: пісню, танець і марш, які можуть перерости у пісенність, танцювальність та маршовість.

Російський композитор Родіон Щедрін допоможе нам ще раз переконатися в цьому. Зараз ми прослухаємо три епізоди з його балету «Горбоконик». Поміркуйте, чим є кожен із них: піснею, танцем чи маршем.

2. Слухання.

Родіон Щедрін. Балет «Горбоконик» (фрагмент «Ніч»).

Родіон Щедрін. Балет «Горбоконик» (фрагмент «Золоті рибки»).

Родіон Щедрін. Балет «Горбоконик» (фрагмент «Цар Горох»).

3. Демонстрація пісні «Літо минулося» Якова Степового.

Поміркуйте, що їй властиве: пісенність, танцювальність чи маршовість?

Пісня «Літо минулося». Слова К.Різниченка, музика Я. Степового.

4. Розучування пісні «Літо минулося».

Твору Якова Степового «Літо минулося» властива пісенність: він наспівний і мелодійний.

Познайомтеся з літературним текстом (словами) цієї пісні.

Караоке «Літо минулося».

5. Завдання.

Тестове завдання 1. Виберіть один варіант відповіді:

Основні властивості музики:

- 1) пісенність, маршовість
- 2) пісенність, танцювальність, маршовість
- 3) танцювальність, пісенність

Тестове завдання 2. Виберіть один варіант відповіді:

Автор балету «Горбоконик»

- 1) Р. Щедрін
- 2) П. Чайковський
- 3) М. Леонтович

Тестове завдання 3. Виберіть один варіант відповіді:

Характер пісні Я. Степового «Літо минулося»

- 1) ніжний, протяжний, пісенний
- 2) бадьорий, маршовий
- 3) грайливий, танцювальний

6. Підсумок уроку.

Сьогодні ми з'ясували, що пісенність, танцювальність і маршовість є основними властивостями музики. З ними ми не раз ще зустрінемося на наступних уроках.

Урок 3

Тема уроку. Пісенність.

Мета уроку. З'ясувати з учнями, що пісня може перерости у пісенність, але твір не обов'язково повинен бути призначений для співу. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Визначення музичного твору.

Щоб допомогти вам почуватися впевненіше при аналізі і розповідях про музику, ми прослухаємо музичний твір і визначимо особливості характеру його музики.

2. Слухання.

Пісня «Літо минулося». Слова К.Різниченка, музика Я.Степового.

Пісня Якова Степового «Літо минулося» дуже наспівна і мелодійна. Ми виконаємо її разом.

3. Виконання пісні.

Караоке. Пісня «Літо минулося». Слова К.Різниченка, музика Я.Степового.

4. Слухання.

Прослухайте твір відомого норвезького композитора Едварда Гріга. Спробуйте відчутти характер музики. Поміркуйте, про що композитор хотів розповісти різними засобами музичної виразності.

Звучить фрагмент «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт» Едварда Гріга.

5. Аналіз прослуханого твору.

Едвард Гріг назвав цей фрагмент із сюїти «Пер Гюнт» «Ранок». Плавна, протяжна та наспівна мелодія створює картину ранкової пори. Зверніть увагу: характер музики пісенний, хоча самої пісні ми не чуємо. Головну тему виконують скрипки, найспівучіші інструменти симфонічного оркестру.

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, автором якого є Е. Гріг:

- 1) Опера «Ранок»

2) Інструментальний твір «Ранок».

3) Пісня «Ранок».

Тестове завдання 2

Виберіть один варіант відповіді

Характер музики пісні «Літо минулося»:

1) пісенний;

2) танцювальний;

3) маршовий.

7. Підсумок уроку.

Сьогодні ми з'ясували, що пісня може перерости у пісенність, але твір не обов'язково повинен бути призначений для співу.

Урок 4

Тема уроку. Пісенність у вокальній музиці.

Мета уроку. Розглянути тему пісенності у вокальній музиці, прослухати думу кобзаря «Ой чи довго ще нам» з опери відомого українського композитора Миколи Лисенка «Тарас Бульба» і розучити українську народну пісню «Дівка Явдошка».

Хід уроку

1. Вступ.

Прикладом пісенності у вокальній музиці є дума кобзаря «Ой чи довго ще нам» з опери відомого українського композитора Миколи Лисенка «Тарас Бульба».

Дума – це своєрідний імпровізаційно-речитативний епічний твір для голосу в супроводі бандури.

2. Слухання.

Дума кобзаря «Ой чи довго ще нам» з опери Миколи Лисенка «Тарас Бульба».

У думі з опери «Тарас Бульба» кобзар розповідає про скрутне становище українського народу, про утиски з боку польської шляхти.

- Як ви вважаєте, думу кобзаря з опери Миколи Лисенка можна назвати народною?

За мелодичною будовою, досить мінливою ритмікою, специфічними зворотами, глибоко оригінальним супроводом вона сприймається як глибоко народний твір.

3. Демонстрація української народної пісні «Дівка Явдошка».

Вам сподобалася українська народна пісня «Дівка Явдошка»?

У ній поєднується пісенність і танцювальність. Зверніть увагу на її незвичну побудову. Пісня починається із заспіву пісенного характеру, а приспів має чітко виражений танцювальний характер. Її слід виконувати наспівно і виразно, чітко промовляючи кожне слово, протягуючи голосні звуки.

4. Розучування української народної пісні «Дівка Явдошка».

Зверніть увагу: у цьому творі приспів повторюється двічі.

Ознайомлення зі словами пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Дівка Явдошка».

5. Завдання.

Тестове завдання 1

Виберіть один варіант відповіді.

Музичний інструмент, на якому грає кобзар:

- 1) фортепіано.
- 2) бандура або кобза.
- 3) труба.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Характер музики української народної пісні «Дівка Явдошка»:

- 1) танцювальний;
- 2) пісенний (заспів) і танцювальний (приспів);
- 3) пісенний.

6. Підсумок уроку.

Сьогодні ми розглядали тему пісенності у вокальній музиці, прослухали думу кобзаря «Ой чи довго ще нам» з опери відомого українського композитора Миколи Лисенка «Тарас Бульба» і розучили українську народну пісню «Дівка Явдошка».

Урок 5

Тема уроку. Танцювальність.

Мета уроку. Переконати учнів у тому, що танцювальність є однією із найважливіших властивостей музики, ознайомити їх з українським народним танком «Козачок» і розучити українську народну пісню «Вийшли в поле косарі».

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже прослухали та проспівали багато творів пісенного характеру. Однак цим музика не обмежується. Ми не можемо обійтися без танцювальності, отож сьогодні говоритимемо про танцювальність.

2. Відомості про традиції збору врожаю.

Прикладом музики танцювального характеру є українська народна пісня «Вийшли в поле косарі». Вона пов'язана зі старовинними обрядами, які супроводжували збір урожаю. Зокрема, дожинаючи ниву, жінці залишали жмут пшениці або жита, зв'язували його і виминали зерно на землю, щоб добре родила. Між стеблами клали скибку хліба із сіллю та черепок із водою для духів поля. Із квітів та колосся сплітали вінок й одягали на голову найкращій жінці. Останній сніп, прикрашений квітами та стрічками, несли в село.

Під час виконання обрядів у полі, по дорозі додому та за святковим столом люди співали обжинкових пісень, прославляли щедру ниву, рясний урожай і хліборобську працю.

3. Демонстрація української народної пісні «Вийшли в поле косарі».

4. Розучування української народної пісні «Вийшли в поле косарі».

Розучимо пісню «Вийшли в поле косарі».

Ознайомлення зі словами пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі».

5. Слухання.

Про танцювальність ми можемо говорити, слухаючи український народний танок «Козачок». Він виник серед воїнів-козаків, про що свідчить назва танцю. «Козачок» виконують одна або кілька пар танцюристів. Музика звучить у швидкому темпі, тому танцюристи мають бути дуже вправними.

Мелодію українського народного танцю «Козачок» ми можемо почути також у фіналі симфонії невідомого автора.

Симфонія – це великий музичний твір для симфонічного оркестру.

Цікаво було б визначити, яких нових якостей набув народний танець у симфонічному творі.

Симфонія. Фінал. Невідомий автор.

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Старовинні обряди, з якими пов'язана українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»:

- 1) Обряди колядування.
- 2) Купальські обряди.
- 3) Обряди обжинок.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження:

- 1) Симфонія – це епічний твір для голосу в супроводі бандури.
- 2) Симфонія – це великий музичний твір для симфонічного оркестру
- 3) Симфонія – це твір для фортепіано.

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді

Закінчіть речення. Козачок – це ...

- 1) Грузинський народний танок.
- 2) Білоруський народний танок.
- 3) Український народний танок.

7. Підсумок уроку.

Отже, сьогодні ми переконалися, що танцювальність є однією із найважливіших властивостей музики, дізналися про український народний танок «Козачок» і розучили українську народну пісню «Вийшли в поле косарі».

Урок 6

Тема уроку. Танцювальність.

Мета уроку. Поглибити знання учнів про танцювальність музики, прослухати «Арагонську хоту» Михайла Глінки, розучити поспівку «Дівчатка ми».

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що три кити, три типи музики – пісня, танець і марш – можуть перерости у пісенність, танцювальність, маршовість. Це ми вже побачили на прикладах багатьох музичних творів. А сьогодні поглибимо свої знання про танцювальність музики.

2. Розповідь про іспанські мотиви у творчості М. Глінки.

Досить часто до народної танцювальної музики зверталися професійні композитори. Наприклад, Михайло Іванович Глінка, відомий російський композитор XIX століття. Завітавши на два роки до Іспанії, він був вражений незвичайною особливістю, експресивністю, національним колоритом іспанського танцю «Хота» і, навіть незважаючи на складність рухів, навчився його танцювати. На карнавалах Глінку неможливо було відрізнити від професійних іспанських танцюристів. Повернувшись додому, він спробував негайно відтворити мелодію цього танцю. Так з'явився твір «Арагонська хота».

Назва «Арагонська» походить від назви іспанського міста Арагон. Зверніть увагу, як звучать іспанські національні інструменти – кастаньєти. Музику «Арагонської хоти» характеризують яскрава танцювальність та витонченість звучання струнних інструментів.

3. Слухання.

М. Глінка. «Арагонська хота».

4. Демонстрація поспівки «Дівчатка ми».

Розучуючи та виконуючи цю поспівку, слід звернути увагу на її легкість, граціозність, навіть пустотливість, а також підкреслити танцювальність.

5. Розучування співанки «Дівчатка ми».

Ознайомлення зі словами співанки.

Караоке. Співанка «Дівчатка ми».

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. М. Глінка -

- 1) Український композитор.
- 2) Російський композитор.
- 3) Німецький композитор.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Характер «Арагонської хоти»

- 1) Пісенний.
- 2) Маршовий.
- 3) Танцювальний.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Інструменти, звучання яких надає національної своєрідності «Арагонській хоті»

М. Глінки

1) Кастаньєти.

2) Скрипки.

3) Труби.

7. Підсумок уроку.

Сьогодні ми поглибили свої знання про танцювальність музики, прослухали «Арагонську хоту» відомого російського композитора XIX століття Михайла Глінки. Також ми розучили пісню «Дівчатка ми».

Урок 7

Тема уроку. Маршовість.

Мета уроку. Ознайомити учнів зі зразками музичних творів маршового характеру: «Запорізьким маршем» Євгена Адамцевича, пісню «Ми хлопчики» та українською народною піснею «Гей, там, на горі, Січ іде».

Хід уроку

1. Вступ.

Прослухаємо фрагмент музичного твору і визначимо, про яку властивість музики йдеться:

Це українська народна пісня «Вийшли в поле косарі». Вона є прикладом рухливої, легкої танцювальної музики. Проспіваємо цю пісню.

2. Виконання пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі».

Прикладом маршової музики є пісню «Ми хлопчики». Прослухаємо її.

3. Демонстрація пісню «Ми хлопчики».

4. Розучування пісню «Ми хлопчики».

Ознайомлення зі словами пісню.

Караоке. Пісню «Ми хлопчики».

5. Слухання.

Українській музиці притаманна не лише танцювальність. Вона сповнена також інтонаціями українських народних козацьких пісень, яким характерна маршовість. Наприклад, український бандурист Євген Адамцевич зберіг для нас чудову мелодію козацького маршу.

Євген Адамцевич. «Запорізький марш».

6. Демонстрація української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

Якщо «Запорізький марш» є зразком маршовості в інструментальній музиці, то яка пісня є зразком маршовості у вокальній музиці?

Прикладом маршовості у вокальній музиці є наступний твір, з яким ми познайомимось.
Слухання української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

7. Аналіз прослуханого твору.

- Про що розповідається в пісні?

- Які засоби музичної виразності допомагають розкрити маршовість в музиці?

Багато духових оркестрів в Україні мають в репертуарі цю пісню-марш. Вона складає основу виконуваної ними маршової музики.

8. Розучування української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

Розучування української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде» розпочнемо з відплескування ритмічного малюнка за нотним записом. Хоч мелодія пісні запам'ятовується досить легко, потрібно розучувати її в повільному темпі, стримано, фраза за фразою, а також стежити за правильним голосоведінням та ритмічною будовою. Після засвоєння мелодії пісні можна переходити до вивчення наступних куплетів.

9. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Маршовий характер можна відчутти

- 1) тільки в інструментальній музиці;
- 2) тільки в марші;
- 3) у марші, пісні, інструментальній музиці.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Композитор, який зберіг для нас мелодію «Запорізького маршу»:

- 1) М. Лисенко;
- 2) М. Леонтович;
- 3) Є. Адамцевич.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Пісня «Гей, там, на горі, Січ іде»

- 1) народна;
- 2) композиторська.

10. Підсумок уроку.

Сьогодні ми познайомилися зі зразками музичних творів маршового характеру: «Запорізьким маршем» Євгена Адамцевича, послівкою «Ми хлопчики» та українською народною піснею «Гей, там, на горі, Січ іде».

Урок 8

Тема уроку. Маршовість у симфонічній музиці.

Мета уроку. Допомогти учням відчувати маршовий характер музики у творчості великого німецького композитора Людвіга Ван Бетховена, розучити українську народну пісню-марш «Гей, там, на горі, Січ іде».

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми поглибимо свої знання, адже у симфонічній музиці є чимало прикладів маршовості. Спочатку ми прослухаємо вокальний твір і визначимо особливості його характеру. Прослуховуючи, зверніть увагу на своєрідність виконання.

2. Демонстрація української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

3. Розучування української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

Українську народну пісню «Гей, там, на горі, Січ іде» слід виконувати енергійно і водночас наспівно. Потрібно передавати маршовий характер і дотримуватися чіткого ритму.

Ознайомлення зі словами пісні.

Караоке. Пісня «Гей, там, на горі, Січ іде».

4. Розповідь про Л. Бетховена.

Ми продовжимо розкривати тему маршовості і звернемося до творчості відомого німецького композитора, автора таких знайомих нам творів як «Бабак», «Весела сумна» - Людвіга Ван Бетховена. Він був сучасником подій Французької революції кінця XVIII століття, яка проголосила свободу, рівність та братерство людей. Л. Бетховен зумів передати у своїй музиці героїчні прагнення народу. Найбільше це відчувається у V симфонії.

5. Слухання.

Пригадаємо, що таке симфонія. Симфонія – це великий твір для симфонічного оркестру.

Прослухаємо першу фразу величної теми V симфонії Л. Бетховена, яка об'єднала весь твір, і спробуємо зрозуміти, що саме хотів сказати композитор

Людвіг Ван Бетховен. V симфонія. «Тема долі» (уривок).

6. Аналіз прослуханого твору.

Сам композитор сказав про симфонію: «Так доля стукає у двері».

Мелодія симфонії вимагає вольового, активного характеру виконання. з точним дотриманням ритмічного малюнка, чіткої дикції, співу на активному диханні.

Послухайте, як звучить «Тема долі» у III частині V симфонії Бетховена.

Музика III частини V симфонії Бетховена маршова, насичена трагічним і схвильованим настроєм. У симфонічному творі знайома нам тема набуває нових якостей. Почуття, виражені композитором, звучать більш насичено і глибоко.

7. Завдання.

Тестове завдання 1.

Позначте правильні відповіді.

Твори, в яких ми почули одну з найважливіших властивостей музики (маршовість):

- 1) Л. Бетховен. V симфонія.
- 2) Е. Гріг. «Ранок».
- 3) Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде».
- 4) М. Глінка. «Арагонська хота».
- 5) Є. Адамцевич. «Запорізький марш».

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Композитор, який сказав про одну з тем свого твору: «Так доля стукає у двері» -

- 1) Ж. Бізе;
- 2) П. Чайковський;
- 3) Л. Бетховен.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Симфонія - це музична вистава, в якій герої виражають свої думки співом;
- 2) Симфонія - це великий твір для симфонічного оркестру;
- 3) Симфонія - це великий твір для хору.

8. Підсумок уроку.

Сьогодні ми відчували маршовий характер музики у творчості великого німецького композитора Людвіга Ван Бетховена, а також розучили українську народну пісню-марш «Гей, там, на горі, Січ іде».

Урок 9

Тема уроку. Зустріч пісенності, танцювальності, маршовості (узагальнення теми).

Мета уроку. Показати на прикладі творчості видатного польського композитора Фрідеріка Шопена, як зустрічаються такі найважливіші властивості музики, як пісенність, танцювальність і маршовість. _____

Хід уроку

1. Вступ.

У музиці велику роль відіграють пісні, танці й марші. Без них вона просто не може існувати. На попередніх уроках ми з'ясували, що пісня, танець, марш переростають у такі найважливіші властивості музики, як пісенність, танцювальність, маршовість. Саме вони роблять музику близькою, доступною та зрозумілою.

Тепер ми влаштуємо музичну вікторину. Прослухаємо декілька уривків з ваших улюблених творів і визначимо їх авторів, назви та приналежність до пісенності, танцювальності або маршовості.

2. Музична вікторина.

Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі» (танцювальна).

Едвард Гріг «Ранок» (пісенна).

Михайло Глінка «Арагонська хота» (танцювальна).

Євген Адамцевич «Запорізький марш» (маршова).

Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде» (маршова).
Український народний танець «Козачок» (танцювальна).

3. Відомості про прелюдії Ф. Шопена.

Існують не просто пісні, а й пісні-танці та пісні-марші. Є пісенно-танцювальна та пісенно-маршова музика. Наприклад, твори видатного польського композитора, геніального піаніста Фрідеріка Шопена. Ми прослухаємо дві прелюдії Шопена. Прелюдія – це невеликий твір імпровізаційного характеру. Спробуйте зрозуміти, які почуття Шопен передав у музиці, визначте характер твору.

4. Слухання.

Фрідерік Шопен. Прелюдія № 7.

У цьому творі Шопен хотів показати ніжну любов до польської народної музики, особливо танцю. Тут танцювальність поєднується з пісенністю.

Фрідерік Шопен. Прелюдія № 20.

У цій прелюдії відчувається мужність, що наближає музику Шопена до музики Бетховена, та сум, який він відчував, коли перебував далеко від батьківщини. Пісенність тут поєднується з маршовістю.

5. Відомості про полонези.

Фрідерік Шопен був майстром не тільки прелюдій. Однією з найулюбленіших сторінок його творчості були полонези. Полонез – танець польського походження. Колись його називали великим або пішим, тому що музика танцю нагадує урочистий марш. У давнину народний полонез виконували лише чоловіки. Згодом величним танцем почали відкривати бали. Гості ставали в пари і довгим ланцюжком йшли залом з поклонами та присіданнями. Першою парою були господар дому із найповажнішою гостею. Так полонез став популярним бальним танцем.

6. Слухання.

Уявіть бал. А тепер прослухайте один із полонезів і спробуйте визначити характер музики.

Ф.Шопен. Полонез ля мажор.

7. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Батьківщиною Ф.Шопена є

- 1) Росія.
- 2) Польща.
- 3) Україна.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Характер Полонезу ля мажор Ф. Шопена

- 1) Пісенно-танцювальний.
- 2) Пісенний.
- 3) Маршово-танцювальний.

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Прелюдія – це музичний інструмент.
- 2) Прелюдія – це музичний твір для двох виконавців.
- 3) Прелюдія – це невеликий твір імпровізаційного характеру.

8. Підсумок уроку.

Сьогодні у творчості видатного польського композитора Фрідеріка Шопена зустрілися такі найважливіші властивості музики, як пісенність, танцювальність і маршовість.

Урок 10

Тема уроку. Інтонація (вступний урок до теми).

Мета уроку. Дати учням поняття про те, що є розмовна та музична мови, які не можуть існувати без інтонації; що і в мові, і в музиці є посилення та послаблення звучання, сильні та слабкі долі, наголоси, паузи та розділові знаки. Розучити пісню Дмитра Кабальєвського «Хто чергові?», прослухати вірш Агнії Барто «Базіка» розмовною та музичною мовами, прослідкувати, як український композитор Віктор Сокальський використав звуконаслідувальні інтонації для зображення образу пташки.

Хід уроку

1. Вступ.

Мова є одним із основних засобів людського спілкування. Ми знаємо мову розмовну. Наприклад, українську, англійську, німецьку та мову музичну. Кожна з них може існувати самостійно, але вони мають багато спільного.

2. Розповідь про інтонацію.

Послухайте вірш, який буде зачитаний двічі. Зверніть увагу, у чому полягає різниця.

Перший раз прочитати вірш без інтонації:

Висне небо синє, синє та не те,
Світить, та не гріє сонце золоте.
Темная діброва стихла та мовчить,
Листя пожовтіє з дерева летить.

Послухайте цей вірш ще раз (прочитати з інтонацією):

Висне небо синє, синє та не те,
Світить, та не гріє сонце золоте.
Темная діброва стихла та мовчить,
Листя пожовтіє з дерева летить.

У першому випадку вірш прочитаний без інтонації, тому він і не сприймається. Інтонації бувають різні. У розмовній мові вони бувають розповідними, окличними, питальними. Якщо інтонації не відчутні, не завжди можна зрозуміти, про що йдеться.

3. Демонстрація пісні Д. Кабальєвського «Хто чергові?».

4. Аналіз прослуханого твору.

У цьому музичному творі ми теж почули інтонації. Вони були питальними і стверджувальними. В інтонації пісні «Хто черговий?» відчувається виразність мови дітей, які розповідають про обов'язки чергового в класі. У музиці були посилення та послаблення звучання, сильні та

слабкі долі, наголоси, паузи. Напевно, кожен учень відчув, що йому близька тема цієї пісні. Тож розпочнемо розучування цієї пісні про будні шкільного життя.

5. Розучування пісні «Хто чергові?».

Зверніть увагу на те, що пісня «Хто чергові?» починається з приспіву, а питальні та стверджувальні інтонації є і в поетичному тексті, і в музичному. Це потрібно врахувати при виконанні пісні.

Ознайомлення зі словами пісні.

6. Слухання вірша Агнії Барто «Базіка».

Іноді відчувається, що інтонація слів, які хтось говорить, дуже схожа на музичну. Музика може бути наближена до мовних інтонацій. Щоб зрозуміти наступний музичний твір, потрібно уважно прослухати вірш Агнії Барто «Базіка».

7. Слухання.

Прослухайте, як цей вірш втілює у музиці російський композитор Сергій Прокоф'єв. Поміркуйте, який своєрідний прийом мовлення ви почули.

С.Прокоф'єв. «Базіка».

8. Бесіда про скоромовки.

Прослуханий прийом мовлення називають скоромовкою. Дівчинка намагається показати себе розсудливою, однак стрімка жартівлива скоромовка характеризує її як базіку.

9. Слухання музики.

Віктор Сокальський. «Пташка».

В.Сокальський використав звуконаслідувальні інтонації для зображення образу пташки.

10. Відомості про інтонацію.

Музика є багато в чому близькою до розмовної мови. Як і в мові, так і в музиці є посилення та послаблення звучання, сильні та слабкі долі, наголоси, паузи та розділові знаки. Музична мова, як і розмовна, не може існувати без інтонацій. До того ж, інтонація в музиці опирається на звук і його властивості. Музичну інтонацію, на відміну від мовної, записують точно за висотою і тривалістю. Інтонація – один із найважливіших засобів виразності в літературних і музичних творах.

11. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Інтонація характерна для ...

1) розмовної та музичної мов.

2) розмовної мови.

3) музичної мови.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

1) Інтонація – це музичний твір для виконання голосом.

2) Інтонація – це жанр музичного твору.

3) Інтонація – це один із найважливіших засобів виразності в літературних і музичних творах.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Знайдіть правильне твердження:

- 1) Базіка у С. Прокоф'єва – дівчинка, яка розмовляє скоромовкою
- 2) У музиці не може бути питальних інтонацій.
- 3) С. Прокоф'єв є автором фортепіанного твору «Пташка».

12. Підсумок уроку.

Сьогодні ми дізналися, що є розмовна та музична мови. Вони не можуть існувати без інтонації. Як і в мові, так і в музиці, є посилення та послаблення звучання, сильні та слабкі долі, наголоси, паузи та розділові знаки. Також ми розучили пісню Дмитра Кабалевського «Хто чергові?», прослухали вірш Агнії Барто «Базіка» розмовною та музичною мовами, прослідкували, як український композитор Віктор Сокальський використав звуконаслідувальні інтонації для зображення образу пташки.

Урок 11

Тема уроку. Інтонація.

Мета уроку. прослухати музику, яка має різну інтонаційну виразність: питальну та стверджувальну в пісні Дмитра Кабалевського «Хто чергові?», діалогічну виразність у пісні «Зайчик та лисичка» та гумористичну у п'єсі Віктора Косенка «Гумореска».

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що музична мова дуже близька до розмовної. Красива виразна мова хоче прагне наблизитися до музики, а музика багато в чому близька до розмовної мови. Як і в мові, так і в музиці, є посилення та послаблення звучання, сильні і слабкі долі, наголоси, паузи та розділові знаки. Музика, як і мова, не може існувати без інтонації. Інтонація в музиці опирається на звук і його властивості. Музичну інтонацію, на відміну від мовної, записують точно за висотою і тривалістю. Крім того, інтонації бувають стверджувальні, окличні, питальні.

2. Продовження розучування пісні «Хто чергові?».

Повторення слів пісні.

Караоке. Пісня «Хто чергові?».

3. Демонстрація та аналіз української народної пісні в обробці Я. Степового.

Чи можна розмову людей записати музичною мовою? Іноді ми можемо почути в музиці інтонації діалогу. Діалог – це розмова між двома або кількома особами. Розглянемо діалог на прикладі наступного музичного твору. Вам необхідно визначити, між ким відбувається розмова та які інтонації присутні.

Українська народна пісня «Зайчик та лисичка».

У цьому музичному творі відбувся діалог між зайчиком і лисичкою. Саме тому ця українська народна пісня називається «Зайчик та лисичка», а в інтонації тут присутні запитання та відповіді.

4. Розучування пісні «Зайчик та лисичка».

Зараз ми вивчимо цю пісеньку. Розділимося на дві групи і виконаємо її у ролях.

Ознайомлення зі словами пісні.

5. Слухання та аналіз твору.

Які ще інтонації можуть бути в музичних творах? Їх багато. Для того, щоб визначити інтонації наступного твору, послухайте його та виконайте два завдання. Перше: спробуйте дати свою назву. Друге: прослідкуйте, які засоби музичної виразності використав композитор, щоб підкреслити саме такі інтонації в музиці.

П'єса Віктора Косенка «Гумореска».

Як визначити назву п'єси без слів? Потрібно слідкувати за інтонаціями, своїми відчуттями, враженнями, уявляти.

Видатний український композитор Віктор Косенко назвав п'єсу «Гумореска». Такою назвою він підкреслив гумористично-інтонаційну виразність твору. У цьому йому допомогли швидкий темп, стакато, постійна зміна динаміки, акценти.

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Посилення та послаблення звучання, сильні і слабкі долі, наголоси, паузи та розділові знаки є

- 1) тільки в музичній мові.
- 2) і в розмовній мові, і в музичній.
- 3) тільки в розмовній мові.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, автором якого є В. Косенко

- 1) Пісня «Зайчик та лисичка».
- 2) П'єса «Гумореска».
- 3) П'єса «Базіка».

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Інтонація – це один із найважливіших засобів виразності в літературних і музичних творах
- 2) Інтонація не є обов'язковою для музичних творів.
- 3) Можливості фортепіано не дозволяють показати різну інтонаційну виразність.

7. Підсумок уроку.

Сьогодні прозвучала музика, яка має різну інтонаційну виразність: питальна та стверджувальна в пісні Дмитра Кабалецького «Хто чергові?», діалогічна виразність у пісні «Зайчик та лисичка» та гумористична у п'єсі Віктора Косенка «Гумореска».

Урок 12

Тема уроку. Головна інтонація.

Мета уроку. На прикладах різних музичних творів переконати учнів, що в музичній мові існує головна інтонація, яка може бути на початку, в середині або наприкінці твору, а також про-низувати його повністю. Прослухати українську народну пісню «Дударик», твір Едварда Гріга «Весільний день у Трольхаугені».

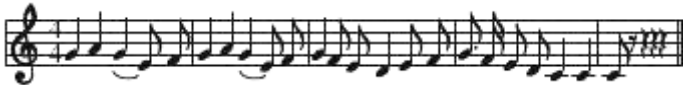
Хід уроку

1. Вступ.

Ви вже знаєте, що музика може мати різну інтонаційну виразність: питальну, окличну, стверджувальну, гумористичну, діалогічну. Крім того, в музичних творах вони можуть поєднуватися. У музичній мові може існувати також головна інтонація. За допомогою головної інтонації можна впізнати знайому мелодію. Головна інтонація може бути на початку, всередині або наприкінці твору.

2. Визначення музичного твору.

Музичний твір, який ми зараз прослухаємо, розпочинається головною інтонацією.

Це пісня Дмитра Кабалевського «Хто чергові?».

3. Виконання пісні.

Караоке. «Хто чергові?». Слова Є.Шварца, музика Д.Кабалевського.

4. Слухання.

Відразу після прослухання дайте відповідь на запитання:

- Про що розповідається у прослуханому творі? Підберіть йому назву.

Українська народна пісня «Дударик».

5. Відомості про дуду (волинку).

У пісні розповідається про дідуса, який грав на дуді, від звуків якої у людей теплішало на серці. Дуда – народний музичний інструмент, який роблять із вичиненої шкіри кози, вівці або теляти. В отвори суцільного міха вставляють декілька трубок. Через одну музикант вдуває повітря, на другій грає мелодію, а третя трубка забезпечує постійний звук – бур донний бас. Граючи на дуді, дудар (його ще називають «дудник») притискає міх до грудей ліктем лівої руки. Ще цей інструмент називають волинкою. В Україні дуда входила до складу оркестру Війська Запорізького, а тепер звучить переважно в західноукраїнських областях.

У пісні «Дударик» ми чуємо жалісливі інтонації, якими висловлюється смуток за людиною, котрої вже немає, але яка залишила про себе добру згадку.

6. Виконання пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Дударик».

7. Слухання.

Прослухайте українську народну пісню «Дударик» у своєрідному виконанні. Поміркуйте, що змінилося.

Українська народна пісня «Дударик» в обробці М. Леонтовича.

8. Аналіз прослуханого твору.

Виникло відчуття, що пісню прикрасили багатоголоссям, змінами динаміки, насиченою гармонією. А у вступі до твору чоловічі голоси імітують звучання дуди. З мелодії української народної пісні «Дударик» видатний композитор Микола Дмитрович Леонтович створив відому в усьому світі обробку. Обробка народної пісні – це прикрашення її різними засобами музичної виразності.

9. Слухання.

Інколи головна інтонація пронизує весь твір. Це ми можемо спостерігати на прикладі одного з музичних творів видатного норвезького композитора Едварда Гріга. Він певний час проживав у містечку Трьольхауген. Назва твору «Весільний день у Трьольхаугені» походить від назви місцевості, в якій воно розташоване, і означає «пагорб Тролів». Музичний твір є зображенням персонажів норвезьких народних казок: ельфів, гномів і тролів, які живуть у горах. Мають вони свого короля, що сидить на троні. Спробуйте уявити цю картину під час слухання.

Едвард Гріг. «Весільний день у Трьольхаугені».

Справді чарівна музика! Ви звернули увагу, що весь твір пронизує ритмічна інтонація, на яку ніби нанизано яскраву мелодичну побудову.

10. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Головна інтонація пісні «Хто чергові?» знаходиться:

- 1) На початку твору.
- 2) У середині твору.
- 3) У кінці твору.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Автор обробки української народної пісні «Дударик»

- 1) М. Лисенко.
- 2) Л. Бетховен.
- 3) М. Леонтович.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Увесь твір Е. Гріга «Весільний день у Трьольхаугені» пронизує:

- 1) Ритмічна інтонація.
- 2) Мелодична інтонація.

11. Підсумки уроку.

Сьогодні на прикладах різних музичних творів ми переконалися, що в музичній мові існує головна інтонація. Вона може бути на початку, в середині або наприкінці твору, а також пронизувати його повністю. За допомогою головної інтонації можна розпізнати знайому мелодію.

Урок 13

Тема уроку. Зерно-інтонація.

Мета уроку. Показати учням, що музична фраза, мелодія, п'єса чи музичний твір можуть вирости із зерно-інтонації.

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що за допомогою головної інтонації можна розпізнати знайому мелодію. Прослухайте українську народну пісню і поміркуйте, про що в ній розповідається.

2. Слухання.

Українська народна пісня «Ой хто, хто Миколая любить».

3. Розповідь про святого Миколая.

Кожного року 19 грудня усі християни відзначають свято Миколая. Цього святого вважають захисником усіх бідних і нездолених. А найбільше його шанують діти, для яких він є почесним охоронцем. Існує навіть легенда про те, що Миколай рятував дітей серед моря. У цей день святий Миколай кожній дитині приносить подарунок, однак не забуває присоромити за нечемні вчинки – може навіть покласти різочку під подушку. А діти, у свою чергу, намагаються не гнівити святого Миколая, який знає про все.

4. Розучування пісні «Ой хто, хто Миколая любить».

Вивчення літературного тексту пісні.

5. Відомості про зерно-інтонацію.

Повернемося до теми уроку. Що ж таке зерно-інтонація?

Ми вже знаємо, що в музичній мові може існувати головна інтонація. З чого починається музична фраза, мелодія, п'єса чи музичний твір? Музика дуже схожа на рослину, колосок, квіточку або деревце. Що потрібно, щоб зародилася рослина? – Зернятко. Так само музична фраза, мелодія чи цілий твір виростає з одного, двох або декількох звуків-зерен. Їх називають зерном-інтонацією музичного твору.

У зерні-інтонації міститься зародок мелодії, ритму, темпу, тембру, динаміки та характеру музики. Щоб усе зрозуміти, звернемося до творів видатного німецького композитора Людвіга Ван Бетховена. Основним образом його творів є мужній, сильний і хоробрий герой.

6. Слухання.

Л. Бетховен. V симфонія. III частина (уривки).

7. Розповідь про щедрівки, обряд щедрування.

Щоб краще зрозуміти, що таке інтонаційне зерно, розуємо українську щедрівку «Щедрік». Щедрівка – це старовинна українська обрядова новорічна пісня, яку виконують увечері 13 січня, напередодні свята Нового року. Сам вечір називають щедрим. Щедрою є також кутя, яку подають до столу. З вечора і до півночі щедрувальниці обходили оселі. Тексти дитячих щедрівок виконувалися в один голос або з речитативом. Хлопці в цей час водили Маланку, тобто переодя-

гненого в жіноче вбрання жартівника. З цим сюжетом пов'язані саркастичні сценки, що їх розігрували учасники дійств.

8. Розучування щедрівки.

Зверніть увагу, що основу всієї мелодії складає одне зерно-інтонація з чотирьох звуків: фа-мі-фа-ре, що повторюються у пісні 36 разів.

9. Слухання.

Українська народна пісня «Щедрик» в обробці М. Леонтовича.

У виконанні чоловічих та жіночих голосів музика стала багатшою, різнобарвною.

10. Виконання пісні «Щедрик».

Караоке. Українська народна пісня «Щедрик».

11. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Музичний твір, який виріс із зерна-інтонації

- 1) Українська народна пісня «Щедрик».
- 2) С. Прокоф'єв. «Базіка».
- 3) Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі».

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Щедрівка – це старовинна українська обрядова пісня, яку виконують 7 січня, на Різдво.
- 2) Щедрівка – це старовинна українська жниварська обрядова пісня.
- 3) Щедрівка – це старовинна українська обрядова новорічна пісня, яку виконують увечері 13 січня, напередодні свята Нового року.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, інтонаційним зерном якого є «тема долі» -

- 1) Л. Бетховен. V симфонія.
- 2) Українська народна пісня «Дударик».
- 3) С. Прокоф'єв. «Базіка».

12. Підсумки уроку.

Сьогодні ми дізналися, що музична фраза, мелодія, п'єса чи музичний твір можуть вирости із зерна-інтонації.

Урок 14

Тема уроку. Виразальні та зображальні інтонації.

Мета уроку. З'ясувати, що інтонації в музиці можуть бути зображальними та виразальними, прослухати уривок з опери Миколи Римського-Корсакова «Політ джмеля». _____

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що музична фраза, мелодія, п'єса чи музичний твір можуть вирости із зерна-інтонації. А який твір з нього виріс, ви побачите, коли проаналізуєте невеличкий уривок з пісні та проспіваете його:

Це уривок з української народної пісні «Щедрик».

2. Виконання пісні «Щедрик».

Караоке. Українська народна пісня «Щедрик».

3. Розповідь про виражальні та зображальні інтонації.

Інтонації в музиці бувають різними. Одні, наприклад, виражають настрої, почуття та думки людини, інші зображують рухи людини або різноманітні звуки, шуми та явища навколишнього світу. Вони називаються відповідно виражальними та зображальними інтонаціями. Наприклад, зображальні – дзвін у поспівці «Бім-бом», рух поїзда у «Попутній пісні» Михайла Глінки. Приклад виражальних інтонацій: сум у пісні «Літо минулося», пустунство, плач і злість у творі Дмитра Кабалевського «Три подружки», радість в українській народній пісні «Дівка Явдошка».

4. Слухання.

Сьогодні ми познайомимось з музичним твором, який є прикладом зображальності. Музика настільки яскрава, що ви відразу зрозумієте задум композитора. Прослухайте твір і дайте відповідь на запитання: «Що хотів зобразити звуками музики композитор?».

М. Римський-Корсаков. Опера «Казка про царя Салтана».

Ця музика нагадує дзиччання джмеля. Музичними звуками композитор зміг відтворити звуки природи. Ви почули уривок з опери Миколи Римського-Корсакова «Казка про царя Салтана», написаної за мотивами казки Олександра Пушкіна. Цей уривок виявився настільки вдалим, що став самостійним твором і ввійшов до репертуару багатьох світових виконавців.

5. Повторення

Виражальні інтонації, настрої, почуття чи думки людини про події ми можемо виразити при виконанні української народної пісні «Ой хто, хто Миколая любить».

Пригадаємо пісню за фонограмою.

Виконання пісні «Ой хто, хто Миколая любить».

6. Демонстрація пісні.

За допомогою твору, що зараз прозвучить, ми можемо виразити своє ставлення до одного з найближчих свят.

Колядка «Уставай же, брате».

7. Розповідь про Різдво Христове, колядки.

Щорічно 7 січня всі християни відзначають одне з найбільших релігійних свят – Різдво Христове. Як стверджує християнське вчення, Діва Марія народила сина і сповила його в яслах. Від того і кут, у якому на свята тримають посуду з кутею та узваром, в народі ще називають яслами. Це свято супроводжується деякими обрядовими діями. Співання колядок є

обов'язковим елементом цих подій. Колядки – це старовинні обрядові різдвяні пісні, у яких розповідається про народження Ісуса Христа. Колядка «Уставай же, брате» побудована на урочисто-наспівних народних інтонаціях.

8. Розучування колядки «Уставай же, брате».

Вивчення слів колядки.

9. Завдання.

Тестове завдання 1.

Позначте правильні відповіді.

Твори, в яких є зображальні інтонації:

- 1) Українська колядка «Уставай же, брате».
- 2) М. Глінка «Попутна»
- 3) М. Римський-Корсаков. «Політ джмеля».
- 4) Д. Кабалевський. «Три подружки».

Тестове завдання 2.

Позначте правильні відповіді.

Твори, в яких є виражальні інтонації:

- 1) Українська колядка «Уставай же, брате».
- 2) М. Римський-Корсаков. «Політ джмеля».
- 3) Д. Кабалевський. «Три подружки».
- 4) Українська народна пісня «Ой хто, хто Миколая любить»
- 5) М. Глінка «Попутна»

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Колядки – це старовинні обрядові різдвяні пісні, в яких розповідається про народження Ісуса Христа
- 2) Колядки – це старовинні українські обрядові новорічні пісні, які виконують увечері 13 січня, напередодні свята Нового року
- 3) Колядки – це старовинні українські обрядові пісні, які виконують на свято Водохреща

Тестове завдання 4

Виберіть один варіант відповіді

У наведеному переліку позначте українську колядку

- 1) «Дівка Явдошка».
- 2) «Політ джмеля».
- 3) «Уставай же, брате».

Тестове завдання 5

Виберіть один варіант відповіді

Автор обробок українських народних пісень «Дударик» і «Щедрик»

- 1) М. Римський-Корсаков.
- 2) К. Стеценко.
- 3) М. Леонтович.

10. Підсумки уроку.

Сьогодні на уроці ми з'ясували, що інтонації в музиці можуть бути зображальними та виражальними. А також прослухали уривок з опери видатного російського композитора Миколи Римського-Корсакова «Політ джмеля».

Урок 15

Тема уроку. Єдність виражальних і зображальних інтонацій у музичних творах.

Мета уроку. На прикладі твору для фортепіано «Дощик» Віктора Косенка та уривку з опери Віталія Кирейка «Лісова пісня» показати учням, що зображальні та виражальні інтонації можуть знаходитися у нерозривній єдності.

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що інтонація – це основа музики і від її яскравості залежить яскравість музики. Інтонації в музиці можуть бути зображальними та виражальними. До зображальних інтонацій відносять ті, що зображують різноманітні звуки, шуми та явища навколишнього світу, а до виражальних – ті, що передають настрої, почуття та думки людини.

2. Демонстрація колядки «Уставай же, брате».

Прослухайте музичний твір і визначте, які інтонації містяться в ньому.

3. Продовження розучування колядки «Уставай же, брате».

У колядці «Уставай же, брате» ми висловлюємо ставлення до свята Різдва Христового, виражаємо почуття величі та гордості, тому інтонації в ній виражальні.

Повторення слів колядки.

Караоке. Колядка «Уставай же, брате».

4. Слухання.

Спробуємо уявити себе художниками, яким потрібно намалювати картину на запропоновану музику. Заплющте очі, слухайте та подумки малюйте.

В. Косенко. «Дощик».

5. Аналіз прослуханого твору.

Видатний український композитор Віктор Косенко назвав твір для фортепіано, який ми прослухали, «Дощик». Його можна умовно поділити на три частини. Композитор показав, що дощик, як і людина, може бути веселим і сумним. Віктор Косенко вирішив повторити першу частину, бажаючи підкреслити, що у житті повинен перемагати веселий настрій. Для цього композитор використав різні засоби музичної виразності: зміну темпів (швидкий, повільний, швидкий), зміну штрихів (стакато, легато, стакато), а також високий регістр поступається середньому, змінюється характер мелодії. У цьому творі зображальні інтонації знаходяться у нерозривній єдності з виражальними.

6. Слухання.

Продовжимо уявляти себе художниками і малювати картини, слухаючи наступний твір, а також спробуємо відчутти поєднання зображальних і виражальних інтонацій у ньому.

Віталій Кирейко. Опера «Лісова пісня». «Награші Лукаша».

7. Аналіз прослуханого твору.

Ви прослухали «Награші Лукаша» - уривок з опери видатного українського композитора Віталія Кирейка «Лісова пісня». Він створив цю оперу за мотивами однойменного твору Лесі Українки. Той, хто читав «Лісову пісню» Лесі Українки, міг легко уявити собі, як молодий, обдарований музичним талантом Лукаш, закоханий у лісову красуню Мавку, сидить біля дерева та й

награв свої улюблені мелодії на сопілці. Слухаючи цей уривок, ми можемо не тільки уявити сцену з опери, але й відчувати в задушевній сопілковій мелодії почуття тонкої людської натури.

8. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Інтонації, властиві творів В. Косенка «Дощик»

- 1) Зображальні та виражальні.
- 2) Зображальні.
- 3) Виразальні.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, за мотивами якого написана опера В. Кирейка «Лісова пісня»:

- 1) Т. Шевченко. «Лісова пісня».
- 2) Л. Українка. «Лісова пісня».
- 3) О. Пушкін. «Лісова пісня».

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Інструмент, на якому грав Лукаш в опері В. Кирейка «Лісова пісня»:

- 1) Баян.
- 2) Сопілка.
- 3) Бандура.

9. Підсумки уроку.

Сьогодні на прикладі твору для фортепіано «Дощик» Віктора Косенка та уривку з опери Віталія Кирейка «Лісова пісня» ми з'ясували, що зображальні та виражальні інтонації можуть знаходитися у нерозривній єдності.

Урок 16

Тема уроку. Подорож лісовою стежкою до замку «Інтонація» (узагальнення теми).

Мета уроку. Узагальнення знань учнів про інтонації. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Музична Фея потрапила в біду. Її викрала зла чаклунка, яка не хоче, щоб звучала музика. Ми можемо врятувати музичну Фею, якщо виконаємо завдання злої чаклунки.

2. Музична вікторина.

- 1) Виконання пісінки «Ми – третьокласники».
- 2) Які інтонації зашифровані в музичному фрагменті (програти):

- 3) Які інтонації звучать? (В. Сокальський. «Пташка»)
- 4) Слушайте уважно! (Українська народна пісня «Дударик»)
 - Як цей твір називається?
 - Як ви дізналися? (за допомогою головної інтонації).
 - А хто такий дударик?
 - Виконання пісні «Дударик» (караоке).
- 5) Виконання української народної пісні «Щедрик».
- 6) Слушайте уважно! (М.Римський-Корсаков «Політ джмеля».)
 - Що це таке?
- 7) Слушайте уважно! (В.Кирейко. Опера «Лісова пісня», «Награші Лукаша»)
 - Що це за хлопчик з'явився?
 - Невже композитор знову скористався зображальними інтонаціями?
- 8) – Що таке колядка?
 - Виконання колядки «Уставай же, брате».

3. Підсумки уроку.

За допомогою вміння співати і слухати музику а також аналізувати її ми визволили музичну Фею.

Урок 17

Тема уроку. Розвиток музики (вступний урок до теми).

Мета уроку. Сформувати в учнів поняття про розвиток музики. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Музика – вид мистецтва, який відображає дійсність у звукових художніх образах. Основою музики є життя. Ці дві сфери не можуть існувати одна без одної. Життя – це рух, зміни, розвиток. Музика – мистецтво, що розвивається перед слухачем у русі, поступово, крок за кроком, звук за звуком. Тому не існує музики без розвитку, навіть коли вона зображає спокій і нерухомість. Розвиток – це зміна, результатом якої є виникнення нової якості. Тому розвиток музики – це процес відображення почуттів, настроїв, думок людини у процесі їх видозмін.

2. Слухання.

Після слухання потрібно відповісти на такі питання:

- Про що розповідається у пісні?
- Зі скількох куплетів вона складається?
- Чи однаковою є мелодія в куплетах?

Пісня «Чому ведмідь взимку спить». Слова О.Коваленкова, музика Л.Кніппера.

3. Аналіз прослуханого твору.

Якось взимку, проходячи через міст, ведмідь наступив лисиці на хвіст. От уже й галас учинила вона! З переляку ведмідь виліз на сосну, де сидів дятел. А той став повчати ведмедя: «Ходити навчись. І куди стаєш дивись». От тоді і вирішив ведмідь, що взимку потрібно спати.

Це невеличке оповідання композитор розділив на три частини – три куплети. Їх мелодія є однаковою. Змінювався характер музики. Перший куплет виконувався спокійно (в лісі взимку спокій), другий – прискорено і з хвилюванням, голосніше (ведмідь наступив лисиці на хвіст), третій – знову спокійно, повільно (ведмідь заліз у барліг і в лісі запанував спокій).

4. Розуміння пісні «Чому ведмідь взимку спить».

Велике значення для створення образу пісні має зміна темпів. На це слід звернути увагу при розумінні та виконанні пісні. Вона починається не з повного такту, а з другої слабкої долі. Отже, перший такт неповний, у ньому є тільки друга ненаголошена доля. Це – затакт. Затакт – це неповний такт на початку твору.

Ця пісня є яскравим прикладом виконавського розвитку музики. Композитор написав для всіх куплетів однакову музику, а учнівське виконання надало їй розвитку, зміни характеру.

Вивчення слів пісні.

5. Слухання.

Композитор Сергій Прокоф'єв створив симфонічну казку, тобто музику виконує симфонічний оркестр. Образу кожного персонажу цієї казки відповідає якийсь інструмент симфонічного оркестру. Хлопчика Петрика малює група смичково-струнних інструментів, до складу якої входять скрипка, альт, віолончель і контрабас.

Сергій Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Тема Петрика.

Протягом усієї казки залежно від подій, що в ній відбуваються тема Петрика розвивається та змінюється від пісенно-танцювальної до урочистого маршу.

Сергій Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». (І частина).

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Розвиток музики, властивий пісні «Чому ведмідь взимку спить»:

- 1) Тембровий.
- 2) Ладовий.
- 3) Виконавський.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. Тема Петрика з симфонічної казки «Петрик та Вовк» ...

- 1) Не змінюється.
- 2) Змінюється тільки наприкінці твору.
- 3) Змінюється протягом всього твору.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Автор симфонічної казки «Петрик та Вовк»

- 1) Д. Шостакович.
- 2) С. Прокоф'єв.
- 3) П. Чайковський.

Тестове завдання 4.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Затакт – це подовження звуку на половину його тривалості.
- 2) Затакт – це неповний такт на початку твору.
- 3) Затакт – це знак повторення в музиці.

Урок 18

Тема уроку. Прийоми розвитку музики.

Мета уроку. Засвоєння учнями знань про те, що зміни в музиці можуть відбуватися за допомогою виконавського та ладового прийомів, зіставлення та зіткнення різних тембрів, пов'язаних із певними дійовими особами музичного твору, сприяють розвитку музики. Засвоєння учнями поняття тембрового розвитку. _____

Хід уроку

1. Вступ.

На минулому уроці ми з'ясували, що музика не може існувати без розвитку. Прийоми розвитку музики можуть бути різними. Простежимо це на прикладі наступних музичних творів.

2. Розучування послівки І. Арсєєва «Гра в слова».

Спочатку ми розучимо нову послівку. Умовно її можна розділити на дві частини. Зверніть увагу, що у нотному записі виділяються знаки альтерації. Пригадаємо знаки альтерації:

Дієз (#) - знак підвищення звуку на півтону

Бемоль (b) - знак пониження звуку на півтону

Бекар (♮) відміння дію попередніх знаків

Деякі зі знаків альтерації з'являються перед нотою фа і впливають на ладове зображення мелодії. У першій частині знак дієз збільшує відстань між нотою мі та фа і надає звучання мелодії світлого характеру. Лад цієї мелодії мажорний. У другій частині музика змінюється. Так, у другій частині знак бекар зменшує відстань між цими нотою, що надає мелодії більш м'якого, притаманного забарвлення. Таку мелодію називають мінорною, оскільки вона написана в мінорному ладі.

Мажор – світле забарвлення музики.

Мінор – темне забарвлення музики.

У нотному записі є також знаки, які вказують на силу звучання музики, динаміку. Образний зміст послівки «Гра в слова» вимагає при виконанні контрастної динаміки: forte (f) – голосно, ріано (p) – тихо.

Розвиток музики у цій послівці відбувається на основі ладового забарвлення. Відбувається ладовий розвиток. У цьому допомагає і динаміка.

Виконаємо послівку «Гра в слова».

3. Бесіда до пісні Л. Кніппера «Чому ведмідь взимку спить».

Ця пісня є яскравим прикладом виконавського розвитку музики. Композитор написав для всіх куплетів однаково музику, а учнівське виконання надало їй розвитку, руху, зміни характеру. Як тут змінюється характер? Перший куплет виконуємо спокійно, другий – стурбовано, третій куплет – також спокійно.

Які засоби музичної виразності допомагають змінити характер? Постійно змінюється темп. Це відбувається безпосередньо протягом кожного куплету. Другий куплет звучить прискорено. Також є зміни і в динаміці. Голосніше виконується другий куплет.

Виконавський розвиток полягає у змінах характеру, темпу та динаміки. А поштовхом для розвитку став літературний текст.

4. Продовження розумування пісні Л. Кніппера «Чому ведмідь взимку спить»

Вивчення пісні за літературним текстом.

5. Виконання пісні.

Караоке. Пісня «Чому ведмідь взимку спить». Слова О. Коваленкова, музика Л. Кніппера.

6. Слухання.

На минулому уроці ми вивчали образи симфонічної казки Сергія Прокоф'єва «Петрик і Вовк» і почули, що протягом усієї казки, залежно від подій, що в ній відбуваються, тема Петрика розвивається та змінюється від пісенно-танцювальної до урочистого маршу. Тобто розвиток закладено в самій музиці, незалежно від виконання, як це буває в куплетній пісні. Цю тему виконує група смичково-струнних інструментів, до складу якої входять скрипка, альт, віолончель і контрабас.

Сьогодні ми послухаємо тему Качки з цієї казки у виконанні гобоя.

Сергій Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Тема Качки.

Як розвивалася та змінювалася ця тема? Спочатку вона від спокійної, неквапної мелодії дійшла до панічного руху, а далі – до сумного кінця.

Сьогодні ми прослухаємо, як за допомогою тембрів різних музичних інструментів композитор передав розмову двох персонажів: Петрика і Пташки.

Сергій Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Тема Петрика і Пташки.

7. Аналіз прослуханого твору.

- Що допомогло зрозуміти, що Петрик і Пташка розмовляють?
- Як ми дізнаємося, що Петрик і Пташка спіямили Вовка?
- Звучання яких інструментів допомогло розпізнати образи героїв казки?

8. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Розвиток музики існує тільки в рухливій музиці.
- 2) Розвиток музики існує завжди, навіть коли вона зображує спокій і нерухомість.
- 3) Пісні «Чому ведмідь взимку спить» характерний тембровий розвиток.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте назву твору, в якому присутній ладовий розвиток.

- 1) С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик та Вовк» (тема Петрика).
- 2) Л. Кніппер. «Чому ведмідь взимку спить».
- 3) Поспівка «Гра в слова».

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. Динаміка це ...

- 1) Світле забарвлення музики.
- 2) Знак пониження звуку на півтону.
- 3) Сила звучання музики.

9. Підсумок уроку.

Зміни в музиці можуть відбуватися за допомогою виконавського та ладового прийомів. Зіставлення та зіткнення різних тембрів, пов'язаних із певними дійовими особами музичного твору, сприяють розвитку музики. Це називають тембровим розвитком.

Урок 19

Тема уроку. Прийоми розвитку музики. Жанровий і симфонічний розвиток.

Мета уроку. Поповнити знання учнів про прийоми розвитку музики: виконавські, симфонічні, жанрові, динамічні, темпові, ладові та темброві. Прослухати п'єсу Едварда Гріга «Ранок», ознайомити учнів з українською народною піснею «Верховино, світку ти наш».

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми продовжимо розглядати тему розвитку музики. А почнемо з уже відомої музики. Прослухайте музичний твір, визначте його назву та автора. Поміркуйте, яку картину хотів намалювати композитор звуками та різними засобами музичної виразності.

2. Слухання.

Едвард Гріг. «Ранок».

Це твір Едварда Гріга «Ранок». У цій п'єсі композитор зображає музичну картину сходу сонця північного ранку. Світла мелодія твору побудована на народних пастуших награваннях. Вона наповнена радісним світосприйманням, передає спокій і тишу. Де-не-де чується відгомін мисливських ріжків та ніжні голоси птахів. Потрібно також звернути увагу на різнобарвність динамічних відтінків: від ніжного мерехотіння піанісимо до величного, урочистого форте. Головні тему розвивають і передають різні групи симфонічного оркестру. П'єса Едварда Гріга «Ранок» - яскравий приклад тембрового та динамічного розвитку музики.

3. Слухання.

Прослухаємо новий музичний твір і спробуємо дати відповідь на такі запитання:

- Яку картину можна намалювати під враженням від твору?
- Які почуття втілені в ньому?

Українська народна пісня «Верховино, світку ти наш».

Напевно, у цій пісні змальовуються гори. В українській народній пісні «Верховино, світку ти наш» висловлена безмежна любов до рідного карпатського краю, оспівана неповторна краса природи. Пісня складається з широкого протяжного заспіву та швидкої коломийки – це українська народна гуцульська пісня. В українській народній пісні «Верховино, світку ти наш» відчувається жанрова відмінність між заспівом і приспівом. Це приводить до висновку про велике значення жанрового розвитку в музиці. Ми вивчимо заспів цієї пісні. Зверніть увагу на дотриман-

ня ритму: протягування довгих звуків затактів і спокійне, вчасне виконання коротких, а також на економний розподіл дихання.

4. Розучування пісні «Верховино, світку ти наш».

Вивчення літературного тексту.

5. Слухання.

Георгій Майборода. «Гуцульська рапсодія» (фрагмент).

- Що знайомого ви помітили у цьому творі?

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

П'єса Е. Гріга «Ранок» є прикладом

- 1) виконавського розвитку.
- 2) ладового розвитку.
- 3) тембрового та динамічного розвитку.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження:

- 1) Коломийка – це колискова пісня.
- 2) Коломийка – це українська народна гуцульська пісня типу частівки.
- 3) Коломийка – це білоруський народний танець.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Мелодія української народної пісні, яку Г. Майборода ввів у «Гуцульську рапсодію»:

- 1) «Верховино, світку ти наш».
- 2) «Дівка Явдошка».
- 3) «Вийшли в поле косарі».

7. Підсумки уроку.

Сьогодні ми поповнили наш умовний ланцюжок прийомами розвитку музики. У музичних творах можуть використовуватися виконавські, симфонічні, жанрові, динамічні, темпові, ладові та темброві прийоми розвитку музики. Також ми прослухали п'єсу Едварда Гріга «Ранок», ознайомилися з українською народною піснею «Верховино, світку ти наш».

Урок 20

Тема уроку. Розвиток музики та розвиток образу.

Мета уроку. Показати учням, що композитор може використати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравого музичного образу, прослухати твір Едварда Гріга «Навесні», розучити українські народні пісні «Верховино, світку ти наш» та «Грицю, Грицю, до роботи».

Хід уроку

1. Вступ

Ви знаєте, що в музичних творах можуть використовуватися виконавські, симфонічні, жанрові, динамічні, темпові, ладові та темброві прийоми розвитку музики.

2. Бесіда про твори Едварда Гріга.

На уроках музики вже звучали твори норвезького композитора Едварда Гріга.

- Пригадайте, які твори Е. Гріга ви слухали на уроках музики.

Це - симфонічні п'єси «Ранок», «Весільний день у Трольхаугені».

3. Слухання та аналіз. Е. Гріг «Навесні».

Щоб перевірити свої знання та вміння визнати прийоми розвитку музики, прослухаємо один із творів норвезького композитора Едварда Гріга.

Поміркуйте, що композитор хотів намалювати засобами музики.

Які прийоми розвитку музики використав Е. Гріг?

Едвард Гріг «Навесні».

Едвард Гріг використав багато прийомів розвитку музики. Композитор передає картинку весняної природи: можна відчувати свіжий подих повітря, торкання ніжних промінців сонця, шепіт молодій травички, дивування красою перших весняних квіточок. Створити такий образ композитор зміг за допомогою змін динамічних відтінків і темпів. Саме тому п'єса Едварда Гріга «Навесні» є прикладом динамічного та темпового розвитку музики.

4. Продовження розучування української народної пісні «Верховино, ти світку наш».

Наступний уривок допоможе нам пригадати твір, у якому основою розвитку є зміна жанрів. Поміркуйте, який це твір (програти):

Це уривок з української народної пісні «Верховино, світку ти наш». У ній висловлена безмежна любов до рідного краю, оспівана неповторна краса природи Прикарпаття. Широкий протяжний заспів чергується зі швидкою коломийкою. Сьогодні ми розучимо приспів. Як правильно це зробити? Розучувати слід у повільному темпі, щоб добре засвоїти вигадливу мелодію коломийки. Зверніть увагу на розспіви та на необхідність легкості у їх виконанні. У швидкому темпі цей уривок спочатку заспіваємо на склад «ля», що сприятиме вираженню його танцювального характеру, а надалі – вже зі словами.

Караоке. Пісня «Верховино, ти світку наш».

5. Слухання. Г. Майборода «Гуцульська рапсодія».

Ми вже чули цю мелодію у симфонічному творі. Український композитор Георгій Майборода ввів у свою «Гуцульську рапсодію» мелодію пісні «Верховино, світку ти наш».

Прослухаємо цей твір повністю. Простежте за різноманітними прийомами симфонічного розвитку: жанровим, мелодійним, динамічним, темповим і тембровим.

Георгій Майборода. «Гуцульська рапсодія».

6. Слухання української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи».

Композитор може використовувати різноманітні прийоми, щоб сприяти розвитку образу, який втілений у музичному творі. Прикладом цього є українська народна пісня «Грицю, Грицю, до роботи». Прослухайте і поміркуйте, який характер цього твору, про що в ньому розповідається.

Українська народна пісня «Грицю, Грицю, до роботи».

- Який характер цього твору?

- Про що в ньому розповідається?

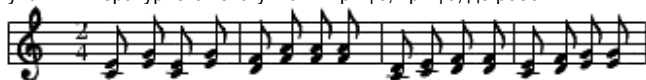
7. Аналіз прослуханого.

Пісня «Грицю, Грицю, до роботи» - жартівлива розповідь про ледачого Гриця. Робити не хоче, а як їсти – то він перший. Створенню саме такого образу сприяє темповий, динамічний, виконавський прийоми розвитку. Це життєвий образ. Народ навіть вигадав прислів'я про ледарів. Їх багато. Хто пригадає якісь з них?

- «Як їв – то впрів, як робив – то змерз».

8. Розучування української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи».

Розучування літературного тексту пісні «Грицю, Грицю, до роботи».

1. "Гри-цю, Гри-цю, до ро-бо-ти" - в Гри-ця пор-ва-ні чо-бо-ти.

"Гри-цю, Гри-цю, до те-лят" - в Гри-ця ні-жень ки бо-лять.

«Грицю, Грицю, до роботи!» –

В Гриця порвані чоботи.

«Грицю, Грицю, до телят!» –

В Гриця ніженьки болять.

«Грицю, Грицю, молотити!» –

Гриць нездужає робити.

«Грицю, Грицю, врубай дров!» –

А Грицько щось не здоров.

«Грицю, Грицю, роби хліб!» –

«Кахи, кахи! Щось охрип».

«Грицю, Грицю, іди їсти!» –

«Ой, чекайте! Де б то сісти?».

9. Завдання

Тестове завдання 1.

Позначте правильні відповіді:

Прийоми розвитку музики, використані в пісні «Грицю, Грицю, до роботи»:

1) Динамічний.

- 2) Темповий.
- 2) Симфонічний.
- 4) Виконавський.
- 5) Жанровий.

Тестове завдання 2.

Позначте правильні відповіді:

Твори, автором яких є Едвард Гріг

- 1) «Навесні».
- 2) «Гуцульська рапсодія».
- 3) «Весільний день у Трольхаугені».
- 4) «Чому ведмідь взимку спить».
- 5) «Ранок».

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження.

- 1) Георгій Майборода – український композитор.
- 2) Георгій Майборода – російський композитор.
- 3) Георгій Майборода – норвезький композитор.

10. Підсумки уроку.

Сьогодні ми побачили, що композитор може використати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравого музичного образу, прослухали твір Едварда Гріга «Навесні», розучили українські народні пісні «Верховино, світку ти наш» та «Грицю, Грицю, до роботи».

Урок 21

Тема уроку. Розвиток музики і розвиток образу.

Мета уроку. На прикладах декількох музичних творів переконати учнів у тому, що композитор може використати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравих музичних образів, які дуже часто є досить повчальними. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми продовжимо аналізувати музичні твори, у яких композитор використовує різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравого музичного образу. Порівняймо музику та живопис. Художник, наприклад, може зобразити людину, яка сміється чи плаче, на різних картинах, однак на одній розвиток почуття від суму до радості передати неможливо. Музика ж може відтворити рух від швидкого до повільного і навпаки, від спокійного до схвильованого, може передати перехід від тиші до шуму, відчуття віддалення і наближення. Є навіть приклади з уже відомої нам музики. Пригадайте їх:

- пісня «Чому ведмідь взимку спить»,
- п'єса Е. Гріга «Ранок»,
- українська народна пісня «Щедрик» в обробці М. Леонтовича

2. Слухання та аналіз музики. Е. Гріг «В печері гірського короля»

Розвиток музики характерний і для наступного музичного твору. Прослухаємо його і спробуємо в уяві намалювати те, що композитор хотів передати звуками.

Едвард Гріг. «В печері гірського короля».

- Про що йдеться у творі Е. Гріга?

3. Розповідь про п'єсу «В печері гірського короля».

Едвард Гріг жив у містечку Трольхаугені. Ця назва означає «пагорб тролів». Ельфи, гноми, тролі є персонажами норвезьких народних казок. Саме їх образи втілені у п'єсі. Усі вони живуть у горах. Їх король сидить на троні в печері, а навколо нього розважаються фантастичні істоти. Композитор створив яскраву картину стрімкого танцю казкових персонажів. В основі твору – одна тема. Її характер постійно змінюється від настороженого до схвильованого, збудженого. Спочатку тема звучить у найнижчому регістрі: насторожено і таємничо. Поступово посилюється гучність, прискорюється темп, який наприкінці п'єси стає стрімким. Здається, ніби казкові мешканці закружляли у стрімкому вихорі. Раптом усе переривається різкими акордами. Ще двічі мелодія прагне відновити свій нестримний біг, однак настійливі акорди, наче владні жести печерного повелителя, зупиняють дикий танок.

4. Прийоми розвитку музики. Завдання.

Прослухаємо цей твір знову і спробуємо розпізнати інтонації маршу, в якому повторюється одна і та сама мелодія, однак характер її змінюється завдяки використанню композитором різноманітних прийомів розвитку музики.

Прийоми розвитку музики:

- а) динамічний;
- б) жанровий;
- в) темповий;
- г) тембровий;
- ґ) інтонаційно-мелодичний.

5. Повторне слухання з плесканням у долоні. Е. Гріг «В печері гірського короля»

Осмісленому сприйняттю прийомів розвитку музики, використаних Едвардом Грігом, сприятиме супровід п'єси легким плесканням у долоні. Слухаймо і тихенько плескаймо.

Едвард Гріг. «В печері гірського короля».

П'єса Едварда Гріга «В печері гірського короля» є прикладом того, як композитор може використовувати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравого музичного образу.

6. Упізнай мелодію.

Зараз ми розглянемо твір іншого характеру. Послухайте мелодію, яка допоможе вам визначити його.

Українська народна пісня «Грицю, Грицю, до роботи».

У цій пісні за допомогою різноманітних прийомів розвитку музики створена жартівлива музична картинка, у якій висміюються дії ледачої людини. Сьогодні ми продовжимо розучування цього твору.

7. Продовження розучування української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи»

Повторення літературного тексту.

Караоке. Пісня «Грицю, Грицю, до роботи».

8. Завдання.

Тестове завдання 1

Виберіть один варіант відповіді.

Для створення яскравого музичного образу композитор може використовувати

- 1) Різноманітні прийоми розвитку музики.
- 2) Тільки динамічні прийоми розвитку музики.
- 3) Тільки виконавські прийоми розвитку музики.

Тестове завдання 2

Позначте правильні відповіді

У поданому переліку позначте твори Е. Гріга

- 1) «В печері гірського короля».
- 2) «Весільний день у Трольхаугені».
- 3) «Ранок».
- 4) «Щедрик».
- 5) «Грицю, Грицю, до роботи».

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді

Характер музики української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи»

- 1) Наспівний.
- 2) Жартівливий, грайливий.
- 3) Маршоподібний.

9. Підсумки уроку.

Сьогодні на прикладах декількох музичних творів ми переконалися, що композитор може використати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравих музичних образів, які дуже часто є досить повчальними.

Урок 22

Тема уроку. Сюжетний розвиток музики.

Мета уроку. На прикладі уривку з опери Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» ознайомити учнів з сюжетним розвитком музики. _____

Хід уроку

1. Вступ до теми

На попередніх уроках ми ознайомилися з різними прийомами розвитку музики. Пригадаємо, які це прийоми:

виконавський;
динамічний;
жанровий;
ладовий;
темповий;
тембровий;
інтонаційно-мелодичний.

Сьогодні ми познайомимося з сюжетним прийомом розвитку музики. А допоможе нам уривок з опери «Запорожець за Дунаєм» видатного українського композитора Семена Степановича Гулака-Артемовського.

2. С. Гулак-Артемовський.

На початку своєї творчої діяльності Семен Степанович Гулак-Артемовський був відомий як прекрасний співак. Саме через спів відбулося його знайомство з великим російським композитором Михайлом Івановичем Глінкою. Він був вражений співацьким талантом і в майбутньому докорінно змінив життя Гулака-Артемовського. Славу композитора Гулаку-Артемовському принесла опера «Запорожець за Дунаєм». Добре знаючи закони театральної сцени, він зміг створити цільний художньо довершений твір. Сюжет опери пов'язаний з історією. Події відбуваються на турецькій території, за Дніпром, де після зруйнування Запорізької Січі опинилася значна частина запорізьких козаків.

3. Слухання.

Одним із головних персонажів опери «Запорожець за Дунаєм» є Іван Карась та його дружина Одарка. На початку твору між ними відбувається розмова. При слуханні зверніть увагу, як розвивається музичний діалог. Діалог – це розмова між двома або кількома людьми. Прослідкуємо, який характер мають інтонації Карася та інтонації Одарки.

Дует Карася та Одарки з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм».

4. Аналіз прослуханого твору

Дует Карася та Одарки з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» є прикладом сюжетного розвитку музики, що йде від словесного тексту. Він має комедійний характер. Хоробрий козак Карась ніяковіє перед настирливою атакою своєї жінки, яка вкрай збуджена і сердита. Він не знає, що відповісти, і наспіх придумує причину своєї відсутності.

Музичний діалог розвивається таким чином: активні, вимогливі, гнівні інтонації Одарки переходять до сліз і голосінь, а інтонації Карася є невпевненими, запобігливими, простодушнотхитруватими. Він намагається виправдатися перед дружиною.

5. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, який є прикладом принципу сюжетного розвитку в музиці -

- 1) Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія».
- 2) М. Глінка. «Арагонська хота».
- 3) С. Гулак-Артемовський. Опера «Запорожець за Дунаєм» (дует Карася та Одарки)

Тестове завдання 2

Виберіть один варіант відповіді.

Композитор, який вплинув на кар'єру С. Гулака-Артемовського як професійного оперного співака

- 1) М. Глінка.
- 2) М. Лисенко.
- 3) М. Леонтович.

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді.

Характер дуету Карася та Одарки з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм»

1) урочисто-святковий.

2) комічний.

3) ліричний.

6. Підсумки уроку

На сьогоднішньому уроці до ланцюжка прийомів розвитку музики ми додали сюжетний розвиток, а його втілення побачили на прикладі уривку з опери Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм».

Урок 23

Тема уроку. Інтонаційно-мелодичний розвиток музики.

Мета уроку. Вивчити українську народну пісню «Ягілочка» в обробці Якова Степового, доторкнутися до творчості Фрідеріка Шопена.

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні на уроці ми продовжимо розмову про розвиток музики, розглянемо композиторську та народну музику.

2. Бесіда перед слуханням пісні «Ягілочка» в обробці Я. Степового

Варто розпочати з народної музики, бо вона має бути зрозумілою всьому народові, частиною якого ми і є. Веснянки – це пісні на честь приходу весни. У різних областях України їх називають по-різному: гаївки, ягілки, маївки тощо. Зміст веснянок пов'язаний із пробудженням природи, тому вони часто сповнені радості, нових надій і сподівань. Веснянки – переважно дівочі пісні. У багатьох із них головним персонажем є дівчина.

Прослухайте веснянку і поміркуйте:

- Який характер твору?

- Що допомагає передати його саме таким?

3. Слухання.

Українська народна пісня «Ягілочка» в обробці Я. Степового.

4. Аналіз прослуханого твору

Українська народна пісня «Ягілочка» в обробці Якова Степового – це легка, граціозна танкова пісня, якій притаманний виконавський розвиток твору. Щоб передати її характер, потрібно приділити увагу особливостям мелодійної лінії, правильному розспівуванню складів, дотриманню ритму.

5. Розучування. Українська народна пісня «Ягілочка» в обробці Я. Степового

Розучування літературного тексту пісні. Демонстрація мелодії пісні.

1. Ягіл, Ягілочка,
Ягілова дочка,
Устала ранесенько,
Вмилася білесенько.
2. Голівку причесала,
Стрічку зав'язала.
Ой візьмуся я в боки,
Покажу свої скоки.
3. Та піду до Дунаю,
Де дівоньки гуляють.
Там собі погуляю,
Як рибка по Дунаю.
4. Ягіл, Ягілочка,
Ягілова дочка,
Устала ранесенько,
Вмилася білесенько.

6. Творчість Ф. Шопена

Щоб поглибити знання принципів розвитку музики, ми звернемося до творчості вже відомого нам польського композитора Фрідеріка Шопена, який був також геніальним піаністом. На відміну від своїх попередників і сучасників, Шопен писав музику виключно для фортепіано. Він не залишив жодної опери чи симфонії, за винятком кількох камерних творів. Перлиною творчості Фрідеріка Шопена є його прелюдії.

7. Бесіда перед слуханням Прелюдії № 7 Ф. Шопена

Прелюдія – це вступ до твору або невеликий інструментальний музичний твір. У Шопена прелюдія – це фортепіанний твір невеликого розміру. Незважаючи на мініатюрність, прелюдії мають завершену думку. Ми прослухаємо дві вже знайомі нам прелюдії і визначимо принципи розвитку цих творів.

- Спробуйте почути інтонацію, з якої виростає твір.
- Визначте характер твору та рух мелодії до її вершини (кульмінацію)

8. Слухання.

Прелюдія № 7 Ф. Шопена

9. Аналіз прослуханого твору

Ця прелюдія лірична і поетична. У ній відчувається зміна пісенно-танцювальної інтонації в ритмі танцю «Мазурка». Але це не танець. Тому слід підкреслити інтонаційно-мелодичний принцип розвитку музики, що виростає з однієї інтонації.

10. Бесіда перед слуханням Прелюдії № 20 Ф. Шопена

Прослухайте наступну прелюдію Фрідеріка Шопена.

- Зверніть увагу, як інтонація, неначе сковуючи мелодію, пронизує весь твір.

- Визначте характер твору.

11. Слухання.

Прелюдія № 20 Ф. Шопена

12. Аналіз прослуханого твору

Ця прелюдія має урочисто-жалібний характер. Відчувається інтонація скорботної ходи.

13. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Твір, якому характерний інтонаційно-мелодичний принцип розвитку музики

1) С. Гулак-Артемовський. Опера і «Запорожець за Дунаєм» (дуєт Караса та Одарки).

2) Е. Гріг. П'єса «В печері гірського короля».

3) Ф. Шопен. Прелюдії № 7 і № 20.

Тестове завдання 2

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. Ф. Шопен – майстер ...

1) опер.

2) симфоній.

3) фортепіанних творів.

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

Прелюдія – це вступ до твору або невеликий інструментальний музичний твір.

Прелюдія – це п'єса танцювального характеру.

Прелюдія – це великий симфонічний твір.

14. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми вивчили українську народну пісню «Ягілочка» в обробці Якова Степового, а також доторкнулися до творчості Фрідеріка Шопена.

Урок 24

Тема уроку. Ладо-гармонійний розвиток музики.

Мета уроку. Дати учням поняття про ладо-гармонійний розвиток музики на прикладі творів Франца Шуберта та повторити українську народну пісню «Ягілочка». _____

Хід уроку

1. Вступ.

На календарі вже березень, тому сьогодні ми розпочнемо урок весняною.

2. Слухання.

Незабаром зазеленіє травичка, з'являться перші квіти, прилетять із далеких країв пташки, а дівчата вийдуть на галявину водити хороводи та співати веснянки.

Українська народна пісня «Ягілочка» в обробці Я. Степового.

3. Повторення української народної пісні «Ягілочка» в обробці Я. Степового.

Повторимо українську народну пісню «Ягілочка» (текст).

Потрібно приділити увагу особливостям мелодійної лінії, правильному розспівуванню складів, дотриманню ритму.

Виконання пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Ягілочка».

4. Гра до української народної пісні «Ягілочка».

Насправді «Ягілочка» - це пісня-гра. Під музику веснянки діти беруться за руки і ходять колом. Одна дівчинка (Ягілочка) ходить у колі і руками відтворює те, про що розповідається у пісні. На останніх словах пісні «вибери собі» нахиляється, немов над водою, а потім підводиться і вибирає нову Ягілочку – бере когось за руку з кола і гра продовжується.

Виконання пісні з рухами.

5. Бесіда перед слуханням музики Ф. Шуберта.

Щоб поглибити знання про принципи розвитку музики, ми звернемося до творчості видатного австрійського композитора Франца Шуберта. Він був доброю, життєрадісною та скромною людиною, і музику створював надзвичайно просту, світлу та щиру.

Прослухайте два його твори і поміркуйте, які почуття втілює композитор у музиці кожного з цих творів.

6. Слухання.

Франц Шуберт Вальс ля бемоль мажор.

7. Слухання.

Франц Шуберт «Алегрето» до мінор.

8. Аналіз прослуханої музики.

У вальсі Шуберта відображена зміна почуттів: легкий смуток передано затіненими барвами – мінор, а радісні настрої – світлими – мажор.

В «Алегрето» композитор яскраво передав діалог світла та тіні. Музична фраза у мінорі – питання, музична фраза у мажорі – відповідь. Музика розвивається: напруженість діалогу, ладова невизначеність, утвердження мінору в закінченні. В обох творах розвиток музики ладо-гармонійний.

9. Завдання.

Тестове завдання 1.

Позначте правильні відповіді

Твори, яким властивий ладо-гармонійний розвиток музики

1) Ф. Шопен. Прелюдія № 7.

2) Ф. Шуберт. «Алегрето».

3) Ф. Шуберт. Вальс.

4) Ф. Шопен. Прелюдія № 20.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Ф. Шуберт – австрійський композитор.
- 2) Ф. Шуберт – німецький композитор.
- 3) Ф. Шуберт – польський композитор.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді

Закінчіть речення. Українська народна пісня «Ягілочка» – це ...

- 1) колядка.
- 2) щедрівка.
- 3) веснянка.

10. Підсумки уроку.

Сьогодні ми дізналися про ладо-гармонійний розвиток музики на прикладі творів Франца Шуберта та повторили українську народну пісню «Ягілочка».

Урок 25

Тема уроку. Ой весна, весна, днем красна...

Мета уроку. Навчити учнів, як за давніми звичаями потрібно закликати весну, виконати українську народну пісню «Ягілочка» в обробці Якова Степового та прослухати хор «А вже весна» з опери «Зима і весна» Миколи Лисенка.

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми розглянемо прадавні обряди закликання весни.

З давніх давен наші предки сприймали прихід весни як боротьбу двох сил – холоду та тепла. Щоб допомогти весні подолати свою супротивницю, вони спалювали або топили в річці солом'яне опудало зими, носили зображення сонця, водили танки. Були і дитячі обряди. За давнім повір'ям вважалося, що весну з вирію приносять на своїх крилах пташки. Щоб прискорити їх приліт, діти співали пісень і носили по селу випечених із тіста жайворонків. Саме з 22 березня, свята 40 Святих, починалися ці веснянкові забави. Хлопці, побачивши диких гусей, кидали їм услід соломинки з побажаннями: «Гуси, гуси, нате вам на гніздечко і на здоров'ячко, а нам – на тепло». У цей день дівчата варили сорок вареників, пасічники починали виставляти вулики на двір. Хоч цей день і вважали провісником весни, але люди вірили, що ще можуть бути сорок приморозків. Говорять що на 40 Святих сорока має покласти у гніздо сорок паличок, а глухар – проспівати сорок пісень. Із різних куточків лунала музика – це дівчата водили хороводи та співали веснянки. Веснянки – це пісні на честь приходу весни. Їх співають майже завжди в русі - танцячи чи іграх. Рухи залежать від тексту пісні.

2. Виконання української народної пісні «Ягілочка» в обробці Я. Степового.

Караоке. Українська народна пісня «Ягілочка».

3. Бесіда перед слуханням. М. Лисенко. Хор «А вже весна» з опери «Зима і весна».

Мелодії українських народних веснянок композитори інколи використовують у своїх творах. Наприклад, Микола Віталійович Лисенко, український композитор, засновник української класичної музики, ввів до опери «Зима і весна» мелодію української веснянки «А вже весна». Прослухайте цю мелодію і подумайте:

- Які риси притаманні музиці?
- Який принцип розвитку використав композитор?

4. Слухання.

М. Лисенко. Хор «А вже весна» з опери «Зима і весна».

5. Аналіз прослуханого твору.

Цій яскравій, бадьорій музиці притаманний пісенно-танцювальний характер та принцип інтонаційного розвитку, який досягається за допомогою розвитку темпу, тембру, динамічних відтінків.

6. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Веснянки – це різдвяні пісні.
- 2) Веснянки – це купальські пісні.
- 3) Веснянки – це пісні на честь приходу весни.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження.

- 1) Веснянкам не притаманні різноманітні прийоми розвитку музики.
- 2) Веснянкам притаманні різноманітні прийоми розвитку музики.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Опера М. Лисенка, в якій використана мелодія української народної пісні «А вже весна» -

- 1) «Тарас Бульба».
- 2) «Коза-дереза».
- 3) «Зима та Весна».

7. Підсумки уроку.

Сьогодні ми дізналися, як потрібно закликати весну, виконали українську народну пісню «Ягілочка» в обробці Якова Степового та прослухали хор «А вже весна» з опери «Зима і весна» Миколи Лисенка.

Урок 26

Тема уроку. Розвиток музики (узагальнення теми).

Мета уроку. Узагальнити знання учнів з теми «Розвиток музики», пригадати прийоми розвитку музики. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми підсумуємо знання з теми «Розвиток музики».
Визначте назву та автора твору, прийоми розвитку музики.

2. Музична вікторина.

Завдання 1. Відповідь

Назва твору: Симфонічна казка «Петрик і Вовк». (Сцена Петрика і Пташки)

Автор: С. Прокоф'єв.

Прийоми розвитку музики: тембровий.

Завдання 2. Відповідь

Назва твору: «Чому ведмідь взимку спить».

Автори: О. Коваленков, Л. Кніппер.

Прийоми розвитку музики: виконавський, темповий, динамічний.

Завдання 3. Відповідь

Назва твору: «Ранок».

Автор: Е. Гріг.

Прийоми розвитку музики: тембровий, динамічний.

Завдання 4. Відповідь

Назва твору: «Верховино, світку ти наш».

Автор: український народ.

Прийоми розвитку музики: жанровий.

Завдання 5. Відповідь

Назва твору: «Гуцульська рапсодія».

Автор: Г. Майборода.

Прийоми розвитку музики: симфонічний, жанровий, динамічний, темповий, тембровий.

Завдання 6. Відповідь

Назва твору: «Навесні».

Автор: Е. Гріг.

Прийоми розвитку музики: динамічний, темповий.

Завдання 7. Відповідь

Назва твору: «Грицю, Грицю, до роботи».

Автор: український народ.

Прийоми розвитку музики: темповий, динамічний, виконавський.

Завдання 8. Відповідь

Назва твору: «В печері гірського короля».

Автор: Е. Гріг.

Прийоми розвитку музики: динамічний, жанровий, темповий, тембровий, інтонаційно-мелодичний.

Завдання 9. Відповідь

Назва твору: дует Карася та Одарки з опери «Запорожець за Дунаєм».

Автор: С. Гулак-Артемовський.

Прийоми розвитку музики: сюжетний.

Завдання 10. Відповідь

Назва твору: «Ягілочка».

Автор: український народ (обробка Я. Степового).

Прийоми розвитку музики: виконавський.

Завдання 11. Відповідь

Назва твору: Прелюдія № 7.

Автор: Ф. Шопен.

Приєм розвиту музики: інтонаційно-мелодичний.

Завдання 12. Відповідь

Назва твору: Вальс.

Автор: Ф. Шуберт.

Приєм розвиту музики: ладо-гармонійний.

3. Підсумки уроку.

Сьогодні ми провели музичну вікторину, узагальнили знання з теми «Розвиток музики», пригадали прийоми розвитку музики.

Урок 27

Тема уроку. Будова (форми) музики (вступний урок до теми).

Мета уроку. З'ясувати, що кожний музичний твір має свою будову. Сформувати в учнів розуміння поняття одночастинних музичних творів.

Хід уроку

1. Вступ. Поділ музики на фрази.

У музиці, як і в розмовній мові, є розділові знаки. Вони поділяють музику на фрази. Саме це складає структуру мелодії.

2. Аналіз будови музичних творів на фрази.

Проаналізуйте декілька творів і покажіть, як вони діляться на фрази.

Прослухаємо перший куплет пісні Аркадія Філіпенка «Веселий музикант». У ньому відчувається дві фрази:

Ось на скрипочці я граю:

ті – лі – лі, ті – лі – лі!

На лужку зайці у танці,

ті – лі – лі та ті – лі – лі!

Поміркуйте, скільки фраз міститься у першому куплеті української народної пісні «Галя по садочку ходила»?:

Галя по садочку ходила,

Хусточку біленьку згубила,

Ходить по садочку, блукає,

Хусточку біленьку шукає.

- У першому куплеті української народної пісні «Галя по садочку ходила» міститься чотири фрази.

Відчуття і розуміння розділових знаків у музиці є важливою умовою її осмисленого і вразного виконання. Мелодія складається з певної кількості фраз. Музичний твір може складатися з кількох частин залежно від зміни настроїв чи характерів.

3. Одночастинні твори

Ми вже знаємо, що існують пісні без приспівів. Вони побудовані на одному музичному матеріалі й не містять контрастних частин. Їх відносять до одночастинних. Пісні без приспівів відносять до одночастинних творів.

Одночастинною є українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ іде».

4. Демонстрація української народної пісні «Гей, там, на горі, Січ іде».

5. Виконання пісні.

Караоке. Українська народна пісня «Гей, там, на горі, Січ ще».

6. Демонстрація французької народної пісні «Пастух».

Прослідкуйте за будовою та змістом французької народної пісні.

Вигадайте назву твору.

7. Розучування французької народної пісні «Пастух».

Вивчимо літературний текст французької народної пісні «Пастух». Це допоможе виділити музичні фрази, розставити знаки дихання. У цій пісні вони збігатимуться з розділовими знаками в літературному тексті. Зверніть увагу на точний спів початкової інтонації, збереження наспівності в рухливому темпі.

8. Бесіда перед слуханням. Е. Гріг «Пісня Сольвейг» (перша частина).

Сьогодні ми продовжимо знайомство з творчістю норвезького композитора Едварда Гріга. Вашій увазі пропонується його «Пісня Сольвейг». Сольвейг – це дівчина, яка багато років, сумуючи, чекає свого коханого. Визначте будову першої частини цього твору.

9. Слухання. Е. Гріг «Пісня Сольвейг» (перша частина).

У прослуханій частині ми відчули один яскраво виражений настрій, тому вона має одночастинну форму.

10. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. Кількість частин у творі залежить від ...

- 1) динамічних відтінків.
- 2) зміни настроїв, характерів.
- 3) назви твору.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді

Закінчіть речення. Пісні без приспівів відносять до ...

- 1) двочастинних творів.
- 2) одночастинних творів.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Автор «Пісні Сольвейг»

- 1) Ф. Шопен.
- 2) Л. Бетховен.
- 3) Е. Гріг.

11. Підсумки уроку.

Ми з'ясували, що кожний музичний твір має свою будову. Музичні твори, що побудовані на одному музичному матеріалі та не містять контрастних частин, відносять до одночастинних.

Урок 28

Тема уроку. Двочастинна будова музики.

Мета уроку. Засвоєння учнями поняття двочастинної будови музичних творів. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми розглянемо двочастинну будову музики.

Ми вже знаємо, що кожен музичний твір має свою будову, а ті з них, що побудовані на одному музичному матеріалі та не містять контрастних частин, називаються одночастинними.

- Назвіть приклади одночастинних музичних творів.

2. Слухання французької народної пісні «Пастух».

3. Продовження розучування французької народної пісні «Пастух».

Повторення слів пісні.

Виконання пісні.

Караоке. Французька народна пісня «Пастух».

4. Слухання Французької народної пісні «Пастух» у виконанні каноном.

5. Аналіз прослуханого твору.

Одна і та сама мелодія прозвучала двічі, тільки друга вступала ніби із запізненням. Такий прийом виконання називається каноном.

Канон – це прийом багатоголосного виконання музики, в основі якого лежить точне повторення мелодії декількома голосами, кожен з яких вступає по черзі із запізненням.

У каноні можуть брати участь два і більше голосів.

6. Слухання. Е. Гріг «Пісня Сольвейг».

Зверніть увагу, чи прозвучить цей твір так само, як і на минулому уроці.

7. Аналіз прослуханого твору.

Ми прослухали «Пісню Сольвейг» норвезького композитора Едварда Гріга і відчули її двочастинну будову. Наслівна мелодія цього твору поступається місцем більш рухливій, світлішій танцювальній, плавний рух – гострому ритмові, мінор – мажорові. Усе це відтворює зміну настроїв Сольвейг а також перехід від сумних роздумів до світлих сподівань. Зміна частин у творі пов'язана зі зміною характеру музики, розвитком почуття та настрою.

8. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Канон - це одноголосний музичний твір.
- 2) Канон - це багатоголосний твір, в якому всі голоси вступають разом.
- 3) Канон - це точне повторення мелодії декількома голосами, кожен з яких вступає по черзі із запізненням.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Властивість двочастинних творів.

- 1) Мають два яскраво виражених характери, настрої.
- 2) Побудовані на одному музичному матеріалі, не містять контрастних частин.

Тестове завдання 3.

Позначте правильні відповіді.

У поданому переліку виберіть твори з двочастинною будовою

- 1) Українська народна пісня «Верховино, світку ти наш».
- 2) Е. Гріг. «Ранок».
- 3) Французька народна пісня «Пастух».
- 4) Українська народна пісня «Дівка Явдошка».

9. Підсумки уроку.

Якщо в музичних творах є два яскраво виражених характери, настрої, ми можемо говорити про його двочастинну будову. До таких творів відносять пісні, що складаються із контрастних заспіву і приспіву.

Урок 29

Тема уроку. Тричастинна будова музики.

Мета уроку. Засвоєння учнями поняття про тричастинну будову музики. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми продовжимо розмову про будову музичних творів. Музичні твори можуть бути одно- і двочастинними. Є ще тричастинна будова музики. Кількість частин залежить від кількості різних характерів у музиці.

Визначте зміст і характер музики, а також кількість частин у музичному творі.

2. Демонстрація української народної пісні «Соловеєчку, сватку, сватку».

3. Аналіз прослуханого твору.

У веселій, грайливій українській народній пісні «Соловеєчку, сватку, сватку» діти розповідають солов'ю про вирощування маку: як мак сіють, як він росте, як його рвуть і їдять. Ця пісня не має приспіву та змін характеру, тому віднесемо її до одночастинних.

4. Розучування української народної пісні «Соловеєчку, сватку, сватку».

Вивчення літературного тексту пісні. Ознайомлення з мелодією.

Соловеєчку, сватку, сватку,
 Чи бував же ти в нашім садку?
 Чи видав же ти, як мак сіють?
 Ось так, ось так, ось так сіють мак.
 Соловеєчку, сватку, сватку,
 Чи бував же ти в нашім садку?
 Чи видав же ти, як ріс мак?
 Ось так, ось так, ось так поріс мак.
 Соловеєчку, сватку, сватку,
 Чи бував же ти в нашім садку?
 Чи видав же ти, як рвуть мак?
 Ось так, ось так, ось так рвуть мак.
 Соловеєчку, сватку, сватку,
 Чи бував же ти в нашім садку?
 Чи видав же ти, як їдять мак?
 Ось так, ось так, ось так їдять мак.

5. Караоке. Виконання пісні «Соловеєчку, сватку, сватку» з рухами.

6. Бесіда перед слуханням. М. Лисенко «Експромт».

Продовжуючи тему будови музики, звернемося до творчості видатного українського композитора Миколи Віталійовича Лисенка, основоположника української національної музичної школи. Ми вже знаємо, що він є автором багатьох опер. Серед них «Тарас Бульба» та дитячі «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима та весна».

Сьогодні ми торкнемося інструментальної музики Миколи Лисенка. Він перший серед українських композиторів наділив її народнопісенними і танцювальними мотивами.

Прослухайте один із його інструментальних творів та визначте, для якого інструменту він написаний.

7. Слухання. М. Лисенко «Експромт» для мінор.

8. Аналіз прослуханого твору.

- Що композитор хотів передати музикою?
- Чи змінюються елементи музичної мови у прослуханому творі?
- Якщо так, то скільки разів?

9. Експромт. Тричастинна будова «Експромту» М. Лисенка.

Експромт - п'єса, створена композитором швидко, із запалом натхнення, без довгих підготовок та роздумів до написання.

Експромт Лисенка має чітко виражену тричастинну будову, адже зміна частин твору приводить до змін елементів музичної мови. Повторення першої частини утверджує головну думку твору.

10. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Будова української народної пісні «Соловеєчку, сватку, сватку»

1) Тричастинна.

2) Двочастинна.

3) Одночастинна.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

Експромт - це українська народна гуцульська пісня типу частівки.

Експромт - це вступ до музичного твору.

Експромт - це п'єса, створена і композитором швидко, із запалом натхнення, без довгих підготовок та роздумів до написання.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді

У наведеному переліку позначте твори М. Лисенка

1) «Пісня Сольвейг».

2) «Запорожець за Дунаєм».

3) «Соловеєчку, сватку, сватку».

4) «Зима та Весна».

5) «Пан Коцький».

6) «Коза-дереза».

7) «Експромт ля мінор».

8) «Тарас Бульба».

11. Підсумки уроку.

Якщо в музичних творах є два яскраво виражених характери, настрої, ми можемо говорити про його двочастинну будову. До такої групи відносять пісні, що складаються з контрастних заспіву та приспіву.

Урок 30

Тема уроку. Варіації.

Мета уроку. Познати нову форму будови музики – варіаціями. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні у нас не звичайний урок, а урок-подорож «Стежками весняного лісу». Ми побачили квіти, почули бджілочок та джмелика, погралися з зайчиком, поласували малиною з ведмедиком, перегукнулися із зозулею та вийшли на галявину, де цвіте білим цвітом кущ. Що це? Ми

бачимо куц калини. Восени на ньому з'являться червоні намиста ягід. Яке значення для нас, українців, має калина?

2. Легенда про калину.

Калина є одним із символів України. Вона росте не лише в лісі, а й майже біля кожної української хати. Калина полюбила українську землю, а люди України шанують її пишну вроду та цілющі властивості. Про неї склали багато легенд. Послухайте одну з них.

То було давним-давно. На село, у якому жила гарна дівчина, напали татари. Дівчина спробувала втекти, але зачепилася червоним намистом за дерево. І розсипалися намистинки по землі. У цю мить схопив її татарин. Багато минуло часу. Давно померла у неволі дівчина, а на тому місці, де розсипалося намисто, виріс куц калини.

3. Виконання української народної пісні «Ой є в лісі калина»

Про калину склали багато пісень.

- Пригадайте, які пісні про калину ви знаєте.

- Прослухайте мелодію:

Напевно, всі здогадалися, яку пісню ми виконаємо.

4. Караоке. Українська народна пісня «Ой є в лісі калина»

5. Українська народна пісня «Ой є в лісі калина». Обжинки

Зміст твору пов'язаний зі святом обжників. В Україні його святкують наприкінці літа. Останній сніп, який залишали господарі на полі, прикрашали яскравими стрічками і гронами калини. Її збирали і дорослі, і діти. Це свято славить землю, яка давала все необхідне для життя людей.

6. Бесіда перед слуханням.

Народна пісня «Ой є в лісі калина» надихнула українського композитора Юрія Щуровського на написання свого твору. Послухайте цей твір. Чи почуєте ви знайому мелодію?

7. Слухання.

Варіації на тему української народної пісні «Ой є в лісі калина» Ю. Щуровського

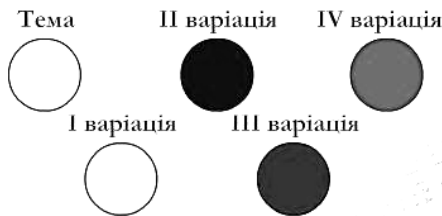
8. Аналіз прослуханого твору

Вже знайома нам мелодія української народної пісні «Ой є в лісі калина» прозвучала кілька разів і постійно змінювалася. Таку форму музики називають варіаційною або варіаціями. Вона складається з кількох частин: теми та варіацій. Іноді головна мелодія залишається незмінною, а варіюється лише супровід.

9. Визначення форми варіацій. Графічне зображення форми варіацій

Варіації – це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій).

Форму варіацій можна графічно представити у такому вигляді:

10. Створення власних варіацій на тему української народної пісні «Ой є в лісі калина»

Спробуйте створити власні варіації на тему української народної пісні «Ой є в лісі калина». Наприклад:

Тема – 1-й куплет – одноголосно.

I варіація – II-й куплет – канон.

II варіація – III-й куплет - з підголосками.

III варіація – IV-й куплет – з рухами.

11. Варіації в житті.

Варіації ми можемо відшукати і в житті. Наприклад, букет різнокольорових однотипних квітів, набір різнобарвних кульок.

12. Завдання.

Тестове завдання 1

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження.

- 1) Варіації - це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій).
- 2) Варіації - це тричастинна форма будови музики.
- 3) Варіації - це форма музики, яка складається з декількох варіацій.

Тестове завдання 2

Виберіть один варіант відповіді.

Українська народна пісня, на тему якої Ю. Щуровський написав варіації

- 1) «А вже весна».
- 2) «Вийшли в поле косарі».
- 3) «Ой єсть в лісі калина».

13. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з новою формою будови музики – варіаціями.

Урок 31

Тема уроку. Рондо.

Мета уроку. Познайомити учнів з новою будовою музики – рондо. Його особливості показати на прикладі романсу «Спляча княжна» Олександра Бородіна. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже переконалися, що в музиці, як і в розмовній мові, є розділові знаки, що всі музичні твори мають будову. Фраза, мелодія, частина – ось основні сходинки, на які можна розділити будь-який музичний твір. Крім того, ми вже можемо навести приклади одно-, дво-, три частинних та варіаційних будов. То невже нам не до снаги побудувати мелодію самостійно, або хоча б із використанням вивчених раніше творів?

Сьогодні ми познайомимося з новою формою музики – рондо.

2. Повторення послівок «Ми - третьокласники», «Дівчатка ми», «Ми хлопчики».

- Як ви гадаєте, яка з цих послівок головна?

3. Створення нової будови музики.

4. Графічне зображення нової форми.

Рондо - це музична форма, яка складається з кількаразового чергування головної теми (рефрену) з побічними, де початком і кінцем завжди є саме головна тема. Назвемо власний твір «Класне рондо».

5. Бесіда перед слуханням. О. Бородін. Романс «Спляча княжна».

Щоб поглибити знання про рондо, ми познайомимося з романсом видатного російського композитора Олександра Бородіна «Спляча княжна». Цікаво, що більшу частину свого життя композитор присвятив роботі вченого-хіміка, а музика була його захопленням.

Романс – це п'єса для голосу з інструментальним супроводом.

6. Слухання. Романс «Спляча княжна» О. Бородіна.

7. Аналіз прослуханого твору.

Романс Олександра Бородіна «Спляча княжна» написаний у формі рондо, адже через певний проміжок часу повторюється головна тема.

8. Завдання

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Закінчіть речення. Рондо - це ...

- 1) Музична форма, яка складається з трьох контрастних частин.
- 2) Музична форма, яка складається з кількох чергувань головної теми (рефрену) з побічними, де початком і кінцем завжди є саме головна тема.
- 3) Музична форма, яка складається з куплетів і приспіву.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження.

- 1) Романс – це п'єса для голосу з фортепіано.
- 2) Романс – це п'єса для фортепіано.
- 3) Романс – це п'єса для голосу з інструментальним супроводом.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді.

Автор романсу «Спляча княжна»

- 1) О. Бородін.
- 2) М. Лисенко.
- 3) Е. Гріг.

9. Підсумки уроку.

Сьогодні ми познайомилися з новою будовою музики – рондо. Його особливості побачили у романсі «Спляча княжна» Олександра Бородіна.

Урок 32

Тема уроку. Рондо. Варіації.

Мета уроку. Пояснити учням принципову відмінність між двома формами: рондо і варіаціями. У рондо контрастне зіставлення головної мелодії, що не змінюється, і кількох різних епізодів. У варіаціях – поступова зміна, варіювання однієї теми, мелодії. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Ми вже знаємо, що будь-який музичний твір має свою будову. Вона залежить від змісту твору. Є одно-, дво- та тричастинні твори, а також ті, що написані у формі рондо та варіацій.

А в чому полягає відмінність між рондо та варіаціями?

2. Демонстрація. Українська народна пісня «Ой на горі жито».

Зрозуміти, у чому полягає відмінність між рондо та варіаціями, нам допоможе українська народна пісня «Ой на горі жито».

Прослухайте цей твір, визначте його характер і будову.

3. Аналіз прослуханого твору.

«Ой на горі жито» - дитяча ігрова пісня, яка є одночастинною, оскільки побудована на одному музичному матеріалі і не містить контрастних частин. Вона весела, грайлива та рухлива. Розумимо її за нотним записом та літературним текстом.

4. Розучування. Українська народна пісня «Ой на горі жито».

Рухливо

1. Ой, на го- рі жи- то... Си- дить зай- чик,
Він ніж- ка- ми че- бе- ря- є

Приспів

Ко- ли б та- кі ніж- ки ма- ла, то я б ни- ми че- бе- ря- ла.
Як той зай- чик, як той зай- чик.

1. Ой, на горі жито...

Сидить зайчик,

Він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала,

То я б ними чеберяла,

Як той зайчик,

Як той зайчик.

2. Ой, на горі просо...

Сидить зайчик,

Він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала,

То я б ними чеберяла,

Як той зайчик,

Як той зайчик.

3. Ой, на горі гречка...

Сидить зайчик,

Він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала,

То я б ними чеберяла,

Як той зайчик,

Як той зайчик.

5. Караоке. Українська народна пісня «Ой на горі жито».

6. Слухання.

Прослухайте наступний музичний твір. Чи знайомі вам його інтонації? Зверніть увагу на його будову.

(М. Ризоль. Варіації на тему української народної пісні «Ой на горі жито»).

7. Аналіз прослуханого твору. Варіації.

Твір, який ми прослухали, дуже схожий на пісню «Ой на горі жито». Дійсно, ми почули мелодію знайомої нам української народної пісні, яка весь час змінювалася. Цей твір написаний у формі варіацій. Варіації – це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій).

8. Творчість В. А. Моцарта.

В історії музики час від часу, ніби яскраві зірки на небосхилі, з'являлися незвичайні музиканти. Ще зовсім маленькими дітьми вони давали сольні концерти і вражали слухачів силою свого музичного таланту. Маленьких музикантів називали диво-дітьми (з німецької – вундеркінд). Таким вундеркіндом був і Моцарт. Разом зі своєю старшою сестрою він об'їздив з концертами всю Європу. Сучасники називали Моцарта Богом музики. Та, на жаль, прожив він дуже мало, але як фантастично багато цей геній встиг створити за 36 років! Його творчу спадщину становлять понад 600 творів, а музику знає і слухає весь світ.

9. Слухання.

(В.А.Моцарт. «Рондо в турецькому стилі»)

10. Аналіз прослуханого твору. Рондо.

Прослуханий твір написаний у формі рондо. Рондо – це музична форма, яка складається з кількохразового чергування головної теми (рефрену) з побічними, де початком і кінцем завжди є саме головна тема.

11. Завдання.

Тестове завдання 1.

Виберіть один варіант відповіді.

Складові частини форми варіацій

- 1) Тема та варіації.
- 2) Рефрен та епізоди.

Тестове завдання 2.

Виберіть один варіант відповіді.

Позначте правильне твердження

- 1) Рондо - це музична форма, яка складається з кількохразового чергування головної теми (рефрену) з побічними, де початком і кінцем завжди є саме головна тема.
- 2) Рондо - це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій).
- 3) Рондо - це музична форма, яка складається з двох контрастних частин.

Тестове завдання 3.

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) В. А. Моцарт – польський композитор.
- 2) В. А. Моцарт – німецький композитор.
- 3) В. А. Моцарт – австрійський композитор.

12. Підсумки уроку.

Сьогодні ми звернули на принципову відмінність між двома формами: рондо і варіація-ми. У рондо контрастне зіставлення головної мелодії, що не змінюється, і кількох різних епізодів. У варіаціях – поступова зміна, варіювання однієї теми, мелодії.

Урок 33

Тема уроку. Три основні групи побудови.

Мета уроку. Перевірити знання та вміння учнів визначати будову музичних творів, прослухати «Танець Анітри» Едварда Гріга. Об'єднати музичні твори в групи залежно від способу вираження думки.

Хід уроку

1. Вступ. Основні форми музики.

На минулих уроках ми познайомилися з основними формами побудови музики. Назвіть їх.

Основні форми музики: одночастинні, двочастинну, тричастинні, рондо, варіації.

2. Слухання. «Танець Анітри» Е. Гріга

Перевірте свої знання та вміння визначати будову музичних творів. Послухаємо твір відомого нам норвезького композитора Едварда Гріга «Танець Анітри».

- Визначте характер музики і будову твору.

Едвард Гріг. «Танець Анітри».

3. Аналіз прослуханого твору

«Танець Анітри» Едварда Гріга витончений, вигадливий і привабливий. Його виконують тільки струнні інструменти з додаванням дзвінких срібних ударів трикутника. Цей твір написаний у великій тричастинній формі. Але через те що головна мелодія повторюється декілька разів, його можна помилково сприйняти за велике рондо.

4. Три основні групи побудови музичних творів.

Пригадаємо основні форми музики і спробуємо об'єднати їх у групи залежно від способу вираження думки.

До першої групи віднесемо музику, що виражає один характер, один настрій - одночасинну форму.

До другої групи віднесемо музику, що виражає поступовий, послідовний розвиток, зміну одного характеру, настрою – варіації.

До третьої групи віднесемо музику, у якій контрастно зіставляються два різні настрої, характери, двочастинні і тричастинні форми. До цієї ж групи віднесемо музику, у якій контрастно зіставляються три і більше настроїв.

Отже, найважливішими принципами побудови музики є контраст і повторення.

5. Завдання.

Тестове завдання 1

Виберіть один варіант відповіді

Автор п'єси «Танець Анітри»

1) В. Моцарт.

2) Е. Гріг.

3) М. Різоль.

Тестове завдання 2

Позначте правильні відповіді

У наведеному переліку позначте твори з тричастинною будовою музики

1) М. Лисенко. «Експромт».

- 2) В. А. Моцарт. «Рондо в турецькому стилі».
- 3) Е. Гріг. «Танець Анітри».
- 4) Е. Гріг. «Пісня Сольвейг».

6. Підсумки уроку

Сьогодні ми перевірили свої знання та вміння визначати будову музичних творів, прослухали «Танець Анітри» Едварда Гріга. Також ми об'єднали музичні твори в групи залежно від способу вираження думки.

Урок 34

Тема уроку. Будова (форми) музики (узагальнення теми).

Мета уроку. Узагальнити знання учнів з теми «Будова (форми) музики». _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні ми узагальнимо знання, отримані при вивченні теми «Будова (форми) музики».

2. Музична вікторина.

Визначте назву, автора та форму твору.

Завдання 1. Відповідь

Назва твору: Варіації на тему «Ой є в лісі калина».

Автор: Ю. Щуровський.

Форма твору: варіації.

Завдання 2. Відповідь

Назва твору: «Експромт».

Автор: М. Лисенко.

Форма твору: тричастинна.

Завдання 3. Відповідь

Назва твору: «Рондо в турецькому стилі».

Автор: В. Моцарт.

Форма твору: рондо.

Завдання 4. Відповідь

Назва твору: «Пастух».

Автор: французький народ.

Форма твору: одночастинна.

Завдання 5. Відповідь

Назва твору: «Пісня Сольвейг».

Автор: Е. Гріг.

Форма твору: двочастинна

Завдання 6. Відповідь

Назва твору: «Ой єсть в лісі калина».

Автор: український народ.

Форма твору: одночастинна.

Завдання 7. Відповідь

Назва твору: «Танець Анітри».

Автор: Е. Гріг.

Форма твору: тричастинна.

Завдання 8. Відповідь

Назва твору: «Соловєєчку, сватку, сватку».

Автор: український народ.

Форма твору: одностинна.

Завдання 9. Відповідь

Назва твору: романс «Спляча княжна».

Автор: О. Бородин.

Форма твору: рондо.

Завдання 10. Відповідь

Назва твору: варіації на тему французької народної пісні «Пастух».

Автор: В. Моцарт.

Форма твору: варіації.

3. Підсумки уроку

Сьогодні ми узагальнили знання з теми «Будова (форми) музики» і провели дуже цікаву музичну вікторину.

Урок 35

Тема уроку. Стежками музичного мистецтва.

Мета уроку. Підсумувати знання учнів з музики, отримані протягом навчання у 3 класі. _

Хід уроку

1. Вступ.

Музика починається з найпростішого – пісні, танцю та маршу. Розвиваючись у музичних творах, вони переростають у пісенність, танцювальність, маршовість і стають найважливішими ознаками музики, роблять її близькою та зрозумілою всім людям.

А ще музика – це мистецтво, що постійно розвивається. Не існує музики без розвитку. Музика передає почуття, думки та настрої людини за допомогою динамічних, інтонаційних, тематичних змін, а також засобів музичної виразності: ладу, темпу, тембру, виконавської майстерності розкриває художній образ музичного твору. Кожний твір має свою будову.

А зараз перевіримо свої знання, відповідаючи на тестові запитання.

2. Перевірка знань учнів.

Тестове завдання 1

Виберіть один варіант відповіді

Особливі якості музики, пов'язані з піснею, танцем, маршем

1) Варіативність

2) Стриманість, легкість музики

3) Пісенність, танцювальність, маршовість

Тестове завдання 2

Виберіть один варіант відповіді

Позначте перелік творів, автором яких є Е. Гріг

- 1) «Ранок», «Весільний день у Трольхаугені», «Танець Анітри», «Дощик».
- 2) «Ранок», «Весільний день у Трольхаугені», «Танець Анітри», «В печері гірського короля», «Пісня Сольвейг».
- 3) «Політ джмеля», «Ранок», «Весільний день у Трольхаугені», «Танець Анітри».

Тестове завдання 3

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Симфонія - це твір для фортепіано
- 2) Симфонія - це епічний твір дня голосу в супроводі бандури
- 3) Симфонія - це великий музичний твір дня симфонічного оркестру

Тестове завдання 4

Виберіть один варіант відповіді

Інструменти, звучання яких надає національній своєрідності «Арагонській хоті» М. Глінки

- 1) Скрипки
- 2) Кастаньєти
- 3) Труби

Тестове завдання 5

Виберіть один варіант відповіді

Композитор, який зберіг для нас мелодію «Запорізького маршу»

- 1) Є. Адамцевич
- 2) М. Леонтович
- 3) М. Лисенко

Тестове завдання 6

Виберіть один варіант відповіді

Композитор, який сказав про одну з тем свого твору: «Так доля стукає у двері»

- 1) П. Чайковський
- 2) Ж. Бізе
- 3) Л. Бетховен

Тестове завдання 7

Виберіть один варіант відповіді

Закінчіть речення. Інтонація характерна для ...

- 1) Розмовної мови
- 2) Розмовної та музичної мов
- 3) Музичної мови

Тестове завдання 8

Виберіть один варіант відповіді

Автор обробок українських народних пісень «Дударик» і «Щедрик»

- 1) М. Лисенко
- 2) М. Леонтович
- 3) Л. Бетховен

Тестове завдання 9

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Інтонація - це музичний твір для виконання голосом
- 2) Інтонація - це жанр музичного твору

3) Інтонація - це один із найважливіших засобів виразності в літературних і музичних творах

Тестове завдання 10

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Колядки - це старовинні українські обрядові новорічні пісні, які виконують увечері 13 січня, напередодні свята Нового року
- 2) Колядки - це старовинні обрядові різдвяні пісні, в яких розповідається про народження Ісуса Христа
- 3) Колядки - це старовинні українські обрядові пісні, які виконують на свято Водохреща

Тестове завдання 11

Виберіть один варіант відповіді

Інструмент, на якому грав Лукаш в опері В. Кирейка «Лісова пісня»

- 1) Бандура
- 2) Сопілка
- 3) Баян

Тестове завдання 12

Виберіть один варіант відповіді

Автор симфонічної казки «Петрик та Вовк»

- 1) С. Прокоф'єв
- 2) Д. Шостакович
- 3) П. Чайковський

Тестове завдання 13

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Розвиток музики існує завжди, і навіть коли вона зображує спокій і нерухомість
- 2) Розвиток музики існує тільки в рухливій музиці
- 3) Пісні «Чому ведмідь взимку спить» характерний тембровий розвиток

Тестове завдання 14

Виберіть один варіант відповіді

Українська народна пісня, мелодію якої Г. Майборода ввів у «Гуцульську рапсодію»

- 1) «Верховино, світку ти наш»
- 2) «Вийшли в поле косарі»
- 3) «Дівка Явдошка»

Тестове завдання 15

Виберіть один варіант відповіді

Прийоми розвитку музики, які може використовувати композитор для створення яскравого музичного образу

- 1) Тільки виконавські прийоми
- 2) Тільки динамічні прийоми
- 3) Різноманітні прийоми

Тестове завдання 16

Виберіть один варіант відповіді

Характер української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи»

- 1) Жартівливий, грайливий
- 2) Гнівний

3) Мрійливий, спокійний

Тестове завдання 17

Виберіть один варіант відповіді

Закінчіть речення. Кількість частин у музичному творі залежить від ...

- 1) Назви твору
- 2) Динамічних відтінків
- 3) Зміни настроїв, характерів

Тестове завдання 18

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Канон - це одноголосний музичний твір
- 2) Канон - це багатоголосний твір, в якому всі голоси вступають разом
- 3) Канон - це точне повторення і мелодії декількома голосами, кожен з яких вступає по черзі із запізненням

Тестове завдання 19

Виберіть один варіант відповіді

Позначте перелік творів, автором яких є М. Лисенко

- 1) «Експромт», «Солов'ячка», «Сватку», «Пісня Сольвент»
- 2) «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима та Весна», «Тарас Бульба», «Експромт ля мінор»
- 3) «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима та Весна», «Запорожець за Дунаєм»

Тестове завдання 20

Виберіть один варіант відповіді

Позначте правильне твердження

- 1) Варіації - це форма музики, яка складається з декількох варіацій
- 2) Варіації - це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій)
- 3) Варіації - це тричастинна форма будови музики

Тестове завдання 21

Виберіть один варіант відповіді

Найважливіший принцип побудови музики

- 1) Незмінність мелодії
- 2) Зміна регістру
- 3) Повторення і контраст
- 4) Зміна інструменту

3. Підсумки уроку

Сьогодні ми підсумували знання з музики, отримані протягом навчання у 3 класі.

Поурочні плани

Музичне мистецтво. 4 клас

Урок 1

Тема уроку. Музика мого народу (вступний урок до теми)

Мета уроку. Засвоєння учнями поняття про умовний поділ української музики на народну, професійну та професійну в народному дусі, знань про музику як частину людського життя; мову звуків; правила співу.

Хід уроку

1. Вступ

Літо, канікули, ліс, море, річка ... Приємні зустрічі, спогади... Як їх багато! І скрізь, де б ви не відпочивали, що б не робили, вашою постійною супутницею була музика. Музика народжується під час праці й відпочинку, у хвилини радості і смутку. Особливо це стосується пісні.

(Звучить укр. нар п. «Чом, чом, земле моя», на її фоні – читається вірш (або будь-яка інша спокійна))

З народного напившись джерела,
Як із Дніпра бере веселка воду,
О рідна пісне, знову ти прийшла
До матері й до батька – до народу.
О пісне! Від народу кров і плоть
Ти узяла, щоб лиш йому служити,
Тебе ніхто не може побороть,
Бо вільний дух твій – правдою повитий.

Чудовий вірш Максима Рильського! Пісні ... Вони живуть поруч із людиною багато тисячоліть. У них – минуле й сьогодення народу, його краса і велич.

2. Легенда про пісню

«Покажіть мені народ, у якого би було більше пісень», - сказав Микола Гоголь про український народ та українську пісню. Послухайте легенду.

Якось Господь Бог вирішив наділити дітей світу талантами. Французи обрали елегантність і красу, угорці – любов до господарювання, німці – дисципліну і порядок, діти Польщі одержали здатність до торгівлі, італійці дістали хист до музики...

Обдарувавши усіх, підвівся Господь Бог зі святого трону і раптом побачив у куточку дівчину. Вона була боса, одягнута у вишиванку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянів віночок із червоної калини.

- Хто ти? Чого плачеш? – запитав Господь.

- Я – Україна, я плачу, бо стогне моя земля від пролитої крові і пожеж. Сини мої на чужині, на чужій роботі, вороги знущуються з народу, у своїй хаті немає правди й волі.

- Чого ж ти не підійшла до мене раніше? Я вже всі таланти роздав. Як же зарадити твоєму горю?

Дівчина хотіла вже йти, та Господь Бог підняв правицю і зупинив її.

- Є в мене неоціненний дар, який уславить тебе на цілий світ. Це – пісня.

Узяла дівчина-Україна подарунок і міцно притиснула його до серця. Поклонилася низенько Всевишньому і з ясним обличчям та вірою понесла пісню в народ.

Живе пісня – живе Україна.

3. Відомості про створення пісні «Ще не вмерла Україна».

Кожна українська пісня має свою історію (створення, виконання...). Доля багатьох пісень схожа на долю нашого народу. Коли він оживав, воскресав – оживали, воскресали і його пісні. Коли його гнітили неволя і духовне рабство, – народна душа наче ховалася, замирала, хоч ніколи не вмирала. Багато патріотичних пісень продовжували існувати нелегально, вселяючи в серця віру в краще майбутнє. Їх суворо забороняли, але вбити не змогли. Це стосується і пісні «Ще не вмерла Україна».

У 1862 році Павло Чубинський склав вірш «Ще не вмерла Україна», який одразу впав в око царським властям. Через рік Чубинський потрапив до заслання за свою незмірну любов до України, а заборонений вірш довгий час потайки читали і співали на різні мелодії.

Український композитор Михайло Вербицький склав свою мелодію до цього вірша. Саме його варіант мелодії найбільше закарбувався у пам'яті слухачів.

У 1990 р. пісня «Ще не вмерла Україна» вперше офіційно прозвучала в Києві у виконанні чоловічого хору з Польщі «Журавлі» під керівництвом Романа Реваковича. Послухайте її.

4. Слухання. Пісня «Ще не вмерла Україна»

Пісня «Ще не вмерла Україна». Сп. П.Чубинського, муз. М.Вербицького

5. Розповідь про Гімн України

У 2003 р. перший куплет та приспів пісні «Ще не вмерла Україна» затвердили як Державний Гімн України. Чому?

Напевне, тому що історія пісні, її зміст і характер музики відповідають устремлінням українського народу.

Державний Гімн – це офіційний національний символ держави, так само як Державний Герб і Прапор.

Державним Гімном починається кожен ранок країни. Його виконують на урочистостях, офіційних прийомах, а також на честь держави, яку представляють спортсмени – переможці.

На знак любові й поваги до своєї батьківщини Державний Гімн слухають стоячи, а військові при цьому віддають честь.

6. Слухання. Державний Гімн України

(Звучить Державний Гімн України)

7. Бесіда про професійну, народну музику та професійну в народному дусі

Пісня «Ще не вмерла Україна» пов'язана з іменами певних авторів, тому її віднесемо до групи професійних.

Пісні, автори яких нам відомі, називають професійними.

Є пісні, які складали талановиті люди з народу. Вони передавалася з уст в уста, від сім'ї до сім'ї, від села до села, від покоління до покоління. Їх називають народними.

Пісні, створені народом, називають народними.

На відміну від народних пісень, автори яких відомі лише у виняткових випадках, професійні пісні писали і пишуть композитори і поети.

Досить часто професійні пісні за своїм характером і змістом схожі на народні, тому їх називають професійними піснями, написаними в народному дусі, народному характері.

Послухайте декілька українських пісень і визначте, народні вони, професійні чи професійні в народному дусі.

8. Слухання. Визначення пісні

Укр. нар. п. «Ой гиля, гиля, гусоньки, на став»

Прозвучала українська народна пісня «Ой гиля, гиля, гусоньки, на став».

Отже, пісня ця народна.

9. Слухання. Визначення пісні

Пісня «Балада про мальви» В. Івасюка.

Прозвучала пісня «Балада про мальви» на слова Б. Гури і музику В. Івасюка.

Отже, ця пісня є професійною.

10. Слухання. Визначення пісні

Пісня «Зоре моя вечірняя»

Ми прослухали пісню «Зоре моя вечірняя». Її можна віднести до професійних у народному дусі.

Професійну музику іноді важко відрізнити від народної тоді, коли вона написана в народному дусі, адже народні мелодії зберігаються в пам'яті композитора і своєрідно виявляються в його власних мелодіях.

11. Розповідь про пісню «Зоре моя вечірняя»

Пісня «Зоре моя вечірняя» написана видатним українським композитором Яковом Степовим на слова Тараса Григоровича Шевченка.

Поет, перебуваючи на засланні «в степу безкраїм за Уралом» написав поему «Княжна», уривок з якої став основою пісні «Зоре моя вечірняя». Мелодія пісні близька до народної, відзначається простотою і щедрістю. У творі оспівується, хоч і з сумом, краса української природи.

До цього уривку з поеми «Княжна» зверталися декілька композиторів. Микола Лисенко написав свою мелодію. Вона дуже близька за характером до мелодії Якова Степового, яку ми зараз прослухаємо.

12. Розучування. Пісня «Зоре моя вечірняя»

Зоре моя вечірняя,
Зійди над горою.
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
А над самою водою
Вербка похилилась.

13. Підсумки уроку

Ось і підійшов до завершення перший урок музики в четвертому класі.

Сьогодні ми дізналися, що українську музику можна умовно поділити на народну, професійну та професійну в народному дусі.

Урок 2

Тема уроку. Троїсті музики

Мета уроку. Ознайомити учнів з найпоширенішим типом українського народного інструментального ансамблю – троїстими музиками.

Хід уроку

1. Вступ

Музика – це особливий вид мистецтва. Вона тісно пов'язана з життям народу! І пісня в ній посідає важливе місце.

Пісня народжується під час праці й відпочинку, у хвилини радості і журби в серці народу. Вона вічна і завжди сучасна. Вона допомагає жити, вселяє віру в краще життя. Пісня – справжній скарб українського народу.

2. Продовження розучування пісні «Зоре моя вечірняя»

Пригадаймо одну з українських пісень, яку ми віднесли до професійних у народному дусі. Вона написана українським композитором Яковом Степовим на слова Т. Шевченка, але мелодія пісні близька до народної, відзначається простотою, щедрістю і ліризмом. У поєднанні з поетичним текстом вона відтворює картину природи тихої вечірньої пори.

Співайте пісню неголосно, плавно пов'яуйте звуки між собою.

Караоке. Пісня «Зоре моя вечірняя».

фонограма пісні «Зоре моя вечірняя» Муз. Я.Степового, сл. Т.Шевченка

Зоре моя вечірняя,
Зійди над горою.
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
А над самою водою
Вербка похилилась

3. Завдання. Підбір репродукцій до пісні «Зоре моя вечірняя»

Погляньте на репродукції картин Тараса Шевченка і поміркуйте, які з них за сюжетом та настроєм більше підходять пісні «Зоре моя вечірняя» та доповнюють її образи.

Обґрунтуйте свій вибір.

4. Розповідь про троїстих музик

Народні пісні й награвання — улюблений вид музичної творчості українського народу.

У давнину виконавцями народних пісень і танцювальних мелодій були прості люди, які не тільки співали, але й виконували різні мелодії на музичних інструментах.

Це були невеликі групи музикантів у складі трьох виконавців – скрипаля, цимбаліста і бубняра. Такі групи музикантів називали троїстими музиками.

5. Легенда про троїстих музик

Гуцули склали легенду про троїстих музик.

(На фоні звучання троїстих музик звучить легенда)

Три легені – скрипаль, цимбаліст і сопілкар – закохалися в одну дівчину. Вибираючи собі нареченого, красуня запропонувала їм прилюдно змагатися у грі: чиє виконання визнають найліпшим – за того вийде заміж.

Кожен із парубків грав на своєму інструменті найулюбленішу мелодію. Та виконання було таким майстерним, що жоден не одержав переваги. Тоді дівчина звеліла їм грати одну й ту саму пісню, але й цього разу надзвичайно важко було виявити найкращого...

Залишилися останні: грати легеням разом. Та від сумісної гри народилася нечувана досі чарівна музика і народ вирішив – не слід розлучати легенів. А музику ту назвали троїстою.

6. Відомості про сучасний склад троїстих музик

У наш час, залишивши за собою традиційну назву, українські інструментальні ансамблі значно розширили свій склад. Струнні інструменти представлені скрипкою, басолею або контрабасом, цимбалами, інколи – бандурою.

Духові інструменти представлені флейтою, кларнетом, сопілкою, зрідка – трубою.

Клавішні інструменти в українських ансамблях представлені баяном.

Ударні інструменти – барабаном разом із мідними тарілками чи барабаном із бубном.

Усі вони зустрічаються в народних ансамблях у різноманітніших поєднаннях. Проте є інструменти, без яких укомплектування неможливе – це скрипка і цимбали.

Зверніть увагу на своєрідне звучання троїстої музики та спробуйте визначити, які інструменти її виконують.

7. Слухання. Музика у виконанні троїстих музик

(Звучать троїсті музики)

8. Підсумки уроку

Отже, сьогодні ми познайомилися з найпоширенішим типом українського народного інструментального ансамблю – троїстими музиками.

Урок 3

Тема уроку. Жниваські пісні.

Мета уроку. Познайомити учнів з одним із жанрів української народної пісенної творчості – жниваськими піснями. _____

Хід уроку

1. Вступ

Ми продовжимо розглядати взаємозв'язок музики з життям народу.

Поділ музики на професійну та народну. Слухання, завдання

Українську музику можна умовно поділити на професійну та народну. Яку ми вивчатимемо сьогодні?

Послухайте дві пісні та визначте приналежність кожної з них до народної чи професійної (авторської). Що об'єднує їх, чим вони різняться?

2. Слухання.

Пісня «Поле моє, поле» В. Філіпенка

Укр. нар. пісня «У неділю раненько»

Перша прослухана пісня «Поле моє, поле» на музику Віталія Філіпенка – професійна, а другий твір – «У неділю раненько» – народна пісня.

3. Розповідь про жниварські обряди, жниварські пісні

(Звучить укр. нар. п. «Вийшли в поле косарі» - на її фоні читається текст)

Однією з головних подій літньо-осіннього циклу є і були жнива, адже саме вони є підсумком важкої річної праці хліборобів.

В Україні до початку жнив готувалися як до великого свята, а також як до важкої відповідальної роботи, коли доводилося працювати від світанку до смеркання, не зважаючи на спеку і спрагу. У перший день жнив одягнені у святкове вбрання селяни урочисто вирушали до схід сонця на поле, де найкраща жниця починала зажинку. Сніп із першого ужинку («воєвода») ввечері встановлювали на покуті.

На вижатому полі жінці залишали кілька стеблин – «бороду», зерно з них витрушували у розпушену серпами землю – на майбутній врожай. Біля борода, ніби дякуючи ниві, клали хлібину і воду, лягали і качалися по ниві, щоб повернути собі вироблену силу. З останнього вижатого збіжжя в'язали сніп («дід» або «останець»), що мав символізувати достаток, запоруку нового доброго врожаю, бо вилучене з нього зерно першим ляже в землю під час нового осіннього посіву. Жінки робили ще й вінок; його несли в село найкраща жниця. Прикрашений червоною стрічкою, останній сніп несли додому або господареві, який наймав женців.

Жниварський обряд сповнений поезії та пісень. Пісні, що виконують під час жнив, називають жниварськими. Їх умовно можна поділити на три групи:

- 1) зажинкові – ті, що величають справжніх жниць, перший сніп, бажають почати роботу в добрий час, пророкують хороший урожай;
- 2) власне жниварські – в них замість величальних мотивів звучать скарги на важку працю, втому, зажерливість господарів, які до ночі тримають голодних наймитів-женців на полі;
- 3) обжинкові – в них відчувається бадьорість, оптимізм, задоволення з того, що вдалося завершити найважчий етап хліборобського року; звеличуються роботящі руки, звучать піднесені й урочисті порівняння (віночок як сонце, як золото, звитий із перлів, він світить як зірка).

Отже, зміст жнивного обрядового циклу пісень – похвала ниві, врожаю, сонцю, господареві та трудівникам, незважаючи на те, що робота дуже важка і часто доводилося збирати хліб на чужому полі, працюючи на пана.

4. Демонстрація української народної пісні «Вийшли в поле косарі»

Пісні, що виконують під час жнив, називають жниварськими.

Справді, жнива – це дуже важлива подія. Тому про неї і склали безліч пісень.

Послухайте одну з них – українську народну пісню «Вийшли в поле косарі» – і поміркуйте, до якої групи жниварських пісень її можна віднести. Обґрунтуйте свої відповіді.

Звучить укр. нар. п. «Вийшли в поле косарі»

5. Аналіз прослуханого твору

Українську народну пісню «Вийшли в поле косарі» віднесемо до власне жниварських, адже в ній розповідається про сам процес роботи на полі.

Жниварські пісні відзначаються винятковою простотою і реалістичністю, надзвичайною ширістю та лагідністю. Вони ніби оповиті золотим промінням літнього сонця, образ якого в них

незмінно присутній. Навіть мотиви втоми женців від важкої праці під гарячим сонцем можуть бути втілені у світлих образах.

6. Розучування пісні «Вийшли в поле косарі».

Розучіть українську народну пісню «Вийшли в поле косарі».

Караоке. Пісня «Вийшли в поле косарі»

1. Вийшли в поле косарі

Косить ранком на зорі.

Приспів:

Гей, ну те, косарі,

Бо не рано почали.

Хоч не рано почали,

Так багато утяли!

2. До обіду покосили,

Гострі коси потупили...

Приспів.

3. По обіді спочивали,

Гострі коси поклепали...

Приспів.

4. Увечері холодком

Йшли додому всі рядком...

Приспів.

5. А в стоги як покладаєм,

То добряче погуляєм!

Приспів

7. Підсумки уроку

Отже, сьогодні ми познайомилися з одним із жанрів української народної пісенної творчості – жниварськими піснями.

Урок 4

Тема уроку. Українські народні жартівливі пісні

Мета уроку. Ознайомити учнів ще з одним жанром української пісенної творчості – жартівливими піснями. Розкрити природний гумор, відображення кращих якостей людини праці – розуму, спритності, дотепності у жартівливих піснях, притаманні їм жвавість, грайливість, повторення деяких уривків і танцювальність.

Хід уроку

1. Вступ

Ми познайомилися з одним із жанрів української народної пісенної творчості - жниварськими піснями, які оспівують працелюбність нашого народу, прославляють ниву, врожай, сонце, господаря та трудівників.

Але зв'язок музики і життя цим не обмежується. Сьогодні за допомогою музики ми розглянемо ще одну рису українського народу, яка втілена в піснях і танцях.

2. Розповідь про жартівливі пісні

А яку саме рису українського народу ми розглянемо?

Відповісти на це питання допоможе віршик. Слухайте уважно:

Негрєнята босоногі
Жартували з носорогом:
- Глянь, шкарпетку носоріг
Начепив собі на ріг.

Це – жарт.

Жарти властиві українському народові. Жартують дід із бабою, чоловік із жінкою, хлопці з дівчатами. Люди весело кепкують з надмірно боязких хлопців, які навіть не наслідяться порозмовляти з дівчиною; з розсіяних, неуважних, скупих чи лінивих людей, адже жарт робить життя цікавішим.

Показати свій розум, дотепність і спритність допомагає людям музика. Пісні такої направленості називають жартівливими.

3. Демонстрація української народної пісні «Сієв мужик просо».

Послухайте одну з жартівливих пісень. Зверніть увагу на зміст, поміркуйте над характером твору, засобами музичної виразності, які сприяли розкриттю образу пісні.

(Звучить укр. нар. п. «Сієв мужик просо»)

4. Розучування пісні «Сієв мужик просо».

У пісні «Сієв мужик просо» жінка в'їдливо глузує над чоловіком. Музиці характерна жвавість, простота мелодії, чіткість ритму, навіть танцювальність.

Її потрібно розучити!

Зверніть увагу! Музика другої половини кожного куплету повторюється.

1. Сієв мужик просо,
Жінка каже: «Мак»!
Жінка каже: «Мак»!
Ой, так чи не так,
Нехай буде з проса мак.
2. Зловив мужик рибу,
Жінка каже: «Рак»!
Жінка каже: «Рак»!
Ой, так чи не так,
Нехай буде з риби рак.
3. Зловив мужик сойку,
Жінка каже: «Шпак»!
Жінка каже: «Шпак»!
Ой, так чи не так,
Нехай буде з сойки шпак.
4. Купив мужик чіпець,
Жінка каже: «Сак»!
Жінка каже: «Сак»!
Ой, так чи не так,
Нехай буде з чіпця сак.
5. Купив мужик шапку,
Жінка каже: «Фрак»!
Жінка каже: «Фрак»!

Ой, так чи не так,
Нехай буде з шапки фрак.
Караоке. Пісня «Сіав мужик просо»

5. Слухання. Українська народна пісня «Дівка в сінях стояла».

Прослухайте українську народну пісню «Дівка в сінях стояла», поміркуйте, над чим жартує народ, що висміюється у творі?

6. Аналіз прослуханого твору

У пісні «Дівка в сінях стояла» у формі діалогу передано побутову сценку між дотепною дівчиною і парубком-боягузом, що не хоче виходити на побачення, бо у дівчини ... і батько лихий, і мати лиха, ... і миші лихі.

А ще твір сповнений м'якого, але задирливого гумору.

7. Відомості про II частину «Української симфонії» М. Калачевського

Видатний український композитор Михайло Калачевський у II частині своєї «Української симфонії» використав мелодію заспіву української народної жартівливої пісні «Дівка в сінях стояла». II частина є майстерною симфонічною розробкою цієї пісні.

До речі, пригадаймо, що симфонія – це великий твір для симфонічного оркестру.

Послухайте II частину «Української симфонії» і прослідкуйте, як звучить народна мелодія на початку твору, як вона постійно розкривається новими гранями; у середньому епізоді змінює настрій (стає сумною), а в заключному – варіаційно розвивається.

8. Слухання. М. Калачевський. «Українська симфонія» (II частина)

(Звучить «Українська симфонія» (II частина) М. Калачевського)

9. Підсумки уроку

Отже, сьогодні ми познайомилися ще з одним жанром української пісенної творчості – жартівливими піснями. У піснях цього жанру знайшов вияв природний гумор, відобразилися кращі якості людини праці – розум, спритність, дотепність. Цим творам притаманні жвавість, грайливість, повторення деяких уривків і танцювальність.

Урок 5

Тема уроку. Коломийки.

Мета уроку. Ознайомити учнів з жанром коломийок... Пояснити зміст і походження назви цих жартівливо-танцювальних пісень. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Коломийки - пісні карпатського краю.

Перенесімося на західні землі України, до мальовничого Карпатського краю. Надзвичайно своєрідними тут є природа, побут народу, його звичаї, національне вбрання і, звичайно ж музика: її колорит і музичні інструменти.

Сьогодні ми розширимо свої знання про різні жанри української народної пісенної творчості.

Надзвичайно популярними в Україні є невеликі задержувато-веселі й сатирично-жартівливі пісні, в яких стисло, але водночас дотепно й образно, змальовується життя народу, його морально-естетичні погляди. Їх називають коломийками.

Коломийка – це українська народна гуцульська пісня типу частівки. До речі, ця назва походить від міста Коломия, що на Івано-Франківщині.

2. Слухання. Коломийка

Послухайте коломийку, зверніть увагу на характерні особливості цього жанру.

3. Розповідь про жанр коломийок. Завдання

Коломийки виконують переважно з інструментальним супроводом. Причому спів нерідко поєднується з танцем, тому коломийки можна віднести до вокально-танцювального жанру.

Поєднання пісенної основи з хореографією надає коломийкам ще більшої жвавості, своєрідної життєвої динамічності й енергії.

Слід звернути увагу на характерні для цього жанру особливості: чіткий і гострий ритм, швидкий темп, своєрідну метро-ритмічну формулу, яка весь час повторюється. Вона є майже незмінною для всіх коломийок.

Проаналізуйте метро-ритмічну формулу та проплескайте цей ритм.

А також проговоріть текст коломийки у вивченому ритмі і прокажіть слова на запропоновану мелодію.

Підійдемо до калини,
Виберемо гілку,
І для нас мій батько зробить
Новеньку сопілку.
Навчимося на сопілці
Ми чудово грати,
Щоб усі пісні народні
Українські знати.

4. Розучування мелодії коломийок

Караоке. Коломийка «Підійдемо до калини»

Підійдемо до калини,
Виберемо гілку,
І для нас мій батько зробить
Новеньку сопілку.
Навчимося на сопілці
Ми чудово грати,
Щоб усі пісні народні
Українські знати

Виконайте коломийку «Підійдемо до калини» із супроводом.

Підійдемо до калини,
Виберемо гілку,
І для нас мій батько зробить
Новеньку сопілку.
Навчимося на сопілці
Ми чудово грати,

Щоб усі пісні народні
Українські знати

5. Демонстрація української народної пісні «Верховино, світку ти наш».

У народному побуті жартівливо-танцювальні коломийки часто зіставляються з ліричними, стриманими в русі заспівами.

Доречним прикладом є вже відома нам українська народна пісня «Верховино, світку ти наш». Послухайте її.

(Звучить Укр. нар. п. «Верховино, світку ти наш»)

6. Підсумки уроку

Отже, сьогодні на уроці ми познайомились сьогодні з жанром коломийок...

Так називають жартівливо-танцювальні пісні, назва яких походить від міста Коломия.

Урок 6

Тема уроку. Колискові пісні.

Мета уроку. Ознайомити учнів ще з одним жанром української народної пісенної творчості – колисковими піснями. Розучити деякі з них. _____

Хід уроку

1. Вступ

З яким жанром української народної пісенної творчості ми познайомимось сьогодні?

Колискова пісня, колискова –
То найперша матрина мова.
Пахне вона м'ятою і цвітом,
Чебрецевим і суничним літом.
Пахне молоком і споришами...
Скільки в ній ласкавості і шани,
Скільки в ній тривожності людської,
І надій, і сивини гіркої...
Колискова пісня, колискова –
То солодка матрина мова.

Чудовий вірш Миколи Сингаївського! Здогадатися легко. Цей жанр – колискова.

Не злічити, напевне, цих пісень. У них – серце і душа народу, ніжність і ласка материнської мови.

2. Розповідь про особливості жанру колискових пісень

Колискові пісні – цей своєрідний фольклорний жанр позначений високим поетичним світосприйняттям, глибиною мелодійного звучання, багатством образів. Усю ніжність, любов, бажання бачити свою дитину щасливою, розумною, здоровою і гарною мати вкладає у невибагливі слова і просту мелодію, організовану ритмом гойдання колиски. Монотонний тихесенький наспів і пестливі лагідні слова мають заспокоїти, приспати дитину.

Одним із найкращих взірців колискової є пісня «Ой ходить сон». Прослухайте її та спробуйте перейнятися настроєм цього твору.

3. Демонстрація української народної пісні «Ой ходить сон».
«Ой ходить сон».

4. Розучування пісні «Ой ходить сон».

Розучуючи пісню, зверніть увагу на наспівність, протяжність мелодії, м'яке та спокійне дихання, уповільнений темп.

Виконайте колискову «Ой ходить сон» тихо, лагідно і спокійно. Співаючи, уявіть, що ви заколисуєте маленького братика чи сестричку.

Караоке. Пісня «Ой ходить сон».

1. Ой ходить сон коло вікон,
а дрімота коло плота.
2. Питається сон дрімоти:
«Де ми будем ночувати»?
3. — Де хатинка білесенька,
Де дитинка малесенька.
4. Туди підем ночувати,
І дитину колисати.
5. А в нас хата теплесенька,
А дитина малесенька.
6. Ідіть до нас ночувати
І дитину колисати

5. Казка «Коліскова Дряпушкові»

Він був ще зовсім маленький і дуже пухнастий – такий собі світло-сірий клубочок, але оченята вже блищали пустотливими зеленими вогниками і маленькі лапки міцно трималися за іграшки, скатертини і долоні Великих людей у його новому домі. Мабуть, тому кошеня і назвали Дряпушком.

Ще в будинку жила дівчинка. Вона була маленька, але здавалася Дряпушкові (та й собі) цілком дорослою. І поводитися відповідно, особливо щодо кошеняти. Навіть колискову йому співала. Так, так, справжню колискову пісню. Дівчинка склала її сама, бо серед маминих колисок потрібної не знайшлося.

(Звучить колискова до казки) – див. додаток

Пройшло три роки. Дівчинка піросла і стала готуватися до школи. Її життя сповнилося новими думками і справами, але колискова пісенька Дряпушкові залишилася обов'язковою. І великий зеленоокий пухнастий красень-кіт не міг заснути, не почувши знайомої мелодії.

(Знову звучить колискова до казки)

«Що буде з Дряпушком, коли я піду до школи?» - хвилювалася дівчинка. І тоді придумала: навчу колискової бабусю – хай вона співає.

Добра і лагідна бабуся одразу ж погодилася співати колискову. Дівчинка їй і каже: «Я починаю, а ти запам'ятовуй і співай за мною, але вступай трохи пізніше»

(Звучить колискова до казки – канонем)

Раз проспівали, другий, третій... Дряпушкові так сподобався спів бабусі й дівчинки, що він аж підспівував від задоволення.

6. Демонстрація колискової з казки «Коліскова Дряпушкові»
Коліскова з казки «Коліскова Дряпушкові»

7. Розучування колискової з казки «Коліскова Дряпушкові».

Заспівайте колискову з казки «Коліскова Дряпушкові» спочатку всі разом, а потім розділіться на дві групи і виконайте її каноном.

Варто нагадати, що канон – це багатоголосний твір, в якому всі голоси виконують одну мелодію, вступаючи по черговому.

Виконуйте колискову ніжно і лагідно, ніби заколисуючи Дряпушка.

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися ще з одним жанром української народної пісенної творчості – колисковими піснями і вивчили кілька з них.

Урок 7

Тема уроку. Вокальна й інструментальна музика.

Мета уроку. Ознайомити учнів з ще однією класифікаційною групою української музики: вокальною та інструментальною.

Хід уроку

1. Вступ

Ми дізналися, що українську музику можна класифікувати на різні групи: наприклад, професійні і народні, а також за жанровими особливостями, наприклад, жартівливі, колискові тощо...

Існує ще один поділ: на вокальні та інструментальні твори.

Вокальну музику виконують голосом, а інструментальну – музичним інструментом або групою музичних інструментів.

Прикладом вокальних творів є пісня «Рідна мова». Послухайте її і поміркуйте, які засоби музичної виразності сприяють створенню саме такого характеру музики.

2. Демонстрація пісні «Рідна мова»

Звучить пісня «Рідна мова»

3. Розучування пісні «Рідна мова»

У пісні «Рідна мова» оспівана краса і могутність української мови, адже там, де звучить рідна мова, живе український народ.

Цей твір водночас і величний, і ліричний; йому характерні наспівність і мелодійність.

Отож, розучіть пісню на слова і музику Михайла Катричка «Рідна мова».

4. Караоке. Пісня «Рідна мова».

1. Як сонця безсмертного коло,
Що креслить у небо путі,
Любіть свою мову й ніколи
Її не забудьте в житті.
Нехай в твоїм серці любові
Не згасне священний огонь.
Як вперше промовлене слово
На мові народу свого.

Приспів:

Вивчайте, любіть свою мову
Як світлу Вітчизну любіть!
Як рідні поля і діброви,
Як чистого неба блакить.

2. Ми з нею відомі усюди,
Усе в ній, що треба нам є,
А хто свою мову забуде,
Той серце забуде своє.
Вона — як зоря пурпурова,
Що сяє з небесних висот.
І там, де звучить рідна мова,
Живе український народ.
Приспів

5. Слухання музики. Завдання

Пісня «Рідна мова» – приклад вокальної професійної музики, адже її автором є Михайло Катричко.

Твір, який ми прослухаємо зараз, є прикладом вокальної народної музики. Прослухайте його і пригадайте, як він називається.

(Звучить Укр. нар. п. «Верховино, світку ти наш»)

6. Аналіз прослуханого твору

Прозвучала відома нам українська народна пісня «Верховино, світку ти наш».

У ній висловлена безмежна любов до карпатського краю, оспівана неповторна краса природи.

Пісня складається з широкого протяжного заспіву і швидкої коломийки.

Як ви вже знаєте, коломийка – це українська народна гуцульська пісня типу частівки.

7. Слухання. Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія»

Видатний композитор Георгій Майборода перетворив мелодію української народної пісні «Верховино, світку ти наш» в основу для інструментального твору «Гуцульська рапсодія». Тепер ця мелодія зазвучала більш насичено, глибоко у виконанні різних інструментів симфонічного оркестру. До речі, рапсодія – це п'єса на теми народних пісень і танців.

Прослухайте твір, спробуйте відмітити нові якості знайомої мелодії.

Звучить «Гуцульська рапсодія» Г.Майбороди

8. Аналіз прослуханого твору.

Вокальна музика – основа для інструментальної.

В інструментальному творі «Гуцульська рапсодія» у вільному розвитку кількох контрастних тем композитор розгортає картини життя і природи Карпатського краю.

Слухаючи цю музику, ми звернули увагу

- на невеликий вступ, який нагадує награвання на трембіті, що ніби відлунує в горах, відтворюючи панораму Карпат,

- на контрастну радісно променисту головну тему, що втілює картину народного свята,

- а також на ліричну тему народної пісні «Верховино, світку ти наш», що сприймається наче спогад про минуле, як вираження почуття любові до рідного краю.

Відома нам тема розвивається від сумної самотньої мелодії до урочистого і переможного звучання.

Цей твір є прикладом того, що вокальна музика може бути основою для інструментальної.

9. Слухання музики. Завдання

Ми звикли, що пісні потрібно співати, однак інколи зустрічаються інструментальні твори пісенного плану, тобто в них мелодія летить як у пісні.

Послухайте наступний твір і спробуйте дати йому свою назву.

(Звучить М.Лисенко «Елегія»)

Видатний український композитор Микола Лисенко назвав свій фортепіанний твір, який ми щойно прослухали, «Елегія».

Елегіями називають твори журливо-задумливого характеру.

В «Елегії» ряд широких мелодичних хвиль приводить до кульмінації – драматичного спада. Ці нагінання, як і наступні хвилі – спади, виростають з однієї дуже виразної мелодичної фрази.

10. Підсумки уроку

Сьогодні ми дізналися про ще одну класифікаційну групу української музики: вокальну та інструментальну.

Урок 8

Тема уроку. Музика мого народу (закріплення та узагальнення знань)

Мета уроку. Закріпити знання з теми «Музика мого народу» за допомогою музичної вікторини і тестових завдань.

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми перевіримо знання з теми «Музика мого народу», за допомогою музичної вікторини і тестових завдань.

Отже, увага! Завдання музичної вікторини!

Послухайте музичні твори та визначте їх автора, назву і жанр.

2. Музична вікторина.

Завдання 1

Визначте автора, назву та жанр твору

(Звучить: Укр. нар. п. «Сіяв мужик просо»)

Автор: український народ

Назва: «Сіяв мужик просо»

Жанр: жартівлива пісня

Завдання 2

Визначте автора, назву та жанр твору

(Звучить : Укр. нар. п. «Ой ходить сон»)

Автор: український народ

Назва: «Ой ходить сон»

Жанр: колискова пісня

Завдання 3

Визначте автора, назву та жанр твору
(Звучить : Укр. нар. п. «Вийшли в поле косарі»)
Автор: український народ
Назва: «Вийшли в поле косарі»
Жанр: жниварська пісня

Завдання 4

Визначте автора, назву та жанр твору
(Звучить : Укр. нар. п. «Віють вітри»)
Автор: український народ
Назва: «Віють вітри»
Жанр: лірична пісня

Завдання 5

Визначте автора, назву та жанр твору
(Звучить : Укр. нар. п. «Дівка в сінях стояла»)
Автор: український народ
Назва: «Дівка в сінях стояла»
Жанр: жартівлива пісня

Завдання 6

Визначте автора, назву та жанр твору
(Звучить : Коломийка «Підійдемо до калини»)
Автор: український народ
Назва: «Підійдемо до калини»
Жанр: гуцульська коломийка

3. Підсумки уроку

Отже, сьогодні ми закріпили знання з теми «Музика мого народу» за допомогою музичної вікторини і тестових завдань.

Урок 9

Тема уроку. Історичні пісні.

Мета уроку. На прикладі української народної пісні «Ой на горі та й женці жнуть» познакомити учнів з історичними піснями – жанром української пісенної творчості. Показати, що головними героями цих пісень є історичні особи. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми познайомимося з новим жанром української пісенної творчості.

Щоб визначити це, послухайте відому українську народну пісню «Ой на горі та й женці жнуть» і поміркуйте, про що в ній розповідається. Це допоможе вам визначити її жанр.

2. Демонстрація української народної пісні «Ой на горі та й женці жнуть».

(Звучить укр. нар. п. «Ой на горі та й женці жнуть»)

3. Відомості про особливості жанру історичних пісень

... Хвилюються на пагорбах дозрілі жита, черкають серпами женці, а розігнувши натовлені спина, бачать вони, як увесь видолонок неначе зацвів червоним маком – то йде запорізьке військо. Женці ще здалека впізнають молодцюватого Дорошенка, що веде козаків, доброю помішкою проводжають бувалого Сагайдачного, що йде собі, не поспішаючи, і розкурює свою знамениту люльку...

Отже, ця пісня про козаків. А козацтво є сторінкою нашої історії. Тому і пісні, в яких головними героями є історичні особи або безіменні герої, подвиги яких викарбувалися в народній пам'яті, називають історичними.

Історичні пісні здебільшого виникли у вирі бурхливого життя народу. Їх творцями, як правило, були учасники подій або їх свідки, котрі фіксували засобами слова та музики все побачене, пережите в деталях і подробицях.

Перші історичні пісні, що дійшли до нас із часів, коли українські землі були під владою Золотої орди, відтворюють важке життя народу під монголо-татарським гнітом.

На початку XVI ст. зародилося козацтво. У середині цього століття сформувалася Запорізька Січ – оплот козацької вольниці. Козаки взяли на себе обов'язок захищати південні кордони українських земель від татаро-турецьких нападів. Саме пам'ять про героїв цієї боротьби донесла до нас маршова козацька пісня «Ой на горі та й женці жнуть».

Розучіть її. Зверніть увагу на розспіви окремих складів слова, стрибки в мелодії та опору на сильну долю.

4. Розучування пісні «Ой на горі та й женці жнуть».

1. Ой на горі та й женці жнуть, (Двічі)

А попід горою
Яром-долиною
Козаки йдуть.
Гей, долиною,
Гей, широкою
Козаки йдуть!

2. Попереду Дорошенко (Двічі)

Веде своє військо,
Військо запорізьке
Хорошенько.
Гей, долиною,
Гей, широкою
Хорошенько!

3. А позаду Сагайдачний, (Двічі)

Що проміняв жінку
На тютюн та люльку,
Необачний.
Гей, долиною,
Гей, широкою
Необачний!

5. Караоке. Пісня «Ой на горі та й женці жнуть».

6. Підсумки уроку

Сьогодні на прикладі української народної пісні «Ой на горі та й женці жнуть» ми познайомилися з історичними піснями – жанром української пісенної творчості, а також дізналися, що головними героями цих пісень є історичні особи.

Урок 10

Тема уроку. Думи.

Мета уроку. Познайти учнів ще з одним жанром української пісенної творчості – думами, визначити особливості звучання цих творів на прикладі думи «Іван Богун».

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми дізнаємось, як колись виникали твори подібного змісту. Ми вже познайомилися з таким жанром української пісенної творчості, як історичні пісні. Вони так називаються, оскільки їх головними героями є історичні особи, подвиги яких закарбувалися в народній пам'яті.

За допомогою історичних пісень ми можемо відкрити різні сторінки історії нашого народу.

2. Розповідь про особливості історичних пісень

Наш народ із давніх-давен жив мирною працею, обробляв землю, вирощував жито-пшеницю. Однак його найбойовіша, найволелюбніша, найхоробріша частина постійно мусила відбиватися від кочівників, загарбників з півдня і заходу. Саме з неї сформувалася козацька звитязна вольниця. Серед керівників козацтва були і Петро Сагайдачний та Михайло Дорошенко.

Про них розповідається в українській народній козацькій пісні «Ой на горі та й женці жнуть».

Послухайте її, зверніть увагу на особливості, які характерні не тільки цій, а й іншим історичним пісням:

- хоровий спів без супроводу з розгорнутим підголосковим багатоголоссям,
- типовий для українського багатоголосся паралельний рух голосів,
- розспівування окремих складів,
- відносно вільний рух кожного голосу.

3. Демонстрація української народної пісні «Ой на горі та й женці жнуть»

(Звучить Укр. нар. п. «Ой на горі та й женці жнуть» - професійне виконання без супроводу)

4. Продовження розучування пісні «Ой на горі та й женці жнуть»

1. Ой на горі та й женці жнуть, Двічі

А попід горою

Яром-долиною

Козаки йдуть.

Гей, долиною,

Гей, широкою

Козаки йдуть!

2 Попереду Дорошенко Двічі

Веде своє військо,

Військо запорізьке

Хорошенько.

Гей, долиною,

Гей, широкою

Хорошенько!

3. А позаду Сагайдачний, Двічі

Що проміняв жінку

На тютюн та люльку,
Необачний.
Гей, долиною,
Гей, широкою
Необачний!

5. Караоке. Пісня «Ой на горі та й женці жнуть»

6. Відомості про особливості жанру дум

Ми вже знаємо багато жанрів української пісенної творчості: ліричні, жартівливі, копискові та історичні пісні. Зі зразками цих жанрів можна зустрітися і у творчості інших народів. А чи існує жанр, який характерний тільки українському народові?

Звичайно ж! Одним із таких жанрів є думи.

(Звучить будь-яка дума, на її фоні - текст)

Думами називають пісенно-розповідні твори, призначені для виконання речитативом під акомпанемент музичних інструментів (кобзи, бандури чи ліри).

За розміром дума, як правило, більша за пісню, хоч і має з нею спільні риси.

У багатьох думах розповідається про боротьбу українського народу проти іноземних загарбників, в них оспівуються народні герої, керівники народних повстань, схвалюються сильна воля, мужність, рішучість тих героїв, які вистояли чи ціною свого життя врятували інших, а також осуджуються недостойні вчинки.

У соціально-побутових та родинно-побутових думах порушуються морально-етичні проблеми.

7. Розповідь про кобзарів – народних співців, виконавців дум

Виконавцями дум були народні співці України – кобзарі. Вони не тільки їх виконували, але і складали.

Корені виникнення кобзарського мистецтва сягають глибини віків. На фресці в соборі святої Софії в Києві досі зберігся найдавніший портрет бандуриста.

Козак Мамай на картинах зображений не просто воїном, а ще й музиком.

Кобзарі мандрували із села в село, від міста до міста. Їх прихід ставав великим святом: і молоді, і старі, покинувши всі справи, збігалися послухати народні шедеври в їх виконанні. Мало хто з лірників, кобзарів чи бандуристів мав власне житло, а якщо і мав, то не було йому коли доглядати домівку: господар постійно блукав по світах.

Кожен українець мав за честь запросити мандрівного співця переночувати в його хаті, скуштувати хліба-солі.

8. Відомості про події, що описуються в думі «Іван Богун»

Кобзарі були виконавцями славетних українських дум. Однією з них є дума «Іван Богун». Вона зображає один із епізодів визвольної боротьби українського народу проти польської шляхти. Повстання очолив гетьман Богдан Хмельницький. На його заклик український народ одностайно піднявся на боротьбу і здобув блискучі перемоги над шляхтою. Одним із соратників Богдана Хмельницького був вінницький полковник Іван Богун.

Хоча за текстом думи дія відбувається у Вінниці, в її основі можуть лежати події, пов'язані з битвою під Уманню.

Взимку 1654-55 років на Україну вторглися татарські орди з метою грабунку і надання військової допомоги шляхетській Польщі.

10 січня 1655 року польсько-татарське військо облягло Умань. Захистом міста керував прославлений полковник Іван Богун. Умань була оточена високими валами і глибокими ровами. Щоб зробити вали недоступними, Богун наказав обливати їх водою і перетворити на слизькі льодяні гори.

Облога тривала 4 дні. Оточеним не вистачало провіанту, дошкуляв сильний мороз. У запеклих боях значних втрат зазнали обидві сторони. Сили оборонців танули. У вирішальний момент Богун зі своїми загонами непомітно вийшов із Умані, вдарив у тил польсько-татарському війську і після кровопролитного бою з'єднався з військом Хмельницького, яке поспішало на допомогу.

Унаслідок важких і тривалих боїв просування ворога углиб України було зупинено.

9. Слухання. Дума «Іван Богун»

Отже, Іван Богун став народним героєм. Недарма слава про його подвиги дійшла і до нашого часу. Спробуємо й ми розповісти про Івана Богуну в стилі народної думи - імпровізаційно-речитативно.

Імпровізаційно – це вигадуючи і одразу виконуючи мелодію до тексту, речитативом – співом, наближеним до мови. А ось вам і текст!

У Вінниці на границі стояв зі своїм військом Іван Богун.

«Із турками-пашами, Крулевськими ляхами, Камлицькими князями Богун воював!»

Багато він ляхів та турків порубав, «в річку Буг утопав».

Та ось польський король і турецький паша зібрали силу війська і обложили Богуну. Три тяжкі неділі Богун зі своїми козаками був в облозі. Потім він сів писати листа Хмельницькому, просив у гетьмана батьківської поради та підмоги:

«Просто Бога й тебе,

Дай допоміж, порадь і повесели нас!...»

Зачувши це, Хмельницький через чотири доби прибув до Вінниці, знищив турецько—польське військо і визволив Богуну з козаками. Щиро дякував його за спасіння Іван Богун:

Слава Богу і хвала гетьману,

Що не дав нас у неволю, ляхам на поталу!

10. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися ще з одним жанром української пісенної творчості – думами, а також визначили особливості звучання цих творів на прикладі думи «Іван Богун».

Урок 11

Тема уроку. Кобзар – невмирущий народний співець.

Мета уроку. Показати учням, як життєві образи невмирущих народних співців (кобзарів) втілені в літературі та образотворчому мистецтві. _____

Хід уроку

1. Вступ

На минулому уроці ми познайомилися з жанром української пісенної творчості, який характерний тільки українському народові.

Це – думи. Вони оспівують ратні подвиги українського народу, проповідують суспільну та сімейну мораль. Думи відрізняються від пісень імпровізаційно-речитативним оповідним характером мелодики.

Виконавцями дум були кобзарі, бандуристи, лірники.

2. Розповідь про кобзарів на Запорізькій Січі

На Запорізькій Січі існувало кілька шкіл, серед них – і кобзарська. Є історична згадка, що там навіть формували кобзарську сотню зі співців, що під час бою вміли застосувати шаблю та пістоль.

Якось у лютий битві між козаками та яничарами ніхто не міг здобути перемогу. Тоді гетьман дав наказ кобзарській сотні підтримати вояків.

Як заграли кобзарі «Метелицю», з гіком, свистом під градом стріл і куль, так неначе хто підмінив смертельно втомлених козаків. Де й сили взялися для атаки! Турки не витримали навалючого удару і в паніці кинулися навтьоки.

Кобзарі ніколи не корилися ворогам. За правду, яку вони розповідали, за підтримку бойового духу українського народу їх грізно карали.

У кожній бандурі – коштовна перлина :

Душа кобзаря – співця України.

Бо пісня про волю навік зостанеться,

Із серця у серце вогнем переллється.

А струни бандури сумують і плачуть.

В них наше минуле озветься неначе.

І ділиться болем, і душу лікує.

Хто серцем багатий, той спів цей почує.

Відомими кобзарями, що уславили свої імена відданим служінням музи та народу, були

Остап Вересай, Гнат Гончаренко, Федір Кушнерик, Іван Кравченко-Крюковський, Євген Адамцевич.

Пізніше, коли Січ було зруйновано, саме кобзарі повертали сучасників до минулого, нагадуючи, хто вони, чії діти, ким закуті у ланцюги кріпацтва.

Тарас Шевченко назвав книгу своїх віршів «Кобзар» і утвердив цим невмирущість народних співців.

3. Образ кобзаря у вірші Т. Шевченка «Перебендя» та в образотворчому мистецтві

Послухайте уривок із вірша Тараса Шевченка

І поміркуйте, чия доля описана в ньому.

Перебендя старий, сліпий, -

Хто його не знає?

Він усюди вештаєшся

Та на кобзі грає.

А хто грає, того знають

І дякують люди:

Він їм тугу розганяє,

Хоть сам світом нудить.

Попідтинню сіромаха

І днює й ночує;

Нема йому в світі хати;

Недоля жартує

Над старою головою,

А йому байдуже;

Сяде собі, заспіває:
«Ой не шуми, луже!»
Заспіває та й згадає,
Що він сиротина,
Пожуриться, посумує,
Сидячи під тином.
Отакий-то перебендя,
Старий та химерний!..
Заспіває, засміється,
А на сльози зверне...

У вірші розповідається про долю старого кобзаря – перебенді, про його мандрівне життя, сповнене труднощів і випробувань.

Коли ви слухали вірш і розглядали репродукції картин, то напевне звернули увагу на те, що образ кобзаря створювали і поети, і художники.

Репродукції картин доповнили вірш Тараса Шевченка, хоч і написані вони різними авторами та в різний час.

4. Слухання. «Дума про козака Голоту»

Сьогодні у виконанні кобзаря ми послухаємо думу, в якій головним героєм є козак Голота.

Звучить «Дума про козака Голоту»

5. Підсумки уроку

Сьогодні ми побачили, як життєві образи невмирущих народних співців (кобзарів) втілені в літературі та образотворчому мистецтві.

Урок 12

Тема уроку. Постать творця (Маруся Чурай).

Мета уроку. Відкрити учням ще одну сторінку історії, пов'язану з ім'ям легендарної піснярки Марусі Чурай.

Хід уроку

1. Вступ

На попередніх уроках ми познайомилися з особливостями двох жанрів української пісенної творчості: історичними піснями та думами.

Ми вже знаємо, що вони мають спільні риси (тематизм, епічний характер) та жанрові відмінності (більшість історичних пісень мають куплетну будову з розгорнутим багатоголоссям, а думи відзначаються вільним віршованим розміром, імпровізаційно-речитативним характером виконання, інструментальним супроводом).

2. Відомості про легендарну піснярку Марусю Чурай

Про легендарну піснярку Марусю Чурай ходило чимало легенд і переказів. Хто вона? Витвір народної фантазії чи історична особа? На це питання поки що немає точної відповіді.

Михайло Стельмах писав: «Погортайте сторінки сивих віків, вчитайтесь в прості й хвилюючі слова пісень, віднайдіть золоті ключі мелодій і вам відкриється багато поетичних таємниць, ви почуєте голоси творців, імена яких загубила історія, та так загубила, що вже навряд чи й знайдемо багатьох сіячів, чия поетична нива, ставши народною, квітує і сьогодні по нашій землі. І тільки інколи, крізь тумани часу, окреслиться схожа на легенду постать творця. До таких легендарних постатей належить народна поетеса Маруся Чурай».

Судячи з пісень, які їй приписують, ця дівчина була народжена для любові, але не знала її радощів і всі свої надії, все любляче серце по краплині передала в неперевершені рядки, що й зараз бентежно озиваються в наших серцях і вражають глибиною і щирістю висловлених почуттів, довершеністю форми, чарівністю мелодії.

За легендами і переказами Маруся Чурай була чудовою співачкою. Саме під час співу народжувалися поетичні тексти і мелодії, які швидко поширювалися у народі і збереглися до наших днів.

Дослідники поки що називають близько двадцяти пісень, приписуваних Марусі Чурай. Серед них «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «В кінці греблі шумлять верби», «Ой, не ходи Грицю та й на вечорниці» та інші.

3. Демонстрація української народної пісні «Засвіт встали козаченьки»

(Звучить Укр. нар. п. «Засвіт встали козаченьки»)

4. Аналіз прослуханого твору

Слід звернути увагу на маршовий характер твору, на особливу виразність тексту і мелодії, котра створює неначе зриму картину козацького війська, нестримного у своєму русі.

За народними переказами пісня «Засвіт встали козаченьки» була складена під час визвольної боротьби українського народу проти польської шляхти під проводом Богдана Хмельницького. Піднявся на боротьбу з польськими поневолювачами і Полтавський полк, в якому начебто служив коханий Марусі – козак Григорій. Для дівчини розлука з коханим стала важким ударом. Тому складена нею пісня сповнена болю і страху перед невідомим.

У наші дні цю пісню виконують у маршовому темпі, але зовсім інакше співали її колись – повільно, проникливо, наповнюючи кожен рядок глибоким сумом.

5. Підсумки уроку

Сьогодні ми відкрили ще одну сторінку історії, пов'язану з ім'ям легендарної піснярки Марусі Чурай.

Урок 13

Тема уроку. Використання народних мелодій у творчості композиторів.

Мета уроку. На прикладі уривку з опери основоположника української національної композиторської школи Миколи Лисенка «Тарас Бульба» показати, що композитори у своїх професійних творах використовують мелодії українських народних пісень. _____

Хід уроку

1. Вступ

Протягом декількох уроків ми слухали, співали, аналізували народні пісні та визначали приналежність їх до різних жанрів української пісенної творчості. Виявляється, вона – дуже багата, і це можна використати, складаючи сучасну музику.

Сьогодні ми почуємо деякі з народних пісень, використаних у професійних творах видатних українських композиторів. Спочатку послухаємо уривок з опери основоположника української національної композиторської школи Миколи Лисенка «Тарас Бульба».

Пригадаймо, що опера – це вид театрального мистецтва, в якому поєднана інструментальна музика з вокальною.

Спробуйте почути та визначити у наступному уривку знайомі інтонації.

2. Слухання. М. Лисенко. Опера «Тарас Бульба» (увертюра)

(Звучить увертюра до опери «Тарас Бульба» М. Лисенка)

3. Аналіз прослуханого твору

Ми прослухали вступ до опери – увертюру. Її, як правило, виконує оркестр. Увертюра вводить слухача до кола ідей, настроїв, що будуть розгортатися у творі.

Микола Лисенко ввів мелодію пісні «Засвіт встали козаченьки», авторство якої приписують Марусі Чурай, в увертюру до історико-героїчної опери «Тарас Бульба».

Знаючи, що увертюра налаштовує на подальші події, Лисенко хотів затвердити основну ідею твору – боротьбу козацтва проти соціального і національного поневолення українського народу і, напевне, вважав, що саме ця пісня може представити козацтво якомога глибше.

4. Відомості про сюжет опери «Тарас Бульба».

Послухайте короткий зміст сюжетної лінії опери «Тарас Бульба»

Київ. Майдан перед Братським монастирем. З'являється Кобзар, співає. Народ прислухається до його співу. Останні його слова: «Запасаймо ж товариша гострого в халяву: треба буде рятувати свою волю і ще й славу!» - викликають схвалення й підтримку серед людей. Та поява польських комісарів одразу змінює ситуацію – Кобзар усе переводить на жартівливу пісню.

Будинок Тараса Бульби. У розпалі співів і розмов Тарас підтримує думку їхати на Запоріжжя, бо там – справжня життєва наука для його синів Андрія та Остапа.

Запорізька Січ. Тарас дорікає козакам за бездіяльність, намовляє обрати на місце отамана іншого. Нарешті перед ним стає відважна і чесна людина – Кирдяга. Коли завершився обряд обрання кошового, приїздить посланець, який сповіщає про знуцання поляків над простим людом. Рада приймає рішення йти в похід.

Ніч. Облога козаками міста Дубно, де вже почав панувати голод. Андрію, закоханому в дочку польського воеводи, не спиться. Як допомогти їй? Він наважується перейти у ворожий табір: збирає з возів припаси і потаємним ходом іде до міста.

У козацькому таборі Тарас звертається до козаків з промовою, в якій закликає до виконання священного обов'язку – захисту батьківщини. Надається наказ взяти місто штурмом. Та приходить звістка про зраду Андрія. Батько не може повірити в це. Він вирішує карати зрадника власною рукою і вбиває сина. Остап прощається з тілом брата і йде у бій. Козаки штурмують мури міста Дубно.

5. Відомості про увертюру до опери «Тарас Бульба».

Увертюра до опери «Тарас Бульба» складається з трьох тем. Розпочинається героїчною, закличною темою, яку виконує група духових інструментів. Далі музика швидко розвивається, з'являється друга лірична тема пісенного типу. Вона летить як повноводний потік могутньої ріки

Урочистий крок третьої теми на мелодію пісні «Засвіт встали козаченьки» підсумовує попередній розвиток музики.

Ми вже дізналися зміст опери і проаналізували побудову увертюри. Тепер ще раз її прослухайте і прослідкуйте за розвитком тем.

6. Повторне слухання. М. Лисенко. Опера «Тарас Бульба» (увертюра)
(Звучить увертюра з опери «Тарас Бульба»)

7. Відомості про образ народу в опері «Тарас Бульба».

Велике значення в опері «Тарас Бульба» Микола Лисенко приділив образу народу, для створення якого він використав фольклор.

Таким чином ми повернулися до теми уроку («Використання народних мелодій у творчості композиторів»).

В одній зі сцен опери хор співає пісню «Слава нашим господарям», початкові слова якої взяті з однойменної української щедрівки.

Прослухайте щедрівку «Слава нашим господарям» та визначте її характер.

8. Демонстрація щедрівки «Слава нашим господарям»
(Звучить щедрівка «Слава нашим господарям»)

9. Розучування щедрівки «Слава нашим господарям»

Урочисто, піднесено виконана щедрівка. Такі пісні звучать в оселях українців 13 січня, напередодні Нового року (за старим стилем). Щедрівники, зайшовши до хати, виконували величальні пісні господареві й господині, їх синові й доньці, іншим родичам.

Розучіть цю щедрівку. Зверніть увагу: мелодії заспіву та приспіву повторюються.

Слава нашим господарям,
Що так гарно нас приймали.

Приспів:
Щедрий вечір! Добрий вечір
Добрим людям на здоров'я.

Що так гарно нас приймали,
Медом-пивом пригощали.

Приспів.
Хай же буде ось ця зустріч
Поміж нами не остання.

Приспів.
Многі літа Вам прожити
Ми бажаєм на прощання.

Приспів

10. Караоке. Щедрівка «Слава нашим господарям»
Щедрівка «Слава нашим господарям»

11. Підсумки уроку

Отже, знання, отримані на уроках музики, дають нам підставу стверджувати, що композитори у своїх професійних творах використовують мелодії українських народних пісень. Це ми побачили, зокрема, на прикладі уривку з опери основоположника української національної композиторської школи Миколи Лисенка «Тарас Бульба».

Урок 14

Тема уроку. Ліричні пісні.

Мета уроку. Ознайомити учнів з жанром української ліричної пісні, якій характерна наспівність, поетичність і широта виконання.

Хід уроку

1. Вступ

На попередніх уроках ми дізналися про декілька жанрів української пісенної творчості, а саме – жниварські пісні, жартівливі та колискові. Які з них тобі подобаються найбільше?

Послухай разом із четвертокласниками одну з таких пісень і поміркуй над цим.

2. Демонстрація пісні «Чом, чом, чом, земле моя»

(Звучить Пісня «Чом, чом, чом, земле моя»)

3. Аналіз прослуханого твору

Авторами пісні є поетеса Віра Лебедева та український композитор Денис Січинський, однак цей твір настільки пронизаний народністю, що його можна віднести до професійних у народному дусі.

Пісня «Чом, чом, чом, земле моя» вирізняється світлим ліризмом і широкою наспівністю, протяжністю. У ній передані почуття любові до рідного краю, гордості за нього.

Розучіть пісню. Зверніть увагу на поєднання рівних четвертних тривалостей із пунктирним ритмом, розподіл дихання на фразу в помірному темпі, протяжний, величний спів.

4. Розучування пісні «Чом, чом, чом, земле моя»

Караоке. Пісня «Чом, чом, чом, земле моя»

5. Відомості про особливості жанру ліричних пісень

Твори спокійного, наспівного, поетичного, ліричного плану відносить до жанру ліричних пісень. Ця музика покликана збагачувати духовний світ людини, прикрашати її повсякденне життя. Якщо простежити весь життєвий шлях людини, починаючи від її народження, то виявиться, що він тісно пов'язаний з ліричними піснями, адже в ньому є і ніжна любов матері до своєї дитини, побажання їй щасливої долі, і любов до рідного краю, краси його природи, і кохання, і розлука, і страждання, спричинені різними подіями.

Ліричні пісні широко співучі, багаті мелодично та ритмічно.

6. Слухання. Українська народна пісня «Віють вітри...»

Є багато українських народних ліричних пісень.

Деякі з них своїм задушевним характером мелодії навіть подібні до колискових, зокрема пісня «Віють вітри...».

Послухайте її та поміркуйте над особливостями виконання цього твору.

Звучить Укр. нар. п. «Віють вітри...» без супроводу

7. Слухання. М. Калачевський. «Українська симфонія». І частина (уривок)

Ми вже знаємо, що інколи композитори у своїх творах використовують мелодії українських народних пісень.

Послухайте, як цей прийом втілений у творчості українського композитора Михайла Калачевського.

М. Калачевський «Українська симфонія» І частина (уринок)

8. Аналіз прослуханого твору

У прослуханому уривкові звуками симфонічного оркестру змальована картина лагідного літнього вечора. Знову ми чуємо мелодію української народної ліричної пісні «Віють вітри...». На ній побудовано тему головної партії першої частини «Української симфонії» видатного українського композитора Михайла Калачевського.

Поетично й лірично звучить мелодія пісні у вступі симфонії; далі, в головній партії - більш рухливо й збуджено.

9. Підсумки уроку

Отже, ми сьогодні познайомилися з жанром української ліричної пісні, якій характерна наспівність, поетичність і широта виконання.

Урок 15

Тема уроку. Календарно-обрядові пісні.

Мета уроку. Розглянути свята зимового циклу, ознайомити учнів з жанром календарно-обрядових пісень, до яких відносять пісні, що виконують у певний день (або період) календаря.____

Хід уроку

1. Вступ

Серед української пісенної творчості значне місце посідає жанр, пов'язаний із порами року, тобто з календарем. Виконання пісень цього жанру супроводжується різними звичаями та обрядами.

Це – календарно-обрядові пісні. Навесні ми співаємо веснянки, влітку – купальські пісні, ближче до осені – жниварські.

Сьогодні ми розглянемо свята зимового циклу.

2. Розповідь про традиції свята Миколая

Зима багата на свята: Катерини, Андрія, Наума, Варвари... Скрізь лунають пісні.

(Звучить укр. нар. .п. «Ой хто, хто Миколая любить») - музика починає звучати та поступово ставати фоном

Ось і Миколай завітав до нас у гості. Кожного року 19 грудня всі християни відмічають свято Миколая. Він є захисником усіх бідних і знедолених. Та найбільше його «пошановують» діти, для яких він є почесним охоронцем. Навіть існує легенда про те, що Миколай рятував дітей серед моря.

У цей день святий Миколай приносить кожній дитині подарунок, не забуваючи посоромити за нечемні вчинки (декому навіть приносить різочки). А діти намагаються не гнівити «діда Миколая, який знає про все».

Це свято відзначають урочисто. Діти співають багато пісень святому Миколаю та про св. Миколая.

3. Демонстрація української народної пісні «Забілів від снігу гай».

Прослухаємо і розуємо одну з пісень про святого Миколая.

Це – українська народна пісня «Забілів від снігу гай».
(Звучить укр. нар. п. «Забілів від снігу гай»)

4. Розучування «Забілів від снігу гай»

Караоке. Пісня «Забілів від снігу гай»

1. Забілів від снігу гай,
Йде святий ним Миколай.
Йде із янголом ясненьким,
Усміхаючись миленько.
2. Він за нас все пам'ятає,
Нагороди зготовляє.
Нам даруночки приносить,
Для нас ласки в Бога просить.
3. Втоплена їду я спати,
Сон стуляє оченята:
Добрий янголе святий,
Тихий сон мені навій.
4. Коли я що зле зробила,
І Наді мною білі крила
Ти, як завше, розпусти,
Все пробач і захисти.

5. Розповідь про різдвяні традиції

Одним із найбільших релігійних свят є Різдва, яке припадає на 7 січня. З ним пов'язують народження Ісуса Христа. Як стверджує християнське вчення, Діва Марія народила сина і сповіла його в яслах.

Однією з традицій цього свята є співання колядок. У них найчастіше зустрічаються релігійні сюжети – ушлявлення Христа й Божої матері (Діви Марії) як втілення ідеї добра, благочестя та материнства як основи всього живого на землі.

Раніше колядували переважно ватаги хлопців. У деяких місцевостях України, крім хлопчачих, були й дівчачі ватаги. Люди вірили, що чим більше колядників одвідає оселю, тим щедрішим буде рік для родини.

6. Розповідь про обряди щедркування

Увечері 13 січня в оселях українців звучать ще одні календарно-обрядові пісні – щедрівки. Назва щедрівка, що збереглася до нашого часу лише в Україні, вказує на призначення цього виду пісенності: накликати щедрість природи величальними піснями.

У цей вечір щедрували переважно дівчата. Перед тим, як зайти до хати, щедрівники мали отримати запрошення. Отож, зібравшись на подвір'ї господаря, вони співали під вікнами: «Ой чи є, чи нема пан-господар вдома?», а вже зайшовши до хати, виконували величальні пісні господареві, господині, їх синові, доньці та іншим родичам.

Незмінними учасниками щедрівницьких ватаг були костюмовані персонажі: Маланка (хлопець, вбраний у дівчачий одяг), Василько (дівчина, вбрана у хлопця), Дід-поводир з Козою (символом родючості й достатку), а також Чорт, Ведмідь, Циган, Циганка та інші.

7. Демонстрація щедрівки «Чи дома, дома»

(Звучить щедрівка «Чи дома, дома»)

8. Розучування щедрівки «Чи дома, дома»

9. Караоке. Українська щедрівка «Чи дома, дома»

Чи дома, дома, білий молодче?

Приспів: Щедрий, добрий, святий вечір.

(Приспів повторюється після кожного рядка)

Сидить він дома по кінець стола.

На нім шапочка, як мак дрібонька.

На нім чобітки, срібні підківки.

На нім козушок дуже тоненький.

Бувай же здоров, білий молодче!

Не сам з собою, з вітцем, з маткою.

Із цілим домом, з Господом Богом.

10. Підсумки уроку

Сьогодні ми розглянули свята зимового циклу, а також познайомилися з жанром календарно-обрядових пісень, до яких відносять пісні, що виконують у певний день (або період) календаря. Вони супроводжуються звичаями і обрядами. До таких пісень відносять також колядки і щедрівки.

Урок 16

Тема уроку. Музика мого народу (підсумковий урок).

Мета уроку. У формі музичної вікторини підсумувати знання учнів з теми «Музика мого народу».

Хід уроку

1. Вступ

Незабаром кінець року! Необхідно підвести його підсумки.

Крім того, закінчується перше півріччя четвертого класу.

Зауважимо, що пісенна творчість українського народу, яка століттями складалась і збагачувалась, є золотим фондом української музичної культури, усним літописом життя нашої країни. Це її жива, яскрава, сповнена барв та істини історія народу.

Ми переконалися в тому, що народна і професійна музика виражають найрізноманітніші почуття і думки людей, розкривають життя народу у всій його повноті та багатстві.

Для професійних композиторів народна пісня стала невичерпною скарбницею прекрасних мелодій, образів та ідей. Тому так дбайливо і уважно ставляться вони до народної творчості, збирають і записують народні пісні, створюють обробки для різного виконання, використовують у своїх творах.

2. Музична вікторина

Ми сьогодні проведемо узагальнення знань.

І зробимо це у вигляді музичної вікторини. Її завдання: прослухати музичні твори, які не звучали на уроках музики, і визначити їх належність до народної чи професійної музики, а також відповідність цих творів конкретному жанру.

Якщо хтось знає назву чи автора твору, то обов'язково назвіть їх.

Тестове завдання 1
Тестове завдання 2
Тестове завдання 3
Тестове завдання 4
Тестове завдання 5
Тестове завдання 6
Тестове завдання 7
Тестове завдання 8
Тестове завдання 9
Тестове завдання 10
Тестове завдання 11

3. Підсумки

Сьогодні у формі музичної вікторини ми підсумували знання з теми «Музика мого народу».

Урок 17

Тема уроку. Музика не знає кордонів (вступний урок до теми).

Мета уроку. З'ясувати, що в кожного народу є національна музика з власними особливостями. На прикладі першого концерту для фортепіано з оркестром Петра Чайковського довести, що зарубіжні композитори використовували теми українських народних пісень для створення музичних творів.

Хід уроку

1. Вступ

В цілому світі стільки музики, що за час навчання ми її не зможемо навіть прослухати. Кожен народ має свої національні фольклорні здобутки. Крім того, в музичному мистецтві всіх народів можна знайти спільні й відмінні риси.

Послухайте декілька прикладів музичних творів різних народів. Спробуйте визначити, якому народу належить кожен із них, що між цими творами спільного і чим вони відрізняються.

2. Слухання музики. Визначення творів

(Звучить український народний танець «Гопак»)

(Звучить білоруська народна пісня-танець «Бульба»)

(Звучить грузинський народний танець «Лезгинка»)

3. Аналіз прослуханих творів

Ось назви творів у тій послідовності, в якій вони звучали:

Український народний танець «Гопак», білоруська народна пісня-танець «Бульба», грузинський народний танець «Лезгинка».

Ці твори об'єднує те, що вони веселі, їм притаманна танцювальність, однак кожен із них має свої інтонаційні особливості, характерні музиці саме того народу, який вони представляють.

До речі, українська й білоруська музика мають більше спільного, адже ці народи належать до слов'ян і мають мовну та культурно-історичну спорідненість. Можна подивитися, наприклад, на національні костюми, музичні інструменти, якими користуються українці... і білоруси.

А ось від їх музики дуже відрізняється музика грузинського народу. Її можна назвати «гарячою», яким є і сам грузинський народ. У ній важливу роль відіграють ударні інструменти. Хочеться звернути увагу на своєрідну мелодику «Лезгинки» (незвичну для української музики).

А ось і національні костюми та музичні інструменти грузинського народу.

4. Демонстрація української народної пісні «Вийди, вийди, Іванку»

Ми вже знаємо, що українські композитори у своїх творах інколи використовують мелодії українських народних пісень.

Послухайте музичний твір і визначте його жанр і характер.

Звучить Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»

Прозвучала українська веснянка «Вийди, вийди, Іванку».

Вона має жвавий та енергійний характер.

5. Розучування. Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»

1. Вийди, вийди, Іванку,
Заспівай нам веснянку.
Зимували, не співали,
Весну дожидали.
2. Весна, весна, наша весна,
Та що ж ти нам принесла?
Старим бабам — по кийочку,
А дівчатам по віночку.
3. Звила ж я віночок вчора
Звечора, звечора,
З зеленого барвіночка
Та й повісила на кілочку.
4. Вийди, вийди, Іванку,
Заспівай нам веснянку,
Зимували, не співали,
Весну дожидали.

6. Караоке. Українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»

Виконайте цю пісню з супроводом, зверніть увагу на активне звукоутворення і вмілий розподіл дихання.

Важливо не сповільнювати рух мелодії, стежити за тим, щоб вона звучала легко і плавно.

7. Слухання.

П. Чайковський. Перший концерт для фортепіано з оркестром. Фінал (фрагмент)

Послухайте уривок з твору видатного російського композитора Петра Ілліча Чайковського та дайте відповідь на питання:

Яку знайому мелодію ви почули у запропонованому творі?

Які інструменти звучать?

(Звучить П. Чайковський Перший концерт для фортепіано з оркестром. Фінал (фрагмент))

8. Аналіз прослуханого твору

Багато років тому російський композитор Петро Ілліч Чайковський, перебуваючи в Україні, із захопленням слухав веснянку «Вийди, вийди, Іванку», що її співали сільські дівчата. Пізніше він включив її до свого твору. Ви, напевне, звернули увагу, що мелодія веснянки звучала у почерговому виконанні то фортепіано, то оркестру. Такі твори називаються концертами.

Саме в заключній частині (фіналі) Першого концерту для фортепіано з оркестром і прозвучала мелодія української веснянки «Вийди, вийди, Іванку». В інструментальному викладі вона поступово перетворюється з ліричної на стрімку танцювальну тему завдяки змінам темпу, ритму, динаміки та появі гострих акцентів.

Так українська народна пісня знайшла друге життя у творі російського композитора і звучить нині не лише в Україні, а й в усьому світі, тому що немає жодного справжнього піаніста, який би не виконував Першого концерту Чайковського.

9. Підсумки уроку

Сьогодні ми з'ясували, що в кожного народу є національна музика з власними особливостями.

Також сьогодні на прикладі Першого концерту для фортепіано з оркестром Петра Чайковського ми довели, що зарубіжні композитори використовували теми українських народних пісень для створення музичних творів.

Урок 18

Тема уроку. Музика українського та російського народів.

Мета уроку. Пояснити учням, що російська та українська музики дуже близькі, що їх об'єднує історична, мовна та культурна спорідненість.

Хід уроку

1. Вступ

Близько двох тисяч років тому грецьким і римським вченим було відомо, що в Європі, між Карпатськими горами та Балтійським морем, живуть багаточисленні племена венедів. Це були попередники слов'янських народів. Часи проходили і територія помешкання слов'ян збільшувалася і зміщувалася. Саме зі слов'ян пішли сьогоднішні українці та росіяни. Тому і говоримо ми про їх історичну, мовну та культурну спорідненість.

Тому сьогодні ми спробуємо порівняти особливості музичної мови українського та російського народів. Розпочнемо зі слухання двох народних пісень і з'ясуємо, що їх споріднює.

2. Слухання. Українська народна пісня «Рече та стогне Дніпр широкий»

(Звучить українська народна пісня «Рече та стогне Дніпр широкий»)

3. Слухання. Російська народна пісня «Вниз по матушке по Волге»

(Звучить російська народна пісня «Вниз по матушке по Волге»)

4. Аналіз прослуханих творів

Прозвучали українська народна пісня «Рече та стогне Дніпр широкий» і російська народна пісня «Вниз по матушке по Волге».

Ми почули, що в обох піснях розповідається про великі річки – Дніпро та Волгу, які є символами величчя українського та російського народів, є втіленням любові та гордості за них. Вони звучать широко і розспівно, в них відчувається захоплення красою рідного краю, могутньою силою народу.

А тепер послухаємо ще одну, але вже професійну, «Пісню про Дніпро». Її авторами є поет Євген Долматовський та композитор Марк Фрадкін. Але спочатку познайомтеся з її «художньою біографією».

5. Відомості про пісню-думу «Пісня про Дніпро».

Лірико-патріотична пісня-дума «Пісня про Дніпро» створена у 1941 році, коли Україна була окупована фашистами. Євгенію Долматовському, російському поетові, довелося пережити страшні дні оточення, важкий шлях по дорогах знедоленої України до лінії фронту, переправу через Дніпро.

Грікі слова «Ой, Дніпро, Дніпро» жили тут, біля берегів старовинної ріки, у плачах жінок, у коротких і сурових перегуках партизанів.

Ці слова поет поклав в основу пісні, музику до якої написав російський композитор Марк Фрадкін. Їй судилося стати однією з найулюбленіших пісень періоду Великої Вітчизняної війни.

6. Слухання. «Пісня про Дніпро» «Пісня про Дніпро»

7. Аналіз прослуханого твору

«Пісню про Дніпро» створена в народному дусі. Тут поєдналися і російська народна пісенність (адже її автори – росіяни) і українська, тому що писалася вона в Україні і про Україну.

У пісні оспівується велич ріки, її нестримна сила, могутність і непереможність нашого народу, звучить заклик до боротьби з фашистськими загарбниками.

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми зрозуміли, що російська та українська музики дуже близькі, адже їх об'єднує історична, мовна та культурна спорідненість.

Урок 19

Тема уроку. Знайомство з музикою білоруського народу.

Мета уроку. Ознайомити учнів із зразком білоруської народної музики – піснею «Перепілонька», показати, як втілив її у своєму інструментальному творі український композитор Костянтин М'яков, та що музика українців і білорусів має багато спільних рис. _____

Хід уроку

1. Вступ

Ще одним сусідом України, музика якого близька до нашої є білоруський народ. Кордон між нами проходить на півночі нашої держави.

Край раскинулся мой у Днепра и Двины,
Там, где слышится гул беловежской сосны,
Где бескрайны пространства лесов и лугов,

Где на пашнях немолкнувший гром тракторов,
Где для дум соколиных высокий полет,
Где живет работающий и сильный народ,
Где Купалы и Коласа песни звенят,
Где леса партизанской славой шумят.

Так писав про свою рідну Беларусь поет Максим Танк.

Білоруси, як і українці, походять від слов'ян. У IX-XI століттях територія сучасної Білорусі входила до складу давньоруської держави – Київської Русі, яка пізніше розділилася на окремі князівства – так почалося формування білоруської народності, її мови, культури, звичаїв).

2. Демонстрація білоруської народної пісні «Перепілонька»

Якою ж є білоруська музика?

Щоб відповісти на це питання, послухайте білоруську народну пісню «Перепілонька» та поміркуйте над особливостями її звучання. Що зближує її з українською музикою?
(Звучить білоруська народна пісня «Перепілонька»)

3. Розучування пісні «Перепілонька»

Сумним характером мелодії, її протяжністю, жалібним змістом білоруська народна пісня «Перепілонька» нагадує українську пісенну творчість.

Давайте її розучимо.

Ой у перепілоньки та й голівка болить.

Приспів:

Ти ж моя, ти ж моя перепілонька,

Ти ж моя, рідная, перепілонька.

(Повторюється після кожного рядка)

Ой у перепілоньки заболіли ніжки.

Ой у перепілоньки спинка заболіла.

4. Караоке. Пісня «Перепілонька»

5. Слухання. К. М'ясков. «Білоруський танець»

Білоруська народна пісня «Перепілонька» дуже сподобалася українському композиторові Костянтину М'яскову. Послухайте, як він втілив мелодію цієї пісні у своєму творі та дайте відповіді на питання.

Який це тип музики – пісня, танець чи марш?

Який музичний інструмент виконує мелодію?

(Звучить «Білоруський танець» К М'яскова)

6. Аналіз прослуханого твору

Використавши мелодію білоруської народної пісні «Перепілонька», український композитор Костянтин М'ясков написав інструментальний твір для баяна під назвою «Білоруський танець».

Мелодія пісні з наспівної, протяжної перетворилася в танцювальну.

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися із зразком білоруської народної музики – піснею «Перепілонька», почули, як втілив її у своєму інструментальному творі український композитор Костянтин М'ясков, а також ми помітили, що музика українців і білорусів має багато спільних рис.

Урок 20

Тема уроку. Спорідненість музики слов'янських народів.

Мета уроку. Показати учням спільні риси, що об'єднують музику слов'янських народів. __

Хід уроку

1. Вступ

У кожного народу є своя національна музика. В одних випадках вона близька до української, в інших — істотно відрізняється.

Саме пісенність, танцювальність та маршовість є спільними рисами, що зближують музику різних народів і допомагають зрозуміти суть їх музичної мови.

Прослухайте три приклади музики слов'янських народів і поміркуйте, що в них спільного.

2. Слухання музики.

Порівняльна характеристика трьох прикладів музики слов'янських народів

Звучить українська народна пісня «Женчиок-бренчиок» (І куплет)

Звучить білоруська народна пісня-танець «Бульба» (І куплет)

Звучить Російська народна пісня «Светит месяц» (І куплет)

3. Демонстрація російської народної пісні «Со вьюном я хожу»

Танцювальність є спільною рисою трьох пісень, які ми прослухали.

Щоб визначити ще деякі спільні риси музики слов'янських народів, розучимо російську народну пісню «Со вьюном я хожу». Прослухайте цей музичний твір і визначте його характер.

(Звучить Російська народна пісня «Со вьюном я хожу»)

4. Розучування пісні «Со вьюном я хожу»

Хороводна російська народна пісня «Со вьюном я хожу» має наспівний характер; її мелодія спокійна, лірична і протяжна.

Правильно. Розучіть її.

5. Караоке. Пісня «Со вьюном я хожу»

Пісня «Со вьюном я хожу» (мінус)

6. Порівняння народних пісень: російської «Со вьюном я хожу» та української «Ми кривого танцю йдемо»

Порівняймо мелодію української народної пісні «Ми кривого танцю йдемо» з мелодією російської народної пісні «Со вьюном я хожу».

Звучить Російська народна пісня «Со вьюном я хожу» (І куплет)

Звучить українська народна пісня «Ми кривого танцю йдемо» (І куплет)

Мелодії двох хороводних народних пісень, які ми прослухали, наспівні, а їх побудові характерне повторювання деяких фраз та інтонаційних структур.

Саме такі особливості характерні й інструментальним награванням українського, російського та білоруського народів.

7. Слухання музики. Завдання

А тепер послухайте уривок із музичного твору і визначте: якою є його мелодія – народною чи професійною.

Який характер мелодії твору?

Звучить мелодія І частини Третього концерту для фортепіано С. Рахманінова на ф-но
Ми прослухали мелодію з Третього концерту для фортепіано видатного російського композитора, піаніста Сергія Рахманінова. Тому і музику ми вважаємо професійною, хоча вона близька до народних мелодій.

Звернемо увагу на плавність мелодії, характерну для російської ліричної народної пісні, адже вся вона побудована на поєднанні суміжних звуків, що й зумовило її наспівність.

Послухайте, яких якостей ця мелодія набула у виконанні фортепіано з оркестром.

8. Слухання.

С. Рахманінов. Третій концерт для фортепіано. І частина (фрагмент)

(Звучить І частина Третього концерту для фортепіано С.Рахманінова - фрагмент)

9. Підсумки уроку

Сьогодні ми знайшли спільні риси, що об'єднують музику слов'янських народів.

Урок 21

Тема уроку. Спорідненість музики слов'янських народів.

Мета уроку. Продемонструвати учням, як у своїй творчості композитори часто використовують мелодії народних пісень. Відкрити ще одну сторінку творчості російського композитора Михайла Глінки, на яку вплинула саме українська народна музика. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми продовжимо знаходити спільне в музиці слов'янських народів.

Послухайте музичний твір одного зі слов'янських народів і поміркуйте, музика якого народу прозвучала. Який жанр твору?

2. Слухання музики. Визначення твору

(Звучить коломийка)

Ми почули веселу, запальну коломийку. До речі, коломийка – це українська народна гуцульська пісня типу частівки.

Ми пам'ятаємо, що в коломийках стисло, але водночас дотепно й образно змальоване життя українського народу, його морально-естетичні погляди.

3. Слухання.

Р. Щедрін. Концерт для оркестру «Пустотливі частівки»

У російського народу є музичні твори, схожі на коломийки. Їх називають частівками. Це російські народні пісні, які складаються з багаторазового повторення невеличких куплетів. За змістом частівки різні: від гострої сатири, пустотливого гумору до ліричних роздумів.

Ми знаємо, що інколи композитори звертаються до народної музики і використовують народні мелодії у своїх творах.

Видатний російський композитор Родіон Щедрін в інструментальному Концерті для оркестру спробував передати характерні особливості та настрої російських частівок. Він використав тему російської частівки і розвинув її у великий оркестровий твір.

Послухайте Концерт для оркестру «Пустотливі частівки» і зверніть увагу на виразну роль тембрів різних груп оркестру й окремих інструментів.

Звучить Концерт для оркестру «Пустотливі частівки» Р. Щедріна

4. Аналіз прослуханого твору

У Концерті для оркестру Родіона Щедріна слід відзначити виразну роль тембрів різних груп оркестру (ударних і мідних духових), а також окремих інструментів.

Особливо виділяється труба, що виконує головну мелодію на фоні пустотливого «ухання» духових у низькому регістрі.

5. Розповідь про українські мотиви у творчості М. Глінки

Деяких композиторів надихає народна творчість не тільки свого народу, а й інших.

У 1838 році російський композитор Михайло Іванович Глінка здійснив велику подорож по Україні. Він побував у різних містах і селах, де слухав та вивчав українські народні пісні. Глінка був вражений красою української природи краю, милозвучністю мови, співучістю нашого народу.

„Обітована земля мого серця» – так називав Україну російський композитор. Тут він познайомився з українським поетом Віктором Забілою та написав на його вірші романси «Не щебечи, соловейку» та «Гуде вітер вельми в полі».

6. Демонстрація романсу «Гуде вітер вельми в полі»

Сьогодні ми познайомимося з одним з романсів на музику Михайла Глінки та розуцимо його.

Послухайте романс «Гуде вітер вельми в полі» й скажіть, про що розповідається в ньому та які засоби музичної виразності використав композитор, щоб надати творові саме українського колориту.

(Звучить Романс «Гуде вітер вельми в полі, сл. В.Забіли, муз. М.Глінки»)

У пісні розповідається про нелегку долю козака. Мелодія наспівна, широка, водночас журлива і стурбована.

Для неї характерний помірний темп, широке легато. Здається, ніби вітер гойдає козака, хоче його заспокоїти та доля не дозволяє це зробити.

7. Розуцування романсу «Гуде вітер вельми в полі»

8. Караоке. Романс «Гуде вітер вельми в полі»

9. Підсумки уроку

У своїй творчості композитори часто використовують мелодії народних пісень. Крім того, ми відкрили ще одну сторінку творчості російського композитора Михайла Глінки, на яку вплинула саме українська народна музика.

Урок 22

Тема уроку. Музика народів Закавказзя.

Мета уроку. Ознайомити учнів з особливостями музики народів Закавказзя, а також на прикладі гопака з балету «Гаяне» Арама Хачатуряна пояснити, що якою б незвичною не була музика, якому б народові вона не належала, ми завжди зможемо відчуті її танцювальний характер.

Хід уроку

1. Вступ

Щоб зрозуміти музику народів Закавказзя, необхідно, перш за все, ознайомитися з їхньою природою.

(Звучить грузинський народний танець «Лезгинка» - на його фоні текст)

Ланцюжки гір Великого Кавказу зі сніжними вершинами, глибокі ущелини, на дні яких стрімко біжать гірські річки, ліси на схилах гір, зелені долини з садами та виноградниками, морський прибіг, який то набігає на берег з тихим шелестом, то розбивається об прибережні скелі з ревінням та гуркотінням, – така природа Закавказзя.

Своєрідні, надзвичайно цікаві народи цього регіону – грузини, вірмени та азербайджанці.

Яскравим є і національний колорит музики кавказьких народів, адже на характері музики відбивається вдача народу, особливості народного говору. Музика кавказьких народів, здебільшого стрімка й запальна, буває дуже співучою і ліричною.

Грузинський народний танець «Лезгинка» допоможе нам відчуті колорит національної музики цього народу, його темперамент.

Послухайте «Лезгинку» та спробуйте визначити характерні особливості цього танцю.

2. Слухання. Грузинський народний танець «Лезгинка»

(Звучить грузинський народний танець «Лезгинка»)

3. Демонстрація пісні «Курчатка».

Грузинській музиці властиві: «гострий» ритм, яскраві акценти, а також велика роль ударних інструментів

Сусідом Грузії є Азербайджан. Азербайджанські діти із великим задоволенням співають пісню «Курчатка».

Послухайте її і поміркуйте, що відрізняє азербайджанську музику від української.

Звучить пісня «Курчатка»

Мелодія азербайджанської пісні «Курчатка» рухається плавно, водночас примхливо і вигадливо, наче змійка. Це надає твору особливого національного колориту.

Як і в українських піснях, у ній є розспіви (сс). Однак в українській музиці вони поглиблюють почуття пісенності, а в азербайджанській – підкреслюють танцювальну основу, прикрашають мелодію своєрідним орнаментом.

4. Розучування пісні «Курчатка»

Пропоную розучити пісню «Курчатка».

Зверніть увагу! Для передачі азербайджанського характеру перші слова «цип, цип...» слід співати коротко, легко і точно. У наспівних фразах розспіви виконуйте м'яко, прикрашаючи мелодію.

Нотний текст – у додатках

5. Караоке. Пісня «Курчатка»

6. Слухання. А. Хачатурян. Балет «Гаяне» (гопак)

Прослухаймо уривок із балету «Гаяне» видатного вірменського композитора Арама Хачатуряна.

До речі, балет – це музично-хореографічна вистава, в якій органічно поєднані музика, танець, драматична дія та образотворче мистецтво.

Після слухання дайте відповіді на питання.

Музику якого народу нагадає звучання оркестру?

Чи прочули ви щось незвичне у звучанні твору?

(Звучить гопак із балету «Гаяне» А.Хачатуряна)

У виконанні оркестру ми почули своєрідне звучання знайомого нам українського танцю. Це схоже на український гопак із вірменським колоритом.

Якою б незвичною не була музика, якому б народу вона не належала, ми завжди зможемо відчуті її танцювальний характер.

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з особливостями музики народів Закавказзя, а також на прикладі гопака з балету «Гаяне» Арама

Хачатуряна зрозуміли, що якою б незвичною не була музика, якому б народові вона не належала, ми завжди зможемо відчуті її танцювальний характер.

Урок 23

Тема уроку. Музика народів Середньої Азії.

Мета уроку. Ознайомити учнів з особливостями музики народів Середньої Азії; на прикладі «Туркменського танцю» Костянтина М'яскова показати ще один із прикладів звернення композиторів одного народу до музики іншого. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми здійснимо подорож до неповторного середньоазіатського краю.

Усіх, хто потрапляє сюди, вражає неосяжність просторів і рівнини Казахстану

... родючі оазиси в роздолах річок, степи та пустелі, поля бавовни Узбекистану;

... вражають сині озера і гірські хребти Киргизстану, вершини яких вкриті вічними снігами та льодовиками ...

... а також фруктові сади Таджикистану ...

... вражають спека та піски пустелі Каракуми, що в Туркменістані.

Середньоазіатські народи зробили великий внесок у розвиток загальнолюдської культури. У ті часи, коли не мали своєї писемності, вони створювали прекрасні зразки усної народної творчості: народні співці прославляли подвиги своїх героїв, розповідали про чисту та вірну любов Лейлі та Меджнуна...

Якою ж є музика народів Середньої Азії?

Відповісти на це питання нам допоможе узбецька народна пісня-танець «Мавриги». Послухайте її, визначте найхарактерніші ознаки цієї музики.

2. Слухання. Узбецька народна пісня-танець «Мавриги»
(Звучить узбецька народна пісня-танець «Мавриги»)

3. Аналіз прослуханого твору

Я звернув увагу на танцювальність твору.

Це зближує його з музикою інших народів. В основі танцювальних рухів лежить своєрідний ритмічний рисунок, виразну роль у танці відіграють ударні інструменти, які супроводжують його мелодію. Саме це притаманне музиці Середньої Азії.

Щоб яскравіше відчувти східний колорит цієї музики, доповніть її виконанням легких рухів руками, імітуючи садіння бавовни, витягування ниток, вишивання.

4. Ритмічний супровід до танцю «Мавриги»

5. Слухання. К. М'ясков. «Туркменський танець»

Послухайте ще один танець та поміркуйте, якому народу він може належати.

(Звучить «Туркменський танець» К. М'яскова)

6. Аналіз прослуханого твору

Національна своєрідність туркменської музики яскраво втілена в концертній п'єсі для баяну «Туркменський танець», яку написав український композитор Костянтин М'ясков.

Ми зрозуміли це завдяки своєрідному ритмічному малюнку та вигадливому орнаменту мелодії, характерному саме музиці Середньої Азії.

Ось ще один приклад того, як до музики одного народу звертаються композитори інших народів.

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми дізналися багато цікавого: познайомилися з особливостями музики народів Середньої Азії; на прикладі «Туркменського танцю» Костянтина М'яскова побачили ще один із прикладів звернення композиторів одного народу до музики іншого.

Урок 24

Тема уроку. Музика народів Прибалтики.

Мета уроку. Ознайомити учнів з музикою прибалтійських народів та навчити їх відчувати її національний колорит.

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми продовжимо наші подорожі і відвідаємо узбережжя Балтійського моря.

Так, адже тут знаходяться три сусідні держави: Литва, Латвія та Естонія, які називають країнами Прибалтики. Вони мають багато спільного.

Балтійське море, що омиває береги цих країн, відіграє важливу роль в їх житті. Кожного дня в море виходять сотні риболовецьких суден. Море – один з основних шляхів сполучення з різними державами. Воно впливає і на клімат прибалтійських країн: вологий морський вітер із заходу пом'якшує літню спеку та зимові холоди.

Прибалтика – це ще і край річок, озер, лісів і бурштину. Бурштин – кам'янілу смолу давніх соснових лісів – видобувають тут здавна. Вироби з прибалтійського бурштину археологи знаходять в Єгипті, Греції та Римі.

Велику увагу в країнах Прибалтики приділяють розвитку культури. Тисячі самодіяльних і професійних співаків, танцюристів, музикантів демонструють свої досягнення на великих співочих святах, які вже стали традицією. Заключні концерти відбуваються на так званих «співочих полях».

Спів у Прибалтиці чути скрізь і завжди. Тому, напевне, навіть діти із захопленням ставляться до цього виду мистецтва.

Однією з найулюбленіших дитячих народних пісень Латвії є календарно-обрядова пісня «Півник». Послухайте її та визначте характерні особливості цього твору.

2. Демонстрація латвійської народної пісні «Півник»

Звучить латвійська народна пісня «Півник»

3. Розучування пісні «Півник»

1. Тільки ранок синій встане на зорі,

Кукуріка півник дзвінко на дворі.

2. Завтра починаються у нас жнива,

Буде працювати в полі вся рідня.

Приспів:

Дзвінко, півнику, співай,

Рано діток підіймай.

3. Будем в полі дружно жати ми ячмінь,

Буде чути нашу пісню в далечинь.

Приспів.

4. Нам потрібно завтра теж раніше встать,

Бо ніяк не можна в день такий відстать.

Приспів.

4. Караоке. Пісня «Півник»

5. Слухання. Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок»

Мелодії латвійської дитячої пісеньки «Півник» характерне світле забарвлення. У ній поєднано граціозну грайливість і співучість.

А тепер порівняйте пісню «Півник» з календарно-обрядовою українською народною піснею «Женчикок-бренчикок».

(Звучить українська народна пісня «Женчикок –бренчикок»)

6. Слухання. К. М'ясков. «Литовський танець»

Обидві пісні веселі, пов'язані з працею в полі, але я відчув різницю в їх національному колориті.

А ми вже знаємо, що до особливостей народної музики дуже часто звертаються зарубіжні композитори.

Наприклад, український композитор Костянтин М'ясков спробував відтворити національний колорит литовської музики у творі, який так і називається «Литовський танець». Прослухайте його.

(Звучить «Литовський танець» К. М'яскова)

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з музикою прибалтійських народів та відчули її національний колорит.

Урок 25

Тема уроку. Українські веснянки.

Мета уроку. Показати учням, що календарно-обрядові пісні, які століттями складалися і збагачувалися, стали основою для музичного мистецтва трьох народів – українського, російського та білоруського. Ширше познайомити їх із традиціями зустрічі весни в Україні. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Сьогодні говоритимемо про веснянки.

Здавна в Україні побутує фольклорно-пісенний цикл, тісно пов'язаний з календарем сільськогосподарських робіт і родинним побутом селян.

Пісні весняного календарного циклу, поряд з іншими землеробськими піснями, належать до найдавніших здобутків культури давніх східних слов'ян, яку успадкувала культура Київської Русі. Пізніше ці календарно-обрядові пісні, що століттями складалися і збагачувалися, стали основою для музичного мистецтва трьох народів – українського, російського та білоруського.

2. Розповідь про традиції зустрічі весни

Весна – чи не найулюбленіша пора року. Лише згадка про неї пробуджує радість і нові надії. Її прихід відчувають і по-своєму переживають дорослі і діти, тварини і рослини – усе, що є живого на Землі. Не випадково наші пращури у давнину пов'язували з весною і новолітвання. Саме в березні вони відзначали Новий рік.

З давніх-давен не було села в Україні, в якому б не зустрічали прихід весни. Як тільки танув сніг і сріблястими струмками збігали води, а левади підсихали під проміннями весняного сонця, дітлахи зверталися до своїх неньок:

Благослови, мати,

Весну закликати!

Весну закликати,

Зиму проводити!

Зимочка в возочку,

Літечко в човночку!

Вважається, що саме з 22 березня, свята Сорока святих, починалися веснянкові забави.

Весну, за уявленнями наших предків, на крилах приносили пташки. Тому обрядове печиво випікали у формі пташок; діти, співаючи, носили їх по селу, провіщаючи і закликаючи весну.

Пташок викликаю

З теплого краю:

- Летить, соловейки,

На нашу земельку,

Спішіть, ластівоньки,

Пасти корівоньки!

Свято зустрічі весни приурочувалося до початку льодоходу – «коли щука хвостом розіб'є лід». У веснянках висловлювалися вихвалання йти «полонку рубати, гагілку добувати».

У кожному селі до зустрічі весни готувалися з особливою ретельністю. Хлопці виготовляли зиму-опудало із соломи, вдягали його у старе лахміття і вкопували посеред левади. Сюди ж сходилися і дівчата у вишитих блузках і з віночками на голові. Хлопці спалиювали солом'яну ляльку, а попіл розсіювали довкола. Це означало, що весна остаточно переборолала зиму.

3. Відомості про українські веснянки

Скрізь, із різних куточків, лунає музика – це дівчата водять хороводи і співають веснянки.

До речі, веснянки – це пісні на честь приходу весни

Звичай водити хороводи, співати веснянки, забавляти іграми, приуроченими весні, зберігся подекуди і до наших днів.

У кожній місцевості веснянки творилися і виконувалися по-різному, навіть мали свої назви (гаївки, маївки, ягільки, гагілки...). Виконаймо й ми одну з них!

Наприклад, українську веснянку «Вербовая дощечка».

4. Повторення веснянки «Вербовая дощечка»

5. Підсумки уроку

Сьогодні ми дізналися, що календарно-обрядові пісні, які століттями складалися і збагачувалися, стали основою для музичного мистецтва трьох народів – українського, російського та білоруського.

А також ми ширше познайомилися із традиціями зустрічі весни в Україні.

Урок 26

Тема уроку. Музика не знає кордонів.

Мета уроку. Провести тестування з теми «Музика не знає кордонів», дати учням пересвідчилися, що чим би не відрізнялася музика певного народу від української, вона нам завжди зрозуміла так само, як і українська музика – іншим народам. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні в нас не звичайний урок, а узагальнюючий. Ми підведемо підсумки вивченого матеріалу з цієї теми. На попередніх уроках ми слухали і виконували музику різних народів, порівнювали її з українською, визначали спільні та відмінні риси.

І дійшли до висновку: чим би не відрізнялася музика якогось народу від української, вона нам завжди зрозуміла так само, як і українська музика – іншим народам. Музика зближує і збагачує народи, тому що її мова інтернаціональна, вона не має кордонів.

2. Завдання.

Тестове завдання 1

Тестове завдання 2

Тестове завдання 3

Тестове завдання 4

Тестове завдання 5
Тестове завдання 6
Тестове завдання 7
Тестове завдання 8
Тестове завдання 9
Тестове завдання 10
Тестове завдання 11
Тестове завдання 12

3. Підсумки уроку

Сьогодні відбулося тестування з теми «Музика не знає кордонів», і ми ще раз пересвідчилися, що чим би не відрізнялася музика певного народу від української, вона нам завжди зрозуміла так само, як і українська музика – іншим народам.

Урок 27

Тема уроку. Музика не знає кордонів.

Мета уроку. За допомогою колискової з опери «Поргі та Бесс» Джорджа Гершвіна, болгарської народної жартівливої пісні «Посадив полин я» та романсу «Захід сонця» Едварда Гріга допомогти учням переконатися, що музична мова, на відміну від розмовної, зрозуміла нам без перекладу, а з її допомогою виражають певні почуття й образи.

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми розкриємо новий аспект взаємозв'язку між музичним мистецтвом різних народів і спробуємо зрозуміти інтернаціональну сутність музичної мови.

Прослухайте дві пісні мовою різних народів. Спробуйте визначити їх характери, образний зміст.

2. Слухання музики

Коліскова з опери «Поргі та Бесс» Дж. Гершвіна

Звучить болгарська народна пісня «Посадив полин я»

3. Аналіз прослуханих творів

Ці пісні контрастні за характером. Слід відмітити, що перша – ніжна, плавна і сумовита. Ми чуємо незвичайні інтонації негритянської колискової пісні. Це Коліскова з опери «Поргі та Бесс» видатного американського композитора Джорджа Гершвіна.

Негритянські джазові коліскові інтонації цієї пісні істотно відрізняються від інтонацій українських коліскових пісень або пісень інших народів своїми гострими зрушеннями (так званими синкопами), що підкреслюють плавність мелодії. Виконує коліскову соліст у супроводі хору.

Другий твір, який ми прослухали, – болгарська народна жартівлива пісня «Посадив полин я». Вона жвава, грайлива і жартівлива.

Цій пісні характерне і розширення від куплету до куплету за рахунок додавання до кожного наступного куплету нових фраз. У цьому творі головна роль належить хору.

Хоча слова цих двох пісень не всім зрозумілі, музика допомогла зрозуміти їх характер і зміст.

Отже, кожен народ має свою не лише розмовну, а й музичну мову. Вона, на відміну від розмовної, зрозуміла нам без перекладу, за її допомогою виражають певні почуття й образи.

4. Слухання музики

Прослухайте музичний твір уже відомого нам норвезького композитора Едварда Гріга.

...і спробуйте визначити характер музики й образний зміст. Підкажу: композитор описав певну частину доби

Увага! Едвард Гріг.

5. Аналіз прослуханого твору

Ми прослухали романс Едварда Гріга «Захід сонця». Композитор змалював вечірню пору, коли «на землю знов приходить сон».

Складається враження, що ввечері вітер ніби заколисує природу. Музика переважно ніжна, лагідна та раптом стає схвильованішою (з'являється останній сплеск дня, що минає). Зіставлення мажору (в першій частині) з мінором (у другій) дає змогу сприймати цей твір як двочастинний.

Ми переконалися, що інколи переклад не потрібен! Музична мова допомагає слухачам будь-яких національностей зрозуміти задуманий авторами образ.

Та давайте перевіримо правильність наших думок.

6. Повторне слухання романсу «Захід сонця»

(Звучить «Захід сонця» Е.Гріга - українською мовою)

Дійсно...

Закрили квіти пелюстки

І птахи замовчали.

Завмерла далина і жде,

Вся плачучи росою,

Що швидко сонце зникне дець

За смугою ясною.

Розучить пісню Е. Гріга «Захід сонця».

Слідкуйте, щоб ваше дихання було широким, а звучання голосних – округленим і протяжним.

У цьому вам може допомогти передача фразування рухом руки.

7. Розучування романсу «Захід сонця»

1. Находить тінь і день пройшов,

І згасло світло в лісі.

Багрянець золотом упав,

На землю тьми завіса.

В вечірній тиші чарівній

Беріз шепочуть віти...

На землю знов приходять сні,

Над світом мріють вії.

2. Як сумно з нами день прощавсь,

В тривозі гори спали,
Закрили квіти пелюстки
І птахи замовчали.
Завмерла далина і жде,
Вся плачучи росою,
Що швидко сонце зникне десь
За смугою ясною.

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми переконалися, що музична мова, на відміну від розмовної, зрозуміла нам без перекладу, а з її допомогою виражають певні почуття й образи. Допомогли нам Колискова з опери «Поргі та Бесс» Джорджа Гершвіна, болгарська народна жартівлива пісня «Посадив полин я» та романс «Захід сонця» Едварда Гріга.

Урок 28

Тема уроку. Музична мова композиторів різних країн.

Мета уроку. Показати учням, що музичні мови різних народів мають чимало спільних рис. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми спробуємо порівняти музичні мови композиторів різних країн і народів. Послухайте відомий вам музичний твір і визначте ім'я композитора й образний зміст твору.

2. Слухання музики

(Звучить «Захід сонця» Е. Гріга)

Романс «Захід сонця», який ми щойно прослухали, написав видатний норвезький композитор Едвард Гріг.

У ньому змальована краса вечірньої пори, виражена любов до рідної природи. Ця музика мелодійна, лірична і поетична.

Сьогодні ми продовжимо розучування романсу «Захід сонця». Пам'ятайте про інтонаційну виразність і широту дихання кожної фрази.

3. Продовження розучування романсу «Захід сонця»

1. Находить тінь і день пройшов,
І згасло світло в лісі.
Багрянець золотом упав,
На землю тьми завіса.
В вечірній тиші чарівній
Беріз шепочуть віти...
На землю знов приходять сні,
Над світом мріють вії.
2. Як сумно з нами день прощавсь,

В тривозі гори спали,
Закрили квіти пелюстки
І птахи замовчали.
Завмерла далина і жде,
Вся плачучи россою,
Що швидко сонце зникне десь
За смугою ясною.

4. Караоке. Романс «Захід сонця»

Романс «Захід сонця» (мінус)

5. Слухання музики

Красу рідної природи змальовував у своїх творах і український композитор Микола Віталійович Лисенко.

Прослухайте один із них і спробуйте зрозуміти образний зміст твору; дайте йому свою назву.

Звучить «Баркарола» М. Лисенка

Микола Лисенко створив враження водного простору, передав спокійне погойдування річкових хвиль.

Композитор використав мелодію відомої української народної пісні «Пливе човен». А назвав він свій твір «Баркарола».

6. Відомості про баркароли – пісні гондольєрів

Баркарола народилася в прекрасному італійському місті – у Венеції, яку називають «столицею Нептуна», «перлиною Адріатики». Венеція збудована на островах і майже не має вулиць. Замість них місто перерізають канали. У них навіть відчиняються двері будинків; до сходів прив'язані довгі чорні човни – гондоли.

У гондолах, які плывуть нескінченними стрічками каналів, і народжуються баркароли – пісні човнярів-гондольєрів.

Вони спокійні, мелодійні, плавні; в акомпанементі – розмірене погойдування у своєрідному ритмі, наче хвилі набігають одна на одну.

Композитори полюбили м'який пісенний ритм баркароли (іноді її називають гондольєра) – і вслід за венеціанськими народними піснями з'явилися баркароли, створені композиторами різних країн.

7. Слухання. М. Глінка. Романс «Венеціанська ніч»

Видатний російський композитор Михайло Іванович Глінка майже три роки жив в Італії. Він був вражений природою, побутом і співацькою культурою цієї країни. Під впливом італійських народних пісень Глінка створив свій найпоетичніший, найсвітліший романс на слова Івана Козлова «Венеціанська ніч».

У ньому композитор передає поетичну красу літньої італійської ночі і мрійливі настрої, що їх викликають, як казав сам Глінка, «м'яке оксамитове повітря», тиша, срібляста вода та звуки ніжної баркароли.

Прослухайте цей твір і спробуйте уявити картину, що описав Глінка. Доповніть її своїми враженнями.

Поміркуйте, якою є музика? Які засоби, прийоми застосував композитор, щоб створити саме такий музичний образ?

(Звучить «Венеціанська ніч» М. Глінки)

Музика вражає світлом, ясністю і простотою.

А це тому, що в романсі композитор застосував дуже прості, але виразні музичні прийоми – спокійний ритм баркароли (ритмічне погойдування) та гнучку, й водночас виразну, лінію мелодії.

8. Підсумки уроку

Ми наче побували в цьому італійському місті завдяки композиторам різних народів. Незважаючи на те, що автори музичних творів, з якими ми познайомилися на уроці, жили в різних країнах, ці твори близькі за своєю мелодійністю, ліричністю і поетичністю, а також за емоційним ставленням композиторів до краси рідної природи.

Так. Можна не знати ні норвезької, ні російської мов, але відчувати і розуміти музику і норвезьку, і українську, і російську, тому що музичні мови різних народів мають чимало спільних рис.

Урок 29

Тема уроку. Подорож країнами світу разом із музикою.

Мета уроку. Ознайомити учнів з музикою чеського та угорського народів. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Чехія – серце європейського континенту

Чехія – держава в центрі Європи. Її часто називають серцем європейського континенту. А мандрівникам на шосе між Пльзенем і Хебом з гордістю показують гранітний обеліск із написом «Центр Європи». Чехія – країна, бідна на корисні копалини, але багата майстрами, які завжди намагалися працювати так, щоб ніхто не міг з ними порівнятися чи їх замінити.

Здавна славиться ця країна своїм пивом, унікальним чеським кришталем і неповторними прикрасами.

Багата Чехія і культурою. Народні пісні є невід'ємною частиною життя чехів. Співають і діти, і дорослі.

2. Демонстрація чеської народної пісні-танцю «Полька»

Сьогодні ми познайомимося з найвідомішою чеською народною піснею-танцем «Полька».

Антон: Прослухайте її і зверніть увагу на ритмічні особливості, які надають музиці національного колориту.

Звучить чеська народна пісня-танець «Полька» в оригінальному виконанні

3. Аналіз прослуханого твору

Слід відзначити, що у прослуханому творі мелодія активна, гостра і танцювальна.

Ви, напевне, звернули увагу на те, що зміна ритму змінює характер музики. А допомагає це зробити використання синкопи.

Синкопа – це зміщення музичного наголосу з сильної долі такту на слабку.

Оригінальне виконання чеської народної пісні-танцю «Полька» пов'язане саме із синкопуванням, яке надає музиці танцювального характеру.

4. Розучування чеської народної пісні-танцю «Полька»

Нотний приклад – у додатках

5. Караске. Пісня-танець «Полька»

6. Розповідь про музичну культуру Угорщини

Наступною зупинкою буде Угорщина, яка знаходиться поряд із Чехією.

Угорщину з усіх боків оточують гори. Якщо подивитися на цю країну з висоти, її територія здається схожою на велике, неправильної форми блюдце з пагорбковатим дном.

Цікава і музична культура Угорщини. Її найвизначнішими представниками є Ференц Ліст, Бела Барток, Золтан Кодай та ін.

Музична діяльність цих композиторів була пов'язана з історичною долею угорського народу, його боротьбою за розвиток національної культури. У їхніх творах помітні традиції угорського фольклору в поєднанні з сучасними засобами музичної виразності, власними композиторськими стилями.

7. Слухання. З. Кодай. Опера «Харі Янош» (чардаш)

Сьогодні ми погортаємо сторінки творчості угорського композитора Золтана Кодая. Коріння його творчості сягає в угорську народну музику. Композитор безмежно вірить у творчу силу свого народу та його майбутнє. Його твори – це сповідь душі.

Одним із найвідоміших творів композитора є героїко-комічна опера «Харі Янош».

Харі Янош – герой угорського фольклору та літератури, бравий солдат, жартівник. Тому і мелодика опери побудована на угорському фольклорі. Розповідаючи про свої «подвиги-походеньки», герой висміює панів, утверджує перевагу народної кмітливості над панською тупістю.

Показуючи народні сцени, Золтан Кодай вводить в оперу і народні танці. Урочисто, з запалом звучить в опері чардаш – угорський народний танець міського походження (в перекладі «трактир», «шинок»).

Прослухайте його.

Звучить Чардаш з опери «Харі Янош» З. Кодая

8. Слухання. Й. Брамс. Угорський танець № 2

До угорської народної музики неодноразово зверталися і композитори інших країн.

Видатний німецький композитор, піаніст Йоганес Брамс після співпраці з угорським скрипалем Едуардом Ременьї створив свої знамениті «Угорські танці». Спочатку вони були написані для фортепіано в 4 руки. Пізніше з'явилися переклади «Угорських танців» для оркестру, різних ансамблів, інструментів соло.

До циклу входить 10 номерів. Ми послухаємо угорський танець № 2. Спробуйте визначити, які елементи музичної мови допомогли Брамсу надати творові національного колориту.

Звучить Угорський танець № 2 Й. Брамса

У прослуханому творі дуже яскраво відчувається колорит музики угорського народу.

Йому характерні гострота ритмів, а також різка зміна динаміки, штрихів, темпів і фактури твору.

9. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з музикою чеського та угорського народів.

Урок 30

Тема уроку. Подорож країнами світу разом із музикою.

Мета уроку. За допомогою творів Вольфганга Амадея Моцарта провести подорож до Франції та Австрії, навчити учнів співати та слухати музику, відому за межами цих держав. _____

Хід уроку

1. Вступ.

Культурні пам'ятки Франції. Сьогодні ми знову подорожуватимемо. Спочатку завітаємо до Франції, а пізніше – до Австрії.

Пам'ятки культури, освітні і культурні центри прославили Францію на весь світ. Далеко за її межами відомі собор Паризької богоматері, університет Сорбонна, Триумфальна арка, головна вулиця столиці (Єлісейські Поля), найбільший музей світу – Лувр, Ейфелева вежа та безліч інших.

Мистецтво Франції представляють багато видатних особистостей. Серед них – уже відомий нам французький композитор Жорж Бізе, автор опери «Кармен».

2. Слухання музики

Професійного мистецтва не існувало б, якби не було народної музики.

Спробуйте за ритмічно-мелодійним малюнком першого музичного речення визначити відому вам французьку народну пісню.

(Звучить французька народна пісня «Пастух»)

А я впізнав! Це – французька народна пісня «Пастух»

Дійсно! Пригадаймо її. При повторенні зверніть увагу на точний спів початкової інтонації, доспівування до кінця половинних тривалостей і збереження наспівності в рухливому темпі.

3. Повторення французької народної пісні «Пастух»

Караоке. Французька народна пісня «Пастух».

4. Слухання музики

Прослухайте музичний твір і спробуйте почути знайомі інтонації.

Вони нагадають нам уже знайомий твір?

Так. І вам потрібно сказати, який саме.

Звучить: В. А. Моцарт

Варіації на тему французької народної пісні

5. Аналіз прослуханого твору

У прослуханому творі ми почули знайомі інтонації французької народної пісні «Пастух».

Правильно. Ви, напевне, помітили відмінність мелодії нового твору від мелодії народної пісні, а також те, що вона прозвучала декілька разів і варіативно змінювалась.

Видатний австрійський композитор Вольфганг Амадей Моцарт створив Варіації на тему французької пісні, в основі якої лежить мелодія пісні «Пастух». Музика Моцарта збагатила знайому нам мелодію, вона стала незвичайна витонченою та барвистою.

Згадаймо, що Варіації – це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій). До речі, тема у варіаціях піддається як мелодичним, так і ритмічним, динамічним і темповим змінам.

6. Відомості про творчість В. А. Моцарта

Творчість Вольфганга Амадея Моцарта багатогранна, спроможна викликати яскраві враження та глибокі почуття. Напевне, немає людини, яка б не знала про нього чи не чула його музики. Хто ж він такий? В історії музики час від часу, ніби яскраві зірки на небосхилі, з'являлися надзвичайні музиканти. Зовсім ще маленькими дітьми, вони давали сольні концерти та вражали слухачів силою свого музичного таланту. Називали таких маленьких музикантів чудо-дітьми (вундеркіндами).

Таким вундеркіндом був і Моцарт. Разом зі своєю старшою сестрою Наннерль він об'їздив із концертами всю Європу.

Сучасники називали Моцарта «богом музики». На жаль, прожив він дуже мало, однак фантастично багато встиг створити цей геній за тридцять шість років. Його творчу спадщину складають понад шістсот творів.

7. Відомості про I частину Симфонії соль мінор В. А. Моцарта

Одним із найвідоміших останніх творів Моцарта була Симфонія соль мінор.

Своє визнання вона отримала завдяки надзвичайно щирій музиці (адже композитор торкається внутрішнього світу людини), а також зрозумілості його музичної мови широкому колу слухачів.

Для глибшого проникнення в емоційний зміст твору, ми познайомимося з головною темою I частини цієї симфонії, в якій відчутна чітка ритмічна інтонація.

Прослухайте фрагмент першої частини симфонії соль мінор. Зверніть увагу на лірично-схвильований характер музики, на яскраві динамічні контрасти в ній, на виразне значення вже знайомої вам ритмікоінтонації, з якої «вирастає» схвильовано-трепетна мелодія першої частини.

8. Слухання. В. А. Моцарт. Симфонія соль мінор. I частина (фрагмент)

(Звучить: В.Моцарт Симфонія соль мінор, I частина (фрагмент))

9. Підсумки уроку

Разом із творами Вольфганга Амадея Моцарта ми потрапили до Франції та Австрії, співали та слухали музику, відому за межами цих держав, адже музична мова зрозуміла всім народам.

Урок 31

Тема уроку. Музика польського народу.

Мета уроку. Ознайомити учнів з особливостями музики польського народу, дати їм змогу глибше поринути у світ музики засновника польської класичної музики Ф. Шопена. _____

Хід уроку

1. Вступ. Польща – країна високої культури

На заході України проходить кордон із Польщею. Так склалося історично, що Польща та Україна мають багато спільного. Не знаючи польської мови, ми можемо її зрозуміти на слух; у діалекті західних районів України часто зустрічаються польські слова.

Польща – країна високої культури. Вона дала світові астронома Миколу Коперніка, письменника Генріха Сенкевича, поета Адама Міцкевича, композитора Фрідеріка Шопена, художника

Яна Матейко, фізика Марію Складовську-Кюрі. Польський народ дбайливо оберігає пам'ять про великих людей своєї країни.

Музичне мистецтво Польщі бере початок із фольклору, народних пісень і танців.

Прослухайте польську народну пісню «Жайворонок» і визначте її характер.

2. Демонстрація польської народної пісні «Жайворонок».

Звучить Польська народна пісня «Жайворонок»

3. Розучування польської народної пісні «Жайворонок»

Нотний приклад – у додатках

4. Караоке. Польська народна пісня «Жайворонок»

5. Творчість Ф. Шопена. Мазурки

Представником музичної культури Польщі є геніальний композитор, піаніст, засновник польської класичної музики Фрідерік Шопен — гордість і слава польського народу, один із найулюбленіших композиторів світу.

Шопен дуже любив польські народні пісні й танці і часто звертався до них у своїй творчості.

Велику увагу Шопен приділив мазуркам. Він – автор близько 60 мазурок.

Мазурка — це польський народний танець, який виник понад триста років тому в одній з областей Польщі — Мазовії. Характерною рисою мазурки є її тридольний розмір і веселий, бравурний характер мелодії. Виконують танець парами.

У XIX ст. народна мазурка набула шляхетності, блиску і стала одним з найпопулярніших бальних танців.

Майстерно написані мазурки Шопена розраховані на концертне виконання. Вони мають різний характер: від веселих сільських, гордих бальних танців до ліричних, навіяних почуттям туги за Батьківщиною. Деякі мазурки Шопена дуже картинні. Недарма сам композитор назвав їх «образками», в перекладі з польської – «картинки».

6. Слухання. Ф. Шопен. Мазурка ля мінор

Прослухайте одну з мазурок Фрідеріка Шопена і спробуйте зрозуміти образний зміст твору.

(Звучить Ф. Шопен. Мазурка ля мінор)

7. Аналіз прослуханого твору

Мазурка ля мінор, яку ми прослухали, пов'язана з образами батьківщини. Спочатку звучить задумлива, сумна мелодія. Та ось уже звучить веселий, запальний сільський танець. І акцент на третій долі такту нагадує притупування в танку.

Потім знову повертається перша тема – ніжна, граціозна, наповнена задумливим сумом.

8. Демонстрація української народної пісні «Женчикок-бренчикок»

Пригадайте українську народну пісню «Женчикок-бренчикок» і порівняйте її з мазуркою Ф. Шопена.

(Звучить українська народна пісня «Женчикок-бренчикок»)

9. Розучування української народної пісні «Женчикок-бренчикок»

Я помітив, що в мазурці Ф. Шопена та українській народній пісні «Женчикок-бренчикок» є багато спільного: тридольність, танцювальність, граціозність...

Це дає можливість зробити висновок про взаємовплив і взаємозбагачення музики українського та польського народів.

Розучіть і проспівайте українську народну пісню «Женчикок-бренчикок».

10. Караоке. Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок»

11. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з особливостями музики польського народу, глибше поринули у світ музики засновника польської класичної музики Фрідеріка Шопена.

Урок 32

Тема уроку. Музика не має кордонів.

Мета уроку. Ознайомити учнів з музикою японського народу. Показати, що незважаючи на її своєрідність, вона нам зрозуміла, адже музична мова є інтернаціональною. _____

Хід уроку

1. Вступ. Японія – сучасна, високорозвинута держава

Сьогодні ми помандруємо до далекої азійської країни – Японії. Вона розташована на островах Тихого океану, які розтягнулися довгим ланцюжком.

В Японії чимало діючих вулканів; це є однією з причин частих землетрусів. Найбільший згаслий вулкан – Фудзіяма – є символом цієї країни і предметом напіврелігійного поклоніння.

Японія – високорозвинута індустріальна держава; вона славиться якістю та сучасністю своєї техніки, побутових приладів тощо.

Вона також давньої та високорозвиненої культури. Викликає захоплення мистецтво японських майстрів: живопис, архітектура, література, театр і декоративне мистецтво (наприклад, ікебана – вміння складати квіткові композиції, бонсай – вирощування карликових кімнатних дерев). Далеко за межі держави вийшли традиційні японські види спорту – боротьба дзю-до, бокс і карате.

Дуже складною є японська писемність. Основу її складають ієрогліфи, запозичені в китайців і пристосовані до особливостей японської мови. Щоб прочитати газету, потрібно знати біля 2 тис. знаків, а взагалі їх більше 10 тис.

2. Демонстрація японської народної пісні

Своєрідна і музична мова японського народу. Послухайте переклад японської народної пісні

Що незвичайного ви почуєте у звучанні музики?

Про що розповідається у пісні?

Звучить японська народна пісня «Вишня»

3. Аналіз прослуханого твору

Характер музики створює образ чогось ніжного, дорогого людині.

У ній розповідається про вишню. Цьому дереву приділена така увага, оскільки японці з особливим трепотом чекають весняного цвітіння сакури – японської вишні. У ці дні вони милуються рожевими, махровими, ніжними квітами.

Вишню (як і хризантему) вважають національним символом Японії.

4. Відомості про пентатоніку

Мелодика пісні є своєрідною. Вона будується на пентатоніці (одному з ладів народної музики).

Пентатоніка – це п'ятиступеневий звукоряд, в якому відсутні напівтони.

Характерною особливістю цього ладу є п'ятизвуччя. Якщо зіграти на фортепіано на чорних клавішах, ви почуєте саме пентатоніку.

Угорський композитор і педагог Золтан Кодай говорив, що пентатоніка є зручнішою для розвитку слуху, її легше сприймати та виконувати.

5. Розучування японської народної пісні «Вишня»

Розучіть і проспівайте японську народну пісню «Вишня».

6. Караоке. Японська народна пісня «Вишня»

7. Слухання музики

Мелодії японських народних пісень дуже незвичні і цікаві. Напевне, багато композиторів використали їх у своїй творчості.

Наприклад, видатний російський композитор і педагог Дмитро Борисович Кабалевський. Він розумів використовувати народні мелодії у своїй творчості. Саме так сталося і з японською народною піснею «Вишня».

Прослухайте твір Дмитра Кабалевського, написаний на мелодію цієї пісні...

І спробуйте визначити форму твору російського композитора.

Звучить: Д. Кабалевський

Варіації на японську народну тему

Твір Дмитра Кабалевського написаний у формі варіацій! До речі, варіації – це форма музики, яка складається з теми та її видозмінених повторень (варіацій).

Отже, прозвучали Варіації на японську народну тему Дмитра Борисовича Кабалевського.

8. Підсумки уроку

Сьогодні ми познайомилися з музикою японського народу. Незважаючи на її своєрідність, вона нам зрозуміла, адже музична мова є інтернаціональною.

Урок 33

Тема уроку. Музика не знає кордонів.

Мета уроку. Показати учням зрозумілість та інтернаціональність музичної мови і познайомити їх з індонезійською народною піснею, характер якої близький музиці будь-якого народу. _

Хід уроку

1. Вступ

Ми подорожували різними країнами, які знаходяться або поряд з Україною, або на великій відстані від неї та знайомилися з особливостями музичної культури кожної з них. Ми дійшли висновку, що, навіть не знаючи мови твору, ми розуміємо музичну мову, яка в багатьох народів містить чимало спільних рис (хоча й існує національна своєрідність музики). Музична мова інтернаціональна.

Послухайте народну пісню і поміркуйте, чи українська вона.

2. Слухання музики

Індонезійська народна пісня «Прогулянка з батьком»

3. Аналіз прослуханого твору

Ми прослухали дитячу народну пісеньку «Прогулянка з батьком». Зважаючи на веселий настрій, грайливий характер її можна віднести і до веселих українських. Але не відчутно жодних особливостей національного колориту інших народів. Пісня виконана українською мовою. Однак, слово «раджа» вселяє сумнів щодо її українського походження.

Дійсно, раджа – княжий титул в Індії, Індонезії. А слухали ми індонезійську народну пісню «Прогулянка з батьком».

Цей твір підтверджує думку про інтернаціональність музичної мови, адже він має багато спільного з музикою інших народів.

4. Відомості про Індонезію – країну тисяч островів

Індонезію називають країною близько 13 з половиною тисяч островів.

Цей великий острівний світ наче створює природний міст, що поєднує Азію з Австралією.

Індонезія відрізняється виключним багатством флори та фауни. Більша частина архіпелагу вкрита вічнозеленими джунглями, де тільки квіткових рослин нараховується близько 24 тис. видів. Саме в індонезійських джунглях ще зберігся орангутанг – людиноподібна мавпа.

Індонезія славиться на весь світ величною спорудою – буддійським святилищем Боробудур, який свідчить про високий рівень розвитку матеріальної та духовної культури ще в далекі часи.

Столицею Індонезії є Джакарта – сучасне місто з висотними будівлями, розвинутою торгівлею та високою культурою.

5. Розучування індонезійської народної пісні «Прогулянка з батьком»

Нотний приклад в додатках

6. Караоке. Індонезійська народна пісня «Прогулянка з батьком»

7. Підсумки уроку

Сьогодні ми говорили про зрозумілість та інтернаціональність музичної мови і познайомилися з індонезійською народною піснею, характер якої близький музиці будь-якого народу.

Урок 34

Тема уроку. Подорож країнами світу разом із музикою (підсумковий урок).

Мета уроку. На основі проведеної цікавої музичної вікторини дати учням ще раз впевнитися, що між музикою різних народів немає кордонів, адже мова музики зрозуміла всім. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні ми за допомогою музичної вікторини здійснимо подорож країнами світу. На карті з'являтимуться прапори тих держав, куди приведе нас музика. Пам'ятаймо, що музична мова зрозуміла без перекладу, вона інтернаціональна.

2. Отже, визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни.

Завдання 1

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить українська народна пісня «Рече та стогне Дніпр широкий»

Назва твору: народна пісня «Рече та стогне Дніпр широкий»

Країна: Україна

Завдання 2

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить білоруська народна пісня-танець «Бульба»

Назва твору: народна пісня-танець «Бульба»

Країна: Білорусь

Завдання 3

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить колискова з опери «Поргі та Бесс» Дж. Гершвіна

Назва твору: Колискова з опери «Поргі та Бесс»

Автор: Дж. Гершвін

Країна: США

Завдання 4

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить російська народна пісня «Со в'юном я хожу»

Назва твору: народна пісня «Со в'юном я хожу»

Країна: Росія

Завдання 5

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить Мазурка Ф. Шопена

Назва твору: «Мазурка»

Автор: Ф. Шопен

Країна: Польща

Завдання 6

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

(звучить Е.Гріг романс «Захід сонця»)

Назва твору: романс «Захід сонця»

Автор: Е. Гріг

Країна: Норвегія

Завдання 7

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить Чардаш з опери «Харі Янош» З. Кодая

Назва твору: Чардаш з опери «Харі Янош»

Автор: З. Кодай

Країна: Угорщина

Завдання 8

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить болгарська народна пісня «Посадив полин я»

Назва твору: народна пісня «Посадив полин я»

Країна: Болгарія

Завдання 9

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить узбецький народний танець «Мавриги»

Назва твору: народний танець «Мавриги»

Країна: Узбекистан

Завдання 10

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить японську народну пісню «Вишня»

Назва твору: народна пісня «Вишня»

Країна: Японія

Завдання 11

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить Грузинський народний танець «Лезгинка»

Назва твору: народний танець «Лезгинка»

Країна: Грузія

Завдання 12

Визначте назву та автора твору і приналежність його до певної країни

Звучить індонезійська народна пісня «Прогулянка з батьком»

Назва твору: народна пісня «Прогулянка з батьком»

Країна: Індонезія

3. Підсумки уроку

Сьогодні ми провели цікаву музичну вікторину і ще раз впевнилися, що між музикою різних народів немає кордонів, адже мова музики зрозуміла всім.

Урок 35

Тема уроку. Композитор. Слухач. Виконавець (підсумковий урок за рік).

Мета уроку. Підсумувати знання учнів, отримані за увесь навчальний рік. _____

Хід уроку

1. Вступ

Сьогодні в нас підсумковий урок за рік. І ми проведемо його у вигляді тестування. Зичимо успіху!

2. Тестування.

Тестове завдання 1
Тестове завдання 2
Тестове завдання 3
Тестове завдання 4
Тестове завдання 5
Тестове завдання 6
Тестове завдання 7
Тестове завдання 8
Тестове завдання 9
Тестове завдання 10
Тестове завдання 11
Тестове завдання 12

3. Підсумки уроку

Сьогодні ми підсумували знання, отримані за увесь навчальний рік.

Вітаємо, якщо ви успішно впоралися із завданнями. Не засмучуйтеся, якщо виявили прогалини у знаннях. Нехай щастить!

ЗМІСТ

Тематичне планування	
Тематичне планування. 1 клас	3
Тематичне планування. 2 клас	7
Тематичне планування. 3 клас	11
Тематичне планування. 4 клас	15
Перелік музичних творів на диску «Фонохрестоматія. Музичне мистецтво. 1-4 класи»	
Дошкільний навчальний заклад	19
1 клас	20
2 клас	22
3 клас	25
4 клас	27
Поурочні плани. 1 клас.	
Урок 1. Зустріч зі школою та музикою	31
Урок 2. Музика передає почуття людини	32
Урок 3. Який настрій і як його передає музика	33
Урок 4. Осінні настрої в музиці	34
Урок 5. Найдревніша музика	34
Урок 6. Рідні серцю мелодії	35
Урок 7. Танець нашого народу	36
Урок 8. Вокальна та інструментальна музика	37
Урок 9. Музика про іграшки	38
Урок 10. Музика і дитяча гра	39
Урок 11. Як музика розповідає про зиму	40
Урок 12. Музичний мультфільм	41
Урок 13. Музика до зимових свят	41
Урок 14. Музика Нового року	42
Урок 15. Музика Різдва	43
Урок 16. Підсумковий урок	44
Урок 17. Як розповідає музика	45
Урок 18. Музика сніжинок	46
Урок 19. Музика розповідає про казкових героїв	47
Урок 20. Музика розповідає про природу	48
Урок 21. Музика про родину	49
Урок 22. Музика про людину	50
Урок 23. Музична поезія	51
Урок 24. Пташина музика	52
Урок 25. Музика про сонечко	53
Урок 26. Музика розповідає (узагальнення)	54
Урок 27. Музика весни	54
Урок 28. Музика про весну	56
Урок 29. На українському народному святі	57
Урок 30. Музична подорож	58
Урок 31. Музичний дощик	59
Урок 32. Музика – наш вірний друг	60

Урок 33. Ми знаємо музику	61
Урок 34. Ми розуміємо музику	61
Урок 35. Ми – друзі музики (урок-концерт)	62
Поурочні плани. 2 клас	
Урок 1. Джерела музичного мистецтва	64
Урок 2. Пісня – душа музики	65
Урок 3. Пісня	65
Урок 4. Танець на танцювальному майданчику	66
Урок 5. Незвичайний танець	68
Урок 6. Марш	69
Урок 7. Марш	70
Урок 8. Пісня, танець, марш зустрічаються разом	71
Урок 9. Музику народило життя	72
Урок 10. Настрої, почуття, думки в музиці	73
Урок 11. Музика малює портрет	74
Урок 12. Звірі у музиці	75
Урок 13. Музичний пейзаж	76
Урок 14. Музика передає рух	77
Урок 15. Святкова музика	78
Урок 16. Музика виражає та зображає	79
Урок 17. Подорож з піснею, танцем, маршем	79
Урок 18. Подорож із піснею	80
Урок 19. Подорож із піснею	81
Урок 20. Подорож із танцем	82
Урок 21. Подорож із танцем	84
Урок 22. Подорож із маршем	85
Урок 23. Подорож із маршем	86
Урок 24. Музичні країни – опера, балет	87
Урок 25. Музичні країни – симфонія, концерт	88
Урок 26. Подорожі музичними країнами (узагальнення)	89
Урок 27. Мова музики	90
Урок 28. Елементи музичної мови – мелодія, лад (мажор, мінор)	92
Урок 29. Елементи музичної мови – лад, ритм, метр	93
Урок 30. Елементи музичної мови – динаміка, регістр, штрихи	94
Урок 31. Елементи музичної мови – лад (мажор, мінор), динаміка, темп	95
Урок 32. Елементи музичної мови - тембр	96
Урок 33. Елементи музичної мови - тембр	97
Урок 34. Казка, яку розповіла музика	98
Урок 35. Зміст і мова музики	100
Поурочні плани. 3 клас	
Урок 1. Пісня, танець, марш переростають у пісенність, танцювальність, маршовість	101
Урок 2. Пісенність	102
Урок 3. Пісенність	103
Урок 4. Пісенність у вокальній музиці	104
Урок 5. Танцювальність	105
Урок 6. Танцювальність	107

Урок 7. Маршовість	108
Урок 8. Маршовість у симфонічній музиці	110
Урок 9. Зустріч пісенності, танцювальності, маршовості	111
Урок 10. Інтонія (вступний урок)	113
Урок 11. Інтонія	115
Урок 12. Головна інтонація	117
Урок 13. Зерно-інтонація	119
Урок 14. Виразальні та зображальні інтонації	120
Урок 15. Єдність виразальних та зображальних інтонацій у музичних творах	123
Урок 16. Подорож лісовою стежкою до замку «Інтонія»	124
Урок 17. Розвиток музики (вступний урок)	125
Урок 18. Прийоми розвитку музики	127
Урок 19. Прийоми розвитку музики. Жанровий і симфонічний розвиток	129
Урок 20. Розвиток музики та розвиток образу	130
Урок 21. Розвиток музики та розвиток образу	133
Урок 22. Сюжетний розвиток музики	135
Урок 23. Інтонію-мелодичний розвиток музики	137
Урок 24. Лад-гармонічний розвиток музики	139
Урок 25. Ой весна, весна, днем красна	141
Урок 26. Розвиток музики (узагальнення)	142
Урок 27. Будова (форми) музики	144
Урок 28. Двочастинна будова музики	146
Урок 29. Тричастинна будова музики	147
Урок 30. Варіації	149
Урок 31. Рондо	151
Урок 32. Рондо. Варіації	153
Урок 33. Три основні групи побудови	156
Урок 34. Будова (форми) музики	157
Урок 35. Стежками музичного мистецтва	158
Поурочні плани. 4 клас.	
Урок 1. Музика мого народу	162
Урок 2. Троїсті музики	165
Урок 3. Жниварські пісні	166
Урок 4. Українські народні жартівливі пісні	168
Урок 5. Коломийки	170
Урок 6. Колискові пісні	172
Урок 7. Вокальна й інструментальна музика	174
Урок 8. Музика мого народу (узагальнення)	176
Урок 9. Історичні пісні	177
Урок 10. Думи	179
Урок 11. Кобзар – невмирущий народний співець	181
Урок 12. Постать творця (Маруся Чурай)	183
Урок 13. Використання народних мелодій у творчості композитора	184
Урок 14. Ліричні пісні	187
Урок 15. Календарно-обрядові пісні	188
Урок 16. Музика мого народу (підсумковий урок)	190

Урок 17. Музика не знає кордонів	191
Урок 18. Музика українського та російського народів	193
Урок 19. Знайомство з музикою білоруського народу	194
Урок 20. Спорідненість музики слов'янських народів	196
Урок 21. Спорідненість музики слов'янських народів	197
Урок 22. Музика народів Закавказзя	199
Урок 23. Музика народів Середньої Азії	200
Урок 24. Музика народів Прибалтики	201
Урок 25. Українські веснянки	203
Урок 26. Музика не знає кордонів.	204
Урок 27. Музика не знає кордонів.	205
Урок 28. Музична мова композиторів різних країн.	207
Урок 29. Подорож країнами світу разом із музикою.	209
Урок 30. Подорож країнами світу разом із музикою.	211
Урок 31. Музика польського народу.	212
Урок 32. Музика не має кордонів.	214
Урок 33. Музика не знає кордонів.	215
Урок 34. Подорож країнами світу разом із музикою (підсумковий урок).	217
Урок 35. Композитор. Слухач. Виконавець (підсумковий урок за рік).	218

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 28 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.